Raport Roczny 2001

Warszawa, wrzesień 2002 r.

Leszek Balcerowicz

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Działalność Narodowego Banku Polskiego w 2001 r. prowadzona była pod znakiem stabilizacji i normalizacji. Bank centralny w ostatnim roku koncentrował się na realizacji dwóch podstawowych celów, którymi są: stabilność monetarna i stabilność systemu finansowego, a jednocześnie systematycznie dostosowywał swoją działalność do norm obowiązujących w Europejskim Systemie Banków Centralnych. Wynikało to z zadań przyjętych w *Planie działalności na 2001 rok*, uchwalonym przez Zarząd NBP, oraz w *Założeniach polityki pieniężnej na rok 2001*, przyjętych przez Radę Polityki Pieniężnej.

We wrześniu 1998 r. Rada Polityki Pieniężnej przyjęła za główny cel swej działalności sprowadzenie inflacji poniżej 4% w roku 2003. Od tego czasu inflację udało się obniżyć z 11% do 3,6% na koniec roku 2001. Poprzednie lata pracy na rzecz utrwalania mechanizmów służących stabilizacji cen pozwoliły w lutym 2001 r. rozpocząć proces stopniowych obniżek stóp procentowych. Łącznie w 2001 r. stopy procentowe zostały obniżone o 7,5 pkt. proc. W efekcie tych działań stopy procentowe NBP ukształtowały się na poziomie najniższym od początku transformacji gospodarczej w Polsce. Skala tych obniżek mogłaby być większa, jednak znaczący deficyt sektora finansów publicznych i niepewna sytuacja gospodarcza skłaniały Radę Polityki Pieniężnej do zachowania ostrożności w podejmowaniu decyzji.

W 2001 r. kontynuowano działania, których celem było ograniczenie nadpłynności w sektorze bankowym, zmniejszającej efektywność polityki pieniężnej. W celu ułatwienia zarządzania płynnością przez banki oraz zwiększenia bezpieczeństwa systemu płatniczego NBP wprowadził nowe regulacje prawne i nowe instrumenty techniczne. W działaniach tych współpracował ze Związkiem Banków Polskich.

Zwiększeniu bezpieczeństwa depozytów lokowanych w bankach, a jednocześnie dostosowaniu do standardów Unii Europejskiej służyły prace nad nowymi regulacjami ostrożnościowymi ograniczającymi ryzyko bankowe oraz nad wprowadzeniem nadzoru skonsolidowanego, uwzględniającego współpracę i wymianę informacji z krajowymi oraz zagranicznymi organami nadzoru.

Udział w przedterminowym wykupie długu Rzeczypospolitej Polskiej wobec Federacyjnej Republiki Brazylii, kampania edukacyjno-informacyjna na temat członkostwa Polski w Unii Europejskiej i wprowadzenia eurogotówki w krajach UGW, a także działania podejmowane w celu podniesienia jakości obsługi klientów stanowiły istotne elementy działalności NBP.

Dostosowywanie zasad funkcjonowania NBP do standardów ESBC odbywało się we współpracy z bankiem centralnym Francji i bankiem centralnym Włoch w ramach Programu PHARE 2000. Wprowadzane zmiany wymagały zwiększenia potencjału kadrowego i nakładów finansowych.

Raport Roczny 2001 zawiera syntetyczny opis działań banku centralnego. Otwiera go informacja na temat pracy organów NBP. Następnie zaprezentowano działania NBP w zakresie kształtowania polityki pieniężnej. W kolejnych rozdziałach przedstawiono wykonanie podstawowych zadań NBP (nadzór bankowy, działalność emisyjną, działania na rzecz systemu płatniczego, działalność dewizową, obsługę budżetu państwa), działalność wspierającą wykonywanie podstawowych zadań (legislacyjną, analityczno-statystyczną, edukacyjną, informacyjną), a także zadania związane z funkcjonowaniem NBP jako instytucji (współpracę międzynarodową, działalność własną, bilans i rachunek wyników NBP). *Raport* kończy się bilansem płatniczym Rzeczypospolitej Polskiej za 2001 rok.

W roku 2001 Narodowy Bank Polski zdołał zahamować spadek wartości pieniądza. Wzrosło zaufanie do złotówki, zwiększył się udział oszczędności złotowych ludności w porównaniu z oszczędnościami w walutach obcych. Narodowy Bank Polski będzie kontynuował działania na rzecz stabilizacji cen i dbał o wartość polskiego pieniądza.

Prezes Narodowego Banku Polskiego

Leszek Balcerowicz

SPIS TREŚCI

RADA POLITYKI PIENIĘŻNEJ 10

ZARZĄD NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO 11

SCHEMAT ORGANIZACYJNY
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO 12

1. FUNKCJONOWANIE ORGANÓW
NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO 13

1.1. Prezes Narodowego Banku Polskiego 14
1.2. Rada Polityki Pieniężnej 14
1.3. Zarząd Narodowego Banku Polskiego 15

2. POLITYKA PIENIĘŻNA 17

2.1. Cel polityki pieniężnej w 2001 r. i jego realizacja 19
2.2. Uwarunkowania realizacji polityki pieniężnej 21
2.3. Instrumenty realizacji celu polityki pieniężnej 28
2.3.1. Stopy procentowe 28
2.3.2. Operacje otwartego rynku 30
2.3.3. Rezerwa obowiązkowa 31
2.3.4. Operacje kredytowo-depozytowe i refinansowanie banków 33

3. NADZÓR BANKOWY 35

3.1. Zadania licencyjne 36
3.1.1. Tworzenie banków 36
3.1.2. Otwieranie przedstawicielstw banków zagranicznych 37
3.1.3. Zmiany w strukturze akcjonariuszy banków oraz fuzje banków 37
3.1.4. Zmiany składu zarządów banków 38
3.1.5. Zmiany statutów banków 38
3.2. Zadania regulacyjne 38
3.2.1. Ustawa Prawo bankowe 39
3.2.2. Akty wykonawcze do ustawy Prawo bankowe, ustawy o NBP
i ustawy o rachunkowości 39
3.2.3. Opracowanie stanowiska w sprawie Nowej Umowy Kapitałowej 40
3.2.4. Opracowanie projektów rekomendacji KNB 41
3.2.5. Porozumienia z zagranicznymi organami nadzoru bankowego 41
3.3. Zadania analityczne 41
3.3.1. Bezpośredni nadzór analityczny 41
3.3.2. Nadzór nad bankami komercyjnymi znajdującymi się
w trudnej sytuacji finansowej 42
3.4. Zadania inspekcyjne 42
3.4.1. Czynności kontrolne w bankach komercyjnych, spółdzielczych, w oddziałach
banków oraz w przedstawicielstwach banków zagranicznych 43

3.4.2. Zakres przeprowadzonych inspekcji ... 43
3.4.3. Metodologia i narzędzia nadzorcze ... 44
3.5. Zadania związane z sektorem bankowości spółdzielczej ... 44
3.6. Udział Narodowego Banku Polskiego w sanacji banków ... 46

4. DZIAŁALNOŚĆ EMISYJNA NBP ... 49

4.1. Pieniądz gotówkowy w obiegu ... 50
4.1.1. Struktura pieniądza gotówkowego ... 50
4.1.2. Zaopatrywanie banków w znaki pieniężne ... 51
4.1.3. Wycofywanie z obiegu uszkodzonych lub zużytych znaków pieniężnych ... 51
4.2. Inne zagadnienia związane z pieniądzem gotówkowym ... 51
4.2.1. Produkcja znaków pieniężnych ... 51
4.2.2. Emisja monet okolicznościowych ... 52
4.2.3. Wymiana znaków pieniężnych, które przestały być prawnym środkiem płatniczym ... 52
4.2.4. Fałszerstwa krajowych znaków pieniężnych ... 52
4.3. Działania przygotowawcze do wprowadzenia euro do obiegu ... 53

5. DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU PŁATNICZEGO ... 55

5.1. Dostosowanie regulacji w dziedzinie systemu płatniczego do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej ... 56
5.2. Funkcjonowanie systemu SORBNET – zmiany systemowe ... 57
5.3. Obsługa rachunków bieżących banków w Centrali NBP ... 57
5.4. Standaryzacja i normalizacja ... 61
5.5. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego ... 61
5.6. Współpraca NBP z sektorem bankowym w zakresie pozostałych przedsięwzięć międzybankowych ... 62

6. DZIAŁALNOŚĆ DEWIZOWA ... 65

6.1. Zarządzanie rezerwami dewizowymi ... 66
6.1.1. Zasady zarządzania rezerwami dewizowymi ... 66
6.1.2. Uwarunkowania inwestycyjne ... 66
6.1.3. Poziom oficjalnych aktywów rezerwowych ... 68
6.1.4. Struktura walutowa rezerw ... 69
6.1.5. Struktura inwestycyjna i horyzont czasowy rezerw walutowych ... 69
6.1.6. Dochód z działalności inwestycyjnej ... 70
6.1.7. Dostosowanie metodologii rejestracji operacji walutowych oraz analiz finansowych do standardów banków centralnych Unii Europejskiej ... 70
6.2. Działania w zakresie zadań dewizowych ... 71
6.2.1. Działania w zakresie zmian organizacji obrotu dewizowego ... 71
6.2.2. Wykonywanie kontroli dewizowej przez NBP ... 71
6.2.3. Działania pokontrolne ... 72

6.3. Obsługa kredytów zagranicznych zacągniętych przez NBP ... 72
6.3.1. Kredyty ze środków Banku Światowego ... 72
6.3.2. Pozostałe kredyty ... 73

7. OBSŁUGA BUDŻETU PAŃSTWA ... 75

7.1. Obsługa rachunków budżetu państwa ... 76
7.1.1. Postanowienia „Regulaminu otwierania i prowadzenia przez Narodowy Bank Polski rachunków bankowych w złotych dla podmiotów nie będących bankami" ... 76
7.1.2. Rodzaje rachunków budżetu państwa prowadzonych przez NBP ... 77
7.1.3. Zasady obsługi rachunków budżetu państwa ... 77
7.1.4. Tryb obsługi rachunków budżetu państwa ... 77
7.2. Administrowanie kredytami zagranicznymi zaciągniętymi przez Rząd RP ... 78
7.3. Obsługa zobowiązań i należności zagranicznych budżetu państwa ... 78
7.4. Przedterminowy wykup długu Rzeczypospolitej Polskiej wobec Brazylii ... 79
7.5. Obsługa obrotu skarbowymi papierami wartościowymi ... 79
7.5.1. Przetargi na bony skarbowe ... 79
7.5.2. Prace nad systemem Dealerów Skarbowych Papierów Wartościowych ... 79
7.6. Działania na rzecz usprawnienia zarządzania długiem publicznym ... 79
7.6.1. Zamiana obligacji zerokuponowych skonwertowanych z portfela NBP na obligacje asymilowane do obligacji o stałym oprocentowaniu ... 79
7.6.2. Operacje zamiany obligacji ... 80

8. DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA REALIZACJĘ PODSTAWOWYCH ZADAŃ ... 81

8.1. Działalność legislacyjna ... 82
8.1.1. Działalność prawotwórcza organów NBP oraz Komisji Nadzoru Bankowego ... 82
8.1.2. Projekty ustaw opracowanych w Narodowyrn Banku Polskim ... 82
8.1.3. Udział Narodowego Banku Polskiego w pracach nad projektami aktów normatywnych organów państwa ... 83
8.1.4. Projekty ustaw dotyczących funkcjonowania systemu bankowego ... 84
8.2. Działalność statystyczno-analityczna ... 85
8.2.1. Analizy ekonomiczne i badania ... 85
8.2.2. Zadania statystyczne ... 90
8.3. Działalność edukacyjna i informacyjna ... 92
8.3.1. Współpraca w zakresie szkolenia kadr dla sektora bankowego ... 92
8.3.2. Działalność wydawnicza i strona internetowa NBP ... 93
8.3.3. Obsługa medialna organów NBP ... 93
8.3.4. Kampania informacyjno-promocyjna „EURO 2002" ... 93
8.3.5. Konferencje i seminaria naukowe organizowane przez NBP ... 94
8.3.6. Centralna Biblioteka NBP ... 95

9. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA 97

9.1. Działania zmierzające do dostosowania polskiego systemu bankowego i NBP do wymogów Unii Europejskiej 98
9.1.1. Negocjacje o członkostwo Polski w Unii Europejskiej 98
9.1.2. Działania zmierzające do przygotowania NBP do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych 98
9.1.3. Inne działania w NBP 99
9.1.4. Tłumaczenia w procesie dostosowania NBP i systemu bankowego do wymogów Unii Europejskiej 99
9.2. Współpraca z międzynarodowymi instytucjami gospodarczymi i finansowymi 99
9.2.1. Współpraca z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju 99
9.2.2. Współpraca z Międzynarodowyrn Funduszem Walutowym 99
9.2.3. Współpraca z Bankiem Światowym 100
9.2.4. Współpraca z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju 100
9.2.5. Działalność Banku Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei 100
9.2.6. Współpraca z Europejskim Bankiem Centralnym 101
9.2.7. Międzynarodowy Bank Inwestycyjny 101
9.2.8. Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej 101
9.2.9. Pomoc szkoleniowa udzielona bankom centralnym i zagranicznym instytucjom nadzorczym 101

10. DZIAŁALNOŚĆ WŁASNA 103

10.1. Zarządzanie zasobami ludzkimi 104
10.1.1. Zatrudnienie w NBP 104
10.1.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP 104
10.1.3. Pozostałe zagadnienia z zakresu polityki kadrowej 105
10.2. Zarządzanie zasobami majątkowymi 106
10.3. Obsługa informatyczna systemu bankowego oraz NBP 106
10.4. Ochrona i zabezpieczenia 107
10.4.1. Ochrona informacji niejawnych 107
10.4.2. Ochrona danych osobowych 108
10.4.3. Ochrona osób i mienia 108
10.4.4. Pozostałe prace 108
10.5. Wewnętrzna działalność rewizyjna 108
10.6. Zmiany organizacyjne 109
10.6.1. Reorganizacja sieci terenowej NBP 109

11. BILANS I RACHUNEK WYNIKÓW NBP 111

11.1. Bilans NBP stan na dzień 31 grudnia 2001 r. 112
11.2. Rachunek wyników stan na dzień 31 grudnia 2001 r. 114
11.3. Informacja dodatkowa 115

11.3.1. Zmiany w aktywach i pasywach ... 115
11.3.2. Struktura aktywów i pasywów ... 116
11.3.3. Zmiany w rachunku zysków i strat ... 118
11.3.4. Dane szczegółowe dotyczące wyniku finansowego ... 119

12. BILANS PŁATNICZY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ZA 2001 ROK ... 127

12.1. Synteza ... 128
12.2. Rachunek bieżący ... 128
12.2.1. Poprawa salda obrotów bieżących ... 128
12.2.2. Wzrost eksportu towarów ... 130
12.2.3. Import towarów ... 131
12.2.4. Struktura walutowa płatności towarowych ... 133
12.2.5. Niższy deficyt płatności w usługach ... 134
12.2.6. Ujemne saldo dochodów ... 136
12.2.7. Transfery bieżące ... 137
12.2.8. Wzrost salda niesklasyfikowanych obrotów bieżących ... 138
12.3. Rachunek finansowy ... 139
12.3.1. Inwestycje nierezydentów w Polsce ... 140
12.3.2. Inwestycje rezydentów za granicą ... 147
12.3.3. Pochodne instrumenty finansowe ... 147
12.4. Wynik bilansu płatniczego a poziom rezerw walutowych ... 148
12.5. Wskaźniki związane z bilansem płatniczym ... 149

ZAŁĄCZNIKI ... 153

ZAŁĄCZNIK 1 Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2001 r. ... 154
ZAŁĄCZNIK 2 PKB i popyt krajowy ... 158
ZAŁĄCZNIK 3 Nierównowaga zewnętrzna ... 161
ZAŁĄCZNIK 4 Podaż pieniądza ... 164
ZAŁĄCZNIK 5 Wykaz wykonawczych aktów prawnych wydanych w 2001 r. przez organy Narodowego Banku Polskiego i Komisję Nadzoru Bankowego (ogłoszonych) ... 167
ZAŁĄCZNIK 6 Publikacje i strona internetowa Narodowego Banku Polskiego w 2001 r. ... 174
ZAŁĄCZNIK 7 Wyniki głosowania członków Rady Polityki Pieniężnej nad uchwałami podjętymi w 2001 r. ... 176

ANEKS STATYSTYCZNY 179

TABELA I Podstawowe dane statystyczne 180
TABELA II Rynek finansowy – podstawowe informacje 182
TABELA III Kursy USD i EUR w 2001 r. 190
TABELA IV Średnie ważone oprocentowanie depozytów złotowych w bankach komercyjnych 190
TABELA V Średnie ważone oprocentowanie kredytów złotowych w bankach komercyjnych 192
TABELA VI Banki komercyjne – aktywa i pasywa 192
TABELA VII Narodowy Bank Polski – aktywa i pasywa 196
TABELA VIII System bankowy: banki komercyjne i NBP – aktywa i pasywa 198
TABELA IX Miary pieniądza 202
TABELA X Bilans skonsolidowany systemu bankowego 204
TABELA XI Pieniądz rezerwowy i czynniki jego kreacji 206
TABELA XII Bilans płatniczy RP na bazie płatności 206
TABELA XIII Stan oficjalnych aktywów rezerwowych 208
TABELA XIV Zadłużenie zagraniczne Polski 210

UWAGI METODYCZNE 212

SKRÓTY 222

Rada Polityki Pieniężnej

Przewodniczący

Leszek Balcerowicz

Członkowie:

Marek Dąbrowski

Bogusław Grabowski

Cezary Józefiak

Janusz Krzyżewski

Wojciech Łączkowski

Jerzy Pruski

Dariusz Rosati

Grzegorz Wójtowicz

Wiesława Ziółkowska

Zarząd Narodowego Banku Polskiego

Przewodniczący

Leszek Balcerowicz

Członkowie:

Jerzy Stopyra
I Zastępca Prezesa NBP

Andrzej S. Bratkowski
Wiceprezes NBP

Joanna Wielgórska-Leszczyńska

Andrzej Jakubiak

Tomasz Pasikowski

Józef Sobota

SCHEMAT ORGANIZACYJNY NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Stan na dzień 31 XII 2001 r.

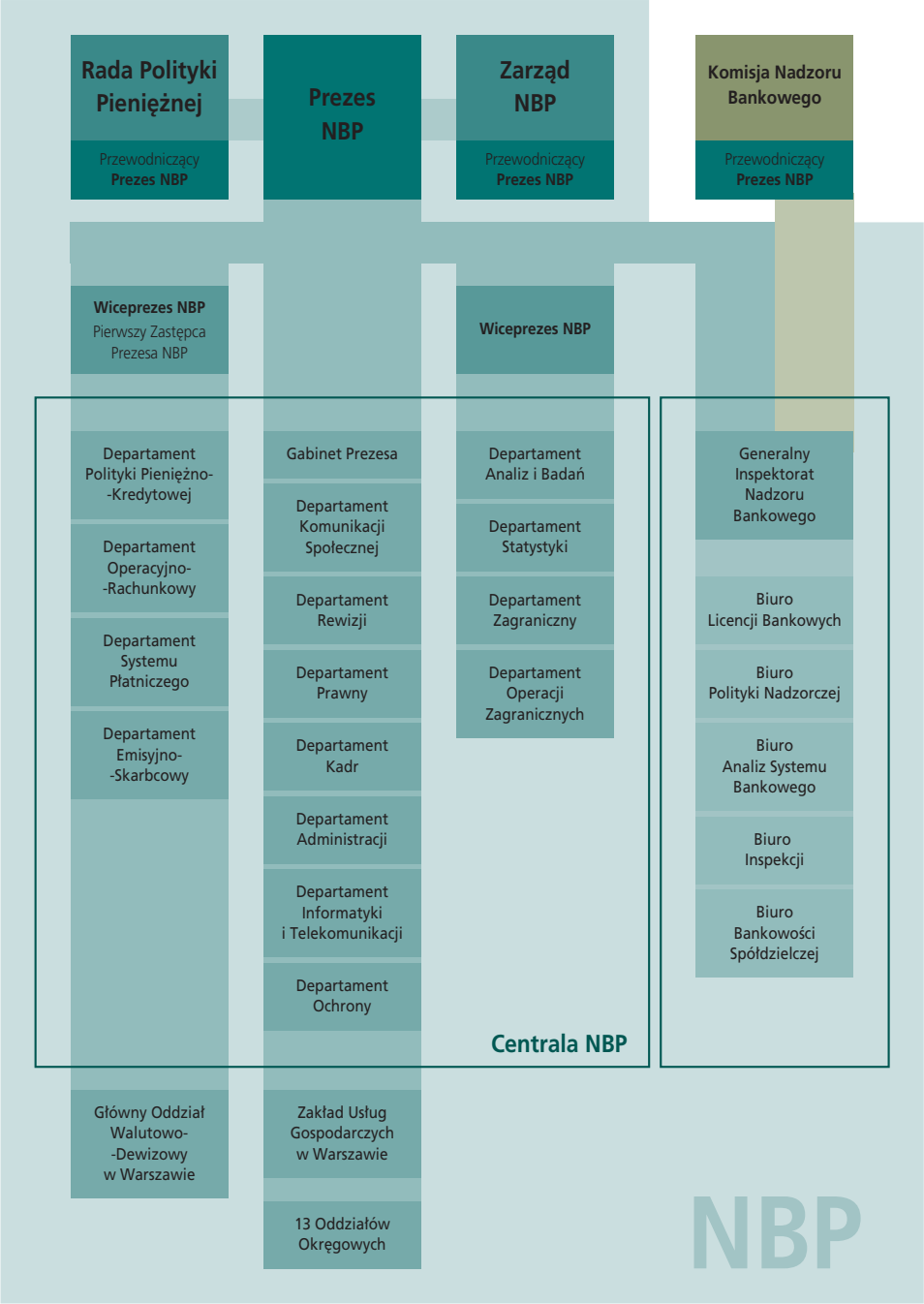

1

FUNKCJONOWANIE ORGANÓW NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

Zgodnie z ustawą o Narodowym Banku Polskim z dnia 29 sierpnia 1997 r., obowiązującą od 1 stycznia 1998 r., organami NBP są: Prezes Narodowego Banku Polskiego, Rada Polityki Pieniężnej, Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

1.1. Prezes Narodowego Banku Polskiego

Sejm RP, na wniosek Prezydenta RP, 22 grudnia 2000 r. powołał Leszka Balcerowicza na stanowisko Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Leszek Balcerowicz złożył przed Sejmem przysięgę i objął urząd Prezesa NBP w dniu 10 stycznia 2001 r.

Prezes NBP w ramach swoich obowiązków przewodniczył Radzie Polityki Pieniężnej, Zarządowi NBP oraz Komisji Nadzoru Bankowego.

Prezes NBP wydał 13 zarządzeń dotyczących:

- sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych,
- określenia wzorów, próby, masy i wielkości emisji monet,
- sposobów i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki,
- upoważnienia do podejmowania decyzji dotyczących zezwoleń dewizowych.

Reprezentując bank centralny w kontaktach z instytucjami zagranicznymi, Prezes NBP wziął udział m.in. w następujących spotkaniach:

- posiedzeniu Rady Gubernatorów Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju w Londynie, podczas którego wygłosił przemówienie dotyczące m.in. roli, jaką odgrywał EBOiR w swojej dziesięcioletniej działalności w krajach transformujących swoje gospodarki;
- forum Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju w Paryżu (OECD Forum 2001), na którym omawiano najważniejsze zagadnienia współczesnej ekonomii;
- Dorocznym Posiedzeniu Rady Gubernatorów Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS) w Bazylei;
- Europejskim Szczycie Gospodarczym, zorganizowanym w Salzburgu z inicjatywy Światowego Forum Gospodarczego.

Prezes NBP w zakresie ustawowych obowiązków, jako przełożony pracowników NBP, brał udział w kształtowaniu polityki kadrowej, nadzorował jej realizowanie oraz przestrzeganie standardów pracy w Narodowym Banku Polskim.

1.2. Rada Polityki Pieniężnej

W 2001 r. Rada Polityki Pieniężnej odbyła 14 posiedzeń, w tym 11 dwudniowych. W trakcie tych posiedzeń podjęła 20 uchwał publikowanych i wydała 9 zaleceń dla Zarządu NBP. Członkowie RPP odbyli również wiele spotkań roboczych.

RPP sześciokrotnie obniżała wysokość podstawowych stóp procentowych, łącznie o 7,5 pkt. proc.:

- w lutym o 1 pkt proc.,
- w marcu o 1 pkt proc.,
- w czerwcu o 1,5 pkt. proc.,
- w sierpniu o 1 pkt proc.,
- w październiku o 1,5 pkt. proc.,
- w listopadzie o 1,5 pkt. proc.

W 2001 r. RPP podjęła następujące uchwały:

- 5 uchwał w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych,
- uchwałę w sprawie stopy redyskontowej weksli, oprocentowania kredytów refinansowych oraz oprocentowania lokaty terminowej w NBP,
- 6 uchwał w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku.

RPP podjęła również uchwały w następujących sprawach:

- przyjęcia sprawozdania finansowego NBP na dzień 31 grudnia 2000 r.,
- przyjęcia sprawozdania z wykonania założeń polityki pieniężnej w 2000 r. oraz oceny działalności Zarządu NBP w zakresie realizacji tych założeń,
- zatwierdzenia sprawozdania z działalności NBP w 2000 r.,
- określenia górnej granicy zobowiązań wynikających z zaciągania przez NBP pożyczek i kredytów w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych,
- ustalenia założeń polityki pieniężnej na rok 2002,
- zatwierdzenia planu finansowego NBP na rok 2002,
- rezerwy obowiązkowej banków.

RPP wydała 9 zaleceń dla Zarządu NBP m.in. w sprawie:

- zasad prowadzenia operacji otwartego rynku (6 zaleceń),
- prowadzenia sprzedaży skarbowych papierów wartościowych uzyskanych w wyniku konwersji niezbywalnych zobowiązań Skarbu Państwa,
- obniżenia stopy rezerwy obowiązkowej.

Wydała również opinie do przedłożonych Radzie projektów ustawy budżetowej na 2002 r. (w październiku i listopadzie 2001 r.).

RPP wydała *Raport o inflacji za 2000 rok* oraz trzy kwartalne *Raporty o inflacji* (za I, II i III kwartał 2001 r.), w których zawarto informacje nt. kształtowania się zjawisk inflacyjnych w kontekście polityki pieniężnej.

W 2001 r. odbyły się również spotkania członków RPP z przedstawicielami rządu.

Rada Polityki Pieniężnej zorganizowała w listopadzie 2001 r. spotkanie z prezesami banków komercyjnych, którego tematem były przede wszystkim założenia polityki pieniężnej na 2002 r.

1.3. Zarząd Narodowego Banku Polskiego

Zarząd NBP kieruje bieżącą działalnością Narodowego Banku Polskiego. Podejmuje uchwały w sprawach nie zastrzeżonych w ustawie do wyłącznej kompetencji innych organów NBP oraz realizuje uchwały Rady Polityki Pieniężnej.

Prezydent RP na wniosek Prezesa NBP powołał na członków Zarządu NBP:

- Tomasza Pasikowskiego (12 stycznia 2001 r.),
- Andrzeja S. Bratkowskiego, który zastąpił na stanowisku Wiceprezesa NBP Ryszarda Kokoszczyńskiego (10 października 2001 r.),
- Joannę Wielgórską-Leszczyńską (10 października 2001 r.),
- Józefa Sobotę (10 października 2001 r.).

Jednocześnie odwołał z Zarządu NBP Ewę Popowską, Krzysztofa Majczuka oraz Waldemara Szostaka. W wyniku zmian liczba członków Zarządu NBP została zmniejszona z 8 do 7 osób, co stanowi ustawowe minimum.

W 2001 r. odbyło się 59 posiedzeń Zarządu NBP, na których podjęto 78[1] uchwał normatywnych, 62 uchwały nienormatywne oraz 528 postanowień.

Do najważniejszych decyzji Zarządu NBP należało podjęcie uchwał dotyczących:

- przyjęcia planu działalności Narodowego Banku Polskiego na lata 2002-2004,
- przyjęcia planu finansowego Narodowego Banku Polskiego na 2002 r.,
- przyjęcia planu inwestycji Narodowego Banku Polskiego na 2002 r,

[1] Wykaz uchwał Zarządu NBP opublikowanych w Monitorze Polskim i Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego znajduje się w Załączniku 5 do Raportu Rocznego.

- zmiany uchwały w sprawie realizacji poleceń wypłaty i operacji czekowych w obrocie zagranicznym oraz skupu i sprzedaży walut obcych w Narodowym Banku Polskim,
- zmiany uchwały w sprawie postępowania przy podejmowaniu decyzji dewizowych,
- zmiany uchwały w sprawie emitowania bonów pieniężnych Narodowego Banku Polskiego oraz obrotu tymi bonami,
- trybu informowania osób fizycznych o przetwarzaniu ich danych osobowych przez Narodowy Bank Polski,
- konkursów na niektóre stanowiska pracy w Narodowym Banku Polskim,
- wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków w ciągu dnia operacyjnego przez Narodowy Bank Polski",
- zmiany uchwały w sprawie warunków otwierania rachunków banków przez NBP.

Zarząd NBP rozpatrywał, po czym rekomendował Radzie Polityki Pieniężnej projekty uchwał oraz materiały kierowane na jej posiedzenia.

Szczególną wagę Zarząd NBP przywiązywał do zagadnień związanych z dostosowaniem NBP do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej. Istotne działania temu służące to:

- podpisanie przez Prezesa NBP i Gubernatora Banku Francji w dniu 12 lipca 2001 r. w Warszawie umowy bliźniaczej z Bankiem Francji, jako bankiem wiodącym, i Bankiem Włoch (warunkuje ona rozpoczęcie Programu PHARE 2000),
- przygotowanie NBP do wprowadzenia euro w formie gotówkowej,
- udział NBP w Przedczłonkowskim Programie Gospodarczym.

Istotnym zagadnieniem był udział NBP w operacji przedterminowego wykupu przez RP „długu brazylijskiego"[2].

[2] Wykup długu został szerzej opisany w rozdziale 7.4.

2

POLITYKA PIENIĘŻNA

Zgodnie z zapisem art. 227 par. 1 Konstytucji RP, Narodowy Bank Polski odpowiada za wartość polskiego pieniądza. Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim w art. 3 określa, że podstawowym celem działalności NBP jest utrzymanie stabilnego poziomu cen przy jednoczesnym wspieraniu polityki gospodarczej Rządu, o ile nie ogranicza to realizacji podstawowego celu NBP. We wrześniu 1998 r. Rada Polityki Pieniężnej przyjęła *Średniookresową strategię polityki pieniężnej na lata 1999-2003*, w której określiła, że strategicznym celem polityki pieniężnej jest obniżenie inflacji poniżej 4% do końca 2003 r.

Krótkookresowym, pomocniczym celem polityki pieniężnej – zgodnie z przyjętymi we wrześniu 2000 r. *Założeniami polityki pieniężnej na rok 2001* – było obniżenie tempa wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych do poziomu 6-8% w grudniu 2001 r.

Roczna stopa inflacji na koniec 2001 r. wyniosła 3,6% i ukształtowała się o 2,4 pkt. proc. poniżej dolnej granicy przedziału krótkoterminowego celu inflacyjnego. Złożyło się na to zarówno oddziaływanie czynników natury podażowej – wyjątkowo korzystne dla obniżania inflacji kształtowanie się sytuacji na rynku żywności i paliw, jak również popytowej – silniejsze, niż przewidywano, spowolnienie tempa wzrostu popytu zewnętrznego i spadek krajowej absorpcji. Spadek popytu inwestycyjnego wynikał z łącznego oddziaływania szeregu czynników, których wagi nie da się precyzyjnie oszacować. Do czynników tych należały: pogorszenie koniunktury zewnętrznej w 2001 r., wcześniejsza ekspansja inwestycyjna oraz restrykcyjna polityka pieniężna w 2000 r., niezbędna dla powstrzymania rosnącej wtedy inflacji oraz ograniczenia oczekiwań inflacyjnych. Obniżeniu tempa wzrostu cen w 2001 r. sprzyjał również wzrost wartości złotego.

Rada Polityki Pieniężnej rozpoczęła proces obniżania stóp procentowych banku centralnego w lutym 2001 r., intensyfikując go w drugiej połowie roku, kiedy spadek dynamiki wzrostu gospodarczego i inflacji okazał się głębszy i bardziej trwały, niż powszechnie przypuszczano. W sumie Rada Polityki Pieniężnej w 2001 r. dokonała sześciu obniżek podstawowych stóp procentowych NBP – łącznie o 750 pkt. bazowych. Od pierwszej obniżki stóp procentowych dokonanej w lutym stopa referencyjna obniżyła się w ujęciu realnym o 3,5 pkt. proc. Skala i tempo obniżek stóp procentowych były warunkowane potrzebą ustabilizowania inflacji na niskim poziomie zgodnie z celem średniookresowym. Z tego powodu – mimo że poziom inflacji spadł poniżej celu rocznego – nie zdecydowano się na głębsze obniżki stóp procentowych. W ocenie większości członków Rady groziłoby to bowiem ponownym wzrostem inflacji i koniecznością ponoszenia dodatkowych kosztów jej obniżania w następnych latach.

Ostrożność w zmniejszaniu stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej wynikała także z sytuacji finansów publicznych. Szybki wzrost wydatków budżetowych w warunkach słabnącego tempa wzrostu gospodarczego doprowadził do gwałtownego zwiększenia deficytu budżetowego. W sytuacji malejących przychodów z prywatyzacji wysoki deficyt budżetowy był finansowany przede wszystkim poprzez wzrost zadłużenia budżetu w systemie bankowym. Był to główny czynnik kreacji pieniądza w 2001 r. – powodujący, że tempo wzrostu podaży pieniądza znacznie przekraczało dynamikę nominalnego produktu krajowego brutto. Zbyt luźna polityka budżetowa pogorszyła niekorzystny układ polityki pieniężnej i fiskalnej. Znalazło to wyraz w malejącym znaczeniu kredytu dla sektora prywatnego w kreacji pieniądza, przy rosnącej roli zadłużenia sektora budżetowego. W 2000 r. udział przyrostu należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych w kreacji podaży pieniądza wyniósł 98,3%, a w 2001 r. spadł do 38,7%. Wzrost zadłużenia sektora budżetowego w 2001 r. był równy 42% przyrostu podaży pieniądza, podczas gdy w 2000 r. sektor ten oddłużył się w systemie bankowym.

Zmniejszaniu stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej sprzyjała zdecydowana poprawa sytuacji na rachunku obrotów bieżących bilansu płatniczego. Udało się obniżyć deficyt na rachunku obrotów bieżących w relacji do PKB z ponad 8% na początku 2000 r. do 6,3% pod koniec 2000 r. i do 4,1% w 2001 r. Było to możliwe – z jednej strony – dzięki ostrożnej polityce pieniężnej, ograniczającej absorpcję i import, z drugiej zaś w rezultacie utrzymującego się do I kwartału 2001 r. stosunkowo wysokiego wzrostu gospodarczego w Unii Europejskiej. Pogorszenie koniunktury zewnętrznej w II kwartale oraz – znacznie silniejsze – w IV kwartale 2001 r. osłabiło jednak dynamikę eksportu, co przyczyniło się do spadku inwestycji i niskiej dynamiki dochodów płacowych.

W 2001 r. Narodowy Bank Polski podejmował także działania na rzecz zwiększenia efektywności rynków finansowych, modyfikując instrumenty realizacji polityki pieniężnej w celu dostosowania systemu operacyjnego do standardów EBC.

2.1. Cel polityki pieniężnej w 2001 r. i jego realizacja

Krótkookresowym celem polityki pieniężnej, zgodnie z *Założeniami polityki pieniężnej na rok 2001*, było obniżenie tempa wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych do poziomu 6-8% w grudniu 2001 r. Był to cel pomocniczy w stosunku do zasadniczego, jakim jest obniżenie inflacji poniżej 4% do końca 2003 r.

W końcu 2001 r. dwunastomiesięczny wskaźnik wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych wyniósł 3,6% (patrz wykres 1). Był on o 4,9 pkt. proc. niższy niż w grudniu 2000 r. i zarazem najniższy od połowy lat 70-tych. W ciągu 2001 r. inflacja osiągnęła najwyższy poziom w styczniu (7,4%), a w kolejnych miesiącach – poza kwietniem i majem – systematycznie się obniżała. Inflacja mierzona średniorocznie obniżyła się z 10,1% w 2000 r. do 5,5% w 2001 r.

Wykres 1

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI)

(analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

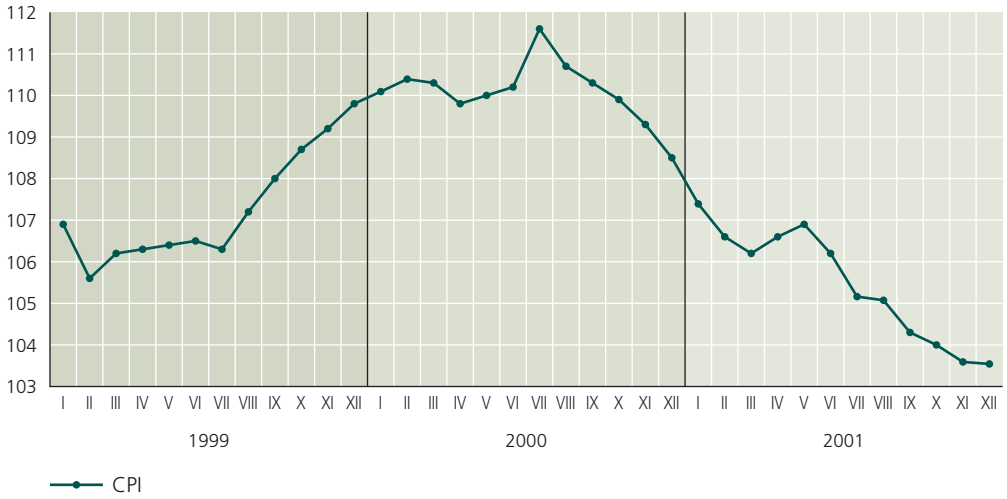

Źródło: dane GUS.

O tym, że inflacja w końcu 2001 r. ukształtowała się o 2,4 pkt. proc. poniżej dolnej granicy przedziału krótkoterminowego celu inflacyjnego przesądziło kilka czynników. Można szacować, że w znacznej części (około 1,5 pkt. proc.) spadek inflacji poniżej dolnej granicy celu był przede wszystkim bezpośrednim skutkiem niskiego wzrostu cen żywności i spadku cen paliw, na co miały wpływ niezależne od polityki pieniężnej i trudne do przewidzenia tendencje na tych rynkach (patrz załącznik 1). Poza tym w 2001 r. zarówno dynamika popytu krajowego (patrz załącznik 2), jak i zagranicznego obniżyła się, wyraźnie niwelując presję inflacyjną. Obniżaniu inflacji sprzyjała także aprecjacja złotego, towarzysząca zdecydowanemu zmniejszeniu deficytu obrotów bieżących (patrz załącznik 3) i w efekcie – redukcji ryzyka inwestowania w Polsce.

Wobec istotnej niepewności co do trwałości spadkowych tendencji inflacji obserwowanych od III kwartału 2000 r. RPP w lutym uznała za bezpieczne rozpoczęcie procesu stopniowych obniżek stóp procentowych. Do końca marca obniżono je o 2 pkt. proc. Czynnikami przemawiającymi w tym okresie przeciwko dokonywaniu głębszych obniżek stóp procentowych były:

- powszechne oczekiwania na kontynuację stosunkowo wysokiego tempa wzrostu gospodarczego, przy istotnym wzroście dochodów do dyspozycji ludności i prognozach przełamania notowanej od czwartego kwartału 1999 r. spadkowej dynamiki inwestycji,

- utrzymywanie się w pierwszych miesiącach 2001 r. ryzyka dalszego szybkiego wzrostu cen żywności,
- groźba szybkiego wzrostu deficytu budżetowego, wskazująca na ryzyko – potwierdzone dalszym rozwojem sytuacji – przekroczenia planowanego poziomu deficytu,
- negatywne doświadczenia z poprzedniego cyklu zmniejszania stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej z przełomu lat 1998-1999, kiedy to głębokie obniżki stóp procentowych przyczyniły się – obok wstrząsów podażowych na rynkach żywności i paliw – do wzrostu inflacji i niebezpiecznego powiększenia się deficytu obrotów bieżących.

Rada Polityki Pieniężnej postanowiła w tych warunkach zachować szczególną ostrożność, by utrwalić utrzymującą się od lipca 2000 r. tendencję zmniejszania inflacji z bardzo wysokiego poziomu 11,6% i tym samym umożliwić osiągnięcie średniookresowego celu polityki pieniężnej, którym jest obniżenie inflacji poniżej 4% do końca 2003 r.

Zapoczątkowany w II kwartale 2001 r. nieoczekiwany, szybki spadek dynamiki wzrostu gospodarczego i inflacji, leżący u podstaw powszechnych korekt prognoz makroekonomicznych[3], skłonił RPP do dalszych obniżek stóp procentowych. Na decyzje o obniżaniu stóp w drugiej połowie roku wpłynęło także odsunięcie groźby dalszego, przyspieszonego wzrostu deficytu budżetowego w 2002 r. W sumie Rada Polityki Pieniężnej dokonała w 2001 r. sześciu obniżek podstawowych stóp procentowych NBP – łącznie o 750 punktów bazowych. W efekcie nominalne stopy procentowe NBP znalazły się na najniższym poziomie od początku transformacji. Spadły również stopy realne; od pierwszej obniżki stóp procentowych, dokonanej pod koniec lutego, do końca 2001 r. stopa referencyjna NBP obniżyła się w ujęciu realnym o 3,5 pkt. proc. Na zmniejszenie restrykcyjności polityki pieniężnej wskazują również inne wskaźniki. Obliczany w NBP indeks restrykcyjności polityki pieniężnej (MCI), który uwzględnia zarówno zmiany krótkookresowej realnej stopy procentowej, jak i zmiany realnego efektywnego kursu złotego, od połowy 2001 r. zdecydowanie się obniżał i w grudniu spadł poniżej poziomu z grudnia 2000 r.

Wynikające z przyczyn pozamonetarnych przyspieszenie tempa spadku inflacji (oddziaływanie cen żywności i paliw, zwłaszcza w II połowie roku) spowodowało, że realne stopy procentowe NBP obniżały się znacznie wolniej niż stopy nominalne. Jeszcze wolniejsze było tempo spadku oprocentowania kredytów w niektórych bankach komercyjnych. Z jednej strony banki musiały bowiem w swojej polityce stóp procentowych uwzględnić rosnące ryzyko kredytowe, z drugiej strony, rosnące potrzeby pożyczkowe budżetu zapewniały im bezpieczny sposób alokacji aktywów. Ta sytuacja nie sprzyjała udzielaniu kredytów przedsiębiorstwom i gospodarstwom domowym.

Decyzje podjęte przez RPP od czerwca 2001 r. nie mogły już jednak mieć większego wpływu na rozwój sytuacji makroekonomicznej w tym roku, gdyż zmiany stóp procentowych w istotny sposób wpływają na inflację z opóźnieniem 7-9 kwartałów, a na wzrost gospodarczy – z opóźnieniem 4-6 kwartałów. Ponadto Rada Polityki Pieniężnej w *Założeniach polityki pieniężnej na rok 2001* zapowiedziała, że jeżeli oddziaływanie czynników podażowych będzie przebiegać w 2001 r. w sposób odmienny od przewidywań Rady, prowadząc do osiągnięcia inflacji poniżej dolnej granicy celu inflacyjnego, RPP będzie kształtować stopień restrykcyjności polityki pieniężnej mając na uwadze realizację celu średniookresowego, tzn. dopuści niższą, niż założono inflację, w 2001 r. Ponieważ długofalowy wzrost gospodarczy możliwy jest wyłącznie pod warunkiem utrzymania równowagi makroekonomicznej, polityka RPP musiała i nadal musi być bardzo ostrożna. Doświadczenia ostatnich lat uczą, że w przypadku Polski siła oddziaływania instrumentów polityki monetarnej na sferę realną jest bardzo umiarkowana w porównaniu z czynnikami pozamonetarnymi. Radykalne zmniejszenie stopnia restrykcyjności tej polityki miałoby więc niewielki wpływ na przyspieszenie wzrostu gospodarczego w krótkim okresie, naruszyłoby natomiast fundamenty wzrostu długofalowego. Dokonane w 2001 r. obniżki stóp procentowych w warunkach niskiej inflacji i wyraźnej poprawy równowagi zewnętrznej będą sprzyjać stopniowemu ożywieniu gospodarczemu w następnych latach.

---

[3] Spowolnienie wzrostu gospodarczego było powszechne w gospodarce światowej, a korekty prognoz nie dotyczyły jedynie Polski. M.in. MFW skorygował w maju 2001 r. swoje prognozy wzrostu PKB z października 2000 r.: dla Niemiec z 3,3% na 1,9%, dla strefy euro z 3,4% na 2,4%, dla USA z 3,2% na 1,5%, dla Japonii z 1,8% na 0,6% (źródło: *World Economic Outlook,* October 2000 i May 2001, IMF). Rzeczywisty wzrost PKB był jeszcze niższy i wyniósł: w Niemczech 0,6%, w strefie euro 1,4 %, w USA 1,1%, a w Japonii – 0,4%.

Aby właściwie ocenić procesy inflacyjne i politykę pieniężną w 2001 r. potrzebna jest perspektywa wykraczająca poza ten rok. Rozwój sytuacji makroekonomicznej w latach 1998-2001 – odbiegający od oczekiwań, pozostający pod wpływem niekorzystnych uwarunkowań zewnętrznych i problemów sektora finansów publicznych spowodował, że proces dezinflacji okazał się w tym okresie wolniejszy i bardziej kosztowny, niż można było przypuszczać. Tempo wzrostu PKB w 2001 r. osiągnęło jedynie 1,1% wobec 5% prognozowanych w *Założeniach polityki pieniężnej na rok 2001*. Jednakże średnioroczna inflacja w 2001 r. była zaledwie o 1,8 pkt. proc. niższa niż dwa lata wcześniej. Dwunastomiesięczny wskaźnik inflacji w grudniu 2001 r. był tylko o 2 pkt. proc. niższy niż w lutym 1999 r., kiedy osiągnięto najniższy poziom w procesie obniżania inflacji. Spadek dynamiki wzrostu gospodarczego był nieunikniony w sytuacji dramatycznego pogorszenia koniunktury zagranicznej. Silne wahania realnego kursu złotego – związane zarówno ze zmianami sytuacji zewnętrznej, jak i z narastaniem w 2001 r. nierównowagi fiskalnej – pogłębiły jednak tendencje spadkowe. Dotyczy to zarówno okresów aprecjacji – skokowo zwiększających presje konkurencji zewnętrznej – jak i stosunkowo krótkich w 2001 r. okresów deprecjacji, zmuszających do utrzymywania wysokiego poziomu restrykcyjności polityki monetarnej, wobec zwiększonego ryzyka gwałtownego osłabienia kursu i wynikającego stąd zagrożenia wzrostem inflacji. Z kolei pozamonetarne źródła wahań inflacji prowadziły do nieprzewidywalnych zmian realnych stóp procentowych, osłabiając skutki podwyżek stóp procentowych w 2000 r. i wzmacniając je w 2001 r. Zwiększyło to koszty ograniczania inflacji i utrudniało prowadzenie polityki monetarnej.

Ostrożna polityka pieniężna przyczyniła się do obniżenia – bardziej, niż prognozowano w *Założeniach polityki pieniężnej na rok 2001* – deficytu na rachunku obrotów bieżących bilansu płatniczego – z ponad 8% PKB na początku 2000 r., do 6,3% PKB pod koniec 2000 r. i do 4,1% PKB w 2001 r. (przy prognozie 7% PKB, patrz także załącznik 3). Dzięki temu pod koniec 2001 r. znacząco zmniejszyło się prawdopodobieństwo gwałtownej deprecjacji kursu złotego, wybuchu kryzysu finansowego w Polsce i wzrostu inflacji w przyszłości.

W *Założeniach polityki pieniężnej na rok 2001* szacowano, że przyrost podaży pieniądza spójny z zakładanym celem inflacyjnym oraz zakładanymi wielkościami wzrostu PKB i deficytu obrotów bieżących, wyniesie 40-46 mld zł. Odmienne ukształtowanie się wszystkich zakładanych wskaźników sprawiło, że podaż pieniądza osiągnęła dolną granicę prognozowanego przedziału. Na koniec 2001 r. podaż pieniądza osiągnęła stan 334,7 mld zł, co oznaczało wzrost w ciągu roku o 40,4 mld zł (tj. o 13,7% wobec 11,8% w 2000 r. – patrz załącznik 4). Towarzyszyła temu niekorzystna tendencja osłabienia tempa wzrostu oszczędności złotowych osób prywatnych w systemie bankowym oraz wzrost pieniądza gotówkowego w obiegu. Tendencje te oraz obawa przed dalszym spadkiem skłonności do oszczędzania w systemie bankowym, w związku z wprowadzeniem opodatkowania dochodów z oszczędności, były również argumentem na rzecz kontynuowania ostrożnej polityki pieniężnej.

2.2. Uwarunkowania realizacji polityki pieniężnej

Ważnym czynnikiem, wyjaśniającym kształtowanie się zarówno wzrostu gospodarczego, jak i inflacji oraz nierównowagi zewnętrznej w Polsce w 2001 r., było jednoczesne, silne osłabienie aktywności ekonomicznej w najważniejszych regionach gospodarki światowej. To powszechne pogorszenie koniunktury światowej, przejawiające się zwłaszcza osłabieniem dynamiki popytu inwestycyjnego, wyraźnie nasiliło się w II połowie 2001 r., pociągając za sobą szybki spadek cen surowców przemysłowych (tabela 1). W tej sytuacji przewidywania rozwoju koniunktury międzynarodowej z 2000 r. okazały się zdecydowanie zbyt optymistyczne. Również prognozy wzrostu gospodarczego dokonywane w ciągu roku 2001 były systematycznie obniżane (patrz przypis 3).

Tabela 1

Uwarunkowania zewnętrzne polityki pieniężnej w latach 2000-2001

Wyszczególnienie	2000	2001				
		kwartały				
	I-IV	I-IV	I	II	III	IV
Strefa euro – wzrost PKB (w %)	3,4	1,5	2,4	1,6	1,4	0,6
w tym Niemcy[1]	3,0	0,7	1,8	0,7	0,4	0,0
Stany Zjednoczone – wzrost PKB (%)[1]	5,0	1,1	2,5	1,2	0,5	0,4
Stany Zjednoczone – stopa funduszy federalnych (w %)[2]	6,50	1,75	5,00	3,75	3,00	1,75
Strefa euro – stopa refinansowa (w %)[2]	4,75	3,25	4,75	4,50	3,75	3,25
Cena ropy naftowej (typ Brent, USD/b)[3]	28,6	24,5	25,9	27,3	25,3	19,4

[1] W stosunku do odpowiedniego okresu roku poprzedniego.

[2] Stan na koniec okresu.

[3] Średnia w okresie.

Źródło: *Eurostat, Reuters, Bloomberg*.

Załamanie popytu i produkcji wystąpiło najwcześniej w gospodarce USA. Był to efekt wzrostu światowych cen ropy naftowej, dekoniunktury w sektorze teleinformatycznym oraz zaostrzenia amerykańskiej polityki pieniężnej w latach 1999-2000. Silnym, nieoczekiwanym impulsem, dodatkowo tłumiącym aktywność gospodarczą w USA był atak terrorystyczny we wrześniu 2001 r. Transmisja tych recesyjnych impulsów do innych regionów świata była wzmacniana przez nadal nierozwiązane problemy strukturalne w gospodarce japońskiej i problemy sektora teleinformatycznego w Azji Południowo-Wschodniej, silnie powiązanego z rynkiem amerykańskim.

Pogorszenie koniunktury najdotkliwiej odczuła gospodarka Niemiec – największy rynek zbytu dla polskiego eksportu. Wynikało to z jednej strony z relatywnie najsilniejszych powiązań handlowych i inwestycyjnych rynku niemieckiego z amerykańskim, z drugiej strony było efektem słabości strukturalnych gospodarki Niemiec[4]. Popyt inwestycyjny w Niemczech obniżył się w 2001 r. o 4,1% wobec wzrostu o 2,3% w 2000 r.[5] W rezultacie nastąpił spadek niemieckiego importu w IV kwartale 2001 r. aż o 6%, wobec wzrostu o 13,4% w IV kwartale 2000 r. Najbardziej zredukowany został import zaopatrzeniowy oraz import maszyn i sprzętu transportowego. Natomiast nadal korzystnie rozwijała się sytuacja gospodarcza w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. W ciągu pierwszych trzech kwartałów 2001 r. PKB Rosji zwiększył się o 5,4%, a wartość importu rosyjskiego wzrosła w tym okresie o 21,2%, PKB Czech zwiększył się natomiast o 3,6%, czemu towarzyszył wzrost importu Czech o 14,8%[6].

Nieoczekiwana kumulacja tendencji recesyjnych w gospodarce światowej w różny sposób przyczyniała się do silniejszego, niż można się było spodziewać, spadku inflacji w Polsce w 2001 r. Obniżenie dynamiki popytu na polski eksport skutkowało zmniejszeniem się tempa wzrostu wolumenu eksportu w II połowie roku i było jednym z czynników ograniczenia inwestycji przedsiębiorstw działających w Polsce. Zjawiska te przyczyniały się do osłabienia wzrostu gospodarczego i popytowej presji na wzrost cen. Słaba koniunktura w gospodarce światowej powodowała również obniżenie cen wielu ważnych surowców, sprzyjając spadkowi cen polskiego importu.

[4] Dotyczy to szczególnie niemieckiego rynku pracy oraz sektora usług (w tym głównie handlu wewnętrznego).

[5] Jeszcze wyraźniejszy spadek w stosunku do 2000 r. odnosi się do inwestycji w sektorze maszyn i urządzeń, które obniżyły się o 3,4% wobec wzrostu o 8,7% w 2000 r.

[6] Rosja i Czechy są największymi dla Polski rynkami zbytu i zaopatrzenia w grupie krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Trudne uwarunkowania zewnętrzne i zmniejszenie popytu krajowego wskutek spadku nakładów inwestycyjnych wpłynęły na ograniczenie aktywności gospodarczej i spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce (patrz załącznik 2). Pogorszające się perspektywy zbytu na rynkach zagranicznych i rynku krajowym, przy relatywnie wysokim i wzrastającym poziomie niewykorzystanych zdolnościach wytwórczych (rozbudowanych w wyniku wcześniejszego, szybkiego wzrostu inwestycji) i braku poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstw, przyczyniały się do spadku akumulacji. Mimo pogorszenia uwarunkowań zewnętrznych osłabienie popytu krajowego motywowało podmioty gospodarcze do utrzymania udziałów w rynkach zagranicznych, malało jednocześnie zapotrzebowanie na import. W efekcie, osłabieniu tempa wzrostu eksportu w 2001 r. towarzyszyła jeszcze szybciej obniżająca się dynamika importu. Tempo wzrostu wolumenu importu obniżyło się w okresie czterech kwartałów 2001 r. prawie trzykrotnie (w stosunku do analogicznego okresu sprzed roku), natomiast eksportu – dwukrotnie. Dzięki temu nastąpiło przyspieszenie rozpoczętego w 2000 r. procesu przywracania równowagi zewnętrznej w polskiej gospodarce – deficyt obrotów bieżących bilansu płatniczego w 2001 r. obniżył się poniżej granicy uznawanej za niebezpieczną (patrz załącznik 3). Niższy i nadal bezpiecznie finansowany deficyt w obrotach bieżących wpływał na umacnianie się kursu złotego i osłabiał ryzyko niestabilności na rynku walutowym.

W ciągu 2001 r. złotowe ceny w imporcie były o 6,2% niższe niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Ceny dolarowe w imporcie obniżyły się w tym samym okresie o 0,5%. Było to wynikiem ogólnego zaostrzenia konkurencji na rynkach międzynarodowych i aprecjacji złotego. W warunkach silnego osłabienia popytu i obniżenia się poziomu produkcji przemysłowej w głównych gospodarkach świata w 2001 r. istotnie pogłębił się – zapoczątkowany w II połowie 2000 r. – spadek cen najważniejszych surowców na rynku światowym. Zjawisko to nasiliło się w II połowie 2001 r. w konsekwencji ataku terrorystycznego na USA i w największym stopniu dotknęło cen ropy naftowej i metali.

Światowe ceny ropy naftowej zaczęły się istotnie obniżać dopiero w II połowie 2001 r. W IV kwartale 2001 r. średnia cena ropy była już o 10 USD za baryłkę niższa, niż w IV kwartale 2000 r. W rezultacie, w 2001 r. baryłka ropy Brent kosztowała średnio o ponad 4 USD mniej niż w 2000 r. Na osłabienie popytu na ropę wpłynęło – obok spadku koniunktury światowej – silne ograniczenie ruchu lotniczego po zamachach terrorystycznych w USA. W konsekwencji w 2001 r. światowy popyt na ropę zwiększył się zaledwie o 30 tys. baryłek dziennie[7] w porównaniu z poprzednim rokiem, podczas gdy w 2000 r. wzrastał o 1,2 mln baryłek. Był to najniższy wzrost popytu na ropę od początku lat dziewięćdziesiątych.

Ceny paliw spadały również na rynku krajowym. W ujęciu średniorocznym spadek ten wyniósł w 2001 r. 7,6%, podczas gdy w 2000 r. ceny paliw wzrosły o 36,8%. Spadek cen paliw liczony od grudnia 2000 r. do grudnia 2001 r. wyniósł 10,9%, wobec wzrostu o 11,0% w poprzednim roku, przy czym jedynie w maju i wrześniu doszło do ich wyraźniejszego wzrostu (odpowiednio o 2,1% i 1,5%). Zmiany cen światowych i kursu walutowego nie były jedynymi czynnikami wpływającymi na detaliczne ceny paliw w 2001 r. Zależą one również od zmian stawek podatku akcyzowego oraz polityki cenowej krajowych rafinerii i sprzedawców detalicznych. Stawki podatku akcyzowego nakładanego na paliwa zostały podwyższone w 2001 r. dwukrotnie: 1 stycznia o około 7,1% oraz 1 czerwca o około 6,0%. Łącznie podwyżki podatku akcyzowego wyniosły w 2001 r. około 13,5%, powodując wzrost wskaźnika cen benzyny EU 95 o około 5,5 pkt. proc.

W grupie cen surowców nieenergetycznych najsilniej obniżyły się w 2001 r. ceny metali, najbardziej obok paliw wrażliwe na wahania koniunktury. Natomiast ceny żywności i surowców przemysłowych pochodzenia rolnego obniżały się w 2001 r. relatywnie wolniej[8] (tabela 2).

---

[7] *Monthly Oil Market Report*, OPEC, January 2002.

[8] Na zahamowanie spadkowej tendencji cen żywności w latach 2000-2001 wpłynęło zmniejszenie się nadwyżki podaży nad popytem, co najwyraźniej uwidoczniło się na rynku przenicy.

Tabela 2

Zmiany cen podstawowych surowców (w % w porównaniu z poprzednim rokiem)

Wyszczególnienie	1998	1999	2000	2001
Surowce nieenergetyczne	**-18,3**	**-9,2**	**3,5**	**-6,6**
w tym: żywność	-16,3	-17,5	-1,0	-3,8
surowce przemysłowe	-20,6	0,6	7,1	-10,1
w tym: surowce pochodzenia rolnego	-20,2	-1,4	-3,2	-7,0
metale	-20,9	2,2	15,0	-12,4
Ropa naftowa (Brent)	**-33,7**	**40,3**	**59,6**	**-14,1**

Źródło: *The Economist* i *Bloomberg*.

Można szacować, że spadek cen zewnętrznych spowodował obniżenie w 2001 r. średniorocznego wskaźnika CPI o 0,5 pkt. proc. Podobne zjawisko wystąpiło także w innych gospodarkach, szczególnie tych, które są zależne od importu paliw. Jednocześnie szybszy spadek cen importu niż cen uzyskiwanych w polskim eksporcie spowodował poprawę warunków wymiany (*terms of trade*), przyczyniając się dodatkowo do zmniejszenia deficytu obrotów bieżących bilansu płatniczego.

Szybkie tempo obniżania inflacji w 2001 r. ściśle wiązało się również z niskim wzrostem cen żywności na rynku krajowym (patrz załącznik 1). Od stycznia do grudnia 2001 r. artykuły żywnościowe podrożały o 1,6%, tj. o 2,0 pkt. proc. mniej niż towary i usługi konsumpcyjne ogółem. Wzrost cen żywności w 2001 r. był jednocześnie znacząco niższy niż w 2000 r., kiedy to wyniósł 8,5%.

Decydujący wpływ na takie ukształtowanie się cen miał stosunkowo wysoki wzrost podaży żywności, przy ograniczonym wzroście popytu. Spadek dynamiki cen żywności, szczególnie silnie widoczny w II połowie 2001 r., wiązał się z wcześniejszym niż przed rokiem, sezonowym obniżeniem się tych cen. Okazało się ono głębsze i trwało dłużej, niż prognozowano przy wyznaczaniu celu inflacyjnego. Na rynku artykułów rolniczych najbardziej spadły ceny zbóż, do czego przyczyniła się zmiana systemu interwencji – poprzez wprowadzenie dopłat do cen skupu zbóż konsumpcyjnych – oraz stosunkowo dobre zbiory.

Wzrost cen żywności w grudniu 2001 r. w porównaniu z grudniem 2000 r. wyniósł 1,6% i spowodował wzrost wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych o 0,5 pkt. proc., podczas gdy w 2000 r. wpływ ten wyniósł 2,6 pkt. proc.

Zmiany podatków pośrednich w celu dostosowania ich poziomu do wymogów Unii Europejskiej – kolejny czynnik pozamonetarny warunkujący realizację celu polityki pieniężnej – nie spowodowały w 2001 r. istotnego wzrostu cen. Podniesiono wprawdzie stawkę VAT na gazety i większość czasopism: z 0% do 7%, oraz na usługi pralnicze: z 7% do 22%. Podwyższono także akcyzę na paliwa, wina i piwo. Nie doszło jednak do podniesienia stawki VAT z 7% do 12% na materiały i usługi budowlane, utrzymano także zerową stawkę na maszyny, ciągniki rolnicze i mieszkania oddawane do użytku. W rezultacie można szacować, że zmiany te – w relacji grudzień 2000 r. do grudnia 2001 r. – przyczyniły się do wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych o około 0,5 pkt. proc., podczas gdy w 2000 r. wpływ ten wyniósł 0,9 pkt. proc.

Realizacja polityki pieniężnej w 2001 r. uwarunkowana była pogarszającą się i niepewną sytuacją finansów publicznych. Dramatyczny wzrost nierównowagi sektora finansów publicznych w 2001 r. miał trzy główne przyczyny. Po pierwsze, zaplanowano bardzo szybki wzrost wydatków – o ponad 20% w stosunku do 2000 r. Po drugie, zbyt optymistycznie – nawet w stosunku do przyjętych założeń makroekonomicznych – prognozowano dochody budżetu (Ustawa budżetowa na 2001 r. zakładała, że dochody budżetu państwa wyniosą 161,1 mld zł, tymczasem ich wykonanie było o ponad 20 mld niższe). Po trzecie, założenia makroekonomiczne – mieszczące się w przedziale prognoz dostępnych przy konstruowaniu budżetu – daleko odbiegały od rzeczywistego przebiegu procesów gospodarczych.

Trudna sytuacja dochodowa budżetu państwa skłoniła rząd do jego dwukrotnej nowelizacji – w lipcu i w grudniu. Ostatecznie więc kształt budżetu państwa i sytuacja całego sektora finansów publicznych w 2001 r. były zasadniczo odmienne niż zapowiadano. Nastąpiło znaczne zmniejszenie stopnia restrykcyjności polityki fiskalnej zarówno w porównaniu z założeniami ustawy budżetowej, jak i wynikami 2000 r. Deficyt budżetu państwa, w efekcie niedoboru dochodów wynoszącego około 20 mld zł i przy ograniczeniu wydatków o 8,7 mld zł, wyniósł około 4,5% PKB, wobec przyjętego w ustawie budżetowej poziomu 2,6% PKB. Deficyt ekonomiczny sektora finansów publicznych wyniósł według wstępnego wykonania 4,8% PKB – wobec przyjętego w ustawie budżetowej poziomu 1,8% oraz odnotowanego w 2000 r. 2,1% PKB[9]. Było to wynikiem wzrostu deficytu budżetu państwa, pogorszenia się sytuacji finansowej pozostałych elementów sektora finansów publicznych oraz niższego, niż zakładano, transferu składek ubezpieczeniowych do otwartych funduszy emerytalnych. Zaległości z tytułu nieprzekazanych składek ubezpieczeniowych, które na koniec 2000 r. szacowane na 3,5 mld zł, miały zostać spłacone w 2001 r. Tymczasem uległy one kolejnemu zwiększeniu, o około 2,5 mld zł.

Doświadczenia 2001 r. potwierdzają ponadto słabość polskiego systemu finansów publicznych, nieprzystosowanego do funkcjonowania w warunkach spowolnienia aktywności gospodarczej. Wysoki poziom wydatków publicznych i nieelastyczna ich struktura są podstawową przeszkodą w likwidacji trwałej nierównowagi sektora finansów publicznych. Mimo dokonanej w ciągu roku redukcji wydatków budżetowych, wymuszonej załamaniem dochodów, ich poziom nadal był bardzo wysoki. W relacji do PKB wydatki budżetu państwa wyniosły 23,9% PKB, zaś wydatki całego sektora finansów publicznych ukształtowały się na poziomie 44,5% PKB, wykazując wzrost w stosunku do poprzedniego roku (w 2000 r. kształtowały się odpowiednio na poziomie 22% i 42,8% PKB). Struktura wydatków była niekorzystna: ponad 47% całkowitych wydatków stanowiły wydatki sztywne, a wydatki prorozwojowe jedynie 6%, ulegając znacznemu ograniczeniu w stosunku do 2000 r.

Utrzymywanie się wysokiego deficytu sektora finansów publicznych przy jednocześnie niskich przychodach z prywatyzacji[10] powodowało znaczny wzrost potrzeb pożyczkowych budżetu i wzrost udziału sektora bankowego w ich finansowaniu. Zadłużenie netto sektora budżetowego w krajowym systemie bankowym w 2001 r. zwiększyło się o 17,1 mld zł, tj. o 33,8%. Rosnące potrzeby pożyczkowe budżetu państwa w 2001 r. zapewniły bankom bezpieczny sposób alokacji aktywów w niekorzystnych warunkach makroekonomicznych i przy wzroście ryzyka kredytowego. Przyczyniało się to do utrzymywania przez banki wysokiego oprocentowania kredytów oraz ograniczało możliwości finansowania rozwoju przedsiębiorstw.

Kurs złotego, po wprowadzeniu w kwietniu 2000 r. systemu kursu w pełni płynnego, kształtował się jedynie pod wpływem sił rynkowych – NBP nie interweniował w 2001 r. na rynku walutowym. Z jednej strony płynny kurs walutowy nie jest niezależny od decyzji o zmianach stóp procentowych i deklaracji dotyczących prowadzonej polityki pieniężnej, z drugiej jest jednym z czynników warunkujących realizację tej polityki.

W 2001 r. kurs złotego sprzyjał realizacji celu inflacyjnego - złoty przez większość roku umacniał się. Nominalny efektywny kurs złotego wobec koszyka najważniejszych dla polskiej gospodarki walut wzrósł w całym roku o 8,8% (średniorocznie), wobec aprecjacji o 2,2% w 2000 r. Złoty umocnił się zarówno wobec dolara amerykańskiego, jak i euro, przy czym skala średniorocznej nominalnej aprecjacji była większa w stosunku do euro (8,5%) niż wobec dolara (5,8%). Wpływało na to osłabienie euro wobec dolara na rynku światowym, chociaż skala tej deprecjacji była w 2001 r. wyraźnie niższa w stosunku do poprzedniego roku (2,2% wobec 13,3% w 2000 r.). Wzmocnił się przy tym związek między wartością euro a kształtowaniem się kursu złotego[11]. Realnie – przy uwzględnieniu cen produkcji – kurs złotego wobec euro wzrósł o 7,7%, podczas gdy w 2000 r. zaprecjonował się o 0,4%, natomiast wobec USD wzmocnił się o 4,2% (w 2000 r. nastąpiła deprecjacja o 11,5%). Przy uwzględnieniu jednostkowych kosztów pracy złoty realnie umocnił się w stosunku do euro o 12% (wobec aprecjacji o 0,4% w roku 2000), natomiast wobec USD o 7,2% (wobec deprecjacji o 13,9% w roku 2000)[12].

---

[9] Według projektu Ustawy budżetowej na rok 2002, listopad 2001 r.

[10] Przychody z prywatyzacji zmniejszyły się z 26,7 mld zł w 2000 r. do 6,5 mld zł w roku 2001.

[11] Współczynnik korelacji dla kursu euro/dolar i euro/złoty podniósł się do 0,83 (wobec 0,66 w 2000 r.), natomiast dla relacji dolar/złoty wyniósł 0,23 (wobec -0,88 w 2000 r.).

[12] Średnio w roku w stosunku do roku poprzedniego.

Tendencja do aprecjacji kursu polskiej waluty – widoczna już w II połowie 2000 r. – pogłębiała się w I połowie 2001 r. Po wyraźnym osłabieniu w III kwartale 2001 r., które przejściowo wpłynęło na wzrost zmienności kursu, kurs złotego w ostatnich trzech miesiącach roku ponownie się wzmacniał. Aprecjacji złotego sprzyjały następujące czynniki:

- Wyraźnie obniżyło się ryzyko makroekonomiczne w polskiej gospodarce w związku z istotnym zredukowaniem deficytu w obrotach bieżących bilansu płatniczego oraz inflacji. Zwiększył się także stopień finansowania deficytu obrotów bieżących bilansu płatniczego napływem stabilnego kapitału zagranicznego (patrz załącznik 3). Znalazło to odzwierciedlenie w utrzymywaniu się, w latach 2000-2001, relatywnie wysokich ocen polskiej gospodarki dokonywanych przez międzynarodowe agencje ratingowe.
- Wysokiemu popytowi na polską walutę towarzyszył wyraźny wzrost podaży skarbowych papierów wartościowych, kreowany przez rosnące potrzeby pożyczkowe sektora finansów publicznych. Ułatwiało to dostęp nierezydentów do aktywów złotowych oraz ograniczało spadek rentowności obligacji. W 2001 r. w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano prawie 20% wzrost sprzedaży skarbowych papierów wartościowych ogółem, natomiast ich zasoby w posiadaniu nierezydentów zwiększyły się średnio o 40%. Przyrosty te dotyczyły niemal wyłącznie obligacji; wielkość inwestycji w bony skarbowe pozostała w zasadzie na niezmienionym poziomie. Napływ netto dewiz z tytułu inwestycji portfelowych nierezydentów w skarbowe papiery wartościowe wyemitowane na rynku krajowym w 2001 r. – według danych bilansu płatniczego – wyniósł 0,6 mld USD.
- W 2001 r. na relatywnie wysokim poziomie utrzymywał się dysparytet stóp procentowych, choć w wyniku obniżek stóp procentowych stopniowo ulegał zmniejszeniu. Szczególnie dużym zróżnicowaniem stóp procentowych charakteryzował się krótki odcinek krzywej dochodowości. Było to wykorzystywane przede wszystkim przez nierezydentów inwestujących na rynku swapów walutowych (skala inwestycji w inne instrumenty rynku pieniężnego była bardzo ograniczona). To zjawisko (tzw. *carry trade*[13]) utrzymywało się z różnym nasileniem w całym 2001 r., czego potwierdzeniem może być istotny wzrost skali obrotów na rynku swapów. Przykładowo, wyraźniejsze przesunięcie popytu inwestorów z rynku obligacji na rynek swapów, które uwidoczniło się w II kwartale 2001 r., wiązało się przede wszystkim ze wzrostem ryzyka deprecjacji złotego[14]. W II połowie 2001 r. inwestycje nierezydentów na krajowym rynku pieniężnym odgrywały relatywnie mniejszą rolę w kształtowaniu kursu złotego. Po serii obniżek stóp procentowych w Polsce bardziej atrakcyjny stał się dla nich rynek węgierski (od IV kwartału 2001 r. poziom nominalnych stóp referencyjnych banków centralnych Polski i Węgier był zbliżony).
- Popyt zagranicznych inwestorów na długoterminowe polskie papiery skarbowe wynikał także z postępującego procesu integracji polskiej gospodarki z Unią Europejską i perspektyw integracji monetarnej. Na aprecjację złotego oddziaływał zatem w pewnym stopniu[15] relatywnie stabilny napływ kapitału zagranicznego, wynikający z perspektyw obniżania inflacji w Polsce w długim okresie i dostosowania stóp procentowych do poziomu istniejącego

[13] Strategia „*carry trade*" polega na złożeniu dwóch transakcji: transakcji sprzedaży waluty o niskim oprocentowaniu (np. USD) na rynku kasowym dla pozyskania złotego oraz transakcji swapu walutowego. W transakcji swapu walutowego inwestor sprzedaje złotego na rynku kasowym i jednocześnie dokonuje jego zakupu w transakcji terminowej, po kursie terminowym ustalonym w dniu zawierania transakcji. W efekcie „złożenia" transakcji na rynku kasowym i transakcji swap inwestor otrzymuje otwarty walutowy kontrakt terminowy. Źródłem zysku inwestora jest premia terminowa, wynikająca z różnicy oprocentowania dolara i złotego. Strategia „*carry trade*" jest opłacalna wtedy, gdy oczekiwana zmiana poziomu kursu złotego nie jest wyższa niż różnica oprocentowania obu walut. Aprecjacja złotego jest skutkiem ubocznym pierwotnej sprzedaży waluty na rynku kasowym w celu pozyskania zlotego. Operacja kupna waluty na rynku kasowym realizowana w ramach operacji swap nie oddziałuje w kierunku deprecjacji złotego, ponieważ stanowi swego rodzaju zabezpieczenie operacji „lokowania" złotego na rynku pieniężnym, nie zaś niezależną operację.

[14] Przyczyną wzrostu tego ryzyka była rosnąca skala przewartościowania kursu złotego. Skala ta, mierzona odchyleniem od trendu realnego efektywnego kursu złotego, deflowanego zmianami cen produkcji, wyniosła w czerwcu 2001 r. 10,9% wobec średniej dla całego roku 4,8%.

[15] Wyodrębnienie wpływu tego czynnika na wielkość inwestycji na rynku obligacji, a co za tym idzie na umacnianie złotego, wymagałoby dokładnego rozpoznania struktury podmiotowej tego rynku w celu wyodrębnienia inwestorów o długim horyzoncie inwestycyjnym. Posiadane przez NBP informacje nie umożliwiają takiego rozpoznania.

w strefie euro. Proces ten obserwowany jest nie tylko w Polsce, ale także w innych krajach kandydujących, w tym przede wszystkim w Czechach i na Węgrzech[16]. Pozytywne sygnały w sprawie przyjęcia Polski do UE w 2004 r. mogły wzmocnić ten motyw inwestowania w 2001 r.

- Utrzymywały się oczekiwania rynku na obniżkę stóp procentowych przez RPP. Wynikały one z informacji o pogarszaniu się koniunktury krajowej i zagranicznej oraz nasilające się (szczególnie w II połowie 2001 r.) zmniejszanie restrykcyjności polityki pieniężnej przez główne zagraniczne banki centralne. Dodatkowo wzmacniały je powtarzające się naciski polityczne na głębsze obniżki stóp, którym towarzyszyły zapowiedzi zmian ustawy o NBP. Oczekiwania na dalsze obniżki stóp procentowych sprzyjały zakupom obligacji oraz spekulacjom nierezydentów na rynku swapów stopy procentowej. Obniżki stóp NBP oddziaływały dwojako na zachowania inwestorów. Z jednej strony zmniejszały koszty finansowania zakupów polskich obligacji, z drugiej jednak działały hamująco na inwestycje na polskim rynku, z uwagi na malejącą w ich wyniku wielkość zabezpieczenia przed skutkami ewentualnego dostosowania kursowego.
- Umacnianiu złotego nadal sprzyjał napływ kapitału zagranicznego w postaci inwestycji bezpośrednich. Znaczenie tego czynnika było jednak słabsze, niż w 2000 r., wskutek niższych wpływów z prywatyzacji. Mimo to w warunkach niższego deficytu obrotów bieżących poprawiły się wskaźniki pokrycia tego deficytu inwestycjami bezpośrednimi, co obniżało oceny poziomu ryzyka przez zagranicznych inwestorów.
- W 2001 r., podobnie jak w latach poprzednich, wpływ na aprecjację kursu polskiej waluty miały też czynniki jednorazowe. Tym razem były to przede wszystkim oczekiwania na napływ walut obcych związane z wypłatami rekompensat dla robotników przymusowych III Rzeszy (I połowa 2001 r.) oraz ze sprzedażą przez rząd licencji na UMTS – III generację telefonii komórkowej (I połowa 2001 r.), a także okresowe oczekiwania na transakcje prywatyzacyjne.

Deprecjacja złotego w III kwartale 2001 r. wiązała się z zaostrzeniem lokalnych kryzysów finansowych w Argentynie, Brazylii i Turcji, co przejściowo wpłynęło na ograniczenie zaufania do rynków wschodzących. W skutek tzw. „efektu zarażenia" spekulacją na osłabienie waluty skutki odczuły nie tylko kraje bezpośrednio związane z kryzysem, ale też Polska, Węgry i RPA. Ten zewnętrzny impuls osłabiający złotego nałożył się na informację o problemach finansów publicznych i oczekiwania deprecjacji złotego. Złoty zdeprecjonował się w dniach 5-11 lipca o 14,4% wobec euro i 12% wobec USD. W dalszej części kwartału nastąpiła stabilizacja kursu do dolara na poziomie około 4,23 PLN/USD, natomiast w stosunku do euro złoty nadal stopniowo się osłabiał. Wynikało to ze znacznego umocnienia wspólnej waluty europejskiej wobec USD na rynku światowym w wyniku wyraźnego osłabienia wzrostu gospodarki amerykańskiej.

Bezpośredni wpływ ataków na USA na kurs złotego był krótkotrwały i relatywnie niewielki; ograniczył się praktycznie do zaniku aktywności na krajowym rynku walutowym w ciągu około 4 dni; średni kurs złotego do USD w tym czasie wynosił 4,24 (wobec średniego poziomu 4,22 we wrześniu). Pośrednio wrześniowe wydarzenia wpłynęły natomiast na umocnienie polskiej waluty w IV kwartale 2001 r. Po lipcowej korekcie kursu złotego oraz ustabilizowaniu się sytuacji politycznej w kraju po wyborach parlamentarnych zmniejszyło się bowiem ryzyko inwestowania na polskim rynku, a aktywa złotowe były nadal dochodowe. Warto podkreślić, że ta odporność złotego na wydarzenia zewnętrzne wiąże się również z systemem kursu płynnego.

Kurs złotego wpłynął w 2001 r. na osłabienie inflacji na rynku krajowym. Szacunki dokonane w NBP wskazują, że aprecjacja nominalnego efektywnego kursu złotego spowodowała zmniejszenie średniorocznego wskaźnika CPI w 2001 r. o 0,9 pkt. proc.[17]

---

[16] Według Banku Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei w 2001 r. realny efektywny kurs walutowy mierzony przy pomocy cen konsumpcji umocnił się wyraźnie zarówno w Czechach (o 7,1 %), jak i na Węgrzech (o 8,4%).

[17] Wyliczony wskaźnik wpływu kursu na CPI zawiera efekty przejściowej deprecjacji złotego w lipcu 2001 r., która obniżyła skalę średniorocznej aprecjacji złotego.

Niezbędne do skutecznego obniżania kosztów dezinflacji zmiany strukturalne w gospodarce polskiej przebiegały w 2001 r. z dużymi trudnościami i opóźnieniami. Dotyczy to zarówno procesów prywatyzacji i demonopolizacji, jak i restrukturyzacji w takich sektorach, jak: energetyczno-paliwowy, górnictwa węglowego, transportu kolejowego i usług telekomunikacyjnych. Należy podkreślić, że ceny produkcji w wymienionych sektorach rosły w 2001 r. zdecydowanie szybciej niż ceny produkcji sprzedanej przemysłu. Ceny produkcji sprzedanej przemysłu w 2001 r. wzrosły średniorocznie o 1,6%, podczas gdy ceny w górnictwie węgla kamiennego zwiększyły się o 9,0%, gazownictwie 9,1%, w wytwarzaniu energii elektrycznej o 13%, w transporcie kolejowym o 8,7%. Stwarza to zagrożenie dla dynamiki cen towarów i usług konsumpcyjnych. Ceny w wymienionych sektorach mają bowiem – bezpośrednio i pośrednio – duży wpływ na koszty utrzymania gospodarstw domowych. Oprócz tego, wzrost tych cen prowadził do wzrostu kosztów w przedsiębiorstwach i w ten sposób ograniczał ich rozwój.

2.3. Instrumenty realizacji celu polityki pieniężnej

Podstawowym instrumentem służącym realizacji celu polityki pieniężnej w 2001 r. była stopa procentowa. Do wpływania na poziom stóp procentowych rynku międzybankowego NBP wykorzystywał: stopę referencyjną, określającą rentowność 28-dniowych operacji otwartego rynku, stopę oprocentowania kredytu lombardowego (stopę lombardową) i stopę depozytową (od grudnia 2001 r.). Rezerwa obowiązkowa zmniejszała wpływ wahań płynności banków na poziom stóp procentowych rynku międzybankowego.

Wykorzystywane przez NBP instrumenty były dostosowywane do sytuacji operacyjnej nadpłynności, nadal utrzymującej się w sektorze banków komercyjnych. W 2001 r. NBP kontynuował proces jej ograniczania. Wprowadzony w 2000 r. płynny kurs walutowy stworzył warunki do zmniejszenia przyrostu nadpłynności z tytułu zakupu walut przez NBP. W 2001 r. nadal była również prowadzona bezwarunkowa sprzedaż obligacji skarbowych z portfela NBP, uzyskanych w 1999 r. w wyniku konwersji niezbywalnych zobowiązań Skarbu Państwa wobec banku centralnego. Sprzedaż ta umożliwia trwałą redukcję nadpłynności zakumulowanej w poprzednich latach.

2.3.1. Stopy procentowe

Realizacja polityki pieniężnej polegała na zmianach stóp procentowych NBP, które – poprzez oddziaływanie na poziom stóp procentowych rynku międzybankowego – wpływały na oprocentowanie kredytów i depozytów w bankach komercyjnych. Dzięki temu NBP mógł oddziaływać na decyzje gospodarstw domowych dotyczące oszczędności i konsumpcji oraz na decyzje przedsiębiorstw o inwestycjach.

Stopami NBP, które wyznaczały kierunek polityki pieniężnej, były: stopa referencyjna, stopa lombardowa i stopa depozytowa.

Stopa referencyjna określała minimalną rentowność 28-dniowych bonów pieniężnych NBP, sprzedawanych w ramach operacji otwartego rynku. Stopa ta wyznaczała poziom oprocentowania depozytów na rynku międzybankowym o porównywalnym terminie zapadalności, tj. jednomiesięcznych stóp rynku międzybankowego (WIBOR 1M).

Stopa lombardowa wyznaczała maksymalny koszt pozyskania pieniądza w banku centralnym, określając górny poziom wahań stóp rynkowych o najkrótszych terminach zapadalności (zwłaszcza O/N).

Stopa depozytowa została wprowadzona od 1 grudnia 2001 r. w celu ograniczenia od dołu wahań stóp rynkowych, zwłaszcza o najkrótszych terminach zapadalności (O/N). Depozyt na koniec dnia stworzył bankom możliwość deponowania nadwyżek płynnych środków na rachunku lokat terminowych w NBP.

W 2001 r. RPP dokonała sześciu obniżek oficjalnych stóp procentowych, redukując je łącznie o 750 punktów bazowych (tabela 3). W efekcie nominalne stopy procentowe NBP znalazły się na najniższym poziomie od początku okresu transformacji. Spadły również stopy realne; od pierwszej obniżki stóp procentowych, dokonanej pod koniec lutego, do końca 2001 r. stopa referencyjna NBP obniżyła się w ujęciu realnym o 3,5 pkt. proc.

Tabela 3

Decyzje Rady Polityki Pieniężnej dotyczące zmian oficjalnych stóp procentowych w 2001 r.

Data*	Decyzja
28 lutego	Obniżenie minimalnej stopy rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku z 19% do 18% w skali roku. Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 23% do 22%. Obniżenie stopy redyskonta weksli z 21,5% do 20,5%.
28 marca	Obniżenie minimalnej stopy rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku z 18% do 17% w skali roku. Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 22% do 21%. Obniżenie stopy redyskonta weksli z 20,5% do 19,5%.
27 czerwca	Obniżenie minimalnej stopy rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku z 17% do 15,5% w skali roku. Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 21% do 19,5%. Obniżenie stopy redyskonta weksli z 19,5% do 18%.
22 sierpnia	Obniżenie minimalnej stopy rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku z 15,5% do 14,5% w skali roku. Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 19,5% do 18,5%. Obniżenie stopy redyskonta weksli z 18% do 17%.
26 października	Obniżenie minimalnej stopy rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku z 14,5% do 13% w skali roku. Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 18,5% do 17%. Obniżenie stopy redyskonta weksli z 17% do 15,5%.
28 listopada	Obniżenie minimalnej stopy rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku z 13% do 11,5% w skali roku. Obniżenie stopy oprocentowania kredytu lombardowego z 17% do 15,5%. Obniżenie stopy redyskonta weksli z 15,5% do 14%. Wprowadzenie stopy depozytowej (7,5%).

* Data podjęcia decyzji.

Źródło: dane NBP.

Wraz z obniżkami stopy referencyjnej spadała stawka WIBOR 1M, obniżając oprocentowanie kredytów i depozytów osób prywatnych i podmiotów gospodarczych. Zmiany te przedstawia wykres 2.

Wykres 2

Stopy procentowe w NBP i jednomiesięczna stopa procentowa rynku międzybankowego w 2001 r.

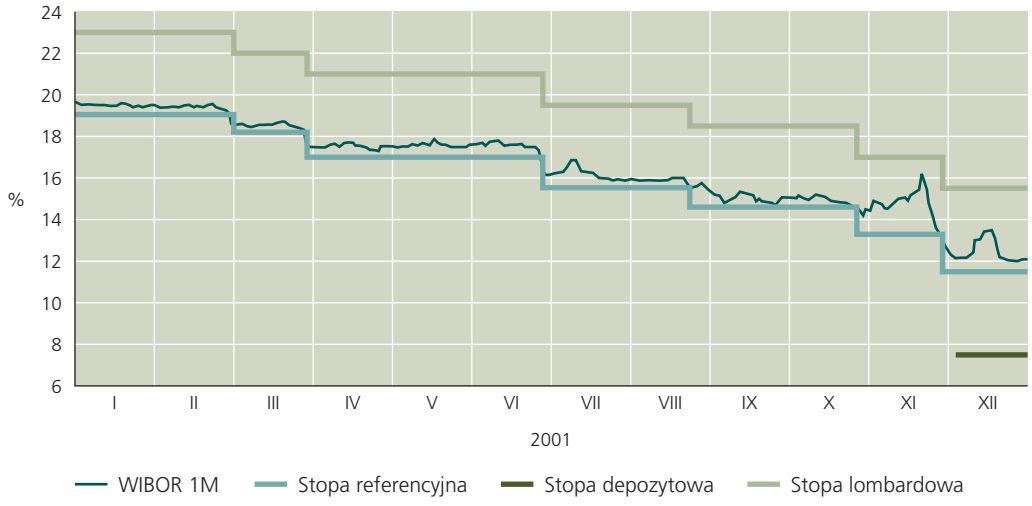

Źródło: dane NBP.

2.3.2. Operacje otwartego rynku

Operacje otwartego rynku były, podobnie jak w większości banków centralnych, podstawowym instrumentem wykorzystywanym do oddziaływania na poziom rynkowych stóp procentowych.

Głównym rodzajem operacji otwartego rynku była emisja 28-dniowych bonów pieniężnych NBP. Operacje te wpływały na poziom rynkowych stóp procentowych (WIBOR 1M). Emisja prowadzona była nieregularnie: w dniach, w których występowała nadwyżka płynności w sektorze bankowym, powodująca presję na spadek stóp rynku międzybankowego.

W ramach operacji otwartego rynku w grudniu 2001 r. NBP dwukrotnie wyemitował bony o krótszym terminie zapadalności (14 dni). Wiązało się to z koniecznością zapewnienia bankom niezbędnej płynności w okresie przedświątecznym i pod koniec okresu utrzymywania rezerwy obowiązkowej i umożliwiało lepsze rozłożenie płynności w ciągu miesiąca.

Oprócz bonów o zapadalności poniżej jednego miesiąca NBP w 2001 r. wyemitował bony o dłuższych terminach (91-dni), o wartości 7,5 mld zł. Ich emisja wiązała się z umową między NBP a PKO BP SA.

Popyt na bony pieniężne, odmiennie niż w 2000 r., przewyższał ich podaż (NBP zaoferował do sprzedaży bony pieniężne o wartości nominalnej 204,5 mld zł, otrzymując od banków oferty zakupu w wysokości 287,1 mld zł). NBP zaakceptował oferty banków o wartości nominalnej 187,7 mld zł.

Skalę operacji czasowo absorbujących płynność, prowadzonych w celu stabilizowania rynku, przedstawia wykres 3.

Wykres 3

Saldo operacji czasowo absorbujących płynność

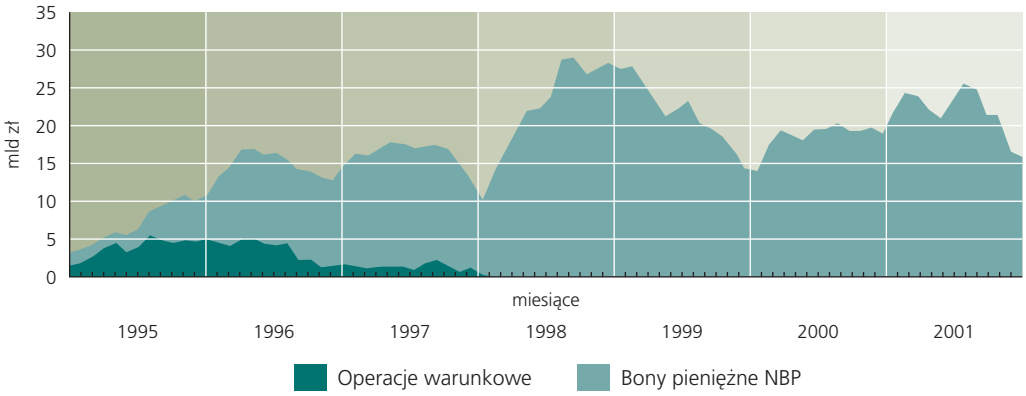

Źródło: dane NBP.

W 2001 r. saldo operacji otwartego rynku – w ujęciu bilansowym – spadło ogółem o 6,2 mld zł (biorąc pod uwagę bony pieniężne NBP o terminach krótszych niż jeden miesiąc oraz 91-dniowe bony pieniężne NBP). Spadek ten wynikał z kształtowania się poszczególnych źródeł płynności i pieniądza rezerwowego.

Spekulacja na spadek stóp procentowych NBP spowodowała, że w końcu października banki zakupiły więcej bonów pieniężnych, niż wynikało to z ich potrzeb płynnościowych. W rezultacie, mimo obniżenia stóp NBP w listopadzie wystąpiły braki płynności, powodujące przejściowy wzrost stawek rynku międzybankowego, w tym WIBOR 1M.

Kontynuowano sprzedaż skonwertowanych obligacji Skarbu Państwa[18]. Była to operacja o charakterze strukturalnym, która w trwały sposób absorbowała płynność. NBP akceptował rentowność sprzedaży obligacji na poziomie podobnym do rynkowego, w związku z czym nie

[18] Obligacje te zostały wyemitowane przez Skarb Państwa w 1999 r. w celu zamiany zadłużenia wobec NBP na rynkowe papiery wartościowe.

wpływał na rynkowe stopy procentowe. Operacja typu *outright*[19] nie była związana z bieżącym prowadzeniem polityki pieniężnej.

Na 49 przetargach zaoferowano do sprzedaży skonwertowane obligacje o wartości nominalnej 15,6 mld zł. Popyt zgłoszony przez inwestorów w ciągu roku wyniósł 23,9 mld zł, co stanowiło 153,6% podaży. Łącznie NBP zaakceptował oferty o wartości nominalnej 6,4 mld zł, tj. 40,8% zaoferowanej podaży i 26,6% zgłoszonego popytu.

Standardową kwotą obligacji oferowaną do sprzedaży na przetargu było 300 mln zł. Na ostatnich dwóch przetargach w lutym oraz na pierwszym przetargu w marcu podaż została zwiększona do 600 mln zł z uwagi na większy popyt, po czym ponownie powrócono do oferty 300 mln zł.

Skalę operacji typu *outright* w 2001 r. (według wartości nominalnej obligacji skonwertowanych sprzedanych w miesiącu) przedstawia wykres 4.

Wykres 4

Sprzedaż obligacji skonwertowanych w 2001 r.

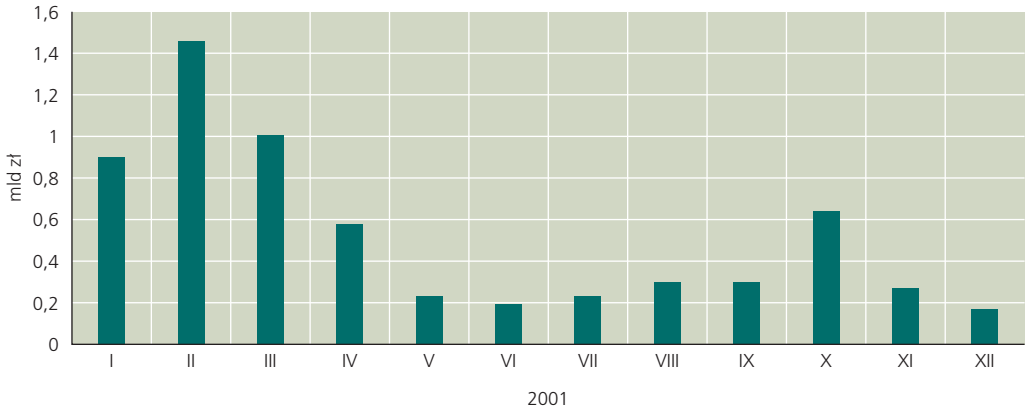

Źródło: dane NBP.

Operacje otwartego rynku od początku 2001 r. prowadzone były z grupą 15 banków – dealerów rynku pieniężnego. W wyniku konsolidacji banków ich liczba zmniejszyła się do 12 w ostatnim kwartale 2001 r. Banki – dealerzy zostały wyłonione zgodnie z jednolitymi kryteriami kwalifikacyjnymi Indeksu Aktywności Dealerskiej (IAD): wykazały się dużą aktywnością na rynku instrumentów terminowych na stopę procentową (FRA i IRS) oraz miały znaczny udział w rynku skarbowych papierów wartościowych (bonów i obligacji).

2.3.3. Rezerwa obowiązkowa

Utrzymywanie przez banki rezerwy obowiązkowej pozwalało na łagodzenie wahań rynkowych stóp procentowych.

Rezerwę obowiązkową stanowi część środków pieniężnych na rachunkach bankowych, środków uzyskanych ze sprzedaży papierów wartościowych oraz innych środków przyjętych przez bank, podlegających zwrotowi. Środki przyjęte od innego banku krajowego, a także pozyskane z zagranicy na co najmniej dwa lata są wyłączone z podstawy naliczania rezerwy.

Kwotę rezerwy obowiązkowej za okres jej utrzymywania oblicza się jako sumę średnich arytmetycznych stanów dziennych na rachunku bieżącym banku lub rachunku rezerwy obowiązkowej oraz stanów dziennych zapasu gotówki w kasach banków w wysokości nie większej niż deklarowana. Wartość rezerwy obowiązkowej zmienia się w zależności od wartości gromadzonych środków stanowiących podstawę naliczania rezerwy obowiązkowej, oraz od wielkości środków zwolnionych z tego obowiązku na podstawie decyzji Zarządu NBP.

[19] Operacja bezwarunkowej (definitywnej) sprzedaży bankom przez bank centralny papierów wartościowych (z reguły skarbowych papierów wartościowych) – *outright sale*.

Rezerwę obowiązkową naliczały i utrzymywały wszystkie banki z wyjątkiem tych, które na mocy decyzji Zarządu NBP[20] były zwolnione z utrzymywania rezerwy obowiązkowej w okresie realizacji programu naprawczego. Kwota zwolnionej rezerwy na 31 grudnia 2001 r. wyniosła 1.904 mln zł. W 2001 r. obowiązywały jedynie zwolnienia udzielone w poprzednich latach.

Zmiany w wysokości rezerwy obowiązkowej w 2001 r. przedstawia tabela 4:

Tabela 4

Przyrost rezerwy obowiązkowej w 2001 r. (w mln zł)

L.p.	Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2000	Przyrost w ciągu kwartałów				Stan na 31.12.2001
			I	II	III	IV	
1.	Rezerwa wymagana ogółem	12 240	-504	494	497	942	13 669
1.1.	z tego: rezerwa na rachunku w NBP	11 031	-525	442	456	885	12 289
1.2.	zapas gotówki w kasach banków	1 209	21	52	41	57	1 380

Źródło: dane NBP.

Wartość rezerwy obowiązkowej na koniec 2001 r. wzrosła w porównaniu ze stanem na koniec 2000 r. o 1,4 mld zł, tj. o 11,7%, przy wzroście depozytów będących podstawą naliczania rezerwy w tym okresie o 20,1%. W grudniu 2001 r. rezerwa (wraz z utrzymaną nadwyżką) była wyższa średnio o 713,5 mln zł w stosunku do grudnia 2000 r. Tempo przyrostu depozytów stanowiących podstawę naliczania rezerwy obowiązkowej wyprzedziło tempo wzrostu rezerwy obowiązkowej z powodu zwiększenia kwoty zwolnionej rezerwy obowiązkowej w jednym z dużych banków komercyjnych[21].

Wartość rezerwy obowiązkowej w poszczególnych okresach utrzymywania w 2001 r. przedstawia tabela 5.

Tabela 5

Rezerwa obowiązkowa w 2001 r. (w mln zł)

Okres rezerwowy	Ogółem	Na rachunku bieżącym	Zadeklarowana gotówka
02.01 - 30.01.2001	11 803	10 561	1 241
31.01 - 27.02.2001	11 737	10 504	1 232
28.02 - 01.04.2001	11 735	10 505	1 230
02.04 - 29.04.2001	11 825	10 584	1 240
30.04 - 30.05.2001	12 083	10 816	1 266
31.05 - 01.07.2001	12 229	10 947	1 281
02.07 - 30.07.2001	12 337	11 045	1 292
31.07 - 30.08.2001	12 460	11 157	1 303
31.08 - 30.09.2001	12 726	11 404	1 322
01.10 - 30.10.2001	12 857	11 512	1 344
31.10 - 29.11.2001	13 005	11 650	1 354
30.11 - 30.12.2001	13 146	11 777	1 368

Źródło: dane NBP.

[20] Na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy o NBP.

[21] Decyzja o częściowym zwolnieniu tego banku z rezerwy obowiązkowej weszła w życie na początku 2001 r., chociaż została podjęta w 2000 r.

We wszystkich okresach rezerwowych w 2001 r. utrzymywała się nadwyżka średniego stanu środków rezerwy obowiązkowej na rachunku bieżącym w stosunku do wymaganego poziomu rezerwy, wahająca się od 48 mln zł w październiku do 349 mln zł w listopadzie. Średnio w 2001 r. nadwyżka ta wyniosła 141,7 mln zł, podczas gdy w 2000 r. 164,9 mln zł. Spadek ten wynikał z lepszego zarządzania płynnością przez banki.

W grudniu 2001 r. podjęto uchwały, które obniżyły stopę rezerwy obowiązkowej z 5% do 4,5%, przy jednoczesnym wyłączeniu możliwości utrzymywania do 10% wymaganej rezerwy w formie gotówki w kasach banków. Uchwały te miały neutralny wpływ na stopień płynności sektora bankowego i zbliżyły zasady utrzymywania rezerwy obowiązkowej do standardów EBC. Efektywna stopa rezerwy dla sektora bankowego nie uległa zmianie.

Począwszy od grudnia 2001 r., NBP codziennie publikuje informacje na temat wielkości wymaganej rezerwy obowiązkowej oraz stanu środków banków na rachunkach bieżących w NBP i rachunkach rezerwy obowiązkowej w dniu poprzednim (strona NBPM w serwisie Reuters). Zmiana ta miała na celu zwiększenie racjonalności zarządzania płynnością przez banki.

2.3.4. Operacje kredytowo-depozytowe i refinansowanie banków

Operacje kredytowo-depozytowe, prowadzone przez banki z bankiem centralnym z ich inicjatywy, pozwalały na likwidację krótkoterminowych luk płynności[22], zmniejszając presję na stopy rynku międzybankowego. W realizacji polityki pieniężnej aktywną rolę odgrywały: kredyt lombardowy i depozyt na koniec dnia.

Kredyt lombardowy umożliwiał uzupełnienie bieżącej płynności banków. Stopa kredytu lombardowego pełniła funkcję stopy maksymalnej, określającej krańcowy koszt pozyskania pieniądza na rynku międzybankowym.

W poszczególnych kwartałach 2001 r. średnie dzienne wykorzystanie kredytu lombardowego kształtowało się następująco:

- I kwartał – 124,3 mln zł,
- II kwartał – 66,2 mln zł,
- III kwartał – 271,6 mln zł,
- IV kwartał – 473,5 mln zł.

Najwyższe – średnie w miesiącu – wykorzystanie kredytu lombardowego wystąpiło w październiku i wyniosło 997,8 mln zł (dzienne stany zadłużenia pod koniec października sięgały nawet 6,3 mld zł).

W 2001 r. banki najczęściej zadłużały się pod koniec okresów utrzymywania rezerwy obowiązkowej na rachunkach bieżących w NBP, szczególnie w I kwartale oraz w październiku 2001 r. Było to wynikiem spekulacji banków na obniżkę stóp procentowych NBP. Wysokie zaangażowanie w zakup bonów pieniężnych zmusiło banki do uzupełniania bieżącej płynności poprzez zadłużenie w NBP.

W dniu 1 grudnia 2001 r., w celu dostosowania systemu operacyjnego do standardu EBC, wprowadzono nowy instrument – **depozyt na koniec dnia** – który umożliwił bankom deponowanie nadwyżek płynnych środków na rachunku lokat terminowych w NBP. Zwrot kwoty depozytu następuje w następnym dniu roboczym. Stopa depozytowa, określana przez RPP, ogranicza od dołu wahania stóp rynku międzybankowego.

Instrument depozytowy był efektywnie wykorzystywany przez banki od 21 grudnia 2001 r. Do końca roku zawarto 39 umów, natomiast łączna kwota złożonych przez banki lokat wyniosła 7,9 mld zł. Średnia wartość depozytów w grudniu wyniosła 714,5 mln zł (711 mln zł w grudniowym okresie utrzymywania rezerwy obowiązkowej), zaś najwyższa kwota złożonej lokaty 1,9 mld zł. Najwyższe stany lokowanych w NBP środków wystąpiły przed dniami wolnymi od pracy.

Redyskonto weksli i kredyt na inwestycje centralne nie odgrywały aktywnej roli w realizacji polityki pieniężnej, a zasady refinansowania banków przy wykorzystaniu tych instrumentów nie zmieniły się w 2001 r.

[22] Uzupełnienia niedoborów lub lokowania nadwyżek.

Zadłużenie banków z tytułu udzielonych kredytów refinansowych obniżyło się w 2001 r. o 14,2% i wyniosło, według stanu na koniec grudnia, 5,6 mld zł. Spadek zadłużenia nastąpił w wyniku spłat, w terminach określonych w umowach, kredytów refinansowych na inwestycje centralne w wysokości 436,8 mln zł[23] oraz niższego o 17,8 mln zł – w porównaniu z grudniem 2000 r. – wykorzystania kredytu redyskontowego. Środki uzyskane z weksli redyskontowanych sezonowo przez jeden bank służyły finansowaniu skupu płodów rolnych.

Tak jak zapowiedziano w *Założeniach polityki pieniężnej na rok 2001*, w końcu 2001 r. wprowadzono nowy instrument refinansowania banków – **kredyt techniczny** (ang. *intraday credit*) zaciągany i spłacany w tym samym dniu[24]. Rozwiązanie to umożliwia bankom usprawnienie rozliczeń w ciągu dnia operacyjnego, dzięki czemu przyczynia się do zmniejszenia wahań stóp procentowych w ciągu dnia. Formą prawną zabezpieczenia spłaty kredytu technicznego jest przeniesienie praw do bonów skarbowych na rzecz NBP. Do końca 2001 r. umowy z NBP o kredyt techniczny zawarło 21 banków. Po raz pierwszy instrument ten wykorzystany był w dniu 18.12.2001 r.

Modyfikacje instrumentów polityki pieniężnej dokonane w 2001 r. zmierzały do dostosowania systemu operacyjnego do standardów EBC oraz do poprawy efektywności rynków finansowych.

[23] Zadłużenie banków komercyjnych w NBP wynikało wyłącznie z kredytów na inwestycje centralne rozpoczęte przed 1989 r.

[24] Na mocy Uchwały Zarządu NBP nr 57/2001 r. z dnia 22 listopada 2001 r.

3

NADZÓR BANKOWY

W 2001 r. działalność Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego (GINB)[25], podobnie jak w roku poprzednim, odzwierciedlała podział ustawowych zadań nadzoru bankowego na: licencyjne, regulacyjne, analityczne, inspekcyjne oraz związane z bankowością spółdzielczą.

3.1. Zadania licencyjne

Działania licencyjne GINB w 2001 r. obejmowały realizację zadań o charakterze stałym, polegających na rozpatrywaniu wniosków o wydanie decyzji lub opinii Komisji Nadzoru Bankowego, wynikających z przepisów ustaw stanowiących podstawę działalności banków w Polsce.

Działalność licencyjną GINB prowadził w podziale na zadania dotyczące:

- tworzenia banków,
- otwierania przedstawicielstw banków zagranicznych,
- zmian w strukturze akcjonariatu banków oraz fuzji banków,
- zmiany składu zarządów banków,
- zmian statutów banków.

3.1.1. Tworzenie banków

W 2001 r. GINB rozpatrywał 11 wniosków złożonych do Komisji Nadzoru Bankowego z prośbą o wydanie zezwolenia na utworzenie banku, w tym: 3 wnioski o utworzenie banku hipotecznego, 4 wnioski o utworzenie banku – kasy oszczędnościowo-budowlanej i 4 wnioski o utworzenie banku uniwersalnego, którego założycielami miały być banki zagraniczne (w 2000 r. GINB rozpatrzył 3 wnioski o utworzenie banku).

Po zakończeniu przez GINB postępowań w sprawie utworzenia banku Komisja Nadzoru Bankowego podjęła:

- 3 uchwały w sprawie utworzenia:

  – MHB Bank Polska SA w Warszawie (18.01.2001 r.),

  – Banku Svenska Handelsbanken (Polska) SA w Warszawie (07.02.2001 r.),

  – Banku of Tokyo-Mitsubishi (Polska) SA w Warszawie (10.10.2001 r.).
- 6 uchwał w sprawie zawieszenia postępowania o wydanie zezwolenia na utworzenie banku, w tym:

  – 4 uchwały dotyczyły zawieszenia postępowania w sprawie utworzenia banków – kas oszczędnościowo-budowlanych (wnioski w tych sprawach zostały złożone do KNB w latach 1998-1999). Postępowanie w tych sprawach zostało umorzone, z uwagi na uchwalenie przez Sejm w dniu 21 grudnia 2001 r., w pakiecie tzw. ustaw okołobudżetowych, przepisów o utracie mocy obowiązującej ustawy z dnia 5 czerwca 1997 r. o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe, na podstawie której miały działać kasy.

  – 2 uchwały w sprawie zawieszenia postępowania o wydanie zezwolenia na utworzenie banku. Uchwały te zostały podjęte z uwagi na zmiany organizacyjne w 2 bankach – wnioskodawcach.
- 1 uchwałę o umorzeniu postępowania w sprawie wydania zezwolenia na utworzenie banku hipotecznego – wobec wycofania wniosku przez wnioskodawcę.

[25] GINB jest organem wykonawczym Komisji Nadzoru Bankowego (KNB) oraz jednostką organizacyjną w strukturze NBP.

Jeden wniosek o wydanie zezwolenia na utworzenie banku jest w trakcie rozpatrywania.

Ponadto, w ramach procesu tworzenia banków GINB w 2001 r. rozpatrzył 3 wnioski w sprawie wydania przez KNB zezwolenia na rozpoczęcie przez nowo utworzony bank działalności operacyjnej. Działalność operacyjną w 2001 r. podjęły 2 banki:

- Śląski Bank Hipoteczny SA w Warszawie, który uzyskał licencję w 2000 r.,
- Bank Svenska Handelsbanken (Polska) SA w Warszawie.

MHB Bank Polska SA w Warszawie, który złożył w 2001 r. wniosek o uzyskanie zezwolenia KNB na rozpoczęcie działalności operacyjnej, uzyskał taką zgodę 22 stycznia 2002 r.

3.1.2. Otwieranie przedstawicielstw banków zagranicznych

Według stanu na 31 grudnia 2001 r., w Polsce działało 27 przedstawicielstw banków zagranicznych (wg stanu na 31 grudnia 2000 r. działały 32 przedstawicielstwa). W 2001 r. w GINB rozpatrywano 12 wniosków dotyczących prowadzenia przedstawicielstw banków zagranicznych w Polsce (w 2000 r. – 14 wniosków o zezwolenie na otwarcie przedstawicielstwa banku zagranicznego w Polsce lub zmianę nazwy), z tego: 1 wniosek został umorzony na wniosek strony, 2 wnioski są w trakcie rozpatrywania, natomiast pozytywną decyzją KNB zakończono postępowanie w następujących sprawach:

- wydanie zezwoleń na utworzenie 5 nowych przedstawicielstw banków zagranicznych, tj.:
  - Landesbank Baden-Wurttemberg, Przedstawicielstwo w Polsce,
  - Bank Vontobel AG, Przedstawicielstwo w Polsce,
  - Nova Ljubljanska Banka d.d., Ljubljana, Przedstawicielstwo w Polsce,
  - Banca Intesa Banca Commerciale Italiana S.p.A, Przedstawicielstwo w Polsce,
  - Hamburgische Landesbank – Girozentrale, Przedstawicielstwo w Polsce,
- zmiana nazw 3 przedstawicielstw banków zagranicznych, tj.:
  - Otkrytoje Akcioniernoje Obszczestwo „Technobank", Przedstawicielstwo w Polsce,
  - Credit Industriel et Commercial, Przedstawicielstwo w Polsce,
  - Otkrytoje Akcioniernoje Obszczestwo „Biełwnieszekonombank", Przedstawicielstwo w Polsce,
- przedłużenie terminu działalności w Polsce (na czas nieokreślony) przedstawicielstwa banku zagranicznego pod nazwą Deutsche Hyp Deutsche Hypothekenbank Frankfurt – Hamburg Aktiengesellschaft, Przedstawicielstwo w Polsce.

3.1.3. Zmiany w strukturze akcjonariuszy banków oraz fuzje banków

W 2001 r. GINB rozpatrywał:

- 42 wnioski w sprawie nabycia lub objęcia znacznych pakietów akcji; w rezultacie Komisja Nadzoru Bankowego podjęła:
  - 22 uchwały zezwalające na nabycie znacznych pakietów akcji banków (w 2000 r. – 23),
  - 3 uchwały odmawiające wydania takiego zezwolenia,
  - 1 uchwałę, która dotyczyła utrzymania w mocy zaskarżonej uchwały.

Pozostałe wnioski dotyczące zmian w akcjonariacie banków, które były rozpatrywane w 2001 r., zostaną zakończone decyzją KNB w 2002 r., po przedłożeniu w GINB wymaganych przepisami dokumentów.

- 5 wniosków w sprawie połączenia banków w formie spółek akcyjnych; po ich przeanalizowaniu KNB podjęła:
  - 3 uchwały, które były konsekwencją procesów konsolidacyjnych zachodzących w bankach zagranicznych będących właścicielami łączących się w Polsce banków,
  - 2 uchwały dotyczące łączenia się banków regionalnych.

3.1.4. Zmiany składu zarządów banków

Spośród 219 wniosków o wyrażenie zgody na powołanie członków zarządu (w tym prezesów), rozpatrywanych w 2001 r. przez nadzór bankowy, KNB wyraziła zgodę – w formie uchwały – na powołanie 61 członków zarządów banków (w 2000 r. – 42), w tym 39 prezesów (w 2000 r. – 25), z czego:

- 36 uchwał dotyczyło wyrażenia zgody na powołanie członków zarządu w już działających bankach w formie spółki akcyjnej,
- 6 dotyczyło członków zarządu w bankach nowo powstałych,
- 19 dotyczyło powołania prezesów w działających bankach spółdzielczych (w związku z art. 31 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających).

Pozostałe wnioski, po uzupełnieniu wymaganej przepisami dokumentacji, zostaną załatwione w 2002 r.

3.1.5. Zmiany statutów banków

W 2001 r. GINB rozpatrywał 481 wniosków o wydanie zezwolenia na dokonanie zmian w statutach banków (spółkach akcyjnych, jak również w bankach spółdzielczych) oraz 1 wniosek skierowany do KNB o wydanie opinii dotyczącej zmiany statutu banku państwowego. W wyniku tego KNB wydała:

- 65 decyzji w sprawie zmiany w statutach banków w formie spółki akcyjnej. Zmiany statutów banków dotyczyły najczęściej: rozszerzenia katalogu czynności wykonywanych przez dany bank, podwyższenia kapitału akcyjnego, zmian w sposobie reprezentacji banku, uprzywilejowania akcji co do głosu; były również związane ze zmianami nazw banków.
- 138 decyzji w sprawie zmiany w statutach banków spółdzielczych. Zmiany wynikały przede wszystkim z – nałożonego przez ustawę o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających – obowiązku dostosowania statutów banków do przepisów ustawy.
- 1 opinię dotyczącą zmiany statutu w banku państwowym.

Rozpatrywanie pozostałych wniosków zostanie zakończone podjęciem stosownych decyzji przez KNB, po dostarczeniu przez wnioskodawców wymaganych dokumentów (w 2000 r. wydaniem decyzji zakończono 360 postępowań).

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

Na podstawie wniosków przygotowanych przez GINB:

- KNB wydała zgodę na utworzenie 3 banków.
- KNB wydała zgodę na utworzenie 5 przedstawicielstw banków zagranicznych.

3.2. Zadania regulacyjne

Działania regulacyjne GINB w 2001 r. koncentrowały się głównie na realizacji zadań związanych z tworzeniem regulacji ostrożnościowych ograniczających ryzyko bankowe oraz dostosowywaniu polskiego systemu bankowego do wymogów Unii Europejskiej i zaleceń Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego. Realizacja tych zadań odbywa się m.in. poprzez analizę poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego, przepisów prawa oraz problemów wynikających z wprowadzania przez banki nowych produktów i usług. W tym zakresie GINB brał udział w projektowaniu aktów prawnych oraz interpretował i udzielał wyjaśnień w zakresie obowiązujących przepisów prawa, w szczególności dotyczących regulacji ostrożnościowych, zasad rachunkowości banków i ewidencji księgowej operacji bankowych. GINB tworzył również nowe i modernizował już istniejące narzędzia sprawozdawcze oraz analityczne, służące do identyfikacji i oceny

stopnia ryzyka podejmowanego przez banki, ustalenia strategii nadzorczej, oraz zapewniał prawidłowe ich funkcjonowanie.

3.2.1. Ustawa Prawo bankowe

GINB uczestniczył w pracach nad projektem ustawy nowelizującej ustawę Prawo bankowe, uchwalonej przez Sejm. Ustawa ta m.in.:

- Zawiera nowe jakościowo regulacje ostrożnościowe, które w szczególności dotyczą: koncentracji wierzytelności, rachunku funduszy własnych i norm adekwatności kapitałowej.
- Zawiera zmodyfikowane zasady przekazywania przez banki informacji objętych tajemnicą bankową, dzięki czemu powstała możliwość przekazywania tego rodzaju informacji między bankami nie należącymi do bankowej grupy kapitałowej w związku z konsolidacją sprawozdań finansowych.
- Zawiera przepisy umożliwiające sprawowanie nadzoru skonsolidowanego nad bankami, co powinno m.in. ułatwić negocjowanie i podpisywanie porozumień z zagranicznymi organami nadzoru bankowego.
- Zawiera zmodyfikowane przepisy dotyczące wymiany informacji z zagranicznymi instytucjami nadzorczymi. Nowe uregulowania umożliwią przekazywanie zagranicznym instytucjom nadzorczym, na zasadzie wzajemności, informacji objętych tajemnicą bankową, pod warunkiem, że informacje te nie będą przekazywane poza organ nadzoru bankowego bez zgody Komisji Nadzoru Bankowego.
- Zmienia zasady wymiany informacji między KNB oraz krajowymi instytucjami nadzorczymi. Wprowadzono zasadę dwukierunkowego przekazywania informacji między KNB i innymi organami nadzorczymi.
- Wprowadza zasady podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe z państw UE w Polsce oraz podejmowania i prowadzenia działalności przez banki krajowe w państwach UE. Oznacza to wprowadzenie zasady jednolitej licencji bankowej (przepisy te wejdą w życie z dniem przystąpienia Polski do UE).

Nowelizacja zwiększyła stabilność sektora bankowego poprzez doprecyzowanie rozwiązań ostrożnościowych o charakterze ilościowym i jakościowym. Jednocześnie przepisy te wprowadzają upoważnienia dla KNB do wydania aktów wykonawczych, które razem z przepisami ustaw tworzą kompleksowy system aktów prawnych normujących zasady przeciwdziałania ryzyku występującemu w działalności banków. Ustawa nowelizująca ustawę Prawo bankowe w pełni dostosowała polskie regulacje bankowe do unormowań obowiązujących w Unii Europejskiej.

3.2.2. Akty wykonawcze do ustawy Prawo bankowe, ustawy o NBP i ustawy o rachunkowości

GINB przygotował akty wykonawcze będące wypełnieniem delegacji ustawowych zawartych w następujących aktach prawnych.

- **Ustawa Prawo bankowe.** GINB przygotował 4 projekty uchwał Komisji Nadzoru Bankowego, które dotyczyły:

  – zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka,

  – określenia szczegółowych zasad ustalania wysokości funduszy własnych banków,

  – szczegółowych zasad i warunków uwzględniania wierzytelności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych przy ustalaniu przestrzegania limitów koncentracji wierzytelności,
  – wysokości i warunków zaliczania do funduszy własnych banków spółdzielczych określonej części dodatkowej kwoty odpowiedzialności członków.

Powyższe regulacje, uzupełniając nowe rozwiązania przyjęte w znowelizowanej ustawie Prawo bankowe, wprowadzają do polskiego systemu regulacyjnego oczekiwane i zapowiadane zmiany w zakresie podejścia do ryzyka. Najbardziej istotne elementy nowej konstrukcji dotyczą obszaru ryzyka rynkowego, natomiast metodologia ujmowania ryzyka kredytowego pozostała praktycznie niezmieniona. Najistotniejszym skutkiem wprowadzenia nowych rozwiązań będzie

odejście od pozycyjnego limitowania ryzyka w działalności banków na korzyść bardziej elastycznego podejścia, opartego na stosowaniu wymogów kapitałowych. Uchwalenie powyższych regulacji zamknęło kolejny etap dostosowywania polskich regulacji ostrożnościowych do standardów międzynarodowych, w szczególności do Dyrektywy nr 2000/12/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe oraz Dyrektywy nr 93/6/EEC Rady z dnia 15 marca 1993 r. w sprawie adekwatności kapitałowej instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (z nowelizacjami).

- **Ustawa o NBP.** GINB przygotował projekt uchwały KNB nowelizującej uchwałę nr 1/1999 KNB z dnia 6 stycznia 1999 r. w sprawie trybu wykonywania nadzoru bankowego, której celem było dostosowanie zasad sprawowania nadzoru bankowego do przepisów ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł. GINB przygotował projekt uchwały KNB w sprawie postępowania KNB – jako jednostki współpracującej z Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej (GIIF). Określono w niej zasady współpracy i wymiany informacji z GIIF.
- **Ustawa o rachunkowości.** GINB przygotował 4 projekty rozporządzeń Ministra Finansów w sprawach:

  – zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków,

  – szczególnych zasad rachunkowości banków,

  – zasad sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych banków oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych holdingu finansowego,

  – określenia wzorcowego planu kont dla banków.

Po przyjęciu projektów rozporządzeń do akceptującej wiadomości Komisji Nadzoru Bankowego zostały one przekazane Ministrowi Finansów. Zgodnie z przepisami znowelizowanej ustawy o rachunkowości, projekty te – po uzgodnieniach międzyresortowych – zostały pozytywnie zaopiniowane przez KNB, a następnie wydane przez Ministra Finansów.

Szczególne znaczenie miało wprowadzenie przepisów dotyczących tworzenia rezerw celowych. W rozporządzeniu uelastyczniono przepisy mające większy wpływ na działalność banków, w szczególności zliberalizowano przepisy odnoszące się do działalności kredytowej (kredyty konsumpcyjne i finansowanie drobnej przedsiębiorczości). Duże znaczenie miało w tej regulacji dopuszczenie stosowania zaakceptowanych przez nadzór modeli ryzyka kredytowego do celów klasyfikacji należności i tworzenia rezerw celowych.

Rozporządzenia Ministerstwa Finansów dotyczące rachunkowości dostosowują natomiast zasady prowadzenia rachunkowości bankowej do znowelizowanych przepisów ustaw: o rachunkowości, Prawo bankowe oraz do Międzynarodowych Standardów Rachunkowości.

3.2.3. Opracowanie stanowiska w sprawie Nowej Umowy Kapitałowej

Opracowano stanowisko KNB w sprawie wydanej przez Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego drugiej wersji dokumentu konsultacyjnego „Nowej Umowy Kapitałowej"[26] (NUK). Drugi dokument konsultacyjny był poddany dokładnej analizie w GINB oraz konsultowany ze środowiskiem bankowym i firmami audytorskimi „wielkiej piątki". Ostateczna wersja stanowiska została przyjęta przez KNB w maju 2001 r. W stanowisku KNB podtrzymała uwagi zgłoszone do pierwszej wersji dokumentu konsultacyjnego, a także zgłosiła wiele nowych uwag, które koncentrowały się na następujących zagadnieniach:

- kwestiach definicji,
- relacji rezerw celowych i adekwatności kapitałowej,
- poziomie komplikacji nowej metodologii i możliwościach jej wprowadzenia w krajach rozwijających się,
- roli agencji ratingowych, jawności konstrukcji ich ocen oraz odpowiedzialności tych agencji.

[26] Projekt nowelizacji Ustawy Kapitałowej z 1988 r., którego celem jest modyfikacja pomiaru adekwatności kapitałowej banków, głównie w zakresie ryzyka kredytowego i operacyjnego. Pierwszy dokument konsultacyjny został wydany w czerwcu 1999 r.

3.2.4. Opracowanie projektów rekomendacji KNB

W GINB opracowano projekty rekomendacji KNB dotyczących:

- zasad prowadzenia przez banki hipoteczne rachunku zabezpieczenia listów zastawnych i jego projekcji. Rekomendacja ta ma podkreślić znaczenie rachunku zabezpieczenia listów zastawnych, który odgrywa istotną rolę w działalności banku hipotecznego, pozwalając na badanie stanu zabezpieczenia listów zastawnych będących zasadniczym instrumentem refinansowania ich działalności,
- roli biegłych rewidentów w procesie nadzoru nad bankami. Rekomendacja podkreśla znaczenie biegłych rewidentów dla bezpieczeństwa systemu bankowego oraz realizuje wytyczne dla instytucji nadzorczych, które zostały zawarte w dokumencie Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego „Audyt wewnętrzny w bankach i relacje instytucji nadzorczych z audytorami".

3.2.5. Porozumienia z zagranicznymi organami nadzoru bankowego

Kontynuowano prace zmierzające do podpisania porozumień z zagranicznymi organami nadzoru bankowego[27]. Dotychczasowy projekt porozumienia zmodyfikowano (zostały uwzględnione zmiany wynikające z nowelizacji ustawy Prawo bankowe) i po akceptacji przez Komisję Nadzoru Bankowego przesłano do wszystkich zagranicznych organów nadzoru, z którymi prowadzone są negocjacje.

3.3. Zadania analityczne

Działalność GINB związana z nadzorem analitycznym nad bankami polegała przede wszystkim na realizacji wielu zadań o charakterze stałym. Koncentrowały się one na:

- bezpośrednim nadzorze analitycznym nad bankami komercyjnymi,
- nadzorze nad bankami znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej,
- kompleksowej analizie sytuacji sektora bankowego.

3.3.1. Bezpośredni nadzór analityczny

Bezpośredni nadzór analityczny nad bankami komercyjnymi w 2001 r. obejmował:

- bieżącą i kwartalną analizę i ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej poszczególnych banków. Na podstawie wyników analizy kwartalnej ustalano ocenę banku w systemie CAEL[28], wskazywano obszary mogące stanowić źródło potencjalnych zagrożeń i wymagające szczegółowej kontroli w trakcie inspekcji oraz opracowywano strategię nadzorczą wobec banków. Wnioski prezentowane były w Streszczeniach dla Kierownictwa (SDK). Na bieżąco dokonywano aktualizacji tzw. Arkuszy Nadzorczych, zawierających najistotniejsze informacje dotyczące poszczególnych banków[29], oraz opracowywano miesięczne raporty o sytuacji banków (wskazujące w uzasadnionych przypadkach pilne działania nadzorcze);
- rozpatrywanie wniosków banków o wyrażenie zgody organów nadzorczych na podjęcie konkretnych działań[30];
- opracowywanie materiałów będących przedmiotem obrad KNB, w tym projektów uchwał KNB oraz projektów decyzji Przewodniczącego KNB w sprawach indywidualnych, w ramach kompetencji przewidzianych w ustawach;

---

[27] Porozumienia z zagranicznymi organami nadzoru bankowego są zawierane w celu uzyskania możliwości bardziej efektywnego sprawowania nadzoru nad działalnością oddziału lub przedstawicielstwa banku zagranicznego w kraju oraz oddziału lub przedstawicielstwa banku krajowego za granicą.

[28] Stanowi ona metodę oszacowania poszczególnych rodzajów ryzyka bankowego i służy m.in. do planowania terminów i częstotliwości inspekcji kompleksowych i problemowych. Poszczególne litery oznaczają: adekwatność kapitału (C), jakość aktywów (A), wyniki finansowe (E) i płynność (L).

[29] Zawierają one m.in. ocenę banku w systemie CAEL, charakterystykę ponoszonego przez bank ryzyka oraz przestrzegania norm określonych w ustawie Prawo bankowe i innych przepisach oraz regulacjach nadzorczych.

[30] Wydano 67 opinii odnośnie do emisji papierów wartościowych oraz 33 opinie dla KPWiG i innych instytucji.

- podejmowanie działań interwencyjnych, wyjaśniających i informacyjnych[31];
- typowanie banków do inspekcji kompleksowych i problemowych, uczestniczenie w procesie inspekcji oraz monitorowanie realizacji zaleceń poinspekcyjnych;
- przygotowanie propozycji zmian w sprawozdawczości, obejmujących dane dotyczące finansowania rynku nieruchomości zarówno przez banki hipoteczne, jak i uniwersalne;
- opiniowanie przedkładanych KNB przez banki regulaminów wyceny nieruchomości.

3.3.2. Nadzór nad bankami komercyjnymi znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej

W 2001 r. GINB sprawował nadzór nad:

- 24 bankami znajdującymi się w trudnej sytuacji finansowej:
  – 12 realizującymi programy naprawcze zatwierdzone przez KNB,
  – 12 zobowiązanymi do wszczęcia takiego procesu,
- 7 bankami w likwidacji,
- 6 bankami w upadłości.

Realizując to zadanie:

- Prowadzono bieżącą analizę sytuacji banków (wraz z oceną realizacji programów naprawczych). Na jej podstawie opracowywano informacje dla KNB o tych bankach i bankach z nimi powiązanych wraz z informacją o podjętych czynnościach nadzorczych i propozycjach dalszych działań.
- Zaopiniowano programy postępowania naprawczego 12 banków, z których 4 uzyskały akceptację Przewodniczącego KNB (pozostałe banki zobowiązywano do wprowadzenia korekt i uzupełnień).
- W przypadku banków, których program postępowania naprawczego nie był wystarczający lub jego realizacja nie była należyta, przedstawiano KNB propozycje następujących działań:
  – przejęcia przez inny bank (1),
  – żądania zwołania NWZA (2),
  – ograniczenia lub zawieszenia działalności (1).

  Propozycje te zostały przyjęte w drodze uchwały.

Ponadto GINB prowadził współpracę z BFG. Fundusz był informowany o nałożeniu na banki obowiązku wszczęcia procesu postępowania naprawczego i podejmowanych działaniach w trybie nadzoru oraz – w indywidualnych przypadkach - o sytuacji finansowej poszczególnych banków.

3.4. Zadania inspekcyjne

Zadania inspekcyjne realizowane przez GINB w 2001 r. koncentrowały się na kontynuowaniu i intensyfikacji procesu inspekcji na miejscu w bankach komercyjnych i spółdzielczych, oddziałach i przedstawicielstwach banków zagranicznych oraz na równoległym i komplementarnym tworzeniu, rozwijaniu i doskonaleniu inspekcyjnych procedur nadzorczych, opracowywaniu metodologii badań poszczególnych rodzajów ryzyka występującego w działalności banków. Wśród tych zadań istotne miejsce zajmowało również stwarzanie podstaw wszechstronnego, profesjonalnego rozwoju zawodowego inspektorów nadzoru bankowego. Zadania inspekcyjne należy rozpatrywać na trzech, niżej omówionych, płaszczyznach:

- czynności kontrolnych wykonywanych w bankach komercyjnych, spółdzielczych, w oddziałach banków oraz w przedstawicielstwach banków zagranicznych,
- zakresu przeprowadzanych inspekcji,
- metodologii i narzędzi nadzorczych.

[31] Interwencje wobec 24 banków podejmowano w wyniku: stwierdzenia błędów bądź niedotrzymania terminów przesłania sprawozdawczości do NBP, naruszeń przepisów ustawowych lub regulacji nadzorczych (art. 22 i art. 71 ustawy Prawo bankowe – odpowiednio 12 i 8 przypadków) oraz wystąpienia różnic między bankami w klasyfikacji należności od tego samego kredytobiorcy (141).

3.4.1. Czynności kontrolne w bankach komercyjnych, spółdzielczych, w oddziałach banków oraz w przedstawicielstwach banków zagranicznych

W 2001 r. GINB przeprowadził następujące czynności kontrolne:

- 104 inspekcje kompleksowe, w tym:
  - – 22 inspekcje w bankach komercyjnych,
  - – 5 inspekcji w bankach spółdzielczych o sumie bilansowej powyżej 100 mln zł,
  - – 77 inspekcji w pozostałych bankach spółdzielczych,
- 97 inspekcji problemowych, w tym:
  - – 10 inspekcji w bankach komercyjnych – w zakresie wybranych obszarów działalności banków,
  - – 17 inspekcji w bankach komercyjnych[32] w zakresie przestrzegania przez banki uchwały nr 4/98 KNB z dnia 30 czerwca 1998 r. w sprawie trybu postępowania banków w przypadkach prania pieniędzy oraz ustalenia wysokości kwoty i warunków prowadzenia rejestru wpłat gotówkowych powyżej określonej kwoty oraz danych o osobach dokonujących wpłaty i na rzecz których wpłata została dokonana (Dz. Urz. NBP nr 18, poz. 40),
  - – 72 inspekcje w bankach spółdzielczych,
- 2 czynności związane z zawieszeniem banku spółdzielczego,
- 23 postępowania wyjaśniające,
  - – 15 postępowań wyjaśniających w bankach komercyjnych,
  - – 8 postępowań wyjaśniających w bankach spółdzielczych,
- 2 kontrole w związku z przygotowaniem banku do rozpoczęcia działalności operacyjnej,
- 6 inspekcji w przedstawicielstwach banków zagranicznych,
- 1 udział w pracach mających na celu wykreślenie banku spółdzielczego z rejestru spółdzielni.

Czynności kontrolne były przeprowadzone na podstawie rocznego planu inspekcji zatwierdzonego przez Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego. Plan inspekcji w bankach komercyjnych został opracowany na podstawie zastosowanego modelu inspekcji opartego na cyklu nadzorczym[33].

3.4.2. Zakres przeprowadzonych inspekcji

3.4.2.1. Badane obszary działalności banków

W 2001 r. inspekcjami kompleksowymi objęto banki komercyjne wybrane według – przyjętego we wprowadzonym modelu inspekcji – kryterium wielkości ryzyka i sumy bilansowej oraz te banki, w których dotychczas nie przeprowadzono inspekcji kompleksowych. Ocenie poddane zostały: jakość aktywów, płynność, ryzyko stopy procentowej, ryzyko operacji walutowych, wynik finansowy, kapitał, zarządzanie oraz przestrzeganie przepisów regulujących działalność banków, statutu i warunków określonych w zezwoleniu na utworzenie banku. Ponadto, podczas 3 inspekcji kompleksowych przeprowadzono pilotażowe badanie ryzyka operacyjnego.

W 2001 r. GINB rozpoczął prace nad wprowadzeniem nadzoru skonsolidowanego, m.in. poprzez badanie struktury i przepływów pieniężnych w grupie kapitałowej i analizę niebankowych podmiotów powiązanych z bankiem. Do procesu inspekcyjnego wprowadzono dwa elementy nadzoru skonsolidowanego:

---

[32] Należy zaznaczyć, że 2 inspekcje spośród wskazanych w zakresie prania pieniędzy zostały przeprowadzone łącznie z inspekcjami badającymi inne obszary działalności banków. Stąd też w celu uniknięcia błędu podwójnego sumowania ww. inspekcji przyjęto, że łączna liczba inspekcji problemowych wynosi 97.

[33] Cykl nadzorczy został zdefiniowany jako zespół czynności nadzorczych podejmowanych wobec banku w okresie pomiędzy datą ostatniego panelu oceniającego bank po inspekcji kompleksowej a datą następnego panelu oceniającego po kolejnej inspekcji kompleksowej w tym banku. Podstawowe kryteria przyjęte do ustalenia cyklu nadzorczego związane są z dwoma czynnikami: wielkoscią ryzyka, jakie bank (grupa bankowa) stwarza dla całego sektora bankowego, określonego wielkoscią udziału aktywów netto danego banku w systemie bankowym oraz ryzykiem indywidualnym dla danego banku określonym przez nadzór bankowy na podstawie stosowanego systemu oceny punktowej banku.

- uzyskiwanie od Komisji Papierów Wartościowych i Giełd oraz Urzędu Nadzoru Funduszy Emerytalnych informacji o podmiotach nadzorowanych przez te instytucje i powiązanych organizacyjnie w ramach grup kapitałowych z nadzorowanymi bankami,
- położenie większego akcentu na analizę i wykorzystanie informacji zawartych w sprawozdaniach przekazywanych do NBP przez banki na formularzach B0300, B0701 i B0702[34].

3.4.2.2. Zadania inspekcyjne zlecone przez Zarząd NBP

W 2001 r. w zakresie zadań zleconych przez Zarząd NBP GINB przeprowadził m.in. następujące czynności kontrolne:

- w ramach przeprowadzonych 104 inspekcji kompleksowych w bankach dokonano kontrole rozliczeń pieniężnych i rozrachunków międzybankowych,
- w ramach 15 inspekcji kompleksowych w bankach komercyjnych przeprowadzono kontrole w zakresie prawidłowości naliczania i odprowadzania wymaganej wysokości rezerwy obowiązkowej w bankach,
- przeprowadzono 4 postępowania wyjaśniające i 2 kontrole w ramach inspekcji problemowej w zakresie kontroli wartości i terminu zakupu papierów wartościowych lub bonów pieniężnych NBP w bankach komercyjnych, które zostały zwolnione z utrzymania rezerwy obowiązkowej.

3.4.3. Metodologia i narzędzia nadzorcze

W 2001 r. prowadzono dalsze prace, mające na celu aktualizację bądź stworzenie procedur jednolitych standardów dotyczących prowadzenia inspekcji w bankach. Zweryfikowano kryteria nadawania bankom ocen w ramach systemu oceny punktowej. W celu nadania większej przejrzystości procesowi nadzoru nad bankami zdecydowano o udostępnieniu bankom *Systemu oceny punktowej banków*, a także ocen nadawanych po 1 stycznia 2002 r.

Opracowano rozdziały *Podręcznika inspekcji na miejscu* omawiające zagadnienia związane z instrumentami pochodnymi, finansowaniem rynku nieruchomości oraz ryzykiem operacyjnym technologii informatycznej i bankowości elektronicznej. W 2001 r. uaktualniono i rozszerzono także ogólne zasady doboru kredytów i innych zaangażowań kredytowych do zbadania w ramach prowadzonych czynności kontrolnych.

Stworzono również założenia do bazy danych zawierającej informacje na temat klasyfikacji należności. Będzie ona wykorzystywana w celu usprawnienia identyfikowania należności zagrożonych.

3.5. Zadania związane z sektorem bankowości spółdzielczej

Wejście w życie ustaw: z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw, zdeterminowało działalność GINB w 2001 r. w zakresie zadań związanych z sektorem bankowości spółdzielczej. W związku z powyższym GINB:

- dokonywał interpretacji i udzielał wyjaśnień związanych z obowiązywaniem nowych przepisów prawa oraz opracował projekt aktu wykonawczego do ustawy Prawo bankowe dotyczącego określenia wysokości dodatkowej kwoty odpowiedzialności członków banku spółdzielczego;
- nadzorował proces łączenia się banków zrzeszających, który podyktowany był koniecznością spełnienia określonych przez przepis ww. ustaw wymogów kapitałowych dla tych banków; w związku z tym GINB przedłożył KNB 6 projektów umów zrzeszenia przygotowanych przez banki;

[34] Formularze B0300, B0701 i B0702 przeznaczone są do prezentacji odpowiednio dużych wierzytelności banku oraz udzielonych przez bank zobowiązań pozabilansowych, a także udziałów i akcji obciążonych ryzykiem jednego klienta lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie.

- nadzorował proces konsolidacyjny zmierzający do wzmocnienia kapitałowego banków spółdzielczych, odbywający się poprzez łączenie się banków oraz przejęcia. Dokapitalizowanie odbywało się również poprzez uzyskanie zgody KNB na zaliczenie zobowiązań podporządkowanych do funduszy własnych.

Na koniec grudnia 2000 r. działało 680 banków spółdzielczych, natomiast na koniec 2001 r. 642 banki spółdzielcze. Sprawując nadzór nad działalnością banków sektora bankowości spółdzielczej[35], w 2001 r. GINB przedstawił:

- Komisji Nadzoru Bankowego 24 sprawy, dotyczące:

  – wydania zezwolenia na połączenie banków – 3,

  – zawieszenia działalności banku i wyrażenia zgody na jego przejęcie przez inny bank – 1,

  – zawieszenia działalności banku i wystąpienia do sądu z wnioskiem o ogłoszenie jego upadłości – 1,

  – wydania zezwolenia na nieuwzględnianie w pomniejszeniach funduszy podstawowych niepokrytej straty z lat ubiegłych – 3,

  – zobowiązania zarządu banku do zwołania NWZA w celu rozpatrzenia sytuacji banku – 2,

  – zatwierdzenia przedłożonych przez banki zrzeszające projektów umów zrzeszeniowych – 6,

  – rozpatrzenia spraw dotyczących wyznaczenia terminu wydania decyzji w sprawie zatwierdzenia projektu umowy zrzeszenia – 3,

  – umorzenia „na wniosek banku" postępowania w sprawie zatwierdzenia projektu umowy zrzeszenia – 1,

  – rozpatrzenia informacji GINB w sprawie sytuacji banków – 3,

  – rozpatrzenia projektu uchwały KNB dotyczącej wysokości i warunków zaliczania do funduszy własnych banków spółdzielczych określonej części dodatkowej odpowiedzialności członków – 1,

- Przewodniczącemu Komisji Nadzoru Bankowego 250 spraw, dotyczących:

  – wydania zaleceń poinspekcyjnych – 142,

  – wystosowania upomnienia dla zarządów banków spółdzielczych – 27,

  – akceptacji programu postępowania naprawczego – 28,

  – negatywnego ocenienia przedłożonych założeń programu naprawczego – 3,

  – wydania zezwolenia na nieuwzględnianie w pomniejszeniach funduszy podstawowych niepokrytej straty z lat ubiegłych – 1,

  – wydania zezwolenia na zaliczenie do funduszy uzupełniających banku środków pieniężnych przyjętych przez bank na okres co najmniej 5 lat – 25,

  – zakazu udzielania kredytów i pożyczek pieniężnych akcjonariuszom, członkom zarządu i pracownikom – 1,

  – ustanowienia kuratora nadzorującego wykonanie programu naprawczego – 1,

  – zobowiązania do opracowania programu postępowania naprawczego – 7,

  – zobowiązania do opracowania korekty programu postępowania naprawczego – 6,

  – opinii do projektów warunków nabycia przedsiębiorstwa bankowego w upadłości – 5,

  – działań podjętych przez KNB i GINB w sprawie byłego Prezesa Zarządu Banku Regionalnego – 1,

  – podtrzymania stanowiska Prezesa NBP określonego w 2000 r. w sprawie braku możliwości wydania pozytywnej opinii nt. kandydata na Prezesa Zarządu Banku – 1,

  – inne – 2.

W 2001 r. 101 banków spółdzielczych realizowało program postępowania naprawczego. W większości, tj. w 69 bankach, konieczność realizacji programu naprawczego wiązała się z wcześniejszym przejęciem słabszego ekonomicznie banku spółdzielczego. Pozostałe banki realizowały postępowanie naprawcze w związku z poniesieniem straty w działalności.

---

[35] W skład sektora bankowego na dzień 31 grudnia 2001 r. wchodziły: 642 banki spółdzielcze, 10 banków regionalnych-zrzeszających oraz Bank Gospodarki Żywnościowej SA.

W 2001 r. GINB nadzorował 94 banki spółdzielcze w upadłości oraz 3 banki w likwidacji. Wykonując czynności związane z nadzorem nad tymi bankami, GINB skierował 22 pisma interwencyjne do syndyków oraz sądów prowadzących postępowanie upadłościowe.

3.6. Udział Narodowego Banku Polskiego w sanacji banków

Z końcem 2001 r. upłynął ósmy rok realizacji procesów naprawczych w bankach, korzystających z finansowej pomocy NBP. W 2001 r. NBP nie udzielał finansowego wsparcia w realizacji programów sanacji banków, natomiast analizował realizację programów naprawczych i terminowość spłat zadłużenia banków, zgodnie z porozumieniami zawartymi w latach 1993-1994 (uwzględniając późniejsze zmiany).

W 2001 r. pomoc finansowa utrzymywana była dla 5 banków w formie spółek akcyjnych. Łączna kwota zaangażowania z tego tytułu (wykup obligacji i kredyt wekslowy), według stanu na 31 grudnia 2001 r., wynosiła 204,72 mln zł[36], tj. o 14,4% mniej niż na koniec 2000 r. Zmniejszenie wierzytelności NBP nastąpiło w wyniku spłaty części zadłużenia, zgodnie z postanowieniami zawartymi w porozumieniach, oraz w wyniku całkowitego wykupu weksla własnego przez 1 bank komercyjny (w listopadzie 2001 r.).

Wartość nabytych przez NBP obligacji wyemitowanych przez banki krajowe zmniejszyła się w 2001 r. o 13,8% z powodu wykupienia przez 1 bank komercyjny serii wyemitowanych przez siebie obligacji.

Bank centralny uczestniczył w latach 1994–1997 w procesie restrukturyzacji sektora banków spółdzielczych, przekazując pomoc 79 bankom przejmującym banki spółdzielcze. W 2001 r. środki pomocy utrzymywały się tylko w 2 bankach.

Według stanu na 31 grudnia 2001 r., zaangażowanie NBP w restrukturyzację sektora banków spółdzielczych wyniosło 4,18 mln zł, tj. zmniejszyło się o 61,5% w stosunku do kwoty z końca 2000 r.

W 2001 r. 25 banków korzystało ze wsparcia NBP – na podstawie art. 39 ust. 3 ustawy o NBP z dnia 29 sierpnia 1997 r. – w formie zwolnienia z utrzymywania rezerwy obowiązkowej. Kwota zwolnionej rezerwy obowiązkowej na 31.12.2001 r. wynosiła 1,9 mld zł.

Decyzje o udzieleniu zwolnienia z rezerwy obowiązkowej podjęte zostały w latach poprzednich. W 2001 r. Zarząd NBP, dążąc do jednolitego traktowania banków w zakresie obciążeń z tytułu rezerwy obowiązkowej, nie zwolnił żadnego banku z tego obowiązku.

W dniu 21 grudnia 2000 r. NBP i PKO BP SA podpisały umowę w sprawie warunków i form pomocy dotyczącej realizacji programu postępowania naprawczego PKO BP SA w latach 1999-2003. Umowę zawarto na okres od 2 stycznia 2001 r. do 16 stycznia 2002 r. z możliwością jej odnowienia na kolejne okresy umowne[37]. Na mocy postanowienia Zarządu NBP z dnia 21 grudnia 2000 r., realizację założeń naprawczych wspierano poprzez udzielenie pomocy w postaci zwolnienia z utrzymywania rezerwy obowiązkowej w wysokości 800 mln zł i odkupienia części obligacji NBP, które PKO BP SA miał w swoim portfelu w związku z obniżeniem stóp rezerwy obowiązkowej. Wartość nominalna obligacji wynosiła 3,2 mld zł i stanowiła 76,2% całości obligacji nabytych przez PKO BP SA. Środki finansowe uzyskane na skutek zwolnienia rezerwy obowiązkowej i odkupionych obligacji (6-, 7-, 8-, 9- i 10-letnich), w wysokości 4 mld zł, zostały ulokowane w NBP w postaci odnawialnej 3-miesięcznej lokaty terminowej, z której dochód – w wysokości 693,2 mln zł – został przekazany na rachunek PKO BP SA. Ponadto, w myśl umowy, PKO BP SA zakupił w trzech równych transzach 91-dniowe bony pieniężne NBP o wartości nominalnej ogółem 7,5 mld zł oraz zobowiązał się do rolowania tych bonów.

[36] Bez uwzględnienia kredytu refinansowego przeterminowanego udzielonego w 1994 r. Bankowi Agrobank SA.

[37] Efekty prowadzonego do stycznia 2002 r. programu naprawczego PKO BP SA były zgodne z założonymi, dlatego Narodowy Bank Polski dążąc do jednolitego traktowania banków nie przedłużył umowy.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- Tworzono regulacje ostrożnościowe ograniczające szeroko rozumiane ryzyko bankowe.
- Dostosowywano polski system bankowy do wymogów Unii Europejskiej i zaleceń Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego.
- Najistotniejszym skutkiem wprowadzenia nowych rozwiązań w ustawie Prawo bankowe w zakresie nadzoru bankowego będzie odejście od pozycyjnego limitowania ryzyka w działalności banków na korzyść bardziej elastycznego podejścia opartego na stosowaniu wymogów kapitałowych.
- Kontynuowano prace zmierzające do podpisania porozumień z zagranicznymi organami nadzoru bankowego.
- Rozpoczęto prace nad wprowadzeniem nadzoru skonsolidowanego.
- W 2001 r. przyjęto zasadę nieróżnicowania banków w zakresie obciążeń z tytułu rezerwy obowiązkowej. W związku z tym nie udzielono dalszych zwolnień. Pozostały w mocy wyłącznie zwolnienia udzielone w latach poprzednich.

2001

Raport Roczny

NBP

Narodowy Bank Polski

4

DZIAŁALNOŚĆ EMISYJNA NBP

4.1. Pieniądz gotówkowy w obiegu

Pieniądz gotówkowy w obiegu ogółem zwiększył się w 2001 r. o 4,57 mld zł, osiągając na koniec roku wartość 43.130,6 mln zł. Oznacza to, że w 2001 r. nastąpił wzrost pieniądza gotówkowego o 11,8% w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2000 r. Wzrost ten wiąże się m.in. ze sprzedażą przez ludność wycofywanych walut narodowych państw UGW, dokonywanymi wypłatami różnego rodzaju rekompensat i odszkodowań, a w ostatnich miesiącach 2001 r. także z przejściowym upłynnianiem depozytów bankowych w celu znalezienia alternatywnych, bardziej dochodowych form oszczędzania.

Pieniądz gotówkowy w obiegu, liczony bez kas banków, wyniósł na dzień 31 grudnia 2001 r. 38.212,6 mln zł i był wyższy niż w 2000 r. o 12%, tj. o 4,1 mld zł. Tymczasem przed rokiem odnotowano spadek tej kategorii o 10,4%.

Udział pieniądza gotówkowego (bez kas banków) w podaży pieniądza ogółem wyniósł na dzień 31 grudnia 2001 r. 11,4% i zmniejszył się w stosunku do 2000 r. o 0,2%.

Kształtowanie się dynamiki pieniądza gotówkowego w poszczególnych miesiącach 2001 r. w odniesieniu do stanu na koniec poprzedniego roku przedstawia tabela 6.

Tabela 6

Dynamika obiegu pieniądza gotówkowego w 2001 r.

Miesiąc	Wartość pieniądza gotowkowego w obiegu ogółem	Wartość pieniądza gotowkowego (bez kas banków)	Dynamika obiegu pieniądza gotowkowego ogółem	Dynamika pieniądza gotowkowego (bez kas banków)
	mln zł		grudzień 2000 r. = 100	
Grudzień 2000	38 564,1	34 112,7	X	X
Styczeń 2001	35 807,5	31 964,2	92,9	93,7
Luty	36 253,4	32 508,3	94,0	95,3
Marzec	37 242,7	33 544,5	96,6	98,3
Kwiecień	38 699,2	34 486,4	100,4	101,1
Maj	37 643,8	33 796,9	97,6	99,1
Czerwiec	38 757,6	34 961,4	100,5	102,5
Lipiec	39 425,8	35 301,4	102,2	103,5
Sierpień	39 343,7	35 509,5	102,0	104,1
Wrzesień	40 430,8	36 575,9	104,8	107,2
Październik	40 586,9	36 642,2	105,2	107,4
Listopad	41 043,5	36 637,4	106,4	107,4
Grudzień	43 130,6	38 212,6	111,8	112,0

Źródło: dane NBP.

4.1.1. Struktura pieniądza gotówkowego

W ujęciu wartościowym obiegu gotówkowego – według stanu na dzień 31 grudnia 2001 r. – banknoty stanowiły 96,98%, a monety 3,02% wartości obiegu. W 2000 r. struktura wartościowa kształtowała się następująco: banknoty 96,80%, a monety 3,20%.

W ujęciu ilościowym banknoty stanowiły 10,03%, monety zaś 89,97% znaków pieniężnych znajdujących się w obiegu, podczas gdy w 2000 r. banknoty wynosiły 10,30%, a monety 89,70% tej kategorii.

Wartościowo największy udział w obiegu miały banknoty o nominałach: 100 zł (53,37%) i 200 zł (26,92%) oraz monety o nominałach 5 zł (1%) i 2 zł (0,77%). Ilościowo największy udział w obiegu miały natomiast banknoty o nominałach 100 zł (3,8%) i 50 zł (1,7%) oraz monety o nominałach 1 gr (34,5%) i 2 gr (14,2%).

4.1.2. Zaopatrywanie banków w znaki pieniężne

W 2001 r. nie zmieniły się zasady zaopatrywania banków komercyjnych w znaki pieniężne. Polegały one na bezpośrednim zaopatrywaniu banków na podstawie umowy kupna – sprzedaży znaków pieniężnych oraz na stosowaniu depozytów emisyjnych NBP na podstawie umów przechowania i zakupu znaków pieniężnych złożonych jako depozyt. Zaopatrywanie banków w znaki pieniężne odbywało się poprzez 39 placówek NBP.

Z ogólnej liczby przeprowadzonych transakcji jedynie 4,1% zrealizowano w formie depozytów, co stanowiło 7,95% ogólnej wartości zakupionych przez banki banknotów i monet. Wartość depozytów NBP przechowywanych w oddziałach banków komercyjnych na koniec 2001 r. stanowiła 1,3% wartości zapasu emisyjnego znajdującego się w oddziałach okręgowych NBP oraz 2% wartości obiegu. Ta forma zasilania banków komercyjnych cieszyła się w 2001 r. mniejszym zainteresowaniem.

4.1.3. Wycofywanie z obiegu uszkodzonych lub zużytych znaków pieniężnych

W 2001 r. systematycznie niszczono znaki pieniężne uszkodzone lub zużyte w wyniku funkcjonowania w obiegu (tzw. destrukty). Były one wycofywane z obiegu za pośrednictwem oddziałów okręgowych NBP. Wśród zniszczonych znaków pieniężnych około 99,8% stanowiły banknoty nowej emisji.

4.2. Inne zagadnienia związane z pieniądzem gotówkowym

4.2.1. Produkcja znaków pieniężnych

W 2001 r. producenci znaków pieniężnych, tj. Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych SA (PWPW SA) i Mennica Państwowa SA (MP SA), dostarczyli do NBP ponad 674,2 mln sztuk zamówionych banknotów i monet.

Łączny koszt zakupu tych znaków wyniósł 139,5 mln zł. Było to o 36,4% mniej niż w 2000 r. (219,3 mln zł).

W omawianym okresie PWPW SA dostarczyła do NBP banknoty o nominałach 20 zł i 100 zł, w łącznej ilości 200,0 mln sztuk, a MP SA dostarczyła do NBP monety powszechnego obiegu o nominałach 1 gr, 2 gr, 5 gr, 10 gr i 20 gr, w łącznej ilości 468,3 mln sztuk.

Dostarczone przez producentów banknoty i monety stanowiły bieżące uzupełnienie posiadanego zapasu emisyjnego w tych nominałach. W pozostałych nominałach posiadany zapas emisyjny w pełni zaspokajał potrzeby obiegu gotówkowego w 2001 r.

Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu banknoty i monety wysokiej jakości. Producentom znaków pieniężnych postawiono surowe wymagania w tym zakresie. Są one określone w umowach dostawy, a wynikają z norm ISO. Dostawy znaków pieniężnych są kontrolowane przez NBP.

Czas pozostawania banknotów w obiegu (średnio) dla poszczególnych nominałów przedstawia się następująco: 10 zł i 20 zł – od 7 do 10 miesięcy, 50 zł – 1,5 roku, 100 zł – 3,5 roku. Banknoty 200 zł mają najdłuższą żywotność, ale są jeszcze za krótko w obiegu, aby można było podać ich czas zużycia.

Czas pozostawania w obiegu monet wynosi kilkanaście lat.

4.2.2. Emisja monet okolicznościowych

Producentem emitowanych przez Narodowy Bank Polski monet okolicznościowych o charakterze kolekcjonerskim jest Mennica Państwowa SA. W 2001 r. NBP wydał monety w 12 tematach emisyjnych. Ogółem wyprodukowano 5.968.200 sztuk monet okolicznościowych, w tym 5.600.000 sztuk monet niekruszcowych, 351.500 sztuk monet srebrnych oraz 16.700 sztuk monet złotych.

W ramach wymienionych tematów emisyjnych było 26 rodzajów monet okolicznościowych:

- 9 ze stopu „Nordic Gold" o nominale 2 zł,
- 11 ze srebra o nominałach 10 zł lub 20 zł,
- 6 ze złota o nominałach 100 zł lub 200 zł.

Wśród monet okolicznościowych wyemitowano 4 rodzaje monet tzw. niestandardowych: monetę złotą trzystopową oraz monety srebrne z wkładkami z bursztynu i cyrkonii.

Monety okolicznościowe emitowane przez Narodowy Bank Polski, w szczególności monety w niestandardowym wykonaniu, cieszyły się ogromnym zainteresowaniem odbiorców.

4.2.3. Wymiana znaków pieniężnych, które przestały być prawnym środkiem płatniczym

W 2001 r. NBP oraz banki krajowe prowadzące obsługę kasową kontynuowały wymianę znaków pieniężnych, wyemitowanych przed dniem 1 stycznia 1995 r., tj. przed denominacją. Będą one podlegały wymianie do 31 grudnia 2010 r. Do końca 2001 r. wymieniono 99,56% wartości starych znaków pieniężnych, co stanowi 87,51% łącznej ilości tych znaków.

4.2.4. Fałszerstwa krajowych znaków pieniężnych

W 2001 r. ilość falsyfikatów krajowych znaków pieniężnych zmniejszyła się w stosunku do 2000 r. o 1,69%.

Strukturę procentową ilości falsyfikatów krajowych znaków pieniężnych ujawnionych w 2001 r. w porównaniu z 2000 r. przedstawia tabela 7.

Tabela 7

Struktura procentowa ilości ujawnionych falsyfikatów krajowych znaków pieniężnych (w %)

Falsyfikaty	2000	2001	Przyrost/Spadek
Banknoty emisji 1994 „Władcy polscy"	72,73	72,48	-2,03
Banknoty starych emisji „Wielcy Polacy"	0,36	0,14	-62,53
Monety obecnej emisji	16,18	15,87	-3,59
Monety starych emisji, wycofane w 1994 r.[1]	10,73	11,52	5,52
Ogółem	**100**	**100**	**-1,69**

[1] Do falsyfikatów monet starych emisji zostały zaliczone w 2001 r. jedynie autentyczne monety powszechnego obiegu o nominałach 10 zł, 20 zł, 50 zł, 100 zł i 500 zł, wycofane z obiegu w 1994 r., które zostały przerobione (np. opiłowane) i wykorzystane w automatach wrzutowych jako monety obecnej emisji.

Źródło: dane NBP.

4.3. Działania przygotowawcze do wprowadzenia euro do obiegu

W związku z wprowadzeniem euro w formie gotówkowej w 12 państwach UGW, zostały przeprowadzone w Polsce przygotowania o charakterze legislacyjnym, informacyjnym i logistycznym.

Zgodnie z wytycznymi EBC, od 1 grudnia 2001 r. możliwe było rozpoczęcie procesu sprowadzania banknotów i monet euro do Polski przez NBP. Jako partnera w zakresie zaopatrywania w euro wybrano w marcu 2001 r. Deutsche Bundesbank, z którym 6 listopada 2001 r. podpisano umowę w sprawie dostawy euro. W pierwszych dniach grudnia 2001 r. NBP sprowadził banknoty i monety euro na własne potrzeby oraz dla banków komercyjnych mających umowy o zaopatrywanie się w waluty obce za pośrednictwem NBP. Pozostałe banki zaopatrywały się w euro wykorzystując dotychczasowe źródła zaopatrzenia, tj. inwestorów strategicznych, banki – korespondentów.

Centrale banków komercyjnych podpisywały aneksy do umów, umożliwiające im zaopatrzenie się w euro w NBP przed 1 stycznia 2002 r. w formie depozytów w euro.

W pierwszych dniach grudnia 2001 r. monety i banknoty euro o wartości 50.017.500 euro (35 ton) dotarły do skarbców NBP.

W IV kwartale ubiegłego roku przeprowadzono szkolenia edukacyjno-informacyjne dla pracowników NBP, banków komercyjnych, policji, kantorów oraz straży granicznej. Były one poświęcone rozpoznawaniu autentyczności 12 walut wycofywanych z obiegu, jak również rozpoznawaniu waluty euro. Na szkolenia przygotowano liczne materiały informacyjne, m.in. slajdy o zabezpieczeniach waluty euro, albumy o rozpoznawaniu autentyczności waluty euro oraz autentyczności 12 walut wycofywanych z obiegu, tabelę zabezpieczeń banknotów euro. Do końca grudnia 2001 r. pracownicy NBP przeszkolili 885 osób.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- Nastąpił wzrost pieniądza gotówkowego w obiegu m.in. w wyniku sprzedaży przez ludność wycofywanych walut narodowych krajów strefy euro dokonywania wypłat rekompensat i odszkodowań oraz upłynniania depozytów bankowych w celu znalezienia bardziej dochodowych form oszczędzania.
- Od 1 grudnia 2001 r. NBP rozpoczął proces sprowadzania banknotów i monet euro do Polski.
- W celu przeciwdziałania fałszerstwom, NBP przeprowadził szkolenia edukacyjno-informacyjne dotyczące rozpoznawania autentyczności waluty euro i 12 walut wycofywanych z obiegu.

2001

Raport Roczny

NBP

Narodowy Bank Polski

5

DZIAŁANIA NA RZECZ SYSTEMU PŁATNICZEGO

W 2001 r. Narodowy Bank Polski kontynuował aktywne działania na rzecz systemu płatniczego, będące jedną z podstawowych funkcji banku centralnego. W omawianym okresie szczególny nacisk położono na aspekty regulacyjne, czego efektem było m.in. przyjęcie przez Sejm istotnych ustaw oraz przygotowanie kilku regulacji niższej rangi związanych z funkcjonowaniem systemu płatniczego. Drugim obszarem, na którym koncentrowały się prace w 2001 r., były zagadnienia związane z funkcjonalnością i bezpieczeństwem systemu płatniczego. Celem nadrzędnym powyższych działań było zmniejszenie ryzyka występującego w systemie płatniczym oraz dostosowywanie polskiego systemu płatniczego do wymogów i rekomendacji Unii Europejskiej.

5.1. Dostosowanie regulacji w dziedzinie systemu płatniczego do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej

W 2001 r. NBP brał udział w pracach nad następującymi aktami prawnymi:

- Ustawa o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami. Ustawa została uchwalona przez Sejm w dniu 24 sierpnia 2001 r. Wprowadza ona do polskiego systemu prawnego regulacje zawarte w wydanej przez Parlament Europejski i Radę Dyrektywie nr 98/26/EC z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie finalności rozrachunków w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych. Ustawa wprowadza unormowania mające na celu zapewnienie ostateczności rozrachunku w systemach, wchodzące w życie z dniem przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, oraz regulacje dotyczące nadzoru nad tymi systemami (w tym nadzoru NBP nad systemami płatności), które weszły w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.
- Ustawa zmieniająca ustawę Prawo bankowe. Przyjęcie przez Sejm ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe oraz przekazanie do Ministerstwa Finansów projektu rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie przelewów transgranicznych, precyzującego obowiązki banków i innych instytucji realizujących ww. przelewy, miało na celu wprowadzenie do polskiego systemu prawnego Dyrektywy nr 97/5/EC z dnia 27 stycznia 1997 r. o przelewach transgranicznych.
- Ustawa o elektronicznych instrumentach płatniczych. W założeniu ustawa ta ma wprowadzić do polskiego systemu prawnego dwie regulacje unijne: Zalecenie nr 97/489/EC z dnia 30 lipca 1997 r. w sprawie elektronicznych instrumentów płatniczych, a w szczególności o stosunkach między wydawcą a posiadaczem, oraz Dyrektywę nr 2000/46/EC z dnia 18 września 2000 r. o instytucjach pieniądza elektronicznego. Projekt ustawy – po licznych dyskusjach w komisjach i podkomisjach sejmowych – został w lipcu 2001 r. zwrócony do prac rządowych. Uzgodnienia nowego projektu ustawy rozpoczęły się w Ministerstwie Finansów na początku 2002 r.

W 2001 r., prowadząc prace związane z realizacją rekomendacji Unii Europejskiej dotyczących funkcjonowania systemu płatniczego, przygotowano m.in.:

- Zmiany do uchwały nr 14/2000 Zarządu NBP w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez Narodowy Bank Polski. Odstąpiono od wymogu realizowania miesięcznie minimum 200 zleceń płatniczych jako warunku uczestnictwa w systemie SORBNET.
- Zmiany do zarządzenia nr 6/2000 Prezesa NBP z dnia 6 kwietnia 2000 r. w sprawie sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych. Zmiany te dotyczą m.in.:

  – przesunięcia o rok, tzn. do 1 stycznia 2003 r., obowiązku kierowania wysokokwotowych zleceń płatniczych bezpośrednio do rozrachunku w systemie SORBNET. Powyższa zmiana jest spowodowana zarówno brakiem jednoznacznej deklaracji wszystkich banków o możliwości świadczenia tego typu usługi dla swoich klientów, jak również przewidywaną na 2002 r. zmianą platformy telekomunikacyjnej w ramach systemu SORBNET;

  – wykreślenia z zarządzenia przepisów o wydawaniu przez NBP pozytywnej oceny w odniesieniu do pośredników rozliczeniowych, którzy chcieliby kierować zlecenia płatnicze do rozrachunku międzybankowego w NBP. Przyjęcie przez Sejm ustawy o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami daje NBP lepsze narzędzia do sprawowania nadzoru nad wszystkimi systemami płatności.

- Regulacje umożliwiające otwieranie i prowadzenie przez NBP rachunków lokat terminowych w złotych dla banków.
- Regulacje umożliwiające refinansowanie banków w ciągu dnia kredytem technicznym (*intraday*).

5.2. Funkcjonowanie systemu SORBNET – zmiany systemowe

W 2001 r. Europejski Bank Centralny nie podjął ostatecznej decyzji, określającej możliwości i zasady włączenia systemów RTGS krajów kandydujących do obecnie funkcjonującego systemu TARGET w momencie przystąpienia tych krajów do UE. Wprowadzenie drugiej generacji systemu TARGET jest wstępnie przewidywane na lata 2006-2010, wobec czego EBC zaleca obecnie krajom kandydującym rozwijanie nowoczesnych systemów płatności w celu obsługi własnej gospodarki.

W związku z tym w 2001 r. podjęto wiele działań poprawiających funkcjonalność i bezpieczeństwo systemu SORBNET. Do najistotniejszych zmian należy zaliczyć uruchomienie nowych funkcji, mających na celu ułatwienie zarządzania płynnością przez banki komercyjne:

- w kwietniu 2001 r. wprowadzono w systemie SORBNET nową wersję oprogramowania kryptograficznego NBP-HEART, które spełnia postulaty uczestników systemu SORBNET o posiadaniu klucza prywatnego tylko przez użytkownika i uniemożliwia jego kopiowanie; ponadto dzięki zastosowanym w nim sprzętowym elementom kryptograficznym zapewnia wyższy poziom zabezpieczenia informacji niż istniejący wcześniej;
- w październiku 2001 r. wprowadzono centralną kolejkę zleceń z mechanizmem optymalizacyjnym[38];
- w grudniu 2001 r. wprowadzono możliwość uzyskania przez banki z NBP kredytu technicznego (*intraday*) zabezpieczonego bonami skarbowymi;
- w grudniu 2001 r. umożliwiono bankom mającym rachunki bieżące w systemie SORBNET lokowanie nadwyżek płynnych środków na okres jednodniowy w NBP (lokaty terminowe).

5.3. Obsługa rachunków bieżących banków w Centrali NBP

Według stanu na koniec grudnia 2001 r., w Centrali NBP prowadzono rachunki bieżące (w ramach systemu SORBNET) dla 62 banków, tj. o trzy mniej niż rok wcześniej.

W 2001 r. zamknięto pięć rachunków bieżących:

- BIG Banku SA – w dniu 5 stycznia, w związku z połączeniem z BIG Bankiem Gdańskim SA,
- Banku CITIBANK (POLAND) SA – w dniu 2 kwietnia, w związku z połączeniem z Bankiem Handlowym w Warszawie SA,
- Banku Zachodniego SA – w dniu 29 czerwca, w związku z połączeniem z Wielkopolskim Bankiem Kredytowym SA,
- ING Banku N.V. Oddział w Warszawie – w dniu 1 października, w związku z połączeniem z Bankiem Śląskim SA,
- Wielkopolskiego Banku Rolniczego SA – w dniu 30 listopada, w związku z przejęciem działalności operacyjnej przez ING Bank Śląski SA.

W tym samym okresie zostały otwarte dwa rachunki bieżące:

- Lubelskiego Banku Regionalnego SA – w dniu 7 maja,
- Małopolskiego Banku Regionalnego SA – w dniu 9 lipca.

[38] Zlecenie banku, na które brak jest środków na jego rachunku bankowym, nie jest odrzucane przez system, lecz oczekuje na możliwość realizacji, tj. na zgromadzenie środków na rachunku bankowym w odpowiedniej wysokości. Mechanizm optymalizacyjny dodatkowo zwiększa efektywność poprzez wybieranie z kolejki jako pierwszych tych zleceń, które umożliwią realizację innych. Wprowadzenie takiego rozwiązania ułatwia zarządzanie przepływem transakcji przez rachunek i nadzorowanie go. W wielu przypadkach umożliwia dokonanie rozrachunku przy mniejszej płynności banków, jak również pozwala na większą kontrolę zdolności płatniczej banków.

Jeden bank (Gliwicki Bank Handlowy SA) posiada rachunek bieżący w NBP, nie będąc uczestnikiem KIR SA. Ponadto w 2001 r. otworzono w Centrali NBP rachunki rezerw obowiązkowych dla siedmiu banków regionalnych.

W 2001 r. na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP przeprowadzono ogółem około 538 tys. operacji (w 2000 r. – 518 tys.) na kwotę 11,6 bln zł (w 2000 r. – 8,2 bln zł).

Strukturę obrotów na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP przedstawia tabela 8, natomiast strukturę liczby zleceń według głównych typów operacji przeprowadzonych na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP – tabela 9.

Tabela 8

Struktura obrotów na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP w 2001 r.

Rodzaje operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących	Obroty w mln zł			Struktura obrotów w %	
	saldo obrotów	w tym:			
		strony Wn	strony Ma	strony Wn	strony Ma
Zmiana stanu środków pieniężnych na rachunkach bieżących banków, z tego z tytułu:	**6 185,7**	**11 609 196,4**	**11 615 382,1**	**100,0**	**100,0**
1) operacji na międzybankowym rynku:	0,0	5 709 492,2	5 709 492,2	49,2	49,2
– pieniężnym	0,0	3 741 691,7	3 741 691,7	32,2	32,2
– walutowym	0,0	1 565 427,6	1 565 427,6	13,5	13,5
– papierów wartościowych	0,0	402 372,9	402 372,9	3,5	3,5
w tym na rynku wtórnym:					
– bonów skarbowych	0,0	231 637,5	231 637,5	2,0	2,0
– bonów pieniężnych NBP	0,0	126 852,6	126 852,6	1,1	1,1
2) zleceń klientowskich:	-4 182,4	4 435 177,7	4 430 995,3	38,2	38,1
– międzybankowych	0,0	4 347 797,5	4 347 797,5	37,5	37,4
– z udziałem KDPW	-1 500,5	13 501,9	12 001,4	0,1	0,1
– z udziałem innych klientów NBP	-2 681,9	73 878,3	71 196,4	0,6	0,6
3) wymiany zleceń za pośrednictwem KIR SA:	19 498,4	858 523,1	878 021,5	7,4	7,6
– poranna sesja rozrachunkowa	-35 861,3	261 072,7	225 211,4	2,2	1,9
– popołudniowa sesja rozrachunkowa	41 590,6	516 277,1	557 867,7	4,4	4,8
– wieczorna sesja rozrachunkowa	13 769,1	81 173,3	94 942,4	0,7	0,8
4) zakupu (wykupu) papierów wartościowych od NBP:	12 961,9	212 847,3	225 809,3	1,8	1,9
– bonów pieniężnych NBP	9 761,9	212 847,3	222 609,3	1,8	1,9
– innych papierów	3 200,0	0,0	3 200,0	0,0	0,0
5) zakupu lub sprzedaży w NBP znaków pieniężnych:	-3 535,7	120 788,1	117 252,4	1,0	1,0
– krajowych	-3 451,4	120 502,9	117 051,5	1,0	1,0
– zagranicznych	-84,4	285,2	200,8	0,0	0,0

Tabela 8 – cd.

Rodzaje operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących	Obroty w mln zł			Struktura obrotów w %	
	saldo obrotów	w tym:			
		strony Wn	strony Ma	strony Wn	strony Ma
6) transakcji i operacji rozliczanych przez KDPW SA	26 017,3	97 771,7	123 789,0	0,8	1,1
7) wykorzystania lub spłaty kredytów udzielonych bankom przez NBP	-570,7	58 424,8	57 854,1	0,5	0,5
8) zakupu lub wykupu papierów wartościowych Skarbu Państwa:	-34 052,9	71 406,4	37 353,5	0,6	0,3
– bonów skarbowych	-10 900,7	45 355,0	34 454,3	0,4	0,3
– innych papierów	-23 152,2	26 051,4	2 899,2	0,2	0,0
9) złożenia i zwrotu lokat terminowych w NBP	-4 000,0	11 859,3	7 859,3	0,1	0,1
10) operacji na rachunkach rezerwy obowiązkowej	-321,6	9 623,1	9 301,5	0,1	0,1
11) operacji otwartego rynku:	-5 833,9	5 833,9	0,0	0,1	0,0
– *repo*	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– *reverse repo*	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– *outright*	-5 833,9	5 833,9	0,0	0,1	0,0
12) zakupu lub sprzedaży w NBP walut obcych	-2 978,6	3 004,2	25,6	0,0	0,0
13) przekazania lub otrzymania odsetek przez banki	761,6	345,6	1 107,1	0,0	0,0
14) pozostałych operacji	2 422,4	14 098,9	16 521,3	0,1	0,1

Źródło: dane NBP.

Tabela 9

Struktura liczby zleceń według głównych typów operacji przeprowadzanych na rachunkach bieżących banków w Centrali NBP w 2001 r.

Wyszczególnienie	Liczba zleceń płatniczych realizowanych na rachunkach bieżących			Struktura liczby zleceń w %	
	ogółem	w tym na:			
		stronie Wn	stronie Ma	strony Wn	strony Ma
Ogólna liczba zleceń płatniczych realizowanych na rachunkach bieżących banków, z tego z tytułu:	**537 887**	**405 932**	**453 441**	**100,0**	**100,0**
1) operacji na międzybankowym rynku:	262 540	262 540	262 540	64,7	57,9
– pieniężnym	152 898	152 898	152 898	37,7	33,7
– walutowym	87 418	87 418	87 418	21,5	19,3
– papierów wartościowych	22 224	22 224	22 224	5,5	4,9
w tym na rynku wtórnym:					
– bonów skarbowych	17 690	17 690	17 690	4,4	3,9
– bonów pieniężnych NBP	1 609	1 609	1 609	0,4	0,4

Tabela 9 – cd.

Wyszczególnienie	Liczba zleceń płatniczych realizowanych na rachunkach bieżących			Struktura liczby zleceń w %	
	ogółem	w tym na:			
		stronie Wn	stronie Ma	strony Wn	strony Ma
2) zleceń klientowskich:	**61 837**	**60 313**	**60 321**	**14,9**	**13,3**
– międzybankowych	58 797	58 797	58 797	14,5	13,0
– z udziałem KDPW	523	264	259	0,1	0,1
– z udziałem innych klientów NBP	2 517	1 252	1 265	0,3	0,3
3) wymiany zleceń za pośrednictwem KIR SA:	**46 462**	**20 547**	**25 915**	**5,1**	**5,7**
– poranna sesja rozrachunkowa	15 528	7 996	7 532	2,0	1,7
– popołudniowa sesja rozrachunkowa	15 552	6 344	9 208	1,6	2,0
– wieczorna sesja rozrachunkowa	15 382	6 207	9 175	1,5	2,0
4) zakupu (wykupu) papierów wartościowych od NBP:	**1 787**	**617**	**1 170**	**0,2**	**0,3**
– bonów pieniężnych NBP	1 786	617	1 169	0,2	0,3
– innych papierów	1	0	1	0,0	0,0
5) zakupu lub sprzedaży w NBP znaków pieniężnych:	**136 867**	**46 647**	**90 220**	**11,5**	**19,9**
– krajowych	134 973	45 683	89 290	11,3	19,7
– zagranicznych	1 894	964	930	0,2	0,2
6) transakcji i operacji rozliczanych przez KDPW SA	**18 823**	**8 611**	**10 212**	**2,1**	**2,3**
7) wykorzystania lub spłaty kredytów udzielonych bankom przez NBP	**809**	**423**	**386**	**0,1**	**0,1**
8) zakupu lub wykupu papierów wartościowych Skarbu Państwa:	**3 913**	**2 480**	**1 433**	**0,6**	**0,3**
– bonów skarbowych	2 504	1 112	1 392	0,3	0,3
– innych papierów	1 409	1 368	41	0,3	0,0
9) złożenia i zwrotu lokat terminowych w NBP	**78**	**41**	**37**	**0,0**	**0,0**
10) operacji na rachunkach rezerwy obowiązkowej	**1 289**	**731**	**558**	**0,2**	**0,1**
11) operacji otwartego rynku:	**119**	**119**	**0**	**0,0**	**0,0**
– *repo*	0	0	0	0,0	0,0
– *reverse repo*	0	0	0	0,0	0,0
– *outright*	119	119	0	0,0	0,0
12) zakupu lub sprzedaży w NBP walut obcych	**27**	**17**	**10**	**0,0**	**0,0**
13) przekazania lub otrzymania odsetek przez banki	**2 502**	**2 351**	**151**	**0,6**	**0,0**
14) pozostałych operacji	**834**	**495**	**488**	**0,1**	**0,1**

Źródło: dane NBP.

Poza operacjami na międzybankowym rynku pieniężnym – które nieustannie dominują nad pozostałymi zarówno pod względem wielkości obrotów, jak i liczby zleceń – należy zwrócić uwagę na zlecenia klientowskie. Z ich tytułu obroty w 2001 r. wzrosły w stosunku do 2000 r. o ponad 20% i stanowią 38,2% ogółu obrotów.

5.4. Standaryzacja i normalizacja

W 2001 r. NBP aktywnie uczestniczył w pracach standaryzacyjnych i normalizacyjnych dotyczących systemu bankowego, mających na celu dostosowanie polskiego systemu płatniczego do wymogów Unii Europejskiej. Działalność ta obejmowała przede wszystkim współdziałanie ze Związkiem Banków Polskich (ZBP) i Polskim Komitetem Normalizacji (PKN) w procesie standaryzacji i normalizacji instrumentów systemu płatniczego, w tym dotyczącym standardu NRB (Numer Rachunku Bankowego), IBAN (International Bank Account Number), BIC (Bank Identification Code) i międzynarodowej instrukcji płatniczej (IPI).

Przy udziale NBP zostały opracowane m.in. następujące normy dotyczące formularzy bankowych, które zostały ustanowione przez PKN w dniu 23 lipca 2001 r.:

- PN-F 01101 „Bankowość – Wzory formularzy bankowych – Formularz polecenie przelewu/wpłata gotówkowa".

  Prace nad opracowaniem standardu dla formularza polecenia przelewu umożliwiły wprowadzenie formularza o jednolitych zasadach wpisywania informacji. Personalizacja dokumentów, odczytywanie, a nie przepisywanie skrócą proces realizacji zleceń płatniczych. Standardowy dokument został wykorzystany również przy tworzeniu wprowadzonych oficjalnie do powszechnego stosowania: formularza dla płatności dokonywanych na rzecz ZUS oraz formularza dla płatności podatkowych.
- PN-F 01100 „Bankowość – Wzory formularzy bankowych – Formularz czeku".

  Ustanowienie tej normy umożliwiło wprowadzenie nowoczesnej techniki automatycznego odczytu.

W Narodowym Banku Polskim przeprowadzono przegląd przydatności norm europejskich z serii EN oraz międzynarodowych z serii ISO w pracy poszczególnych departamentów. Na posiedzeniu Normalizacyjnej Komisji Problemowej ds. Bankowości i Bankowych Usług Finansowych ZBP wybrane normy zostały zgłoszone z prośbą o uwzględnienie w programie prac Komisji. Stosowanie w praktyce bankowej norm międzynarodowych będzie potrzebne z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej

5.5. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego

W skład Rady ds. Systemu Płatniczego wchodzą oprócz pracowników NBP przedstawiciele instytucji ważnych dla funkcjonowania systemu płatniczego, m.in.: Związku Banków Polskich, Ministerstwa Finansów, Krajowej Izby Rozliczeniowej SA, banków komercyjnych.

W 2001 r. odbyły się cztery posiedzenia Rady ds. Systemu Płatniczego, powołanej w 1998 r. jako organ opiniodawczo-doradczy Zarządu NBP. Podczas posiedzeń w 2001 r. Rada rozpatrywała m.in. następujące tematy:

- okresowa ocena funkcjonowania systemu płatniczego,
- dostosowanie polskiego systemu płatniczego do wymogów obowiązujących w Unii Europejskiej,
- ocena obecnego stanu funkcjonowania systemów rozrachunku skarbowych papierów wartościowych i propozycje rozwiązań na przyszłość,
- ocena nowych rozwiązań w zakresie wspomagania zarządzania płynnością w systemie SORBNET,
- ocena zastosowanych rozwiązań w zakresie zapewnienia terminowości i bezpieczeństwa rozrachunku w systemach netto,

- ocena bezpieczeństwa funkcjonowania bankowości elektronicznej, w tym internetowej, w Polsce,
- informacja na temat podjętych przez Narodowy Bank Polski, Ministerstwo Finansów i Związek Banków Polskich działań w zakresie wprowadzenia obligatoryjności stosowania standardów i norm przez banki,
- bieżące problemy z wprowadzaniem w bankach standardu NRB,
- analiza dokonanych zmian mających na celu eliminację papieru z rozliczeń międzybankowych,
- dystrybucja świadczeń emerytalno-rentowych na rachunki bankowe,
- polecenie zapłaty – ocena funkcjonowania produktu,
- funkcjonowanie „ucięcia czeków" z rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych[39] i perspektywy rozszerzenia zakresu o czeki z pozostałych rachunków,
- przygotowanie polskich banków do wprowadzenia gotówkowego euro.

Za najważniejsze praktyczne efekty prac Rady, mające postać rozwiązań przeznaczonych do zastosowania, należy uznać:

- podjęcie przez Narodowy Bank Polski, Ministerstwo Finansów i Związek Banków Polskich działań w zakresie wprowadzenia obligatoryjności stosowania standardów i norm przez banki,
- zaplanowanie przez sektor bankowy wprowadzenia w terminie do końca 2003 r. prowadzenia rozliczeń międzybankowych wyłącznie w formie elektronicznej,
- propozycje wprowadzenia zmian w funkcjonowaniu systemów rozrachunku skarbowych papierów wartościowych,
- nowe rozwiązania w zakresie wspomagania zarządzania płynnością w systemie SORBNET.

Poprzez okresowe oceny działania systemów płatności – zarówno typu brutto (RTGS), netto (detalicznych), jak również systemów rozrachunku papierów wartościowych – Rada ma pośredni wpływ na działania i zachowania takich podmiotów, jak: KIR SA, KDPW SA, banki, a także na wybór rozwiązań preferowanych przez środowisko bankowe w zakresie efektywności funkcjonowania tych systemów. Szczególnie ważne były tu opinie Rady dotyczące działań, które mają być podejmowane przez KDPW SA, NBP i inne zainteresowane podmioty w celu usprawnienia systemu rozrachunku papierów wartościowych, w tym obligacji skarbowych. Efektem było usprawnienie rozliczeń w systemie depozytowo-rozliczeniowym KDPW:

- w marcu 2001 r. w systemie KDPW wprowadzono mechanizm potwierdzania warunków rozliczania transakcji przez strony rozliczenia (tzw. mechanizm *matchingu*),
- w lipcu 2001 r. jedną sesję rozliczeniową zastąpiono trzema sesjami rozliczeniowymi,
- we wrześniu 2001 r. liczbę sesji rozliczeniowych zwiększono do pięciu, a w grudniu 2001 r. do ośmiu.

Wprowadzenie wielosesyjności w KDPW SA znacząco usprawniło procedury związane z wykorzystywaniem kredytu lombardowego NBP.

5.6. Współpraca NBP z sektorem bankowym w zakresie pozostałych przedsięwzięć międzybankowych

Realizując ustawowe zadanie, którym jest kształtowanie warunków niezbędnych dla rozwoju systemu bankowego (określone w art. 3 ust. 2 pkt. 6 ustawy o NBP), w 2001 r. NBP kontynuował współpracę ze Związkiem Banków Polskich oraz z bankami w zakresie następujących dodatkowych przedsięwzięć:

- Przy znacznącym udziale Narodowego Banku Polskiego przygotowano projekt ustawy o podpisie elektronicznym.

[39] Na podstawie Porozumienia międzybankowego nt. ucinania obiegu czeków w postaci papierowej oraz wprowadzenia odpowiedniego typu komunikatu w systemie Elixir.

- Przedstawiciele NBP mieli udział w wypracowaniu przez środowisko bankowe wielu propozycji i wniosków, które znalazły odbicie w uchwałach Walnego Zgromadzenia ZBP oraz nowo tworzonych aktach prawnych. Przykładem tego są podjęte uchwały Walnego Zgromadzenia ZBP: w sprawie rozstrzygnięć Arbitra bankowego i wykonywania jego orzeczeń, ochrony konsumenta usług bankowych, wprowadzenia standardu NRB.
- W ramach współpracy ze środowiskiem bankowym zajmowano się zagadnieniami związanymi z bezpieczeństwem (bankowość internetowa, podpisy cyfrowe, ścieżka audytorska oraz tematyką dotyczącą kart plastykowych i urządzeń z nimi związanych).

W wiele z powyższych działań byli zaangażowani eksperci NBP poprzez uczestniczenie w dyskusjach mających na celu wypracowanie modelowych rozwiązań oraz opiniowanie przygotowanych projektów rozwiązań. Dodatkową formą wsparcia wybranych prac międzybankowych, wykonywanych m.in. przez różne gremia działające w ramach Związku Banków Polskich, była również pomoc finansowa ze strony NBP.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- Dostosowywano regulacje dotyczące funkcjonowania polskiego systemu płatniczego do wymagań Unii Europejskiej.
- Wprowadzono zmiany w systemie SORBNET, mające na celu ułatwienie zarządzania płynnością przez banki:

  – wprowadzono centralną kolejkę zleceń z mechanizmem optymalizacyjnym,

  – wprowadzono możliwość uzyskania przez banki z NBP kredytu technicznego (*intraday*),

  – umożliwiono bankom mającym rachunki bieżące w systemie SORBNET lokowanie nadwyżek płynnych środków na okres jednodniowy w NBP.
- NBP aktywnie uczestniczył w pracach standaryzacyjnych i normalizacyjnych dotyczących systemu bankowego, mających na celu dostosowanie polskiego systemu płatniczego do wymogów Unii Europejskiej.
- Prowadzono rachunki bieżące dla 62 banków.
- Współpracowano z bankami (w ramach Rady ds. Systemu Płatniczego i Związku Banków Polskich) w zakresie: wspomagania zarządzania płynnością, bezpieczeństwa systemu płatniczego, stosowania norm i standardów.

2001

Raport Roczny

NBP

Narodowy Bank Polski

6

DZIAŁALNOŚĆ DEWIZOWA

6.1. Zarządzanie rezerwami dewizowymi

6.1.1. Zasady zarządzania rezerwami dewizowymi

Kryteria zarządzania rezerwami dewizowymi zostały ustanowione przez NBP zgodnie ze standardami wypracowanymi i stosowanymi w bankach centralnych państw należących do Unii Europejskiej. Kryteria te są niezmienne w polityce inwestycyjnej NBP od wielu lat, a składają się na nie:

- możliwie najwyższy stopień bezpieczeństwa inwestowanych środków,
- zapewnienie niezbędnego stopnia płynności,
- maksymalizacja dochodu z inwestycji z uwzględnieniem dopuszczalnego stopnia ryzyka.

Mając powyższe na uwadze i uwzględniając sytuację bieżącą oraz przewidywane kierunki zmian w gospodarce światowej i na międzynarodowych rynkach finansowych, Zarząd NBP każdego roku zatwierdza kierunkową strategię inwestycyjną (*benchmark* parytetowy[40]) na podstawie przyjętej wcześniej struktury walutowej rezerw[41]. Ustalenia te stanowią punkt odniesienia do oceny zarządzania rezerwami dewizowymi. Przyjęte kryteria inwestycyjne ograniczają wachlarz instrumentów inwestycyjnych do papierów wartościowych emitowanych przez rządy, instytucje międzynarodowe i agencje mające gwarancje rządów, lokat z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych (*reverse repo*) oraz lokat plasowanych w bankach najwyżej ocenianych przez światowe agencje ratingowe. W celu zwiększenia dochodowości rezerw wykorzystywane są terminowe transakcje kombinowane, polegające na jednoczesnym dokonywaniu lokat z udzielonym przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych (*repo*) i lokat z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych (*reverse repo*). Dochód z nich stanowi występująca dodatnia różnica między kwotą odsetek otrzymanych w wyniku transakcji *reverse repo*, a kwotą odsetek zapłaconych w wyniku transakcji *repo*.

Zapewnieniu możliwie najwyższego bezpieczeństwa rezerw służy system limitów zaangażowania inwestycyjnego dla operacji wartościami dewizowymi, ustalany i monitorowany według zasad zatwierdzonych przez Zarząd NBP. Limity określają maksymalne kwoty zaangażowania środków w operacje z poszczególnymi instytucjami finansowymi, w podziale na rodzaje operacji. Są one na bieżąco korygowane w związku z aktualizacją parametrów finansowych partnerów inwestycyjnych, ich ratingów, a także zmianami w strukturach organizacyjnych.

W procesie zarządzania rezerwami duże znaczenie mają także procedury:

- monitorowania parametrów dotyczących ryzyka rynkowego (kursu walutowego i stopy procentowej),
- utrzymywania odpowiedniego poziomu płynności,
- parametrów struktury inwestycyjnej oraz koncentracji zaangażowania inwestycyjnego.

6.1.2. Uwarunkowania inwestycyjne

6.1.2.1. Sytuacja na rynkach finansowych

6.1.2.1.1. Tło gospodarcze

Spowolnienie wzrostu gospodarczego w USA widoczne już w II połowie 2000 r., w 2001 r. przerodziło się w pierwszą od dziesięciu lat recesję w tym kraju. Zaczęło również oddziaływać na gospodarki innych regionów, w tym krajów Unii Europejskiej. Reakcją głównych banków centralnych było łagodzenie polityki pieniężnej.

Atak terrorystyczny na Stany Zjednoczone 11 września pogorszył globalne perspektywy makroekonomiczne, przekreślając szanse na ożywienie przed końcem roku. Spowodował też kilkudniowe zakłócenia na rynkach finansowych, głównie amerykańskich papierów skarbowych.

[40] Określa wzorcową strukturę inwestycyjną – w podziale na waluty i rodzaje instrumentów – oraz *modified duration* – wyrażające skalę zmian wartości portfela w przypadku zmiany stóp procentowych o 1 pkt. proc.

[41] Ustalana na podstawie propozycji przygotowanych przez Komisję ds. Struktury Walutowej Rezerw Dewizowych.

Kluczową rolę w przywracaniu ich normalnego funkcjonowania odegrały stabilizujące działania banków centralnych państw grupy G-7, które wprowadziły na rynki dodatkowe fundusze i wraz z innymi uczestniczyły w pierwszej od krachu giełdowego w 1987 r. skoordynowanej redukcji stóp procentowych.

6.1.2.1.2. Charakterystyka rynkowych parametrów inwestycyjnych

Skutkiem ekspansywnej polityki prowadzonej przez banki centralne był spadek oprocentowania instrumentów rynku pieniężnego, najgłębszy w przypadku dolara amerykańskiego. Trzymiesięczna stopa Libor w USD obniżyła się o 452 pb do 1,88%. Analogiczne stawki w euro spadły o 155 pb, do 3,30%, a w funcie szterlingu o 179 pb, do 4,11%. Zróżnicowana dynamika spadku doprowadziła do odwrócenia sytuacji z końca poprzedniego roku, kiedy dolar był najwyżej oprocentowaną walutą spośród walut rezerwowych NBP. W styczniu 2001 r. stopy procentowe dla dolara amerykańskiego spadły poniżej stawek dla funta szterlinga, a w kwietniu znalazły się poniżej oprocentowania euro.

Proces łagodzenia polityki pieniężnej korzystnie wpływał na ceny papierów skarbowych USA, zwłaszcza krótkoterminowych (patrz wykres 5). Silny wzrost cen nastąpił tuż po wrześniowych zamachach terrorystycznych. Rynek dyskontował wówczas głębsze redukcje oficjalnego oprocentowania, a w atmosferze powszechnej niepewności szczególnego znaczenia nabrał posiadany przez papiery rządowe USA status „bezpiecznej przystani". Instrumenty te zyskiwały zwłaszcza w okresach głębokich zniżek głównych indeksów, zwłaszcza w I i III kwartale 2001 r. Na ceny papierów długoterminowych korzystnie wpływała również kontynuacja procesu redukcji zadłużenia publicznego w USA. Czynnikiem osłabiającym wzrost cen instrumentów rządowych była natomiast duża podaż konkurencyjnych pod względem dochodowości papierów agencyjnych i korporacyjnych.

Podobnie jak w USA, kształtowała się sytuacja na rynku papierów skarbowych denominowanych w euro (patrz wykres 6). Głównym impulsem zwyżkowym cen były oczekiwania na obniżki podstawowego oprocentowania w krajach UGW, nasilające się po kolejnych redukcjach stóp procentowych przez FED, a w drugim półroczu poszukiwanie przez inwestorów inwestycji o najwyższym stopniu bezpieczeństwa oraz spadki cen na europejskich rynkach akcji. Czynnikiem osłabiającym wzrost cen papierów denominowanych w euro, zwłaszcza w pierwszym półroczu, była deprecjacja wspólnej waluty wobec dolara, a także obawy o nasilenie presji inflacyjnej w krajach UGW.

Wykres 5

Krzywe rentowności papierów rządowych USA

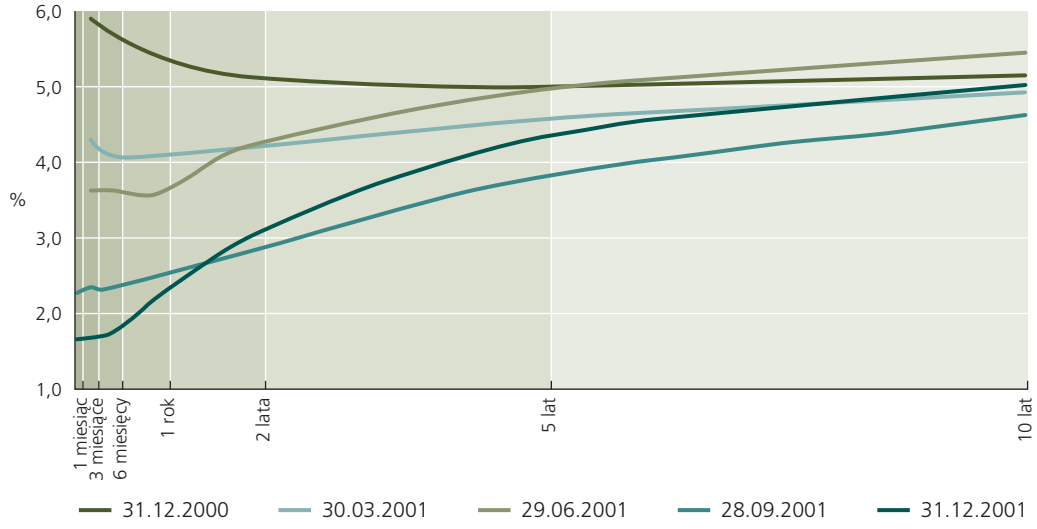

Źródło: Reuters.

Wykres 6

Krzywe rentowności papierów rządowych denominowanych w euro

Źródło: Reuters.

6.1.3. Poziom oficjalnych aktywów rezerwowych

Oficjalne aktywa rezerwowe[42] w wyrażeniu dolarowym uległy obniżeniu w 2001 r. o 0,9 mld USD do 26,6 mld USD (patrz wykres 7). Głównym czynnikiem, który wpłynął na spadek poziomu rezerw, była przedterminowa spłata zadłużenia Polski wobec Brazylii.

Wykres 7

Poziom oficjalnych aktywów rezerwowych (w ujęciu miesięcznym)

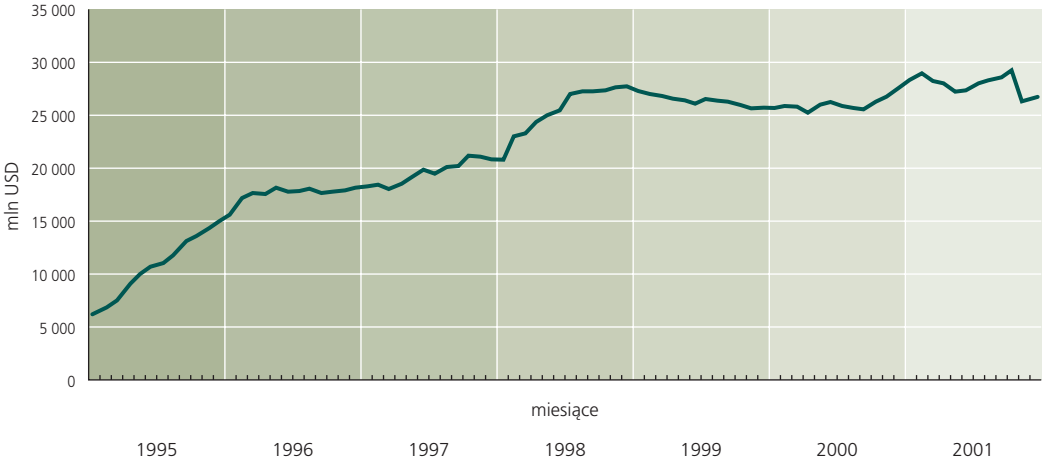

Źródło: dane NBP.

[42] Oficjalne aktywa rezerwowe składają się z płynnych aktywów zagranicznych, będących w posiadaniu i w pełni kontrolowanych przez NBP. Stanowią one zabezpieczenie potencjalnych operacji bilansu płatniczego oraz mogą być wykorzystywane do interwencji na polskim rynku walutowym. Do oficjalnych aktywów rezerwowych należą takie instrumenty finansowe, jak: a) aktywa w walutach wymienialnych (papiery wartościowe, pieniądze zagraniczne w kasach NBP, lokaty w bankach za granicą b) pozycja rezerwowa w MFW, c) SDR-y (rachunek bieżący NBP w MFW), d) złoto monetarne, e) inne aktywa rezerwowe.

6.1.4. Struktura walutowa rezerw

Zatwierdzona w listopadzie 2000 r. przez Zarząd NBP struktura walutowa rezerw zawierała trzy waluty rezerwowe: dolara, euro i funta szterlinga, utrzymywane w wyznaczonych udziałach procentowych. Kształtowanie pozycji walut wobec wyznaczonych poziomów parytetowych, w ramach dopuszczalnych pasm odchyleń, odbywało się na podstawie analiz bieżącej sytuacji na międzynarodowych rynkach finansowych z uwzględnieniem przewidywanych kierunków zmian (przede wszystkim relacji kursowych oraz rentowności instrumentów inwestycyjnych denominowanych w walutach wchodzących w skład rezerw). Dla uzyskania pożądanego efektu strukturalnego dokonywane były transakcje wymiany walutowej (w trzech walutach rezerwowych).

6.1.5. Struktura inwestycyjna i horyzont czasowy rezerw walutowych

Określona w uchwale Zarządu NBP z kwietnia 1998 r. struktura inwestycyjna części walutowej rezerw uwzględnia jej podział na portfele inwestycji krótko- i długoterminowych. W skład pierwszego wchodzą instrumenty rynku pieniężnego o horyzoncie nieprzekraczającym 1 roku (lokaty międzybankowe, lokaty z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych i papiery wartościowe – patrz wykres 8). W ramach tego portfela utrzymywana jest rezerwa płynnościowa NBP, zapewniająca środki na wypadek konieczności realizacji nieprzewidzianych zobowiązań finansowych. Drugi portfel tworzą papiery wartościowe o maksymalnym 10-letnim okresie zapadalności (patrz wykres nr 8).

Strategia inwestycyjna realizowana w 2001 r. oparta była na założeniu, że dla wszystkich walut wchodzących w skład rezerw nastąpi spadek oprocentowania. W przypadku papierów wartościowych istotnym uwarunkowaniem realizowanej strategii inwestycyjnej był antycypowany bardziej stromy kształt krzywych rentowności (większy spadek dochodowości instrumentów krótkoterminowych niż długoterminowych). W związku z tym generalnie ograniczano zaangażowanie w instrumenty rynku pieniężnego na rzecz rynku kapitałowego, wydłużając horyzont czasowy rezerw. Założeniem było również zwiększenie zaangażowania w papiery pozarządowe, co wynikało z przewidywanego zmniejszenia różnicy między rentownością tych instrumentów a rentownością papierów skarbowych. W przypadku lokat międzybankowych i lokat z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych wykorzystywano możliwość uzyskiwania wyższej dochodowości z inwestycji na krótsze terminy w związku z utrzymującą się przez większą część roku odwróconą krzywą rentowności. Działania dostosowawcze w zakresie płynności w związku z przedterminową spłatą zadłużenia Polski wobec Brazylii były czynnikiem korygującym przyjętą strategię inwestycyjną. Korektę tych założeń wymusiły też względy bezpieczeństwa rezerw po zamachach terrorystycznych na USA. Okresowo zaostrzono wówczas parametry dotyczące ryzyka kredytowego, zwłaszcza w odniesieniu do lokat międzybankowych.

Transakcje wymiany walutowej, poza wspomnianą funkcją dostosowawczą w odniesieniu do struktury walutowej rezerw, były też przeprowadzane w związku z obsługą zadłużenia zagranicznego RP. Część płatności była realizowana z rachunku walutowego Ministerstwa Finansów.

Wykres 8

Udział instrumentów inwestycyjnych w rezerwach w 2001 r.

(stan na koniec kwartałów)

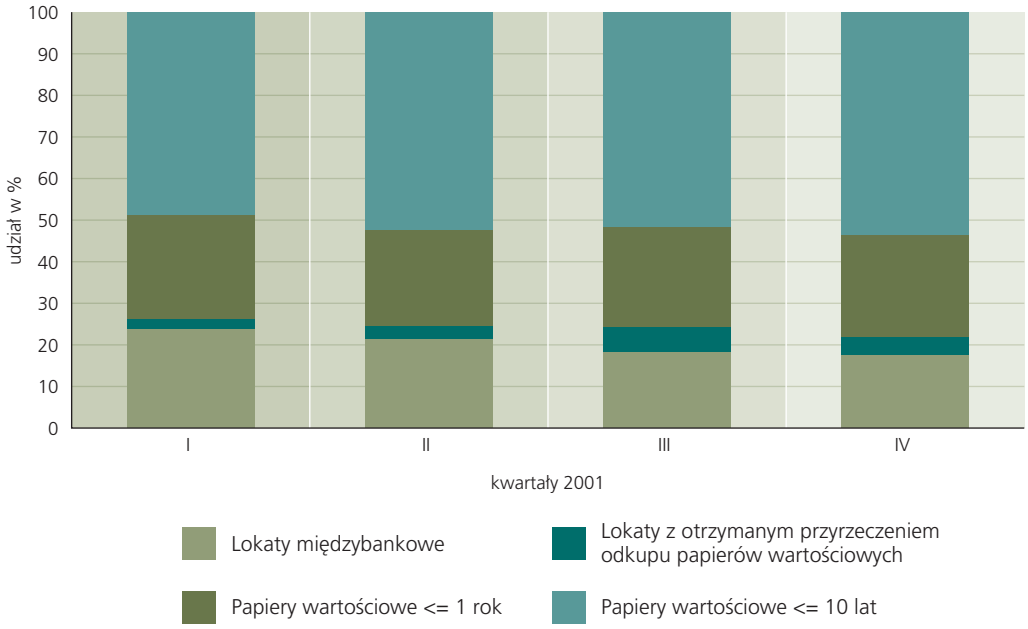

Źródło: dane NBP.

6.1.6. Dochód z działalności inwestycyjnej

Dochód z działalności inwestycyjnej osiągnięty w 2001 r. wyniósł 1,4 mld USD. W wyniku prowadzonej polityki inwestycyjnej dochodowość rezerw walutowych wyniosła 5,7%. Najwyższa była dochodowość papierów wartościowych, najniższa – lokat z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu papierów wartościowych.

6.1.7. Dostosowanie metodologii rejestracji operacji walutowych oraz analiz finansowych do standardów banków centralnych Unii Europejskiej

W 2001 r. kontynuowano działania mające na celu wprowadzenie w NBP nowoczesnego informatycznego systemu zarządzania rezerwami dewizowymi.

System ten zawiera wiele funkcji umożliwiających zarządzanie ryzykiem, pomiar efektywności zarządzania rezerwami dewizowymi, a także kontrolę przepływów na rachunkach banków-korespondentów. W system wbudowano instrumenty finansowe, które wykorzystywane są w NBP obecnie, oraz takie, które przewidziane są do stosowania w bankach centralnych i zalecane w przyszłości przez Europejski Bank Centralny.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- Głównym założeniem prowadzonej strategii inwestycyjnej było oczekiwanie na obniżenie oprocentowania walut wchodzących w skład rezerw (dolar, euro, funt szterling).
- Dochód osiągnięty z działalności inwestycyjnej wyniósł 1,4 mld USD.
- Dochodowość rezerw walutowych wyniosła 5,7%.

6.2. Działania w zakresie zadań dewizowych

6.2.1. Działania w zakresie zmian organizacji obrotu dewizowego

W 2001 r. przedstawiciele NBP brali czynny udział w pracach nad przygotowywanym przez Ministerstwo Finansów projektem nowej ustawy Prawo dewizowe, który ma na celu dostosowanie polskich rozwiązań prawnych do ustawodawstwa obowiązującego w państwach Unii Europejskiej, a w szczególności do wymogów Traktatu z Maastricht. W projekcie nie wprowadza się żadnych, poza dozwolonymi w Traktacie, ograniczeń w przepływie kapitału i płatnościach między Polską a państwami członkowskimi Unii, przez co obrót dewizowy w tym zakresie po wejściu w życie ustawy będzie w pełni swobodny.

Kontynuowano prace nad dostosowaniem wewnętrznej działalności legislacyjnej do zmian w przepisach zewnętrznych:

- Z uwagi na zmiany w przepisach o opłatach skarbowych zmodyfikowano uchwałę Zarządu NBP z dnia 3 marca 2000 r. w sprawie postępowania przy podejmowaniu decyzji dewizowych, która weszła w życie 2 kwietnia 2001 r.
- Wprowadzenie w państwach członkowskich Unii Europejskiej należących do UGW wspólnej waluty euro spowodowało konieczność zmiany zarządzenia Prezesa NBP w sprawie wykazu walut będących walutami wymienialnymi. Zmiany, polegające na rozszerzeniu wykazu walut wymienialnych o walutę euro i podaniu terminów, do jakich waluty narodowe państw UGW będą prawnie uznanym środkiem płatniczym, weszły w życie 14 grudnia 2001 r.
- W związku ze zmianą liczby jednostek organizacyjnych NBP zmieniono zarządzenie Prezesa NBP w sprawie upoważnienia do podejmowania decyzji dotyczących zezwoleń dewizowych. Weszło ono w życie 1 stycznia 2002 r.

W 2001 r. Prezes NBP wydał[43] 111 decyzji w sprawie udzielania bankom upoważnień do dokonywania określonych czynności obrotu dewizowego.

W 2001 r. wydano ogółem 6.276 decyzji dewizowych[44], z tego 2.221 decyzji pozytywnych (m.in. zezwolenia dewizowe), 20 decyzji odmownych oraz 4.035 innych decyzji takich jak: umorzenia, wygaśnięcia, zmiany.

Pod względem liczby (2.817) udzielonych zezwoleń dewizowych nie zaobserwowano istotnych różnic w porównaniu z 2000 r. Znacząco wzrosła jedynie liczba zezwoleń na dokonywanie płatności w wartościach dewizowych między rezydentami.

6.2.2. Wykonywanie kontroli dewizowej przez NBP

Narodowy Bank Polski, stosownie do postanowień art. 21 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. Prawo dewizowe, wykonywał zadania z zakresu kontroli dewizowej.

W 2001 r. przeprowadzono ogółem 2.692 kontrole (w 2000 r. – 2.982 kontrole), w tym:

- kontrole działalności kantorowej – 73% (w 2000 r. – 80%),
- kontrole wykonania obowiązków sprawozdawczych na potrzeby bilansu płatniczego – 13% (w 2000 r. – 7%),
- kontrole w bankach – 7% (w 2000 r. – 6%),
- kontrole pozabankowych kas walutowych – 4% (w 2000 r. – 4%),
- kontrole realizacji zezwoleń dewizowych – 3% (w 2000 r. – 3%).

Mniejsza, w porównaniu z poprzednim rokiem, łączna liczba kontroli była spowodowana zaangażowaniem jednostek NBP w kontrole o wysokiej pracochłonności. Były one prowadzone w bankach oraz podmiotach zobowiązanych do przekazywania Narodowemu Bankowi Polskiemu danych niezbędnych do sporządzania bilansu płatniczego, bilansów należności i zobowiązań zagranicznych państwa oraz zgłoszeń mienia.

---

[43] Na podstawie art. 99 ust. 1 ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r.

[44] Na podstawie art. 7 ustawy Prawo dewizowe z dnia 18 grudnia 1998 r.

Zestawienie kontroli przeprowadzonych w latach 2000-2001, według zakresu oraz jednostek kontrolujących, przedstawia tabela 10.

Tabela 10

Liczba kontroli przeprowadzonych w latach 2000 i 2001 w podziale wg zakresu i jednostek wykonujących

Zakres kontroli	Liczba kontroli						
	Departament Zagraniczny Centrali NBP		oddziały okręgowe i GOWD		ogółem NBP		
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	dynamika 2000 = 100
Kontrole banków upoważnionych do dokonywania czynności obrotu dewizowego	9	12	179	186	188	198	105,3
Kontrole realizacji zezwoleń dewizowych udzielonych rezydentom i nierezydentom na dokonanie czynności obrotu dewizowego	12	22	69	53	81	75	92,6
Kontrole działalności kantorowej	-	-	2 380	1 978	2 380	1 978	83,1
Kontrola pozabankowych kas walutowych	-	-	135	104	135	104	77,0
Kontrole wykonania obowiązków sprawozdawczych do bilansu płatniczego państwa	-	-	198	337	198	337	170,2
RAZEM	21	34	2 961	2.658	2 982	2 692	90,3

Źródło: dane NBP.

6.2.3. Działania pokontrolne

W wyniku przeprowadzonych przez NBP kontroli stwierdzono nieprawidłowości w 1.206 przypadkach.

Do podmiotów, w których stwierdzono nieprawidłowości, skierowano zalecenia pokontrolne. Zobowiązano w nich władze tych jednostek do zapewnienia przestrzegania przepisów prawa dewizowego w prowadzonej działalności. W 150 przypadkach dodatkowo poinformowano urzędy skarbowe o stwierdzeniu sytuacji wskazujących na możliwość popełnienia wykroczenia lub przestępstwa przeciwko obrotowi dewizowemu.

Zakres zastosowanego postępowania pokontrolnego zależał od rodzaju i skali stwierdzonych uchybień. W 2001 r. procentowy udział kontroli, w toku których ujawniono nieprawidłowości, kształtował się na takim samym poziomie jak w roku poprzednim i wynosił 45%. Jednocześnie wzrosła liczba kontroli, które wykazały nieprawidłowości noszące znamiona czynów zabronionych, zagrożonych sankcją karną. Znalazło to odzwierciedlenie w liczbie powiadomień skierowanych do urzędów skarbowych.

6.3. Obsługa kredytów zagranicznych zaciągniętych przez NBP

6.3.1. Kredyty ze środków Banku Światowego

NBP w dalszym ciągu obsługiwał kredyty zaciągnięte w Banku Światowym w 1990 r. na realizację programów Rozwoju Eksportu Przemysłowego i Rozwoju Eksportu Rolno-Spożywczego. Nadzorowano spłaty środków udostępnionych z tych kredytów przez ostatni bank uczestniczący w programach – BGŻ SA.

6.3.2. Pozostałe kredyty

NBP obsługiwał w 2001 r. kredyty udostępnione – na podstawie Protokołu Finansowego podpisanego w 1993 r. między rządami Polski i Francji – z linii kredytowej rządu francuskiego na rozwój spółek polsko-francuskich. W związku z wygaśnięciem terminu ważności tego Protokołu nowe umowy z bankami nie były zawierane.

Należności i zobowiązania NBP z tytułu linii kredytowej rządu francuskiego na dokapitalizowanie Banku Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (BISE) zostały uregulowane w całości.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- NBP wydał ogółem 6.276 decyzji dewizowych, z tego 2.221 pozytywnych.
- NBP udzielił 2.817 zezwoleń dewizowych.
- NBP przeprowadził ogółem 2.692 kontrole dewizowe.

2001

Raport Roczny

NBP

Narodowy Bank Polski

7

OBSŁUGA BUDŻETU PAŃSTWA

Narodowy Bank Polski prowadzi obsługę bankową budżetu państwa w zakresie określonym przez ustawę o finansach publicznych. Obsługa bankowa centralnego rachunku budżetu państwa, rachunków państwowych jednostek budżetowych i państwowych funduszy celowych prowadzona jest w ramach umowy rachunku bankowego i obowiązujących norm prawnych.

7.1. Obsługa rachunków budżetu państwa

7.1.1. Postanowienia „Regulaminu otwierania i prowadzenia przez Narodowy Bank Polski rachunków bankowych w złotych dla podmiotów nie będących bankami"

W 2001 r. opracowano i wprowadzono w życie nowy „Regulamin otwierania i prowadzenia przez Narodowy Bank Polski rachunków bankowych w złotych dla podmiotów nie będących bankami", uwzględniający zmiany wynikające z ustaw: Prawo bankowe[45], o Narodowym Banku Polskim[46], o systemie ubezpieczeń społecznych[47], o finansach publicznych[48] oraz rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa i szczegółowych zasad obsługi rachunków bankowych budżetu państwa oraz zakresu i terminów sporządzania przez Narodowy Bank Polski informacji i sprawozdań z wykonania budżetu państwa w ramach obsługi bankowej budżetu państwa[49]. Istotną zmianą struktury Regulaminu jest przeniesienie dużej części uregulowań umownych z Regulaminu do umowy rachunku bankowego. Do wzoru umowy rachunku bankowego prowadzonego w złotych zostały wprowadzone nowe rozwiązania, podwyższające standard świadczonych usług bankowych i przeprowadzanych rozliczeń pieniężnych – takie jak:

- skrócenie deklarowanego przez NBP terminu przeprowadzania rozliczenia pieniężnego w rozliczeniach międzybankowych z sześciu do czterech dni, a w rozliczeniach międzyoddziałowych do dwóch dni,
- możliwość składania przez posiadacza rachunku zleceń płatniczych na dyskietkach zabezpieczonych podpisem cyfrowym,
- wprowadzenie możliwości uzyskiwania telefonicznej informacji o saldzie i obrotach na rachunku.

W listopadzie 2001 r. Regulamin został zmieniony poprzez wprowadzenie wzoru umowy rachunku bankowego prowadzonego w złotych z wykorzystaniem bankowości elektronicznej. Głównymi powodami wprowadzenia bankowości elektronicznej są: konieczność usunięcia niedogodności związanych ze zwiększeniem odległości jednostek budżetowych od oddziałów prowadzących ich rachunki bankowe w związku z planowaną restrukturyzacją sieci terenowej NBP oraz konieczność unowocześnienia systemu rozliczeń pieniężnych przeprowadzanych za pośrednictwem Narodowego Banku Polskiego.

Na podstawie umowy rachunku bankowego prowadzonego w złotych z wykorzystaniem bankowości elektronicznej, zawartej zgodnie z wprowadzonym wzorem, posiadacz rachunku jest uprawniony do:

- przekazywania poleceń przelewu w postaci elektronicznej w dniu operacyjnym w godzinach 6.00 - 22.00, z zastrzeżeniem, że polecenia przelewu złożone po godzinie 15.00 będą realizowane najpóźniej w następnym dniu operacyjnym,
- składanie zapytań o stan realizacji przelewu złożonego w postaci elektronicznej,
- składanie zapytań o saldo i obroty na rachunku,
- otrzymywanie z NBP wyciągów w postaci elektronicznej.

---

[45] Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. nr 140, poz. 939 z późn. zm.).

[46] Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz.U. nr 140, poz. 938 z późn. zm.).

[47] Ustawa z dnia 13 października 1998 r. (Dz.U. nr 137, poz. 887 z późn. zm.).

[48] Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. (Dz.U. nr 155, poz. 1044 z późn. zm.).

[49] Rozporządzenie z dnia 29 grudnia 2000 r. (Dz.U. nr 122, poz. 1334).

W ww. wzorze umowy skrócono terminy realizacji zleceń płatniczych posiadacza rachunku do maksimum 3 dni roboczych w przypadku rozliczeń międzybankowych. Umowy rachunku bankowego z wykorzystaniem bankowości elektronicznej będą zawierane sukcesywnie w 2002 r.

7.1.2. Rodzaje rachunków budżetu państwa prowadzonych przez NBP

Podobnie jak w 2000 r. Narodowy Bank Polski w 2001 r. obsługiwał około 3.200 klientów. W celu ich obsługi prowadzono około 8.400 rachunków[50], w tym około:

- 470 rachunków dla jednostek organizacyjnych państwowych funduszy celowych,
- 600 rachunków pomocniczych.

W 2001 r. NBP otworzył dla Ministerstwa Finansów w Głównym Oddziale Walutowo-Dewizowym NBP rachunki walutowe w euro dla obsługi środków pochodzących z bezzwrotnej pomocy Unii Europejskiej, przeznaczonych na finansowanie zadań z programu ISPA 2000, dla Narodowego Funduszu SAPARD oraz rachunek w złotych na zwroty z programu SAPARD.

7.1.3. Zasady obsługi rachunków budżetu państwa

Na rachunkach budżetu państwa wykonywane są operacje związane zarówno z dochodami, jak i wydatkami w formie bezgotówkowej i gotówkowej. Przy realizacji wydatków respektowana jest podstawowa zasada funkcjonowania rachunku bieżącego, zgodnie z którą wydatki są dokonywane do wysokości salda środków znajdujących się na tym rachunku. NBP wykonuje zlecenia płatnicze klientów w dniu ich złożenia do realizacji.

W 2001 r. we współpracy z Ministerstwem Finansów opracowano założenia obsługi budżetu państwa od 1 stycznia 2003 r., zostały one zaakceptowane przez Kierownictwo Ministerstwa Finansów.

Przewidują one wykorzystywanie bankowości elektronicznej i stanowią część wytycznych do budowy Zintegrowanego Systemu Księgowego NBP. Opracowane założenia do obsługi budżetu państwa od 1 stycznia 2003 r. stanowiły również podstawę do przeprowadzonych z Ministerstwem Finansów uzgodnień niezbędnych zmian do ustawy o finansach publicznych w zakresie bankowej obsługi budżetu państwa od 2003 r.

W celu bieżącego usprawnienia bankowej obsługi centralnego rachunku budżetu państwa w lipcu 2001 r. zostało zawarte Porozumienie między Ministrem Finansów i Narodowym Bankiem Polskim w sprawie ustalania stanu środków budżetu państwa. Ponadto, uruchomiono moduł SPID służący do raportowania w ciągu dnia o saldzie obrotów bieżących.

7.1.4. Tryb obsługi rachunków budżetu państwa

Dyspozycje jednostek budżetu państwa i państwowych funduszy celowych wykonywane były przez 49 jednostek terenowych NBP oraz Główny Oddział Walutowo-Dewizowy NBP, w tym gotówkowe przez 39 jednostek terenowych NBP oraz przez placówki innych banków. W 2001 r. zastępczą obsługę kasową na rzecz około 1.300 jednostek budżetu państwa i państwowych funduszy celowych prowadziło około 520 oddziałów banków komercyjnych i banków spółdzielczych. Ta forma obsługi stosowana jest w sytuacji, gdy jednostki budżetowe mają swą siedzibę poza siedzibą jednostek terenowych NBP prowadzących kasy. Obie formy obsługi są dokonywane na koszt NBP i to zarówno w odniesieniu do dyspozycji realizowanych przez własne placówki terenowe, jak i placówki innych banków. W 2001 r., dzięki zmniejszeniu udziału dyspozycji wypłat gotówkowych, koszty prowizji zapłaconej przez NBP innym bankom z tego tytułu były mniejsze o około 12% niż w 2000 r. i wyniosły 14,08 mln zł.

Liczba transakcji otrzymanych kształtowała się na poziomie roku ubiegłego, natomiast liczba transakcji wysłanych wzrosła w związku ze zmianą formy przekazywania środków do niektórych banków – ze zbiorczych poleceń przelewu na realizację przelewów w formie indywidualnych poleceń przelewów dla poszczególnych świadczeniobiorców (głównie świadczeń z tytułu ubezpieczenia społecznego do świadczeniobiorców).

[50] Przy zastosowaniu metody liczenia takiej jak w 2000 r., tj. bez wyodrębniania rachunków dochodów budżetu państwa według poszczególnych rodzajów, liczba obsługiwanych rachunków wynosiła około 6.900.

Szczegółowe informacje dotyczące liczby obsługiwanych transakcji, ich strukturę i dynamikę obrazuje tabela 11.

Tabela 11

Liczba transakcji rozliczeniowych wysłanych i otrzymanych w latach 2000-2001

Okres	Liczba transakcji rozliczeniowych				Wskaźnik dynamiki 2000 = 100	
	wysłane		otrzymane			
	2000	2001	2000	2001	wysłane	otrzymane
I kwartał	5 826 876	9 448 903	31 927 474	35 409 698	162,16	110,91
II kwartał	6 664 147	9 744 641	32 788 699	33 471 938	146,22	102,08
III kwartał	6 041 550	7 989 870	31 768 744	31 053 626	132,25	97,75
IV kwartał	5 861 844	7 253 908	32 190 754	28 631 751	123,75	88,94
Razem	**24 394 417**	**34 437 322**	**128 675 671**	**128 567 013**	**141,17**	**99,92**

Źródło: dane NBP.

Tak jak w roku ubiegłym, 49 jednostek terenowych NBP przekazywało środki z centralnego rachunku budżetu państwa na rachunki jednostek samorządu terytorialnego w bankach komercyjnych z tytułu: udziałów gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, subwencji ogólnej, subwencji ogólnej na zadania oświatowe, części rekompensującej subwencji ogólnej – kwota drogowa – dotacji celowych. Również w tym zakresie obsługa jest prowadzona na koszt NBP.

7.2. Administrowanie kredytami zagranicznymi zaciągniętymi przez Rząd RP

W 2001 r. kontynuowano nadzorowanie spłat zobowiązań podmiotów krajowych z tytułu udostępnionych im środków kredytów Banku Światowego, zaciągniętych przez Rząd RP na finansowanie programów: Rozwój Instytucji Finansowych oraz Rozwój Rolnictwa.

7.3. Obsługa zobowiązań i należności zagranicznych budżetu państwa

W 2001 r. Narodowy Bank Polski, jako agent finansowy Rządu RP, kontynuował na podstawie umowy podpisanej z Ministrem Finansów w dniu 25 sierpnia 1995 r. – obsługę zobowiązań i należności budżetu państwa z tytułu zawartych lub gwarantowanych przez Rząd RP umów kredytowych z międzynarodowymi instytucjami i organizacjami finansowymi oraz z tytułu członkostwa Polski w tych organizacjach.

19 lutego 2001 r. NBP podpisał z Ministrem Finansów umowę w sprawie zasad wykonywania przez Narodowy Bank Polski funkcji agenta finansowego Rządu Rzeczypospolitej Polskiej dla realizacji umów kredytowych i pożyczkowych zawieranych z rządami innych państw.

Obsługa obejmowała 44 rządowe umowy kredytowe i 43 rządowe umowy gwarancyjne.

Ponadto NBP, działając jako depozytariusz Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, jak również Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju oraz jego agend (Międzynarodowego Stowarzyszenia Rozwoju i Wielostronnej Agencji Gwarancji Inwestycyjnych), obsługiwał 30 skryptów dłużnych.

7.4. Przedterminowy wykup długu Rzeczypospolitej Polskiej wobec Brazylii

8 listopada 2001 r. została zawarta umowa między Ministrem Finansów a Narodowym Bankiem Polskim w sprawie sfinansowania przedterminowego wykupu długu Rzeczypospolitej Polskiej wobec Federacyjnej Republiki Brazylii. Umożliwiła ona realizację podpisanej w dniu 29 października 2001 r. umowy między rządami obydwu krajów o wcześniejszej spłacie całości zadłużenia Polski wobec Brazylii. Zadłużenie to, o wartości nominalnej 3,32 mld USD, zostało w dniu 13 listopada 2001 r. spłacone w całości, za kwotę 2,46 mld USD, w wyniku czego Polska zaoszczędziła 860 mln USD (dług został wykupiony za 74% jego nominalnej wartości). Przedterminowy wykup długu przez Polskę uzyskał pełną akceptację Klubu Paryskiego, a przeprowadzenie tej operacji wpłynęło na wzrost wiarygodności polskiej gospodarki w świecie.

7.5. Obsługa obrotu skarbowymi papierami wartościowymi

7.5.1. Przetargi na bony skarbowe

W 2001 r. NBP, pełniący funkcję agenta emisji skarbowych papierów wartościowych, zorganizował 50 przetargów na bony skarbowe (w 2000 r. – 57). Podaż bonów wyniosła 49,6 mld zł i była wyższa niż w 2000 r. o 2,4 mld zł. Nominalny popyt wyniósł 139,4 mld zł. Wartość przyjętych ofert wyniosła 50,3 mld zł (w 2000 r. 46,8 mld zł).

7.5.2. Prace nad systemem Dealerów Skarbowych Papierów Wartościowych

Doświadczenie zdobyte przez NBP w trakcie prowadzenia – i stałego modyfikowania – systemu dealerów rynku pieniężnego zostało wykorzystane w pracach prowadzonych przez Ministerstwo Finansów nad systemem Dealerów Skarbowych Papierów Wartościowych (DSPW). System ten jest realizacją celu nakreślonego w przyjętej przez Radę Ministrów i przedłożonej Sejmowi *Strategii zarządzania długiem sektora finansów publicznych na lata 2001-2004*. System DSPW ma poprawić płynność, przejrzystość i efektywność rynku skarbowych papierów wartościowych. NBP aktywnie uczestniczył w opracowaniu kryteriów wyboru DSPW i zakresu sprawozdawczości, do której będą zobowiązane banki kandydujące do funkcji DSPW. NBP uczestniczył również w opracowywaniu Regulaminu Elektronicznego Rynku SPW oraz Regulaminu Fixingu SPW.

NBP, w ramach współpracy z Ministerstwem Finansów jako emitentem skarbowych papierów wartościowych, będzie wykonywał czynności weryfikacyjno-kontrolne w bankach kandydujących i w bankach mających status DSPW.

7.6. Działania na rzecz usprawnienia zarządzania długiem publicznym

7.6.1. Zamiana obligacji zerokuponowych skonwertowanych z portfela NBP na obligacje asymilowane do obligacji o stałym oprocentowaniu

Na wniosek Ministerstwa Finansów NBP prowadził sprawę konwersji obligacji skonwertowanych z portfela NBP na obligacje o dłuższych terminach wykupu. W wyniku analizy wniosku i ustaleń dokonywanych z Ministerstwem Finansów, w dniu 27.12.2001 r. została zawarta umowa między MF i NBP, dotycząca konwersji części zobowiązań Skarbu Państwa na zasadzie odnowienia długu. Będące w posiadaniu NBP obligacje zerokuponowe o terminie wykupu 29.04.2002 r., o wartości nominalnej 1,95 mld zł zostały skonwertowane na obligacje asymilowane do obligacji o stałym oprocentowaniu i terminie wykupu 12.10.2002 r., o wartości nominalnej 1,82 mld zł. Wartość nominalna obligacji wydanych NBP została ustalona na podstawie cen rynkowych. Za dokonaniem tej operacji przemawiały przewidywane trudności ze sfinansowaniem potrzeb pożyczkowych budżetu w każdym z kwartałów 2002 r. W wyniku tej operacji zmniejszyło się ryzyko sprzedaży do NBP walut pochodzących z emisji euroobligacji, która spowodowałaby trwały wzrost nadpłynności.

7.6.2. Operacje zamiany obligacji

Oprócz bieżącej obsługi rynku pierwotnego obligacji skarbowych oraz rynku pierwotnego i wtórnego bonów skarbowych NBP uczestniczył w przygotowaniu operacji zamiany obligacji.

Ministerstwo Finansów wprowadziło w 2001 r. nowy instrument zarządzania długiem – przetargi zamiany obligacji. Od sierpnia 2001 r. NBP uczestniczył w opracowywaniu założeń do systemu informatycznego, będącego aplikacją istniejącego systemu SKARBNET 2, służącego do obsługi tych przetargów.

Operacja zamiany obligacji (*switching operation*) polega na odkupie jednej serii obligacji przed terminem zapadalności, przy czym zapłata za odkupione obligacje dokonywana jest poprzez wydanie dotychczasowemu posiadaczowi odkupywanego papieru innej serii obligacji – jest to zatem transakcja bezgotówkowa. W zamian za odkupione papiery inwestorzy otrzymują obligacje „benchmarkowe".

Pierwszy przetarg zamiany obligacji odbył się 20 listopada 2001 r. Ogółem w 2001 r. odbyło się 5 przetargów, na których Ministerstwo Finansów odkupiło obligacje o wartości 661,99 mln zł, wydając w zamian obligacje o wartości 706,69 mln zł.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- Opracowano i wprowadzono w życie nowy „Regulamin otwierania i prowadzenia przez Narodowy Bank Polski rachunków bankowych w złotych dla podmiotów nie będących bankami", wprowadzający bankowość elektroniczną.
- W dniu 8 listopada 2001 r. została zawarta umowa między Ministrem Finansów a Narodowym Bankiem Polskim w sprawie sfinansowania przedterminowego wykupu długu Rzeczypospolitej Polskiej wobec Federacyjnej Republiki Brazylii.
- NBP uczestniczył w pracach prowadzonych przez Ministerstwo Finansów nad systemem dealerów skarbowych papierów wartościowych (DSPW).
- Na wniosek Ministerstwa Finansów NBP prowadził sprawę zamiany obligacji skonwertowanych z portfela NBP na obligacje o dłuższych terminach wykupu.

8

DZIAŁALNOŚĆ WSPIERAJĄCA REALIZACJĘ PODSTAWOWYCH ZADAŃ

8.1. Działalność legislacyjna

8.1.1. Działalność prawotwórcza organów NBP oraz Komisji Nadzoru Bankowego

W 2001 r. organy Narodowego Banku Polskiego oraz Komisja Nadzoru Bankowego wydały 125 aktów prawnych.

Wykaz aktów prawnych, które opublikowano w Monitorze Polskim i Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego, zawiera załącznik nr 5 do *Raportu Rocznego*.

8.1.2. Projekty ustaw opracowanych w Narodowym Banku Polskim

8.1.2.1. Ustawa zmieniająca ustawę o Narodowym Banku Polskim

W dniu 8 czerwca 2001 r. projekt ustawy zmieniającej ustawę o Narodowym Banku Polskim został oddalony w trzecim czytaniu na posiedzeniu Sejmu, w wyniku sporu dotyczącego proponowanych zmian w art. 3 ustawy, określającym podstawowe cele i zasady działalności Narodowego Banku Polskiego.

Projekt ustawy miał na celu ostateczne dostosowanie niektórych rozwiązań zawartych w nowelizowanej ustawie do Konstytucji RP oraz ujednolicenie prawnego statusu banku centralnego w Polsce z przepisami Traktatu z Maastricht i stanowiącego do niego załącznik Statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego, w zakresie instytucjonalnej, personalnej i finansowej niezależności Narodowego Banku Polskiego. Dotyczyło to m.in.:

- wyodrębnienia, jako jednego z zadań NBP, gromadzenia informacji statystycznej dla opracowania statystyki w zakresie polityki pieniężnej,
- wzmocnienia niezależności NBP poprzez udzielenie przedstawicielowi Rady Ministrów, uczestniczącemu w posiedzeniach Rady Polityki Pieniężnej jedynie uprawnienia do składania wniosków,
- rezygnacji z dotychczasowych przepisów dotyczących funduszy specjalnych, zgodnie z którymi dokonywanie odpisów wymaga dotychczas uzgodnienia z Ministrem Finansów,
- ustalenia, że sprawozdanie finansowe NBP będzie badane przez niezależnego biegłego rewidenta,
- wprowadzenia zasady, że rachunkowość NBP powinna odpowiadać standardom stosowanym w Europejskim Systemie Banków Centralnych.

8.1.2.2. Ustawa zmieniająca ustawę Prawo bankowe

Projekt tej ustawy opierał się na rozwiązaniach prawnych zawartych w przygotowanych przez Narodowy Bank Polski projektach: ustawy o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz ustawy o podejmowaniu i prowadzeniu działalności przez instytucje kredytowe z państw Unii Europejskiej i ustawy o podejmowaniu działalności przez banki krajowe na terytorium państw Unii Europejskiej.

W dniu 23 sierpnia 2001 r. Sejm uchwalił ustawę o zmianie ustawy Prawo bankowe[51] oraz o zmianie innych ustaw. Uchwalona ustawa:

- zapewnia zgodność zawartych w niej rozwiązań z regulacjami Unii Europejskiej, w tym głównie z Dyrektywą nr 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe[52],
- uwzględnia obowiązujące w Unii Europejskiej regulacje dotyczące: podpisu elektronicznego, pieniądza elektronicznego, przelewów transgranicznych, kredytu konsumenckiego i nettingu.

---

[51] Dz.U. nr 111, poz. 1195.

[52] Wprowadzanie nowych przepisów Prawa bankowego zgodnych ze wskazaną wyżej Dyrektywą przebiegnie w dwóch etapach. Etap pierwszy nastąpił 1 i 7 stycznia 2002 r., kiedy weszły w życie przepisy ustawy zapewniające w aktualnym stanie prawnym wprowadzenie określonych przepisów wymaganych Dyrektywą. Drugi etap nastąpi z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Wejdą wtedy w życie przepisy ustawy uznające Polskę za kraj należący do Unii. W związku z tym instytucje bankowe działające w naszym kraju i państwach członkowskich Unii będą uznawane za działające na jednolitym obszarze państw członkowskich.

8.1.2.3. Ustawa o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro

W dniu 25 maja 2001 r. Sejm uchwalił ustawę o skutkach wprowadzenia w niektórych państwach członkowskich Unii Europejskiej wspólnej waluty euro[53]. Ustawa weszła w życie 1 stycznia 2002 r.

Ustawa reguluje wiele kluczowych kwestii, tj.:

- określa skutki dla polskiego porządku prawnego i gospodarczego spowodowane wprowadzeniem w państwach Unii Gospodarczej i Walutowej wspólnej waluty,
- wprowadza m.in. zasadę, że spełnienie świadczenia pieniężnego podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po 31 grudnia 2001 r. powinno być spełnione w euro, jeżeli wartość tego świadczenia została wyrażona w walucie narodowej jednego z krajów należących do Unii Gospodarczej i Walutowej,
- nakłada na banki obowiązek przeliczenia na euro środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych wyrażonych w walutach narodowych krajów Unii Gospodarczej i Walutowej, według stanu na dzień 1 stycznia 2002 r.,
- zobowiązuje banki i jednostki organizacyjne Narodowego Banku Polskiego prowadzące obsługę kasową do dokonywania, od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2002 r., wymiany wskazanych walut narodowych na znaki pieniężne euro, na zlecenie osób fizycznych mających obywatelstwo polskie, według kursów ustalonych w ustawie.

8.1.2.4. Ustawa o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunków papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami

W dniu 24 sierpnia 2001 r. została uchwalona przez Sejm ustawa o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunków papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami[54]. Wprowadza ona do polskiego systemu prawnego uregulowania zawarte w Dyrektywie nr 98/26/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie ostateczności rozrachunków w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych (por. rozdz. 5.1).

8.1.3. Udział Narodowego Banku Polskiego w pracach nad projektami aktów normatywnych organów państwa

W 2001 r. Narodowy Bank Polski opiniował pod względem merytorycznym oraz prawno-legislacyjnym następującą liczbę projektów aktów normatywnych, nadesłanych przez naczelne i centralne organy administracji państwowej:

- 516 projektów nadesłanych przez Radę Ministrów (w 2000 r. – 534),
- 303 projekty, które nadesłano przed rozpatrzeniem przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów, a następnie przez Komitet Rady Ministrów (w 2000 r. – 181),
- 264 projekty nadesłane w toku uzgodnień międzyresortowych (w 2000 r. – 171).

Różnice między liczbą projektów opiniowanych przed posiedzeniami Rady Ministrów a liczbą projektów opiniowanych w toku uzgodnień międzyresortowych oraz przed posiedzeniami Komitetu Ekonomicznego i Komitetu Rady Ministrów wynikają m.in. z tego, że:

- do NBP nie były kierowane w toku uzgodnień międzyresortowych wszystkie projekty rozpatrywane przez Radę Ministrów,
- Komitet Ekonomiczny oraz Komitet Rady Ministrów rozpatrywały z zasady tylko te projekty, które miały duże znaczenie dla funkcjonowania gospodarki narodowej lub co do których wystąpiły rozbieżności w toku uzgodnień międzyresortowych.

Wśród nadesłanych projektów aktów normatywnych najliczniejsze były projekty ustaw i rozporządzeń Rady Ministrów, Prezesa Rady Ministrów oraz rozporządzeń poszczególnych ministrów.

---

[53] Dz.U. nr 63, poz. 640.

[54] Dz.U. nr 123, poz. 1351.

W 2001 r. przedstawiciele NBP uczestniczyli w 125 posiedzeniach komisji i podkomisji sejmowych oraz w ponad 25 posiedzeniach komisji senackich, rozpatrujących projekty ustaw.

8.1.4. Projekty ustaw dotyczących funkcjonowania systemu bankowego

Spośród rozpatrywanych przez Sejm w 2001 r. projektów ustaw dotyczących funkcjonowania systemu bankowego, w których opracowaniu i uzgodnieniu uczestniczyli przedstawiciele Narodowego Banku Polskiego, należy zwrócić uwagę na:

- Ustawę o kredycie konsumenckim, uchwaloną w dniu 20 lipca 2001 r.[55]

  – Ustawa wprowadza do polskiego prawa rozwiązania zawarte w Dyrektywie nr 87/102/EWG z dnia 22 grudnia 1986 r. w sprawie harmonizacji ustaw i przepisów wykonawczych państw członkowskich dotyczących kredytów konsumenckich.

  – W ustawie ustala się m.in., że przewidziane w niej rozwiązania obejmują wszystkich kredytobiorców, w tym kredyty udzielane przez banki.

  – Ustawą objęto także tzw. pożyczki argentyńskie, w związku z czym zobowiązano w niej Prezesa NBP do okresowego ogłaszania średniego ważonego oprocentowania bankowych rachunków terminowych osób fizycznych. Oprocentowanie to ma służyć podmiotowi udzielającemu kredytu w tym systemie do ustalenia całkowitych kosztów udzielania tego kredytu, poprzez zobrazowanie ewentualnych strat, które może ponieść konsument wpłacający środki pieniężne temu podmiotowi zamiast bankowi.
- Ustawę z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym[56].

  – Ustawa uwzględnia regulacje zawarte w Dyrektywie nr 1999/93/EC Europejskiego Parlamentu i Rady z dnia 13 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnych warunków ramowych dotyczących podpisu elektronicznego.

  – Ustawa ma ogromne znaczenie z punktu widzenia poprawy bezpieczeństwa obrotu w ramach tzw. gospodarki elektronicznej. Wejście w życie przepisów ustawy pozwoli m.in. na zrównanie prawnej skuteczności oświadczenia woli złożonego w tradycyjnej formie pisemnej z oświadczeniem woli złożonym w formie elektronicznej. W ustawie ustala się m.in. warunki stosowania podpisu elektronicznego, zasady świadczenia usług certyfikacyjnych oraz sprawowania nadzoru nad tymi świadczeniami, a także określa się skutki prawne stosowania podpisu elektronicznego. Podmiotem świadczącym usługi certyfikacyjne może być Narodowy Bank Polski albo inne organy władzy państwowej. Usługi certyfikacyjne mogą świadczyć także banki, z wyłączeniem wydawania certyfikatów kwalifikowanych, wykorzystywanych przez nie w czynnościach, w których są stronami.
- Ustawę zmieniającą ustawę o podatku dochodowym od osób fizycznych uchwaloną w dniu 21 listopada 2001 r.[57]

  – Ustawa ma na celu zwiększenie dochodów budżetowych dla uzdrowienia finansów publicznych, m.in. w drodze opodatkowania dochodów z niektórych oszczędności i inwestycji kapitałowych. Rozwiązanie to było kwestionowane przez NBP, który twierdził, że prowadzi ono do dalszego ograniczenia oszczędności krajowych przy znacznym zmniejszaniu oszczędności sektora publicznego oraz wzrostu deficytu na rachunku obrotów bieżących. Jednocześnie wskazywano, że zmniejszenie opłacalności korzystania z lokat bankowych może w konsekwencji ograniczyć skłonność ludności do oszczędzania oraz w efekcie spowodować ograniczenie możliwości finansowania inwestycji z tych oszczędności. Wskazano także, że może to spowodować wzrost presji inflacyjnej, zwiększyć ryzyko destabilizacji polskiej waluty oraz ograniczyć oddziaływanie polityki pieniężnej w zakresie możliwości obniżania stóp procentowych.
- Ustawę z dnia 21 grudnia 2001 r. w sprawie zmiany ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów, ustawy o działach administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw[58].

---

[55] Dz.U. nr 100, poz. 1081.

[56] Dz.U. nr 130, poz. 1450.

[57] Dz.U. nr 134, poz. 1509.

[58] Dz.U. nr 154, poz. 1800.

– W ustawie dotyczącej wprowadzenia rozwiązań, mających na celu poprawę skuteczności funkcjonowania organów administracji państwowej, dokonano zmiany ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim, polegającej na skreśleniu przewidzianej w tej ustawie możliwości uczestniczenia Prezesa NBP w posiedzeniach Rady Ministrów, oraz zmiany w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi, sprowadzającej się do ograniczenia wpływu Prezesa NBP na powoływanie Przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd. Poprzednio Przewodniczącego KPWiG powoływał Prezes Rady Ministrów na wspólny wniosek Ministra Finansów i Prezesa Narodowego Banku Polskiego, natomiast obecnie – na wniosek ministra właściwego do spraw instytucji finansowych, jedynie po uprzednim porozumieniu z Prezesem Narodowego Banku Polskiego. Rozwiązania te były kwestionowane przez Narodowy Bank Polski, z uwagi na zmniejszenie wpływu Prezesa Narodowego Banku Polskiego na kształtowanie polityki finansowej państwa.

8.2. Działalność statystyczno-analityczna

8.2.1. Analizy ekonomiczne i badania

W 2001 r. prace analityczne koncentrowały się przede wszystkim na udoskonalaniu instrumentarium prognostyczno-analitycznego oraz treści i formuły materiałów przygotowywanych na posiedzenia Zarządu NBP i Rady Polityki Pieniężnej, stanowiących podstawę do podejmowania decyzji. Efektem tych prac było przede wszystkim:

- opracowanie i zastosowanie do dokonywanych co miesiąc prognoz tzw. schematu analitycznego opartego na równaniu krzywej Philipsa,
- udoskonalenie Małego Strukturalnego Modelu Inflacji (MSMI),
- opracowanie Małego Strukturalnego Modelu Transmisji Monetarnej (MSMTM),
- rozbudowanie możliwości modelu MSMI poprzez wypracowanie sposobu konstrukcji tzw. *fan chartów* (graficznej ilustracji niepewności prognoz),
- rozpoczęcie badań nad długookresową neutralnością pieniądza.

Na potrzeby Zarządu NBP i RPP przygotowano następujące materiały o charakterze analityczno-prognostycznym, tworzone regularnie:

- projekt *Założeń polityki pieniężnej na 2002 r.*,
- *Sprawozdanie z realizacji założeń polityki pieniężnej w 2000 r.*,
- *Raport o inflacji w 2000 r.* oraz *Raporty o inflacji za I, II i III kwartał 2001 r.*,
- miesięczne i roczne prognozy bilansu płatniczego,
- comiesięczne opracowania na posiedzenia Zarządu NBP i Rady Polityki Pieniężnej pn. *Procesy inflacyjne w gospodarce a polityka pieniężna*,
- opinię do projektu ustawy budżetowej na 2002 r.

Ponadto:

- kontynuowano pracę nad rozpoznaniem mechanizmów transmisji monetarnej,
- zintensyfikowano prace dotyczące tematyki przyszłej integracji monetarnej Polski z obszarem euro[59].

Dorobek analityczny NBP prezentowany był na konferencjach i seminariach naukowych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

[59] Materiał prezentujący szacunki i implikacje tzw. efektu Harroda – Balassy – Samuelsona został zaprezentowany na posiedzeniu RPP. Tematyce tej została poświęcona międzynarodowa konferencja w Falentach.

8.2.1.1. Praca naukowo-badawcza

Prace analityczno-prognostyczne, których efekty wykorzystywano do przygotowania wyżej wymienionych dokumentów, obejmowały:

- analizy i prognozowanie podstawowych kategorii monetarnych i makroekonomicznych, w tym inflacji,
- bieżące analizy procesów pieniężnych wykorzystywane na potrzeby krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych,
- analizy dotyczące sektora finansów publicznych, badanie relacji między polityką pieniężną i polityką fiskalną, prognozowanie zadłużenia netto sektora finansów publicznych, analizy stopnia restrykcyjności polityki pieniężnej (MCI), analizy porównawcze wskaźnika restrykcyjności polityki pieniężnej i wskaźnika *policy mix*,
- analizy stabilności funkcji popytu na pieniądz,
- analizy dochodów do dyspozycji, konsumpcji oraz oszczędności ludności,
- analizy i prognozy dotyczące bilansu płatniczego i jego składników,
- analizy dotyczące kursu walutowego, opracowanie modeli prognozowania kursu walutowego opartych na analizie szeregów czasowych oraz modelu opartego na teorii nieubezpieczonego parytetu stopy procentowej, badania nad wpływem kursu walutowego na ceny krajowe (tzw. efekt *pass-through*) oraz na dynamikę depozytów walutowych,
- analizy sytuacji w zakresie konkurencyjności polskiej gospodarki,
- bieżące analizy sytuacji w polskim handlu zagranicznym (dynamika oraz zmiany strukturalne),
- badanie sytuacji gospodarczej w strefie euro oraz jej wpływu na polską gospodarkę,
- analizy rynku kapitałowego oraz innych segmentów rynków finansowych,
- analizy sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego wraz z elementami prognozy,
- analizy i oceny sytuacji finansowej budżetu państwa,
- analizy scenariuszy rozwoju gospodarczego Polski na lata 2000/2001-2004.

Oprócz wymienionych wyżej tematów prace naukowo-badawcze prowadzone w 2001 r. objęły:

- Analizy zagrożeń stabilności polskiego systemu finansowego.

  – Analiza zagrożeń stabilności polskiego systemu finansowego była przeprowadzana jako etap poprzedzający opracowanie *Raportu o stabilności systemu finansowego*. W ramach wstępnych prac nad przygotowaniem powyższego materiału przeprowadzono wiele studiów nad zagrożeniami dla polskiego systemu finansowego. Znalazły one odzwierciedlenie w wystąpieniach publicznych oraz publikacjach pracowników NBP. W grudniu 2001 r., przy udziale podmiotów zewnętrznych, zakończono prace związane z opracowaniem *Raportu o stabilności systemu finansowego*.

  – W ramach analizowania stabilności sektora finansowego zostały podjęte prace nad wrażliwością polskiego sektora bankowego na szoki zewnętrzne (tzw. *stress-testing*).
- Opracowanie raportu, w którym scharakteryzowane zostały rynki: pieniężny, kapitałowy, terminowy i walutowy. Raport prezentuje zmiany zachodzące na tych rynkach w ciągu ostatnich 4 lat oraz uwarunkowania rozwoju tych rynków.
- Bieżące analizy warunków udziału Polski w ERM II, w tym opracowanie scenariuszy dochodzenia do UGW. W ramach tego tematu powstały następujące opracowania:

  – *Polityka kursowa NBP w procesie przygotowania Polski do członkostwa w Europejskiej Unii Gospodarczej i Walutowej*, materiał *Rola NBP w procesie integracji europejskiej*.

  – *Przykłady „znaczących" aprecjacji realnego kursu walutowego w gospodarce światowej w okresie ostatnich dwudziestu lat*.

  – *Analiza porównawcza kształtowania się realnych stóp procentowych oraz kursów walutowych w Polsce, Czechach i na Węgrzech*.

  – *Niedoskonałość rynku jako przyczyna kryzysów walutowych*.

- Analizy procesu integracji kapitałowej. W ramach tego tematu wykonano m.in. następujące prezentacje:

  – *Liberalization of capital movements: philosophy and Polish experience* – wykład na seminarium zorganizowane przez MFW dla parlamentarzystów z Ukrainy, Mołdawii, Gruzji, Armenii i Azerbejdżanu,

  – *Polish experience in attracting foreign direct investment* – prezentacja na konferencji „Ukraine: Investment climate", zorganizowanej przez OECD,

  – *Polish experience with liberalization of capital movements and attracting foreign direct investment* – wykład dla parlamentarzystów z Rosji i Białorusi na seminarium zorganizowanym przez MFW,

  – *Polish experience with capital movement liberalization* – wystąpienie na „High-level conference on capital liberalization in transition economies", zorganizowanej przez MFW, De Nederlandsche Bank i Narodowy Bank Ukrainy.
- Efekt Balassy-Samuelson'a w Polsce. Badanie to zostało zakończone. Przygotowana jest wersja techniczna opisu badania z przeznaczeniem do publikacji w miesięczniku „*Bank i Kredyt*".
- Wyznaczenie nowej miary inflacji bazowej w Polsce.

  Badanie składa się z dwóch części. W części pierwszej ocenie zostały poddane wskaźniki inflacji bazowej używane przez większość banków centralnych. Analiza pokazuje, że z punktu widzenia teorii obecnie używane wskaźniki nie oddają istoty inflacji bazowej. W szczególności pokazane jest, że wskaźniki będące obecnie w powszechnym użyciu nie mogą jednocześnie spełniać trzech kryteriów: nieobciążoności, egzogeniczności i przyciągania. W części drugiej rozwinięta jest nowa metodologia obliczania inflacji bazowej oparta na komponentach modelu Lucas'a oraz podejściu Bayesowskim. Badanie będzie poszerzone o adaptacyjne oczekiwania i zostanie opublikowane w „*Banku i Kredycie*".
- Analiza sytuacji gospodarczej w Unii Europejskiej.

  Kontynuowano badanie sytuacji w krajach UE. Poza ogólną, bieżącą analizą na podstawie otrzymywanych materiałów w trakcie wizyt studialnych zapoznano się z doświadczeniami tych krajów. Przedstawiciele NBP brali udział w pracach Komitetu Polityki Ekonomicznej i Komitetu Przepływów Kapitałowych i Transakcji Niewidzialnych OECD oraz organów im podległych, w ramach grup roboczych.
- Deficyt budżetowy i jego wpływ na gospodarkę.

  Badanie skupia się na krótkookresowej dynamice makroekonomicznej wywoływanej przez szoki popytowe. W szczególności w modelu równowagi ogólnej bada się wpływ przejściowych szoków popytowych na zachowanie zmiennych ekonomicznych w krótkim okresie oraz skuteczność instrumentów polityki gospodarczej. Badanie pokazuje, że stabilizacja makroekonomiczna jest konieczna, nawet gdy szoki mają charakter przejściowy. W szczególności efekty badań pokazują, że zwiększone wydatki rządowe, finansowane poprzez sprzedaż obligacji, są cennym narzędziem stabilizującym i zwiększającym dobrobyt we wszystkich horyzontach czasowych, mimo że wpływają ujemnie na proces formacji kapitału fizycznego. Ponadto wykazuje się, że polityka fiskalna jest skuteczniejszym narzędziem stabilizacyjnym niż polityka monetarna.
- Analizy pozycji konkurencyjnej sektora bankowego na rynku wewnętrznym. W ramach badań z tego zakresu przygotowano następujące opracowania:

  – *Efektywność technologiczna i kosztowa banków komercyjnych w Polsce w latach 1997-2000. Część II.*

  – *Audyt wewnętrzny w bankach oraz wzajemne relacje nadzoru bankowego z audytorami – wymagania Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego.*

  – *Najnowsze wymagania Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego – proces pogłębionych analiz i weryfikacji klientów bankowych.*

  Opracowania zostały opublikowane w miesięczniku „*Bank*" oraz serii „*Materiały i Studia*".

- Analizy zmian zdolności kredytowej przedsiębiorstw.

  Na podstawie danych otrzymywanych z 12 głównych banków przeprowadzana była co kwartał zbiorcza analiza zmian zdolności kredytowej przedsiębiorstw, z uwzględnieniem szczegółowych danych obrazujących stan i zmiany w liczbie przedsiębiorstw, które utraciły zdolność kredytową, a także analiza stanu i struktury zadłużenia jednostek nie mających zdolności kredytowej. Sporządzone opracowania na ten temat przekazywane były Zarządowi NBP, Rządowemu Centrum Studiów Strategicznych, Ministerstwu Finansów i Głównemu Urzędowi Statystycznemu.

- Badanie koniunktury w przetwórstwie przemysłowym, budownictwie i handlu.

  Na podstawie zbiorów danych Głównego Urzędu Statystycznego formułowano opinie co do ogólnego klimatu koniunktury gospodarczej dla Polski oraz prawdopodobnych kierunków zmian, przede wszystkim popytu krajowego i zagranicznego oraz wolumenu produkcji sprzedanej i jej cen.

- Badania struktury gospodarki polskiej.

  Analizowanie zmian w sferze realnej gospodarki dotyczyło wybranych dziedzin przemysłu, które wywierają szczególny wpływ na kształtowanie się wskaźnika cen produkcji sprzedanej przemysłu (PPI). Przedmiotem zainteresowania były te branże, w których występują:

  – tendencje monopolistyczne,

  – niski udział sektora prywatnego na skutek trudności z prywatyzacją,

  – wysoka deficytowość gałęzi produkcji, w których realizowane są programy restrukturyzacyjne, a zatem przede wszystkim: energetyki, telekomunikacji, hutnictwa, górnictwa węgla, transportu kolejowego, sektora paliwowego, usług pocztowych.

- Analizy wyników finansowych przedsiębiorstw.

  Badania dotyczące sytuacji ekonomiczno-finansowej sektora średnich i dużych przedsiębiorstw, prowadzone na podstawie danych ze sprawozdań finansowych F-01, służyły do oceny kształtowania się proporcji w sferze realnej gospodarki. Przedmiotem analiz były zagadnienia dotyczące:

  – wyników finansowych przedsiębiorstw i wskaźników efektywnościowych,

  – majątku obrotowego przedsiębiorstw i źródeł jego finansowania,

  – zasilania kredytowego przedsiębiorstw,

  – kształtowania się kosztów produkcji,

  – dynamiki produkcji sprzedanej przemysłu i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej.

  Zjawiska zachodzące w przedsiębiorstwach rozpatrywano pod kątem ich wpływu na dynamikę wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu, jego sekcji i działów, a szerzej na procesy inflacyjne w Polsce.

- Okresowe badania sektora przedsiębiorstw.

  Badania te zostały skonstruowane jako narzędzie ogólnej oceny koniunktury ekonomicznej oraz sytuacji przedsiębiorstw poprzez analizę podstawowych wskaźników ich działalności, takich jak: płynność, kształtowanie się zasobów pieniężnych, oczekiwania inflacyjne oraz identyfikacja popytu na kredyt.

  – W 2001 r. wykonano cztery badania bieżącej sytuacji przedsiębiorstw oraz roczne badanie ankietowe firm. Badania te przeprowadzono za pośrednictwem oddziałów okręgowych NBP na próbie około 430 przedsiębiorstw. Zarówno badania kwartalne, jak i raport roczny uzupełniane były analizą nieidentyfikowalnych danych jednostkowych w zakresie sprawozdań F-01 oraz F-02 GUS oraz ekonometrycznymi analizami wybranych danych makroekonomicznych.

  – W ramach badań ankietowych przeprowadzono specjalne badanie poświęcone wrażliwości przedsiębiorstw na ryzyko kursowe.

  – Istotną kwestią w zakresie badań ankietowych było:

  a) udoskonalenie skalowalnego indeksu koniunktury NBP,

b) rozszerzenie zakresu próby objętej badaniami ankietowymi,

c) wprowadzenie mechanizmów automatycznej weryfikacji integralności i spójności ankiet.

- Analizy kształtowania się pieniądza gotówkowego w obiegu.

  Na podstawie informacji NBP oraz danych GUS wykonywana była co kwartał, w okresach narastających, analiza obiegu pieniądza gotówkowego, ze szczególnym uwzględnieniem:

  – pieniądza gotówkowego w obiegu w porównaniu z dynamiką inflacji,

  – dynamiki obiegu pieniądza gotówkowego w ujęciu wartościowym i ilościowym,

  – zapasu obiegowego (zapas emisyjny NBP) w ujęciu wartościowym i ilościowym,

  – możliwości pokrycia zapasem obiegowym zapotrzebowania rynku na pieniądz gotówkowy,

  – systematycznie rosnącego wzrostu obiegu bezgotówkowego.

- Badania nad rozwojem sytuacji na krajowym rynku kapitałowym. W ramach tych prac przygotowano dwa opracowania:

  – *Problemy polskiego rynku kapitałowego*, opublikowany w *„Banku i Kredycie"*,

  – *Capital Market*, rozdział w: *International Economic Report*.

- Badania nad rozpoznaniem mechanizmów transmisji polityki pieniężnej w Polsce. W ramach tego tematu przygotowano opracowania:

  – *Analiza związku pomiędzy cenami i pieniądzem w gospodarce polskiej na podstawie modelu Π**, opublikowane w *„Banku i Kredycie"*.

  Model Π-star jest obecnie wykorzystywany do sporządzania prognoz procesów inflacyjnych w średnim horyzoncie czasowym.

  – *The Relationship between Real Interest Rates and Inflation*.

  Materiał obejmuje opis teoretycznej zależności między realną stopą procentową, naturalną stopa procentową i inflacją oraz badania empiryczne przeprowadzone dla gospodarki amerykańskiej. Stanowi punkt wyjścia analizy podobnych zależności w Polsce.

  – *The monetary transmission mechanism and structural modelling of inflation at the National Bank of Poland, BIS Papers No 8, November 2001*.

  – *Monetary transmission in Poland. Theoretical concepts vs. evidence, National Bank of Poland, Paper No 19*.

8.2.1.2. Kompleksowa analiza sytuacji sektora bankowego

Kompleksowa analiza sytuacji sektora bankowego prowadzona przez GINB w 2001 r. obejmowała:

- opracowywanie kwartalnych „Ocen sytuacji ekonomicznej banków", zawierających kompleksową informację o sytuacji polskiego sektora bankowego[60], przedstawiających występujące w nim zjawiska i tendencje oraz źródła potencjalnych zagrożeń jego stabilności; podstawowe dane o sektorze prezentowane w „Ocenie..." udostępniono odbiorcom zewnętrznym w formie opracowania pt. „Sytuacja finansowa banków. Synteza"[61];
- dokonanie rocznej oceny „Wpływu polityki pieniężnej, podatkowej i nadzorczej na rozwój banków w 2000 r." (zgodnie z art. 25 ustawy o Narodowym Banku Polskim);
- sporządzanie dekadowych informacji o przestrzeganiu przez banki norm dopuszczalnego ryzyka walutowego, prowadzenie systemu ewidencji zagranicznych klientów banków oraz monitorowanie ryzyka związanego z dużymi zaangażowaniami banków;
- dokonywanie analizy wybranych obszarów działalności banków i opracowywanie na ich podstawie informacji na potrzeby własne, Komisji Nadzoru Bankowego, Rady Polityki

[60] Po przyjęciu „Ocen…" przez KNB przekazano je Zarządowi NBP, RPP, Kierownictwu GINB oraz dyrektorom wybranych departamentów NBP, przy czym „Ocenę…" roczną za 2000 r. i półroczną za 2001 r. otrzymali również Prezydent RP, Marszałkowie Sejmu i Senatu, Prezes Rady Ministrów, wybrani ministrowie i kierownicy urzędów centralnych oraz przewodniczący trzech Komisji Sejmowych.

[61] Są one udostępniane w wersji polskiej i angielskiej szerokim kręgom odbiorców (m.in. za pośrednictwem strony internetowej NBP).

Pieniężnej, Zarządu NBP, organów władzy i administracji państwowej oraz innych jednostek zewnętrznych (w szczególności międzynarodowych organizacji i instytucji finansowych)[62].

8.2.1.3. Prace analityczne związane z wprowadzeniem euro

W 2001 r. prowadzono w NBP prace analityczne związane z wprowadzeniem euro. Opracowano „Analizę przygotowań państw członkowskich UE i państw kandydujących do wprowadzenia euro w formie gotówkowej" oraz drugą edycję „Analizy wpływu wprowadzenia euro na polski system bankowy".

8.2.2. Zadania statystyczne

W ramach działalności statystycznej prowadzonej przez Narodowy Bank Polski w 2001 r. realizowano równolegle bieżące zadania związane z pozyskiwaniem niezbędnych informacji statystycznych oraz ich udostępnianiem, jak też – w szerokim zakresie – prace zmierzające do pełnego dostosowania statystyki do wymogów Europejskiego Banku Centralnego.

8.2.2.1. Zadania regulaminowe w zakresie statystyki monetarnej, finansowej oraz bilansu płatniczego w powiązaniu z międzynarodową pozycją inwestycyjną

Standardowe prace statystyczne w 2001 r. obejmowały przede wszystkim:

- gromadzenie w okresach dekadowych, miesięcznych, kwartalnych i rocznych informacji niezbędnych do zestawiania bilansu płatniczego,
- gromadzenie i bieżącą analizę miesięcznej informacji bilansowej banków,
- zbieranie w okresach dekadowych, zestawianie i interpretację danych o wybranych elementach aktywów i pasywów banków pod kątem obserwacji przebiegu zjawisk pieniężnych,
- przetwarzanie i interpretację informacji dotyczących sytuacji finansowej przedsiębiorstw,
- prace nad doskonaleniem sposobów zbierania i przetwarzania danych, a także metodyką wyliczania kategorii monetarnych na podstawie zbieranych informacji oraz wypracowanie przejrzystych dla odbiorców sposobów prezentacji i publikacji danych.

Efektem tych prac były liczne zestawienia statystyczne, materiały analityczne i publikacje skierowane zarówno do odbiorców w banku, jak i odbiorców zewnętrznych. Najważniejsze z nich obejmują:

- kwartalne opracowania dotyczące bilansu płatniczego, które w imieniu Rady Polityki Pieniężnej Prezes NBP przekazuje do Sejmu oraz Rady Ministrów;
- roczne opracowanie *Bilans płatniczy na bazie transakcji oraz bilans aktywów i pasywów zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej*; po zaakceptowaniu przez Zarząd NBP dokument ten, w imieniu RPP, Prezes NBP przekazuje do Sejmu i Rady Ministrów; w materiale tym zawarte jest także pełne zestawienie tzw. międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, sporządzone zgodnie ze standardami Międzynarodowego Funduszu Walutowego;

---

[62] W 2001 r. analizy problemowe dotyczyły m.in.:

– wpływu proponowanych zmian regulacyjnych związanych z opublikowanym dokumentem Bazylejskiego Komitetu ds. Nadzoru Bankowego (pt. Nowa Umowa Kapitałowa) na adekwatność kapitałową banków komercyjnych w Polsce;
– zaangażowania banków wobec podmiotów z krajów WNP;
– oceny wrażliwości banków na ryzyko walutowe;
– ryzyka wynikającego z udzielania przez banki kredytów na zakup papierów wartościowych;
– potencjalnego wpływu istotnego pogorszenia się jakości należności banków od sektora niefinansowego na ich wynik finansowy oraz fundusze własne;
– podziału zysku wypracowanego przez banki w 2000 r., ze szczególnym uwzględnieniem ich wpływu na wzrost funduszy banków (dokument „Informacja KNB na temat podziału zysku wypracowanego przez banki w 2000 r.");
– oceny wpływu podmiotów zależnych i stowarzyszonych na sytuację banków zobowiązanych do konsolidacji rocznych sprawozdań (dokument „Wyniki finansowe banków w 2000 r. po audytach oraz w świetle sprawozdań skonsolidowanych");
– oddziaływania konsolidacji sektora bankowego na zakres i jakość świadczonych usług, wielkość funduszy i pozycję konkurencyjną banków;
– zróżnicowania efektywności działania wyróżnionych grup banków;
– finansowania rynku nieruchomości przez banki w Polsce w latach 1999-2001 oraz związanych z tym zagrożeń dla sektora bankowego.

- kwartalne dane dotyczące zadłużenia zagranicznego kraju;
- miesięczny bilans płatniczy sporządzany na podstawie informacji z banków komercyjnych;
- bilans skonsolidowany systemu bankowego sporządzany na podstawie miesięcznej informacji bilansowej przesyłanej przez banki, jak również uwzględniający dane pochodzące z NBP, stanowiący następnie podstawę do opracowywania wielu zestawień statystycznych oraz materiałów analitycznych, m.in. *Informacji o przebiegu procesów pieniężnych (na podstawie danych przyspieszonych), Raportu miesięcznego o stanie oszczędności i zadłużenia osób prywatnych i podmiotów gospodarczych w bankach komercyjnych*.

Istniejący w banku system informacyjny umożliwia także wypełnianie obowiązków statystycznych wobec organizacji międzynarodowych, takich jak: MFW, Bank Światowy, OECD, BIS oraz organów Unii Europejskiej, w tym – w coraz szerszym zakresie – Europejskiego Banku Centralnego.

8.2.2.2. Informacja statystyczna dla podmiotów zewnętrznych

NBP przywiązuje dużą wagę do informowania otoczenia ekonomicznego o kształtowaniu się kategorii pieniężnych. Realizacji tego celu służą przede wszystkim miesięczne publikacje – takie jak *Biuletyn Informacyjny NBP* oraz *Informacja Wstępna*. Materiały te zawierają podstawowe dane o sytuacji pieniężnej i gospodarczej kraju. *Biuletyn* w edycji kwartalnej oprócz części statystycznej zawiera również część analityczno-opisową.

Rozpowszechnianie bieżącej informacji statystycznej przez NBP, jak również informacji historycznej umożliwia systematycznie aktualizowana część statystyczna strony NBP w Internecie. Pozwala to na szybkie przekazywanie informacji odbiorcom oraz daje gwarancję jednoczesnego i równoprawnego dostępu do informacji. Są to podstawowe zasady funkcjonowania systemu SDDS (*Special Data Dissemination Standard*), do którego Polska przystąpiła w 1996 r. Na stronie internetowej systematycznie aktualizowany jest też kalendarz publikacji danych – jest to również jeden ze standardów SDDS. Kalendarz ten zapewnia użytkownikom bieżącą informację o terminach publikacji podstawowych kategorii monetarnych i bilansu płatniczego z kwartalnym wyprzedzeniem.

8.2.2.3. Działania dostosowawcze do wymogów EBC w zakresie statystyki

W 2001 r. prowadzone były intensywne prace, mające na celu pełną harmonizację opracowywanej przez NBP statystyki z wymogami Europejskiego Banku Centralnego. Prace te dotyczyły zarówno statystyki monetarnej, jak i bilansu płatniczego. W dziedzinie statystyki monetarnej koncentrowano się na przygotowaniu koniecznych zmian w systemie sprawozdawczości bankowej. Przygotowano pierwszy etap zmian, które zostaną wprowadzone w marcu 2002 r. i będą polegać przede wszystkim na dostosowaniu wykorzystywanej przez banki sektorowej klasyfikacji gospodarki do wymaganych w Unii Europejskiej standardów *ESA95* (*European System of Accounts 1995*). Zmiany polegające na opracowaniu założeń merytorycznych oraz przygotowaniu modyfikacji systemu informatycznego wymagały szczegółowych analiz działalności poszczególnych rodzajów podmiotów uczestniczących w życiu gospodarczym oraz licznych konsultacji z innymi instytucjami w kraju (Główny Urząd Statystyczny, Ministerstwo Finansów) oraz za granicą (Europejski Bank Centralny, banki centralne Eurosystemu).

Modyfikacje wprowadzone w układzie informacji przekazywanych przez banki do NBP umożliwiły także wyliczanie agregatów pieniężnych zgodnie z wymogami EBC, a zwłaszcza wprowadzenie nowego, zharmonizowanego agregatu M3. Kategorie te będą wyliczane i publikowane począwszy od danych na koniec marca 2002 r.

Równolegle prowadzone były prace przygotowawcze związane z planowanym na początek 2003 r. pozyskiwaniem dodatkowych, niezbieranych dotychczas, informacji statystycznych dla EBC, w tym przede wszystkim:

- danych o operacjach banków w podziale na kraje i waluty,
- danych niezbędnych do zestawienia statystyki transakcji,
- informacji o stosowanych przez banki stopach procentowych.

W 2001 r. wydane zostały dwie istotne regulacje EBC z tego obszaru, co umożliwiło nakreślenie kierunków dalszych działań dostosowawczych w NBP:

- Kontynuowane były prace zmierzające do stworzenia zgodnej z wymogami EBC statystyki emisji papierów wartościowych oraz prace przygotowawcze związane z rozszerzeniem przez EBC sprawozdawczości od tzw. pozostałych instytucji pośrednictwa finansowego.
- W końcu 2001 r. rozpoczęto na obszarze statystyki monetarnej współpracę z ekspertami Banku Francji w ramach Programu PHARE 2000, na podstawie zawartej umowy bliźniaczej.

W dziedzinie statystyki bilansu płatniczego znacząco zintensyfikowano prace, mające na celu dostosowanie do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych. W ramach tych prac powstała publikacja EBC, opisująca metody kompilacji bilansu płatniczego w krajach kandydujących do Unii Europejskiej[63]. Rozdział opisujący działanie polskiego systemu statystycznego został przygotowany w NBP.

W 2001 r. trwały prace, mające na celu stworzenie nowego systemu zbierania informacji o inwestycjach portfelowych, który będzie fragmentem bazy danych o papierach wartościowych. Prace te są realizowane we współpracy z ekspertami Banku Włoch w ramach Programu PHARE 2000.

Doświadczenie niezbędne do realizacji prac dostosowawczych pracownicy NBP zyskiwali między innymi uczestnicząc w organizowanych przez instytucje europejskie seminariach i spotkaniach grup roboczych, poświęconych zagadnieniom dostosowania krajów kandydujących do Unii Europejskiej do obowiązujących standardów. Były one okazją do prezentacji stopnia zaawansowania tych prac w Polsce, a jednocześnie wymiany doświadczeń z przedstawicielami innych krajów europejskich. W 2001 r. delegacje NBP brały udział w seminariach na temat wymogów w zakresie statystyki monetarnej oraz bilansu płatniczego zorganizowanych przez Europejski Bank Centralny oraz Eurostat.

8.2.2.4. Pozostałe prace

W 2001 r. kontynuowane były prace związane z budową w NBP zintegrowanej bazy danych, która ma zapewnić łatwo dostępne źródło informacji makroekonomicznych, wykorzystywanych do prowadzonych w NBP analiz, opracowywania prognoz oraz podejmowania decyzji z zakresu polityki pieniężnej. Zadanie to jest również realizowane w ramach Programu PHARE 2000 we współpracy z ekspertami z Banku Francji.

8.3. Działalność edukacyjna i informacyjna

8.3.1. Współpraca w zakresie szkolenia kadr dla sektora bankowego

Podobnie jak w latach ubiegłych, w 2001 r. NBP uczestniczył w pracach na rzecz sektora bankowego, które dotyczyły:

- organizacji szkoleń dla pracowników banków komercyjnych na temat statystyki bilansu płatniczego, polityki pieniężno-kredytowej w perspektywie przystąpienia Polski do UGW oraz z zakresu rozpoznawania autentyczności znaków pieniężnych euro i 12 wycofywanych walut;
- organizacji praktyk dla studentów szkół wyższych specjalizujących się w tematyce związanej z działalnością i funkcjonowaniem systemu bankowego lub banku centralnego; dla studentów uczelni zagranicznych organizowano staże związane z gromadzeniem materiałów do prac dyplomowych oraz organizowano wykłady nt. systemu bankowego w Polsce;
- organizacji staży zawodowych dla słuchaczy Krajowej Szkoły Administracji Publicznej (KSAP), studiów doktoranckich oraz pracowników Ministerstwa Finansów;
- współpracy z innymi bankami dotyczącej rekrutacji kandydatów na Podyplomowe Studium Bankowości SGH (udział w pracach Komisji Programowej tego Studium). Pracownicy NBP

[63] Publikacja *Accession countries: balance of payments/international investment position statistical methods*, opublikowana przez EBC w lutym 2002 r.

uczestniczyli jako członkowie w pracach Komitetu Koordynacyjnego ds. Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej. Ponadto przedstawiciele NBP desygnowani na członków komisji egzaminacyjnych brali udział w egzaminach na różne stopnie zawodowe w Systemie Standardów Kwalifikacyjnych w Bankowości Polskiej.

8.3.2. Działalność wydawnicza i strona internetowa NBP

W 2001 r. realizacji zadań z obszaru działalności edukacyjno-informacyjnej służyły m.in. wydawnictwa: *Bank i Kredyt*, *Raport o Inflacji*, *Raport Roczny 2000 r.*, *Biuletyn Informacyjny NBP*, *Założenia polityki pieniężnej na 2002 rok*, *Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej za 2000 rok*, *Sprawozdanie z działalności Komisji Nadzoru Bankowego za 2000 rok*, seria *Materiały i Studia*.

Opublikowano książkę pt. „*Narodowy Bank Polski 1948-1970*" autorstwa Andrzeja Jezierskiego i Cecylii Leszczyńskiej. Ponadto wydano foldery numizmatyczne: *Rok 2001*, *Szlak bursztynowy*, *Kopalnia soli w Wieliczce*, *15-lecie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (1986-2001)*, *Paź królowej*, *Władysław I Łokietek 1320-1333*, *XII Międzynarodowy Konkurs im. Henryka Wieniawskiego*, *100. rocznica urodzin Ks. Kard. Stefana Wyszyńskiego*, *Jan III Sobieski*, *Michał Siedlecki 1873-1940*.

W 2001 r. strona internetowa NBP została rozbudowana o kolejne sekcje tematyczne: *Euro 2002* (z obszernym serwisem, poświęconym przygotowaniom do wprowadzenia nowej waluty, oraz materiałami z kampanii informacyjnej, prowadzonej na ten temat w krajach Unii Europejskiej oraz Polsce), *Konferencje NBP* oraz *Oferty pracy w NBP*.

W dziale *Statystyka* rozpoczęto m.in. regularne publikowanie wskaźników inflacji bazowej. Zaprojektowano również specjalną podstronę, przeznaczoną do przekazywania bieżących uwag i informacji dla banków, w związku z wprowadzeniem w 2002 r. zmodyfikowanych formularzy sprawozdawczych. Sekcję z tabelami kursów wzbogacono o bieżące i archiwalne zestawienia kursów średnich walut niewymienialnych.

Ponadto, prowadzono przygotowania mające na celu uruchomienie na początku 2002 r. w serwisie WWW wirtualnego katalogu Centralnej Biblioteki NBP.

8.3.3. Obsługa medialna organów NBP

W ramach obsługi medialnej Prezesa NBP, Zarządu NBP i Rady Polityki Pieniężnej zorganizowano 11 konferencji prasowych z udziałem Prezesa NBP i członków RPP oraz 5 konferencji naukowych z udziałem kierownictwa i pracowników NBP.

We współpracy z Ministerstwem Finansów zorganizowano konferencję dotyczącą wcześniejszej spłaty długu wobec Brazylii. Zorganizowano także konferencję, na której przedstawiciele Banku Światowego prezentowali *Raport o rozwoju światowym 2002: tworzenie instytucji dla rynków*.

Prowadzona była również stała działalność informacyjno-edukacyjna dla dziennikarzy.

8.3.4. Kampania informacyjno-promocyjna „EURO 2002"

W 2001 r. NBP jako Oficjalny Partner EBC, rozpoczął kampanię informacyjno-promocyjną „EURO 2002". Była ona prowadzona za pośrednictwem: radia, telewizji, prasy, a także w formie seminariów i konferencji prasowych.

Opracowano i opublikowano wydawnictwa popularyzujące nową walutę, przygotowano również specjalne ulotki, plakaty, a także kompendium *Euro – nowa waluta zjednoczonej Europy* oraz praktyczny informator *Gdzie i jak wymienić waluty 12 krajów Unii Europejskiej na euro*. Materiały zostały skierowane do osób zainteresowanych problematyką wprowadzenia wspólnej waluty w krajach UGW; dostępne są również w placówkach NBP oraz na stronie internetowej.

W ramach kampanii informacyjnej prowadzonej w mediach, w dniach od 15 do 31 grudnia 2001 r. wyemitowano w programie II TVP filmy informacyjne na temat wprowadzenia nowej waluty do obiegu w krajach UGW. Ponadto, w radiu i telewizji prezentowano wystąpienia ekspertów Narodowego Banku Polskiego, wyjaśniających zasady wprowadzenia euro.

Specjaliści NBP na łamach gazet udzielali wywiadów i zamieszczali artykuły nt. euro. Działania te zaowocowały nawiązaniem stałej współpracy z największymi dziennikami ogólnopolskimi oraz niektórymi lokalnymi. Przedstawiciele NBP uczestniczyli także w szkoleniach organizowanych przez organizacje pozarządowe oraz stowarzyszenia środowiskowe.

Na zaproszenie Narodowego Banku Polskiego i Policji Polskiej przyjechała wystawa Policji Niemieckiej. Prezentowano na niej wizerunki i zabezpieczenia banknotów euro oraz marek niemieckich.

12 i 13 października odbyła się wizyta robocza przedstawicieli NBP w Deutsche Bundesbank i EBC we Frankfurcie nad Menem. Celem wizyty było omówienie zasad współpracy w zakresie promocji i działań edukacyjnych związanych z wprowadzeniem do obiegu nowej waluty. Efektem wizyty było m.in. wydanie wspólnych materiałów informacyjnych.

Dodatkowo we wrześniu 2001 r. dokonano w ambasadzie Królestwa Belgii prezentacji dla dwunastu radców handlowych na temat: „Rola NBP w przygotowaniu polskiego społeczeństwa do wprowadzenia euro".

W celu popularyzowania euro – nowej waluty, w której od stycznia 2002 r. rozlicza się znaczna część przedsiębiorców – nawiązano współpracę z: Polską Konfederacją Pracodawców Prywatnych, Business Center Club, Krajową Radą Biznesu i Zrzeszeniem Rzemieślników Polskich. Kontakty te zaowocowały opracowaniem wspólnych programów informacyjnych, skierowanych do przedsiębiorców.

Na mocy umowy o współpracy między NBP i Fundacją „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy", podpisanej 15.12.2001 r., NBP uczestniczył w styczniu 2002 r. w akcji zbierania pieniędzy przez „Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy". Zebrane monety wycofywanych z obiegu walut krajów UGW NBP wymieni na euro, a następnie przekaże ich równowartość w euro na rzecz „Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy".

W ramach działań edukacyjnych 8 września 2001 r. zorganizowano spotkanie z młodzieżą w Sejmie RP. Przedstawiciele NBP wzięli udział w ogólnopolskim zjeździe Szkolnych Klubów Europejskich. 320 uczestników Zjazdu wysłuchało prelekcji oraz zostało wyposażonych w kompendium „Euro – nowa waluta zjednoczonej Europy".

Skuteczność przeprowadzonej kampanii była wysoka. Badania TNS OBOP wykazały wpływ działań NBP na wzrost wiedzy na temat euro w społeczeństwie. Między wrześniem 2001 r. a styczniem 2002 r. wzrosła – z 69% do 88% – liczba respondentów wskazujących zastąpienie walut narodowych 12 krajów UGW przez euro jako ważne wydarzenie w krajach UE. Jednocześnie zmalała liczba osób niezorientowanych (z 26% do 11%). Zauważono również, że główną instytucją informującą społeczeństwo o zmianach związanych z wprowadzeniem euro był Narodowy Bank Polski. O ile w sierpniu 2001 r. wskazywało go 33% respondentów, o tyle w styczniu 2002 r. już 54%.

8.3.5. Konferencje i seminaria naukowe organizowane przez NBP

NBP zorganizował konferencję naukową oraz wiele seminariów naukowych dotyczących działalności bankowej i polityki pieniężnej. Redagował również i wydawał publikacje naukowe z serii *Materiały i Studia*.

- W dniach 22-23 października 2001 r. Narodowy Bank Polski zorganizował międzynarodową konferencję naukową „Polska droga do euro". Konferencję podzielono na trzy sesje tematyczne: „Strategie akcesji do Unii Gospodarczej i Walutowej", „Adekwatność kryteriów monetarnych dla krajów akcesyjnych", „Korzyści i koszty przystąpienia do strefy euro". W konferencji udział wzięli przedstawiciele: NBP, banków centralnych, Europejskiego Banku Centralnego, Komisji Europejskiej, polskich i zagranicznych szkół wyższych, instytutów badawczych oraz mediów. Było to ważne spotkanie z grupą międzynarodowych ekspertów, podczas którego przedyskutowano zadania stojące przed Polską i innymi krajami kandydującymi w okresie poprzedzającym ich przystąpienie do strefy euro.

  Materiały konferencyjne zostały opublikowane w *„Banku i Kredycie"* oraz, w języku angielskim, w specjalnym wydawnictwie.

- W NBP zorganizowano 16 seminariów naukowych, na których prezenterami byli przedstawiciele departamentów NBP, wykładowcy polskich uczelni, jak również prelegenci z zagranicy (Robert A. Mundell – laureat Nagrody Nobla z dziedziny ekonomii, Lavan Mahadeva z Banku Anglii oraz Jerzy D. Konieczny z kanadyjskiego Wilfrid Laurier Uniwersity, Rafał Kierzenkowski z Uniwersytetu Paris-Dauphine).

  Seminaria poświęcone były m.in. tematom z zakresu systemu płatniczego, polityki pieniężnej oraz dostosowania NBP do standardów obowiązujących w UE.
- Zredagowano i opublikowano 23 zeszyty z serii naukowej *Materiały i Studia*, w tym 20 zeszytów w języku polskim (zeszyty o numerach od 116 do 135) oraz 3 zeszyty w języku angielskim (zeszyty o numerach 18 – 20). Jest to seria wydawnicza dotycząca ważnych problemów związanych z bankowością i polityką pieniężną, w ramach której publikowane są opracowania będące efektem prac badawczych zarówno pracowników NBP, jak również pracowników uczelni i instytucji finansowych.

8.3.6. Centralna Biblioteka NBP

Centralna Biblioteka NBP jest biblioteką naukową. Zakres tematyczny jej zbiorów obejmuje nauki ekonomiczne ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień bankowości i pieniądza.

Biblioteka wypożycza książki pracownikom Narodowego Banku Polskiego i pracownikom innych banków na podstawie odrębnych umów oraz w ramach wypożyczalni międzybibliotecznej na ogólnie przyjętych zasadach. W czytelni mającej 29 miejsc, zbiory udostępniane są na miejscu wszystkim zainteresowanym. Na 6 stanowiskach komputerowych można korzystać z katalogu Biblioteki. Biblioteka udziela informacji katalogowych, bibliograficznych i rzeczowych na podstawie zbiorów własnych. Wszyscy pracownicy NBP mają dostęp do katalogu Centralnej Biblioteki NBP poprzez lokalną sieć komputerową. W 2001 r. kontynuowano subskrypcję baz ABI/INFORM i Business Periodical on Disc oraz Financial Times, JUSTIS CELEX i SCAD. Korzystanie z wszelkich baz danych w Centralnej Bibliotece NBP jest bezpłatne i dostępne dla wszystkich. Zbiory Centralnej Biblioteki NBP przedstawia tabela 12.

Tabela 12

Zbiory Centralnej Biblioteki NBP

Rodzaj wydawnictw	Stan na dzień	
	31.12.2000	31.12.2001
Wydawnictwa zwarte	77 659 woluminów	81 399 woluminów
Wydawnictwa ciągłe	32 068 woluminów	32 797 woluminów
Czasopism bieżących ogółem:	488 tytułów	473 tytuły
- w tym czasopism polskich	300 tytułów	319 tytułów

Źródło: dane NBP.

W 2001 r. wypożyczono ponad 14.750 woluminów książek i czasopism. Odnotowano wzrost zainteresowania czytelników w stosunku do 2000 r., kiedy to wypożyczono ponad 11.200 wolumenów. Czytelnię w 2001 r. odwiedziło 8.660 osób, którym udostępniono ponad 34.674 książek i czasopism (w 2000 r. z czytelni korzystało 11.686 osób, którym udostępniono ponad 120.000 książek i czasopism; w statystyce nie uwzględniono czasopism bieżących, sprawozdań banków i innych publikacji stanowiących księgozbiór podręczny czytelni). Spadek liczby czytelników odwiedzających czytelnię można uzasadnić m.in. otwarciem dla użytkowników Biblioteki Uniwersyteckiej oraz większą aktywnością bibliotek uczelni prywatnych.

Biblioteka została zautomatyzowana w systemie „Co-Liber" w 1993 r. Obecna baza zawiera 1.723 tytuły czasopism (32.797 woluminów), 31.781 tytułów książek (46.766 woluminów) oraz 1.338 artykułów (w większości pełnotekstowych) z polskich czasopism dotyczących bankowości.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- NBP brał udział w pracach nad wieloma projektami ustaw istotnych dla systemu bankowego, w tym wprowadzających rozwiązania przyjęte w Unii Europejskiej.
- W 2001 r. prace analityczne koncentrowały się przede wszystkim na udoskonalaniu instrumentarium prognostyczno-analitycznego oraz treści i formuły materiałów przygotowywanych na posiedzenia Zarządu NBP i Rady Polityki Pieniężnej, stanowiących podstawę do podejmowania decyzji.
- W znaczący sposób zintensyfikowano działania mające na celu dostosowanie statystyki bilansu płatniczego do funkcjonowania w ramach ESBC. Trwały również prace, których celem było stworzenie nowego systemu zbierania informacji o inwestycjach portfelowych. Prace te realizowane są we współpracy z ekspertami z Banku Włoch w ramach Programu PHARE 2000.
- Przygotowano pierwszy etap zmian w zakresie statystyki monetarnej, które będą polegać przede wszystkim na dostosowaniu wykorzystywanej przez banki sektorowej klasyfikacji gospodarki do wymaganych w Unii Europejskiej standardów *ESA95*. Modyfikacje wprowadzone w układzie informacji przekazywanych przez banki do NBP umożliwiły m.in. wyliczanie agregatów pieniężnych zgodnie z wymogami EBC, a zwłaszcza wprowadzenie nowego, zharmonizowanego agregatu M3 (publikowanie tej kategorii nastąpi w 2002 r.).
- W końcu 2001 r. w dziedzinie statystyki monetarnej rozpoczęto współpracę z ekspertami Banku Francji w ramach Programu PHARE 2000.
- W Internecie rozpoczęto m.in. regularne publikowanie wskaźników inflacji bazowej.
- NBP jako Oficjalny Partner EBC rozpoczął kampanię informacyjno-promocyjną „EURO 2002".
- W dniach 22-23 października 2001 r. Narodowy Bank Polski zorganizował międzynarodową konferencję naukową „Polska droga do euro".

9

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

9.1. Działania zmierzające do dostosowania polskiego systemu bankowego i NBP do wymogów Unii Europejskiej

9.1.1. Negocjacje o członkostwo Polski w Unii Europejskiej

W 2001 r. Polska kontynuowała, rozpoczęte w 1998 r., negocjacje o członkostwo w Unii Europejskiej. W I połowie 2001 r., podczas prezydencji Szwecji, zamknięto trzy obszary negocjacyjne: *„Swobodny przepływ towarów"*, *„Unia celna"*, *„Polityka społeczna i zatrudnienie"*, a w II połowie roku, w trakcie prezydencji Belgii, zostały zamknięte cztery obszary negocjacyjne: *„Energia"*, *„Środowisko"*, *„Prawo spółek"* i *„Swobodny przepływ osób"*. Od początku negocjacji do końca 2001 r. zamknięto 20 z 29 obszarów negocjacyjnych. Jako instytucja wspierająca stronę rządową, NBP uczestniczy w negocjacjach o członkostwo Polski w UE w obszarach: *„Unia Gospodarcza i Walutowa"*, *„Swoboda świadczenia usług"*, *„Swobodny przepływ kapitału"*, *„Statystyka"*, *„Ochrona konsumentów i zdowia"* oraz *„Finanse i budżet"*.

Podstawowym dokumentem strategicznym, mającym na celu wykonanie zobowiązań podejmowanych w toku negocjacji, jest *Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w UE* (NPPC). W 2001 r. NBP, podobnie jak w latach poprzednich (od 1998 r.), uczestniczył w modyfikacji priorytetów zawartych w NPPC. Wśród priorytetów NBP w zmodyfikowanym NPPC 2001 znalazły się.: *Harmonizacja polskiego prawa bankowego z prawem wspólnotowym, Dostosowanie w zakresie polityki pieniężnej i polityki kursu walutowego, Przygotowanie Narodowego Banku Polskiego do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych* oraz nowe zadania: *Implementacja przepisów dotyczących wprowadzenia euro, Kampania informacyjna NBP nt. euro, Przygotowanie do wprowadzenia banknotów i monet euro do obiegu*.

W 2001 r. prace NBP dotyczyły także innych dokumentów związanych z negocjacjami (zobowiązania wynikające ze stanowisk negocjacyjnych: *Swoboda świadczenia usług, Unia Gospodarcza i Walutowa*), jak też z rozszerzeniem UE (*Okresowy Raport na temat postępów Polski na drodze do członkostwa – 2001*, *Pomyślny wynik rozszerzenia Unii Europejskiej, Dokument Strategiczny* oraz *Raport Komisji Europejskiej o postępach poczynionych przez kraje kandydujące na drodze do członkostwa w Unii Europejskiej*, *Wnioski Prezydencji Szwedzkiej*, *Wnioski Prezydencji Belgijskiej*, *Raport Europejskiego Banku Centralnego z 2001 r. na temat stanu dostosowania prawa krajów kandydujących do acquis communautaire w obszarach o szczególnym znaczeniu dla Eurosystemu*).

9.1.2. Działania zmierzające do przygotowania NBP do funkcjonowania w ramach Europejskiego Systemu Banków Centralnych

Rok 2001 był kolejnym rokiem realizacji *Planu działalności Narodowego Banku Polskiego na lata 2000-2002, dostosowującego NBP do wymogów stawianych bankom centralnym państw członkowskich Unii Europejskiej*. Zarząd NBP przyjął 22 listopada 2001 r. *Plan działalności Narodowego Banku Polskiego na lata 2002-2004*, wyznaczający cele i zadania na najbliższe trzy lata – m.in. wynikające z planowanego członkostwa Polski w UE.

Od 1998 r. działał w banku centralnym pod przewodnictwem Prezesa NBP, Komitet ds. Przygotowania NBP do Integracji Europejskiej. W 2001 r. podczas posiedzeń Komitetu omawiano najistotniejsze kwestie dotyczące dostosowania NBP do standardów ESBC.

W dniu 12 lipca 2001 r. Prezes NBP i Gubernator Banku Francji podpisali w Warszawie umowę bliźniaczą, warunkującą rozpoczęcie realizacji przez NBP Programu PHARE 2000, z Bankiem Francji (bank wiodący) i Bankiem Włoch (bank współpracujący). Program został uruchomiony w dniu 20 lipca 2001 r., po zatwierdzeniu przez Komisję Europejską. Celem Programu jest pełne dostosowanie NBP do wymogów stawianych członkom Europejskiego Systemu Banków Centralnych. Prace dostosowawcze prowadzone są na następujących obszarach działalności NBP: system płatniczy, statystyka monetarna, system monitorowania przepływów kapitałowych dotyczących inwestycji portfelowych, rachunkowość i sprawozdawczość, nadzór bankowy, audyt wewnętrzny oraz system informatyczny (zadania te zostały umieszczone w priorytetach NBP w NPPC). Od września 2001 r. pracę w NBP rozpoczął Doradca Przedakcesyjny.

9.1.3. Inne działania w NBP

Zgodnie z inicjatywą Komisji Europejskiej, od 2001 r. państwa kandydujące zostały zobligowane do opracowywania Przedczłonkowskich Programów Gospodarczych (PPG). PPG jest programem średniookresowym (obejmującym 5-letni horyzont czasowy, obecnie lata 2000-2004) i dotyczy m.in. zagadnień makroekonomicznych, finansów publicznych, reform strukturalnych. W 2001 r. NBP uczestniczył w przygotowaniu PPG w częściach: „Założenia makroekonomiczne", „Polityka pieniężna i kursu walutowego" oraz „Reformy strukturalne sektora finansowego" (system bankowy). PPG jest częścią (pierwszym etapem) szerszej strategii monitorowania sytuacji gospodarczej, zarówno w państwach kandydujących, jak i państwach członkowskich UE. Zgodnie ze wspomnianą inicjatywą Komisji, Polska będzie bowiem zobowiązana również do opracowywania Programu Zbieżności przewidzianego dla członków UE pozostających poza strefą UGW, a po przystąpieniu do UGW – do przygotowywania Programu Stabilności.

9.1.4. Tłumaczenia w procesie dostosowania NBP i systemu bankowego do wymogów Unii Europejskiej

W 2001 r. zintensyfikowano prace nad ewidencją i weryfikacją przekładów aktów prawa wspólnotowego istotnych w procesie dostosowania banku centralnego i sektora bankowego do wymogów unijnych.

W ramach prac dostosowawczych, przetłumaczono na język polski akty Europejskiego Banku Centralnego, a na język angielski ważniejsze nowelizacje ustaw, w tym ustawę o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz ustawę o skutkach wprowadzenia euro.

9.2. Współpraca z międzynarodowymi instytucjami gospodarczymi i finansowymi

9.2.1. Współpraca z Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju

Podobnie jak w latach poprzednich, w 2001 r. NBP ściśle współpracował z Krajowym Koordynatorem Współpracy RP – OECD, Stałym Przedstawicielem RP przy OECD, Ministerstwem Gospodarki oraz Ministerstwem Finansów – we wszystkich sprawach dotyczących problematyki Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.

W marcu 2001 r. w Paryżu odbył się kolejny przegląd gospodarki Polski, w ramach posiedzenia Komitetu Przeglądów Gospodarczych i Rozwoju (EDRC). Wzięli w nim udział również przedstawiciele NBP. Przedmiotem dyskusji były m.in.: kwestie wzrostu makroekonomicznego oraz polityki monetarnej i fiskalnej, zawarte w projekcie raportu pt. *OECD Economic Surveys: Poland*. W maju 2001 r. w Paryżu odbyła się doroczna Sesja Rady Ministerialnej OECD z udziałem delegacji wszystkich państw członkowskich oraz ministrów państw nieczłonkowskich i szefów organizacji międzynarodowych.

W Ministerstwie Gospodarki, w dniach 27 kwietnia i 19 października 2001 r., odbyły się posiedzenia Międzyresortowego Zespołu ds. OECD. Ze strony NBP członkiem ww. Zespołu był Wiceprezes NBP. W grudniu 2001 r. złożyła wizytę w Polsce Misja OECD, która spotkała się również z przedstawicielami kierownictwa NBP. Rozmowy dotyczyły m.in. przygotowań do realizacji VII przeglądu gospodarczego Polski oraz uściślenia danych przesłanych przez NBP w odpowiedzi na kwestionariusz opracowany przez Sekretariat OECD.

9.2.2. Współpraca z Międzynarodowym Funduszem Walutowym

W 2001 r. Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW) wykorzystał swoje środki zgromadzone na rachunku w NBP, w łącznej kwocie 277,3 mln euro, w celu finansowego wspierania reform ekonomicznych w Turcji.

Operacje te dokonywane były na podstawie uzgodnionego przez MFW z Polską w 1999 r. włączenia naszego kraju do planu transakcji finansowych Funduszu oraz porozumienia technicznego z 18 sierpnia 1999 r. zawartego między NBP a MFW.

W maju 2001 r. w Polsce przebywała Misja MFW. Celem wizyty było zapoznanie się z sytuacją gospodarczą Polski, z planami w zakresie polityki gospodarczej, budżetowej, monetarnej, nadzoru bankowego, a także zebranie danych statystycznych do corocznego raportu MFW dotyczącego Polski. W spotkaniach z Misją uczestniczyli przedstawiciele NBP oraz członkowie Rady Polityki Pieniężnej.

W 2001 r. w ramach współpracy z MFW i BŚ eksperci z NBP uczestniczyli w programie Financial Sector Assessment Program (FSAP) na Łotwie. Ponadto, polscy specjaliści brali udział w licznych seminariach organizowanych przez MFW. W 2001 r. seminaria dotyczyły zagadnień operacji rynków finansowych, bilansu płatniczego, oceny systemów finansowych.

9.2.3. Współpraca z Bankiem Światowym

W 2001 r. nastąpiła zmiana na stanowisku Gubernatora dla Polski w Banku Światowym. Leszek Balcerowicz, obejmując 10 stycznia 2001 r. stanowisko Prezesa NBP, zgodnie z ustawą o NBP został jednocześnie nowym Gubernatorem dla Polski w BŚ. Od dnia 10 października 2001 r. funkcję Wicegubernatora w tej organizacji pełni natomiast Andrzej S. Bratkowski, Wiceprezes NBP.

W kwietniu 2001 r. odbyło się kolejne wiosenne spotkanie Grupy Członkowskiej BŚ i MFW oraz Komitetu Rozwoju BŚ. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele kierownictwa NBP. Z powodu tragicznych wydarzeń w Nowym Jorku nie odbyło się zaplanowane na koniec września 2001 r. doroczne spotkanie Rady Gubernatorów BŚ. W celu wypełnienia zobowiązań traktatowych dotyczących tego spotkania podjęto decyzję o zorganizowaniu spotkania 4 grudnia 2001 r. w siedzibie BŚ w Waszyngtonie.

W 2001 r. odbywały się regularne spotkania Antykorupcyjnej Grupy Roboczej pod patronatem organizacyjnym Warszawskiego Biura BŚ. W trakcie posiedzeń w 2001 r., w których brał udział również Prezes NBP, będący członkiem tej Grupy, przyjęto *Strategię przeciwdziałania korupcji w Polsce*. W marcu 2001 r. w Biurze BŚ w Warszawie odbyło się drugie spotkanie Grupy Doradczej BŚ ds. Nadzoru i Przeciwdziałania Korupcji (World Bank's External Advisory Board on Governance and Anti-corruption). Spotkaniu przewodniczył Prezes NBP. W skład grupy wchodzą eksperci z krajów Europy oraz Azji Środkowej.

9.2.4. Współpraca z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju

Doroczne Spotkanie Rady Gubernatorów Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOiR) odbyło się w Londynie w dniach 22-24 kwietnia 2001 r. Brali w nim udział przedstawiciele wszystkich krajów i organizacji członkowskich Banku. Prezes NBP wraz z towarzyszącą mu delegacją uczestniczył w sesjach plenarnych oraz wybranych spotkaniach z partnerami zagranicznymi. Prezes NBP spotkał się w Londynie z Komisarzem ds. Ekonomiczno-Finansowych Unii Europejskiej, a także z Wiceministrem Finansów Niemiec, Zastępcą Dyrektora Generalnego Ministerstwa Finansów Niemiec oraz osobami towarzyszącymi. Uczestnicy spotkań poruszyli kwestie dotyczące m.in. stanu negocjacji akcesyjnych oraz przygotowań do poszczególnych etapów integracji Polski z Unią Gospodarczą i Walutową. Omówiono również perspektywy gospodarcze państw europejskich, aktualną sytuację ekonomiczną Polski i prognozy rozwoju w najbliższej przyszłości.

W listopadzie 2001 r. Polskę odwiedziła grupa dyrektorów wykonawczych Banku Światowego. W czasie pobytu spotkali się m.in. z Prezesem NBP oraz przedstawicielami Rządu polskiego, a ponadto zapoznali się na miejscu z inwestycjami, które były realizowane przy wykorzystaniu środków udostępnionych przez EBOiR.

W grudniu 2001 r. Jean Lemierre, Prezes EBOiR złożył wizytę w Warszawie. W czasie spotkań z przedstawicielami organów administracji rządowej omówiono stan współpracy między Polską i EBOiR oraz planowane przez Bank nowe inwestycje w Polsce, a także zagadnienia związane z przystąpieniem Polski do UE.

9.2.5. Działalność Banku Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei

W styczniu 2001 r. odbyło się posiedzenie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS), którego tematem było wniesienie poprawek do Statutu Banku. Najważniejsze z nich dotyczyły ograniczenia prawa do posiadania akcji BIS

wyłącznie do banków centralnych, w celu wykluczenia prywatnych akcjonariuszy (innych niż banki centralne) w zamian za rekompensatę w wysokości 16 tys. franków szwajcarskich (10,5 tys. euro, 9,47 tys. USD) za akcję.

W czerwcu 2001 r. odbyło się 71. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy BIS, na którym przyjęto 71. Roczny Raport, zatwierdzono bilans Banku na dzień 31 marca 2001 r. oraz zaaprobowano rachunek wyników. Wykazał on zysk netto w wysokości 271,7 mln złotych franków (1 złoty frank = 1,94149 USD), po odliczeniu kosztów administracyjnych, i został podzielony w następujący sposób: 48,6 mln złotych franków przeznaczono na wypłatę dywidendy, płatną we frankach szwajcarskich w wysokości 360 CHF za każdą akcję. NBP otrzyma 2,88 mln CHF. Na cele ogólnego funduszu rezerwowego przekazano 44,6 mln złotych franków, 3 mln złotych franków wpłacono na tzw. specjalny rezerwowy fundusz dywidendowy oraz 175,5 mln złotych franków przeznaczono na wolny fundusz rezerwowy.

W ramach Zgromadzenia Akcjonariuszy BIS odbyło się seminarium, zorganizowane przez Instytut Stabilności Finansowej (Financial Stability Institute – FSI) oraz Bazylejski Komitet ds. Nadzoru Bankowego na temat zasad Nowej Umowy Kapitałowej (tzw. Basel II Accord). Nowe wymogi mają być lepiej dostosowane do nowych rodzajów ryzyka. Miara adekwatności ma się opierać na ocenach uznanych agencji ratingowych oraz stosowaniu szerokiego zakresu technik redukcji ryzyka.

9.2.6. Współpraca z Europejskim Bankiem Centralnym

W 2001 r. kontynuowana była współpraca NBP z EBC, rozpoczęta w lutym 2000 r. W kwietniu 2001 r. przebywała w NBP oficjalna delegacja EBC. Następnie we wrześniu 2001 r. Prezes NBP przebywał z wizytą w EBC. W trakcie spotkania z kierownictwem EBC zaproponował dwustronną współpracę między NBP a EBC w dziedzinie prawnej, polityki pieniężno-kredytowej, działalności badawczej, systemu płatniczego, statystyki, rachunkowości i sprawozdawczości, informatyki i telekomunikacji, wprowadzania euro, public relations.

9.2.7. Międzynarodowy Bank Inwestycyjny

W 2001 r. kontynuowane były rozmowy z Zarządem Międzynarodowego Banku Inwestycyjnego (MBI), mające na celu uregulowanie wzajemnych zobowiązań i należności. Rozmowy prowadzone były pod przewodnictwem NBP przez zespół międzyresortowy, w którego skład wchodzili przedstawiciele Ministerstwa Finansów i Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Przewodniczący polskiej delegacji został zaproszony do udziału, w charakterze obserwatora, w obradach jesiennego posiedzenia Rady, dotyczących uregulowania zobowiązań MBI wobec krajów, które wystąpiły z Banku, tj. Polski i Węgier.

9.2.8. Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej

Rok 2001 przyniósł pewien postęp w rozwiązywaniu problemów odzyskania przez Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej (MBWG) przeterminowanych należności od dłużników Banku. Propozycje restrukturyzacji swego zadłużenia zgłosiła Federacja Rosyjska i zostały one wstępnie zaakceptowane przez Radę Banku. W 2002 r. przewiduje się zawarcie odpowiednich umów z Federacją Rosyjską, jak również z wierzycielami zachodnimi.

W posiedzeniach Rady MBWG strona polska uczestniczyła pod przewodnictwem NBP, reprezentowanym przez Pierwszego Zastępcę Prezesa NBP oraz Wiceprezesa NBP.

9.2.9. Pomoc szkoleniowa udzielona bankom centralnym i zagranicznym instytucjom nadzorczym

W 2001 r. do najważniejszych działań z zakresu współpracy z bankami centralnymi należy zaliczyć:

- Zorganizowanie w NBP szkoleń dla przedstawicieli banków centralnych: Chin, Białorusi, Mongolii, Gruzji i Kazachstanu. Tematyka szkoleń obejmowała m.in. przygotowywanie założeń polityki pieniężnej, problemy związane z dostosowywaniem sektora finansowego i bankowego do standardów UE, kontakty NBP z międzynarodowymi instytucjami finansowymi

i bankami zagranicznymi, operacje otwartego rynku, wahania stóp procentowych, operacje depozytowo-kredytowe, badania mechanizmu transmisji.

- Zorganizowanie wizyt studyjnych dla przedstawicieli banków centralnych Białorusi, Czech, Gruzji, Kirgizji i Mołdawii z zakresu funkcjonowania nowoczesnego banku centralnego, z uwzględnieniem zagadnień zarządzania ryzykiem, reformy systemu finansowo-bankowego oraz zarządzania kadrami.
- Zorganizowanie, w ramach pomocy szkoleniowej, około 15 wizyt studyjnych dla przedstawicieli instytucji nadzorczych z Rosji, Ukrainy, Białorusi, Mołdawii, Kirgizji, Armenii oraz Chin i Wietnamu. Wychodząc naprzeciw licznym prośbom o pomoc szkoleniową, rozpoczęto – przy współpracy z Amerykańską Agencją ds. Rozwoju Międzynarodowego (USAID) – program tworzenia centrum szkoleniowego dla nadzorców, mający na celu podzielenie się z krajami Europy Środkowej i Wschodniej polskimi doświadczeniami w dziedzinie budowy efektywnego i skutecznego nadzoru bankowego.
- Pierwsze z cyklu pilotażowych seminariów nt. „FX Risk: Regulations and Examination in Banks. CAD implementation in Poland", w listopadzie 2001 r. W seminarium wzięli udział przedstawiciele z Albanii, Armenii, Białorusi, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Czech, Estonii, Litwy, Łotwy, Macedonii, Rosji, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Ukrainy, Węgier. Polskie doświadczenia na temat praktyki wprowadzania regulacji w zakresie ryzyka rynkowego spotkały się z bardzo dużym zainteresowaniem oraz zostały wysoko ocenione przez uczestników seminarium. W 2002 r. planowane są dalsze seminaria prezentujące doświadczenia polskiego nadzoru bankowego.
- Seminarium międzynarodowe pn. „Instrumenty operacji pieniężnych", zorganizowane we współpracy z Centre for Central Banking Studies Banku Anglii, które odbyło się w marcu 2001 r.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- W dniu 12 lipca 2001 r. Prezes NBP i Gubernator Banku Francji podpisali w Warszawie umowę bliźniaczą, warunkującą rozpoczęcie realizacji przez NBP Programu PHARE 2000.
- NBP zorganizował szkolenia dla przedstawicieli banków centralnych: Chin, Czech, Białorusi, Mongolii, Gruzji i Kazachstanu, a także wiele wizyt studyjnych dla przedstawicieli instytucji nadzorczych z Rosji, Ukrainy, Białorusi, Mołdawii, Kirgizji, Armenii oraz Chin i Wietnamu.

10

DZIAŁALNOŚĆ WŁASNA

10.1. Zarządzanie zasobami ludzkimi

10.1.1. Zatrudnienie w NBP

W 2001 r. przeciętne zatrudnienie w NBP wynosiło 6.375 etatów i zwiększyło się w stosunku do 2000 r. o 56 etatów. Przyczyną wzrostu zatrudnienia było uzyskanie przez 3 oddziały zamiejscowe statusu oddziału okręgowego[64], a także zwiększenie liczby zadań banku centralnego związanych z procesem dostosowań do standardów obowiązujących w UE.

Wśród zatrudnionych przeważały kobiety, które na stanowiskach nierobotniczych stanowiły 73,0% (w 2000 r. – 73,7%), robotniczych i pokrewnych – 24,9% (w 2000 r. – 25,3%).

Strukturę wiekową pracowników (patrz wykres 9) charakteryzuje znaczny udział (26,9%) osób w wieku do 35 lat, jednak od 1989 r. wykazuje on stałą tendencję malejącą (w 1997 r. – 31,7%, 1999 r. – 29,7%, a w 2000 r. – 28,4%). Udział osób powyżej 55 lat wyniósł 9,3% (w 2000 r. – 8,8%).

Wykres 9

Struktura wiekowa pracowników NBP

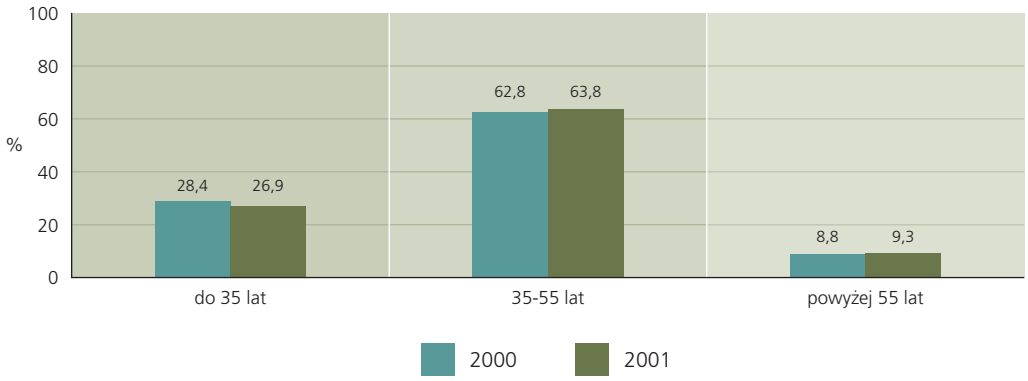

Źródło: dane NBP.

W 2001 r. w dalszym ciągu rosła liczba pracowników z wyższym wykształceniem i na koniec roku wyniosła 2.245 osób, tj. 46,1% (w 2000 r. – 43,3%) ogółu zatrudnionych na stanowiskach nierobotniczych. Udział pracowników nie mających średniego wykształcenia wyniósł 4,3% (w 2000 r. – 4,9%). Wyższe wykształcenie uzupełniało 379 pracowników.

10.1.2. Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP

10.1.2.1. Podstawowe formy podnoszenia kwalifikacji

W 2001 r., podobnie jak w latach ubiegłych, dużą wagę przywiązywano do szkolenia pracowników. Realizacja wielu zadań – związanych m.in. z dostosowywaniem do standardów ESBC, nadzorem bankowym, integracją Polski z UE – wymaga nowych umiejętności. Narodowy Bank Polski stwarzał możliwości uczestnictwa w różnych formach szkolenia:

- Studia podyplomowe podjęło 206 pracowników, w tym 135 z Centrali NBP (w 2000 r. – 120, z Centrali NBP – 75). Jednocześnie 116 pracowników (z Centrali NBP – 68) ukończyło studia podyplomowe, w tym 37 z zakresu integracji europejskiej. Obok integracji europejskiej najczęściej wybieranym kierunkiem dokształcania zawodowego była bankowość (16 pracowników).

[64] Jest to przejściowy wzrost zatrudnienia, związany z prowadzonymi w 2001 r. pracami przygotowawczymi w zakresie reorganizacji sieci terenowej NBP. Od 31 stycznia 2003 r. NBP planuje ograniczyć swoją sieć terenową do 16 placówek umiejscowionych w miastach wojewódzkich.

- Na koniec 2001 r. na studiach wyższych studiowało 118 pracowników Centrali NBP i 261 pracowników oddziałów okręgowych NBP. W omawianym okresie 11 pracowników podjęło studia doktoranckie, a 2 aplikacje radcowskie.
- W szkoleniach zagranicznych organizowanych przez banki centralne lub inne instytucje w 2001 r. uczestniczyło 226 pracowników Centrali NBP (w 2000 r. – 267), a w wizytach studialnych w bankach centralnych 73 (w 2000 r. – 139). Większość szkoleń zagranicznych i wizyt studialnych była poświęcona zagadnieniom dostosowania Narodowego Banku Polskiego do wymagań ESBC oraz tematyce związanej z wprowadzeniem eurogotówki.
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników NBP realizowane było również poprzez system szkolenia zawodowego w formie kursów i seminariów organizowanych w ośrodkach szkoleniowych i Centrali NBP, również z udziałem wykładowców zagranicznych. W 2001 r. w tej formie szkolenia uczestniczyło 8.942 pracowników[65] (w 2000 r. – 7.334). Tematyka kursów wiązała się głównie z problematyką integracji europejskiej, dostosowania NBP do funkcjonowania w ramach ESBC, wprowadzenia euro, jak również zagadnieniami dotyczącymi: systemów płatniczych, rynków finansowych, zarządzania ryzykiem, statystyki, modelowania ekonometrycznego, Nowej Umowy Kapitałowej, wprowadzenia nadzoru skonsolidowanego, bankowości elektronicznej, przeciwdziałania zjawisku prania brudnych pieniędzy, polityki licencjonowania banków, zmianami w polskim prawie oraz problemami informatycznymi. Liczną grupę szkoleń stanowiły szkolenia wynikające ze zmiany przepisów lub szkolenia obowiązkowe, np.: ochrona danych osobowych, ochrona informacji niejawnych, zmiany w przepisach podatkowych, oraz seminaria poświęconeróżnym dziedzinom prawa, m.in. prawa bankowego, dewizowego i pracy.
- Nauka języków obcych przebiega w formie lektoratów i indywidualnych zajęć konwersacyjnych. W formie 4- i 5-letnich kursów języków: angielskiego, niemieckiego i francuskiego, przeszkolono 486 pracowników (w 2000 r. – 320), a oprócz tego prowadzono inne intensywne formy nauczania, którymi objęto 159 osób (w 2000 r. – 60).

10.1.2.2. Grupa pracowników przewidzianych do współpracy z ESBC i zagranicznymi instytucjami nadzorczymi

Nasilenie w 2001 r. zainteresowania różnymi formami podnoszenia kwalifikacji profesjonalnych i językowych wynika z realizacji postanowienia Zarządu NBP o utworzeniu w Centrali NBP grupy pracowników przewidzianych do bezpośredniej współpracy z ESBC oraz zagranicznymi instytucjami nadzorczymi. Zasadą jest, że grupa ta jest traktowana priorytetowo podczas rekrutacji na szkolenia zagraniczne oraz specjalistyczne, zaawansowane kursy językowe.

W związku ze zmianami kadrowymi, które zaszły od momentu identyfikacji tej grupy (koniec 2000 r.), pod koniec 2001 r. przystąpiono do weryfikacji jej składu w celu jak najlepszego przystosowania oferty szkoleniowej do potrzeb i zadań, jakie ta grupa pracowników będzie musiała wykonywać w strukturach ESBC.

10.1.2.3. Szkolenia w ramach Programu PHARE 2000

W 2001 r. rozpoczęto również realizację umowy bliźniaczej z Bankiem Francji w ramach Programu PHARE 2000. Realizacja zadań określonych w umowie dla poszczególnych modułów Programu wiązała się z organizacją specjalistycznych wizyt studialnych w Banku Francji lub Banku Włoch, pobytem ekspertów zagranicznych w Polsce oraz organizacją specjalistycznych seminariów z udziałem ekspertów wymienionych banków (od lipca do grudnia 2001 r. zorganizowano 6 seminariów).

10.1.3. Pozostałe zagadnienia z zakresu polityki kadrowej

- W 2001 r. rozpoczęto prace nad wprowadzeniem systemu informatycznego Kadrowo-Płacowego, który będzie obejmować sprawy kadrowe, płacowe, szkoleniowe i socjalne. Nowy system dzięki swej funkcjonalności zapewni sprawniejsze zarządzanie kadrami. Dotychczasowy system, opracowany przez pracowników NBP, funkcjonował przez 30 lat.

[65] Niektórzy pracownicy uczestniczyli w szkoleniach więcej niż 1 raz.

- W 2001 r. kontynuowano rozpoczęte rok wcześniej prace nad opisami i wyceną stanowisk pracy w NBP. Jest to element doskonalenia zasad polityki kadrowej w NBP. Ma on na celu spełnienie jednego z wymogów stawianych członkom Unii Europejskiej, którym jest realizacja zasady „taka sama płaca za taką samą pracę".
- W Centrali NBP wprowadzono do eksploatacji System Kontroli Dostępu i Rejestracji Czasu Pracy – SKOCZ, umożliwiający rejestrację czasu pracy każdego pracownika. Umożliwia on uelastycznienie czasu pracy, a tym samym jego bardziej efektywne wykorzystanie. System zapewnia szybki dostęp do informacji o indywidualnym czasie pracy pracownika oraz ułatwia sporządzanie sprawozdawczości.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- Zrealizowano szkolenia pracowników na obszarach:
  – integracja europejska,
  – dostosowanie NBP do funkcjonowania w ramach ESBC,
  – wprowadzenie euro,
  – nadzór bankowy,
  – systemy płatnicze.
- W Centrali NBP wprowadzony został system informatyczny SKOCZ umożliwiający uelastycznienie czasu pracy.

10.2. Zarządzanie zasobami majątkowymi

Środki trwałe na 31 grudnia 2001 r. wyniosły 735,53 mln zł. Nakłady finansowe poniesione w 2001 r. na realizację zadań inwestycyjnych w Narodowym Banku Polskim wyniosły 157,14 mln zł (w 2000 r. – 147,06 mln zł).

W 2001 r. ponoszone były nakłady m.in. na następujące inwestycje:

- rozbudowę i modernizację systemów teleinformatycznych Narodowego Banku Polskiego,
- mechanizację czynności kasowo–skarbcowych,
- poprawę i udoskonalenie systemów zabezpieczeń bankowych dla ochrony obiektów i systemów Narodowego Banku Polskiego,
- budowę nowych i modernizację istniejących obiektów,
- poprawę warunków bezpieczeństwa pracy pracowników poprzez:
  – modernizację instalacji przeciwpożarowej, wentylacyjno-klimatyzacyjnej, wodno-kanalizacyjnej oraz centralnego ogrzewania,
  – modernizację obiektów i pomieszczeń bankowych oraz ich otoczenia.

W 2001 r. realizowano w NBP 206 zadań inwestycyjnych z zakresu budownictwa, na które wydatkowano 52,73 mln zł. Nakłady te były niższe o 14% niż w 2000 r.

W wyniku zrealizowanych zadań inwestycyjnych uzyskano następujące efekty:

- zmodernizowano powierzchnię wytypowanych obiektów i pomieszczeń bankowych,
- wykonano dalsze zabezpieczenia obiektów bankowych przed napadem, włamaniem i pożarem oraz rozpoczęto dostosowywanie wydzielonych stref i pomieszczeń do wymagań ochronnych,
- nastąpiła dalsza poprawa stanu technicznego w obiektach bankowych i ich otoczeniu.

10.3. Obsługa informatyczna systemu bankowego oraz NBP

Prace związane z obsługą informatyczną systemu bankowego oraz NBP były prezentowane we wcześniejszych rozdziałach *Raportu Rocznego*, ponieważ wszystkie obszary działalności NBP

są wspierane informatycznie. Reasumując, w 2001 r. kontynuowane były prace związane z dostosowaniem systemów informatycznych do wymogów ESBC. W ramach tych prac analitycy, projektanci i programiści NBP opracowali wiele nowych aplikacji informatycznych dla NBP oraz rozwijali już istniejące.

- Zmodyfikowano systemy w zakresie:
  - statystyki bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej,
  - statystyki monetarnej,
  - instrumentów polityki pieniężnej,
  - emisyjno-skarbcowym,
  - obsługi oddziałowej.
- Kontynuowano prace w dziedzinie budowy Zintegrowanego Systemu Księgowego NBP.
- Wprowadzono zmiany dostosowujące systemy SORBNET, SKARBNET i SEBOP do standardów UE.
- Prowadzono prace mające na celu uruchomienie w NBP bankowości elektronicznej dla klientów budżetowych, co pozwoli im na sprawne zarządzanie środkami na rachunkach bez konieczności opuszczania własnej siedziby.
- Usprawniono serwis internetowy **www.nbp.pl** wobec wzrastającego zainteresowania tą witryną.
- W ramach Programu PHARE 2000 prowadzono działania zmierzające do określenia warunków niezbędnych do dostosowania ciągłości działania systemu teleinformatycznego NBP do podobnego poziomu, jak w bankach centralnych ESBC.
- Uruchomiono Centrum Monitorowania i Zarządzania (CMZ) systemu informatycznego NBP.

10.4. Ochrona i zabezpieczenia

W 2001 r. kontynuowane były prace związane z podniesieniem poziomu bezpieczeństwa w NBP, w tym projektowanie polityki bezpieczeństwa systemów NBP oraz opracowanie koncepcji i założeń kompleksowego systemu bezpieczeństwa NBP. Działania prowadzono zgodnie z planem, który Zarząd NBP zatwierdził w 2000 r. w dokumencie *Polityka bezpieczeństwa NBP*, określającym działania w zakresie bezpieczeństwa realizowane lub konieczne do podjęcia w latach 2000-2003.

10.4.1. Ochrona informacji niejawnych

W 2001 r. podjęto wiele działań w zakresie ochrony informacji niejawnych, w szczególności mających na celu dostosowanie systemu bezpieczeństwa NBP do ustawy z 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych[66]. Obejmowały one przede wszystkim:

- w zakresie bezpieczeństwa przemysłowego – opracowanie szczegółowych wytycznych w sprawie zasad i trybu postępowania;
- w zakresie przystosowania systemów i sieci teleinformatycznych NBP do przetwarzania informacji niejawnych:
  - przeszkolenie w UOP pracowników NBP, którzy pełnią lub będą pełnili funkcje administratorów systemów i inspektorów bezpieczeństwa teleinformatycznego,
  - kontynuowanie procesu opracowywania i wprowadzania dokumentacji do kolejnych systemów teleinformatycznych przeznaczonych do przetwarzania informacji niejawnych o różnych klauzulach,
- do użytku pomieszczenia nowej kancelarii tajnej i Archiwum Akt Tajnych i Poufnych;
- wykonanie niestandardowych systemów zabezpieczeń w 6 obiektach bankowych.

[66] Dz.U. nr 11, poz. 95.

10.4.2. Ochrona danych osobowych

Kontynuowano prace w zakresie realizacji ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych[67], m.in.:

- został opracowany i wydany kolejny wewnętrzny akt normatywny[68] w tym zakresie,
- zmodernizowano kolejne systemy informatyczne w pełni dostosowując je do wymogów ustawy,
- na bieżąco zgłaszano do rejestracji w biurze Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych nowe zbiory danych osobowych, a także zmiany w zbiorach już zarejestrowanych.

10.4.3. Ochrona osób i mienia

W zakresie realizacji ustawy z 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia[69]:

- opracowano standardy zabezpieczeń technicznych dla NBP;
- wykonano dokumentację techniczną oraz uzyskano przydziały częstotliwości niezbędne do wprowadzenia rezerwowej łączności radiowej obiektów bankowych z Policją;
- kontynuowano zadania, mające na celu poprawę poziomu zabezpieczeń technicznych stref i pomieszczeń obiektów bankowych NBP oraz ich dostosowywanie do wymogów ustawowych.

10.4.4. Pozostałe prace

Realizując zadanie „Utworzenie w NBP operacyjnego centrum certyfikacji kluczy dla systemów kryptograficznej ochrony informacji zarządzanych przez NBP" w 2001 r. wprowadzono zdecentralizowany hierarchiczny system wydawania, unieważniania i dystrybucji certyfikatów, zwany Infrastrukturą Klucza Publicznego. System ten służy zarówno użytkownikom wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

10.5. Wewnętrzna działalność rewizyjna

W 2001 r. w zakresie działalności rewizyjnej:

- Zrealizowano 20 zagadnień rewizyjnych przewidzianych w *Planie działalności rewizyjnej NBP* (w 2000 r. – 16). W wymienionym zakresie przeprowadzono łącznie 88 rewizji (109 w 2000 r.) zarówno w komórkach organizacyjnych Centrali NBP, jak i innych jednostkach organizacyjnych NBP.
- Monitorowano realizację zaleceń i wniosków porewizyjnych. Wyniki badań rewizyjnych wykazały pozytywne funkcjonowanie NBP na większości obszarów, które zostały poddane kontroli. Nie zaobserwowano istotnych nieprawidłowości. Nadal jednak istnieje potrzeba doskonalenia mechanizmów i procedur kontroli wewnętrznej funkcjonalnej w kontrolowanych jednostkach organizacyjnych NBP.

Niezależnie od prowadzonej działalności rewizyjnej kontynuowano prace nad przekształceniem rewizji wewnętrznej w audyt wewnętrzny, a w szczególności:

- podjęto (w ramach umowy bliźniaczej) współpracę z Bankiem Włoch; efektem tej współpracy będzie ocena systemu rewizji wewnętrznej NBP przez ekspertów Banku Włoch, a także ich propozycje zmian i usprawnień organizacyjnych oraz metodologicznych w tej dziedzinie, zgodnych ze standardami obowiązującymi w UE;
- zawarto porozumienie z Bankiem Rezerwy Federalnej w Chicago. W jego ramach NBP m.in. otrzyma wsparcie we wprowadzeniu nowoczesnego audytu wewnętrznego nakierowanego na ryzyko.

---

[67] Dz.U. nr 133, poz. 883.

[68] Uchwała nr 37/2001 Zarządu NBP z 11 maja 2001 r. w sprawie trybu informowania osób fizycznych o przetwarzaniu ich danych osobowych przez NBP.

[69] Dz.U. nr 114, poz. 740.

10.6. Zmiany organizacyjne

10.6.1. Reorganizacja sieci terenowej NBP

W 2001 r. realizowano w NBP prace mające zapewnić sprawne przeprowadzenie w latach 2002 i 2003 restrukturyzacji sieci terenowej NBP. Celem restrukturyzacji jest ograniczenie sieci terenowej NBP do 16 placówek usytuowanych po jednej w województwie.

Zdecydowano o przyznaniu 1 stycznia 2002 r. trzem oddziałom zamiejscowym – w Kielcach, Opolu i Zielonej Górze – statusu oddziałów okręgowych.

NBP ustawowo[70] został upoważniony do przekazania nieodpłatnie do dnia 31 stycznia 2003 r. Bankowi Gospodarstwa Krajowego oddziałów zamiejscowych i zespołów zamiejscowych NBP. Realizując to upoważnienie, podjęto decyzję o przekazaniu do BGK Oddziału Zamiejscowego w Pile do dnia 31 marca 2002 r.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA NBP 2001 r.

- W 2001 r. kontynuowano prace związane z dostosowywaniem systemów informatycznych do wymogów ESBC.
- Prowadzono działania mające na celu przekształcenie rewizji wewnętrznej w audyt wewnętrzny.
- Wprowadzono zdecentralizowany hierarchiczny system wydawania, unieważniania i dystrybucji certyfikatów, zwany Infrastrukturą Klucza Publicznego.
- Zdecydowano o przyznaniu 1 stycznia 2002 r. oddziałom zamiejscowym w Kielcach, Opolu i Zielonej Górze statusu oddziałów okręgowych.

[70] Na podstawie ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw.

2001

Raport Roczny

NBP

Narodowy Bank Polski

11

BILANS I RACHUNEK WYNIKÓW NBP

11.1. Bilans NBP stan na dzień 31 grudnia 2001 r.

AKTYWA	Stan w złotych na	
	1 stycznia 2001 r.	31 grudnia 2001 r.
AKTYWA OGÓŁEM	**143 079 930 728,12**	**135 992 180 208,00**
I. Aktywa podstawowe	140 990 794 671,90	133 812 697 682,06
1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	3 734 977 170,59	3 646 282 190,73
2. Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	116 422 251 095,12	107 319 595 382,9
3. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	376 247 546,47	244 858 097,22
4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	6 503 134 310,96	5 581 720 095,42
5. Krajowe dłużne papiery wartościowe	13 954 184 548,76	17 020 241 915,79
II. Pozostałe aktywa	2 089 136 056,22	2 179 482 525,94
1. Środki trwałe i środki trwałe w budowie	699 753 384,59	736 627 623,70
2. Wartości niematerialne i prawne	14 826 294,62	35 020 312,12
3. Finansowy majątek trwały	245 358 965,24	503 825 282,84
4. Rozliczenia międzyokresowe czynne	3 457 428,19	30 134 279,40
5. Różnice z wyceny	268 982 998,51	136 912 108,79
6. Należności różne i zapasy	856 756 985,07	736 962 919,09

PASYWA	Stan w złotych na	
	1 stycznia 2001 r.	31 grudnia 2001 r.
PASYWA OGÓŁEM	**143 079 930 728,12**	**135 992 180 208,00**
I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	38 564 111 807,81	43 130 281 319,78
II. Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	33 738 053 413,62	24 167 138 533,14
III. Zobowiązania w walucie polskiej, z wyjątkiem wymienionych w pozycji I i II	22 940 307 055,35	31 381 941 358,53
1. Zobowiązania wobec banków krajowych	11 039 596 948,43	22 330 441 394,10
2. Zobowiązania wobec krajowego sektora rządowego	4 257 084 729,43	2 870 739 453,34
3. Zobowiązania wobec innych instytucji krajowych	1 193 805 211,22	1 021 785 786,03
4. Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	6 449 820 166,27	5 158 974 725,06
IV. Zobowiązania w walutach obcych, z wyjątkiem wymienionych w pozycji II	6 437 340 509,58	6 139 547 806,31
1. Zobowiązania wobec instytucji krajowych	4 378 047 019,76	3 806 591 433,03
2. Zobowiązania wobec instytucji zagranicznych	2 059 293 489,82	2 332 956 373,28
V. Inne pasywa	6 704 246 714,68	5 793 853 532,89
1. Rozliczenia międzyokresowe	4 351 479 086,66	4 064 757 218,93
2. Fundusze specjalne	11 756 367,87	14 212 397,46
3. Zobowiązania różne	64 273 434,31	87 389 442,74
4. Różnice z wyceny	2 276 737 825,84	1 627 494 473,76
VI. Rezerwy	28 089 677 584,73	20 988 901 599,72
1. Rezerwa na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych	28 089 677 584,73	20 988 901 599,72
2. Rezerwy celowe	0,00	0,00
VII. Fundusze podstawowe	1 594 169 971,36	1 694 410 444,78
1. Fundusz statutowy	400 000 000,00	400 000 000,00
2. Fundusz rezerwowy	1 194 169 971,36	1 294 410 444,78
VIII. Zysk	5 012 023 670,99	2 696 105 612,85

11.2. Rachunek wyników stan na dzień 31 grudnia 2001 r.

Wyszczególnienie	Dane za 2000 r.	Dane za 2001 r.
I. Przychody z tytułu odsetek, dyskonta i premii	10 092 038 971,05	7 142 220 659,71
II. Koszty z tytułu odsetek, dyskonta i premii	6 060 363 123,29	5 519 740 491,81
III. Wynik z tytułu odsetek, dyskonta i premii (I-II)	4 031 675 847,76	1 622 480 167,90
IV. Wynik z tytułu operacji finansowych	-966 902 866,06	-482 535 942,51
V. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych	402 983 999,55	1 371 982 626,90
VI. Wynik z tytułu różnic kursowych	2 483 236 211,91	1 176 417 116,91
VII. Przychody z tytułu prowizji i opłat	16 252 257,15	18 171 774,46
VIII. Koszty z tytułu prowizji i opłat	18 169 280,97	16 147 049,43
IX. Wynik z tytułu prowizji i opłat (VII-VIII)	-1 917 023,82	2 024 725,03
X. Przychody z finansowego majątku trwałego	14 761 935,32	7 925 040,78
A. WYNIK DZIAŁALNOŚCI BANKOWEJ (III+IV+V+VI+IX+X)	**5 963 838 104,66**	**3 698 293 735,01**
XI. Pozostałe przychody operacyjne	75 613 102,55	34 472 034,70
XII. Pozostałe koszty operacyjne	2 795 540,15	3 004 086,49
XIII. Koszty amortyzacji	90 455 203,37	94 901 374,84
XIV. Koszty działania NBP	934 176 792,70	938 629 767,52
1. Wynagrodzenia z narzutami	359 411 975,36	405 774 625,88
2. Koszty administracyjne	355 416 607,03	393 341 233,24
3. Koszty zakupu krajowych znaków pieniężnych	219 348 210,31	139 513 908,40
XV. Różnica wartości rezerw	0,00	0,00
1. Przychody z rozwiązania rezerw	0,00	0,00
2. Koszty utworzenia rezerw	0,00	0,00
B. WYNIK DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ (A+XI-XII-XIII-XIV+XV)	**5 012 023 670,99**	**2 696 230 540,86**
XVI. Zyski nadzwyczajne	0,00	0,00
XVII. Straty nadzwyczajne	0,00	124 928,01
C. WYNIK OPERACJI NADZWYCZAJNYCH (XVI-XVII)	**0,00**	**-124 928,01**
D. WYNIK FINANSOWY (B+C) /ZYSK/	**5 012 023 670,99**	**2 696 105 612,85**

11.3. Informacja dodatkowa

11.3.1. Zmiany w aktywach i pasywach

Suma bilansowa aktywów i pasywów Narodowego Banku Polskiego, wynosząca na koniec grudnia 2000 r. 143.079.931 tys. zł, spadła w 2001 r. o 7.087.751 tys. zł, tj. o 5,0% w stosunku do końca 2000 r. i wynosi 135.992.180 tys zł.

Tabela 13

Zmiany aktywów i pasywów w latach 1999-2001

Wyszczególnienie	Stan na			Zmiana 2001/2000	31.12.2000 =100
	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001		
	tys. złotych				
AKTYWA					
I. Aktywa podstawowe ogółem z tego:	**142 807 101**	**140 990 795**	**133 812 698**	**-7 178 097**	**94,9**
1. Złoto i należności w złocie odpowiadające międzynarodowym standardom czystości	3 979 992	3 734 977	3 646 282	-88 695	97,6
2. Pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych	116 064 838	116 422 251	107 319 596	-9 102 655	92,2
3. Należności w walutach obcych od instytucji krajowych	490 200	376 248	244 858	-131 390	65,1
4. Kredyty w walucie polskiej udzielone bankom krajowym	6 600 645	6 503 134	5 581 720	-921 414	85,8
5. Krajowe dłużne papiery wartościowe	15 671 426	13 954 185	17 020 242	3 066 057	122,0
II. Pozostałe aktywa	**3 902 170**	**2 089 136**	**2 179 482**	**90 346**	**104,3**
SUMA BILANSOWA	**146 709 271**	**143 079 931**	**135 992 180**	**-7 087 751**	**95,0**
PASYWA					
I. Pieniądz gotówkowy w obiegu	**43 375 240**	**38 564 112**	**43 130 281**	**4 566 169**	**111,8**
II. Dłużne papiery wartościowe NBP w obiegu	**24 694 016**	**33 738 053**	**24 167 139**	**-9 570 914**	**71,6**
III. Zobowiązania w walucie polskiej	**22 607 104**	**22 940 307**	**31 381 941**	**8 441 634**	**136,8**
IV. Zobowiązania w walutach obcych	**8 510 943**	**6 437 340**	**6 139 548**	**-297 792**	**95,4**
V. Inne pasywa	**9 520 593**	**6 704 247**	**5 793 853**	**-910 394**	**86,4**
VI. Fundusze i rezerwy	**35 703 836**	**29 683 848**	**22 683 312**	**-7 000 536**	**76,4**
Wynik finansowy	**2 297 539**	**5 012 024**	**2 696 106**	**-2 315 918**	**53,8**

O zmianie poziomu sumy bilansowej na koniec 2001 r. w porównaniu z 31 grudnia 2000 r. zadecydowały głównie:

po stronie aktywów:

- spadek „pieniędzy w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych" o 9.102.655 tys. zł, tj. o 7,8%, spowodowany głównie aprecjacją złotego,
- spadek „kredytów w walucie polskiej udzielonych bankom krajowym" o 921.414 tys. zł, tj. 14,2%, związany głównie ze spłatą kredytów lombardowych,

- przyrost „krajowych dłużnych papierów wartościowych" o 3.066.057 tys. zł, tj. o 22,0%, wynikający z zakupu obligacji skarbowych nominowanych w dolarach amerykańskich wyemitowanych na spłatę zadłużenia Rzeczypospolitej Polskiej wobec Brazylii.

po stronie pasywów:

- spadek „dłużnych papierów wartościowych NBP w obiegu" o 9.570.914 tys. zł, tj. o 28,4%, spowodowany zmniejszeniem poziomu operacji otwartego rynku, w ostatnich dniach grudnia 2001 r.,
- spadek „funduszy i rezerw" o 7.000.536 tys. zł, tj. o 25,6%, wynikający z obniżenia stanu rezerwy na pokrycie ryzyka zmian, kursu złotego do walut obcych,
- spadek „wyniku finansowego" o 2.315.918 tys. zł, tj. o 46,2%,
- przyrost „pieniądza gotówkowego w obiegu" o 4.566.169 tys. zł, tj. o 11,8%, wynikający między innymi z mniejszej atrakcyjności posiadania środków na rachunkach bankowych (spadek stóp procentowych) oraz sprzedaży walut państw UGW,
- przyrost „zobowiązań w walucie polskiej" o 8.441.634 tys. zł, tj. 36,8%, spowodowany głównie wzrostem sald rachunków bieżących banków krajowych.

11.3.2. Struktura aktywów i pasywów

Główną pozycją w strukturze aktywów są „pieniądze w walutach obcych i należności w walutach obcych od instytucji zagranicznych" stanowiące prawie 79% majątku NBP. Udział tej pozycji aktywów obniżył się o 2,5 pkt. proc. w stosunku do 2000 r.

Zwiększył się natomiast udział „krajowych dłużnych papierów wartościowych" o 2,8 pkt. proc. w stosunku do 2000 r.

Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 1999-2001 przedstawia wykres 10.

Wykres 10

Zmiany w strukturze aktywów NBP w latach 1999-2001

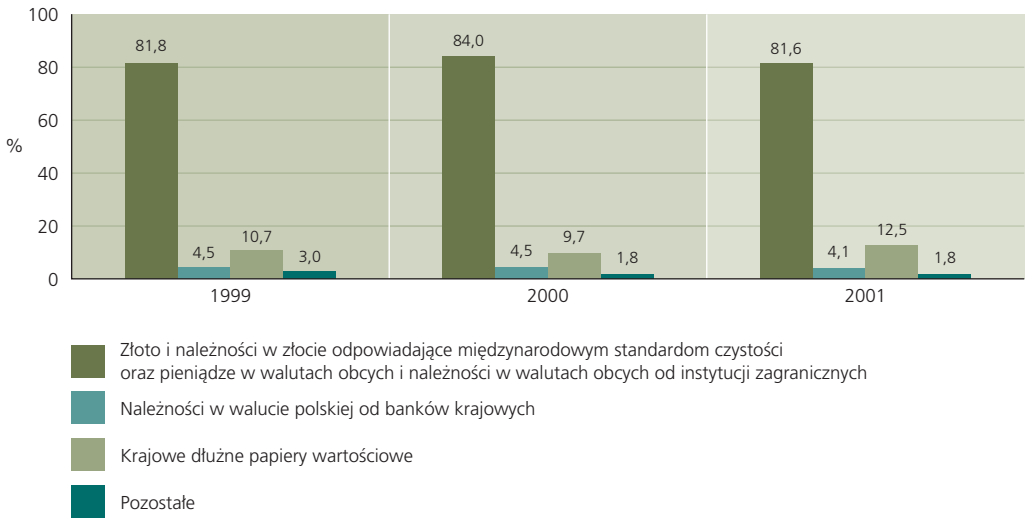

Źródło: dane NBP.

Po stronie pasywnej najwyższy udział – 31,7% w sumie bilansowej ma „pieniądz gotówkowy w obiegu" (w porównaniu z 31.12.2000 r. udział ten wzrósł o 4,7 pkt. proc.).

Drugą pozycję w strukturze pasywów stanowią „zobowiązania w walucie polskiej" (wzrost w stosunku do 2000 r. o 7,1 pkt. proc.).

Zmniejszył się natomiast udział „dłużnych papierów wartościowych NBP w obiegu" o 5,8 pkt. proc. oraz pozycji „fundusze i rezerwy" o 4,0 pkt. proc. głównie w wyniku zmniejszenia stanu rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych.

Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 1999-2001 przedstawia wykres 11.

Wykres 11

Zmiany w strukturze pasywów NBP w latach 1999-2001

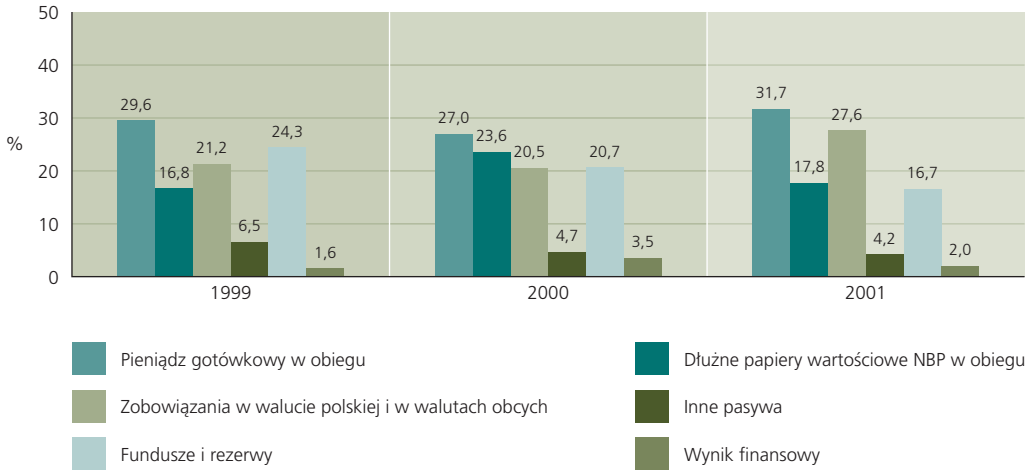

Źródło: dane NBP.

11.3.3. Zmiany w rachunku zysków i strat

Działalność Narodowego Banku Polskiego zamknęła się w 2001 r. dodatnim wynikiem finansowym w wysokości 2.696.106 tys. zł. Zysk ten jest wyższy od zakładanego o 387.506 tys. zł. Natomiast w porównaniu z 2000 r. był niższy o 2.315.918 tys. zł. Porównując zysk 2000 i 2001 r. należy mieć na uwadze skutki wprowadzenia w 2000 r. metody memoriałowej, które spowodowały jednorazowe podwyższenie zysku 2000 r., w związku z zaliczeniem do niego przychodów i kosztów ujmowanych do końca 1999 r. metodą kasową, a nie wywołały takiego efektu w 2001 r.

Tabela 14

Zmiany w rachunku zysków i strat w 2001 r.

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2000	2001			2000	2001
	tys. złotych			%		
Wynik finansowy	**5 012 024**	**2 696 106**	**-2 315 918**	**-46,2**	**100,0**	**100,0**
1. Wynik z działalności bankowej	5 963 838	3 698 294	-2 265 544	-38,0	119,0	137,2
z tego z tytułu: – odsetek, dyskonta i premii	4 031 676	1 622 480	-2 409 196	-59,8	80,4	60,2
– operacji finansowych	-966 903	-482 536	484 367	-50,1	-19,3	-17,9
– odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych	402 984	1 371 983	968 999	240,5	8,0	50,9
– różnic kursowych	2 483 236	1 176 417	-1 306 819	-52,6	49,5	43,6
– prowizji i opłat	-1 917	2 025	3 942	-	-0,0	0,1
– przychodów z finansowego majątku trwałego	14 762	7 925	-6 837	-46,3	0,3	0,3
2. Wynik z pozostałej działalności operacyjnej	-951 814	-1 002 063	-50 249	-5,3	-19,0	-37,2
z tego: – saldo pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych	72 818	31 468	-41 350	-56,8	1,5	1,2
– koszty amortyzacji	-90 455	-94 901	4 446	4,9	-1,8	-3,5
– koszty działania NBP	-934 177	-938 630	-4 453	0,5	-18,6	-34,8
3. Wynik operacji nadzwyczajnych	0	-125	-125	-	-	-0,0

Niższa realizacja wyniku finansowego w 2001 r., w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego, była spowodowana obniżeniem wyniku z działalności bankowej o 2.265.544 tys. zł.

O zmianie wyniku z działalności bankowej zadecydował głównie:

- spadek wyniku z odsetek, dyskonta i premii – o 2.409.196 tys. zł, związany z obniżeniem przychodów z odsetek, dyskonta i premii – o 2.949.818 tys. zł, (w tym głównie: z papierów wartościowych) i spadkiem kosztów – o 540.622 tys. zł (w tym między innymi z tytułu obniżenia kosztów odsetek zapłaconych od obligacji NBP),
- spadek wyniku z różnic kursowych – o 1.306.819 tys. zł, związany z niższymi rozwiązaniami rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w NBP,
- wzrost wyniku z odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych – o 968.999 tys. zł, spowodowany większą skalą sprzedaży obligacji konwersyjnych Skarbu Państwa, na które utworzone były wcześniej odpisy aktualizujące.

11.3.4. Dane szczegółowe dotyczące wyniku finansowego

11.3.4.1. Wynik z działalności bankowej

11.3.4.1.1. Wynik z tytułu odsetek, dyskonta i premii

Tabela 15

Wynik z tytułu odsetek, dyskonta i premii

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2000	2001			2000	2001
	tys. złotych			%		
Wynik z tytułu odsetek, dyskonta i premii	**4 031 676**	**1 622 480**	**-2 409 196**	**-59,8**		
Przychody z tytułu odsetek, dyskonta i premii	10 092 039	7 142 221	-2 949 818	-29,2	100,0	100,0
1. Przychody:	2 493 951	2 071 869	-422 082	-16,9	24,7	29,0
a) z odsetek od środków pieniężnych na rachunkach bankowych	1 874 700	1 464 310	-410 390	-21,9	18,6	20,5
b) z odsetek od kredytów i pożyczek	600 562	588 273	-12 289	-2,0	6,0	8,2
c) z pozostałych tytułów	13 056	15 133	2 077	15,9	0,1	0,2
d) od zadłużenia przeterminowanego	5 632	4 152	-1 480	-26,3	0,1	0,1
2. Przychody z papierów wartościowych	7 598 088	5 070 352	-2 527 736	-33,3	75,3	71,0
Koszty z tytułu odsetek, dyskonta i premii	6 060 363	5 519 740	-540 623	-8,9	100,0	100,0
1. Koszty z tytułu odsetek:	822 809	1 488 447	665 638	80,9	13,6	27,0
a) od środków pieniężnych na rachunkach bankowych	806 770	1 466 826	660 056	81,8	13,3	26,6
b) od pożyczek i kredytów	958	338	-620	-	0,0	0,0
c) z pozostałych tytułów	15 081	21 283	6 202	41,1	0,2	0,4
2. Koszty dyskonta i odsetek od papierów wartościowych NBP	5 237 554	4 031 293	-1 206 260	-23,0	86,4	73,0

11.3.4.1.2. Wynik z tytułu operacji finansowych

Poziom wyniku z tytułu operacji finansowych w 2001 r., na tle wielkości zrealizowanych w 2000 r., przedstawiono w tabeli 16:

Tabela 16

Wynik z tytułu operacji finansowych

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana	
	2000	2001		
	tys. złotych			%
Wynik z tytułu operacji finansowych	**-966 903**	**-482 536**	**484 367**	**-50,1**
Przychody z obrotu papierami wartościowymi	0	571 130	571 130	-
w tym: – zagranicznymi	0	568 873	568 873	-
– krajowymi	0	2 257	2 257	-
Koszty obrotu papierami wartościowymi	966 903	1 053 666	86 763	9,0
w tym: – zagranicznymi	622 897	392 603	-230 294	-37,0
– krajowymi	344 005	661 063	317 058	92,2

Poprawa **wyniku z tytułu operacji finansowych** wyniosła 484.367 tys. zł w stosunku do 2000 r., głównie w związku z przychodami uzyskanymi z różnicy między ceną sprzedaży papierów wartościowych a ich wartością księgową.

11.3.4.1.3. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość księgową aktywów finansowych

Poziom wyniku z tytułu odpisów aktualizujących wartość księgową aktywów finansowych w 2001 r., na tle wielkości wykonanych w 2000 r., przedstawia tabela 17.

Tabela 17

Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość księgową aktywów finansowych

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana	
	2000	2001		
	tys. złotych			%
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość aktywów finansowych	**402 984**	**1 371 983**	**968 999**	**240,5**
– przychody z tytułu rozwiązania odpisów aktualizujących	403 005	1 372 006	969 002	240,4
– koszty z tytułu dokonania odpisów aktualizujących	21	24	3	15,3

Przyczyną rozwiązania w 2001 r. odpisów aktualizujących wartość księgową aktywów finansowych były przede wszystkim następujące operacje:

- sprzedaż obligacji konwersyjnych Skarbu Państwa w ramach operacji *outright sale* – rozwiązanie odpisu w wysokości 1.366.879 tys. zł,
- rozliczenie kredytów wyrażonych w walutach obcych Warszawskiego Centrum Finansowego – 4.868 tys. zł.

11.3.4.1.4. Wynik z tytułu różnic kursowych

Wynik z tytułu różnic kursowych osiągnięty w 2001 r., na tle wielkości zrealizowanych w 2000 r., przedstawia tabela 18.

Tabela 18

Wynik z tytułu różnic kursowych

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2000	2001			2000	2001
	tys. złotych			%		
Wynik z tytułu różnic kursowych	**2 483 236**	**1 176 417**	**-1 306 819**	**-52,6**		
Przychody	2 514 839	1 194 924	-1 319 916	-52,5	100,0	100,0
z tego: – z różnic na operacjach wymiany	68 122	51 128	-16 995	-24,9	2,7	4,3
– z rozwiązania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w NBP	1 519 808	577 580	-942 228	-62,0	60,4	48,3
– z wyceny sald aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych	926 909	566 216	-360 693	-38,9	36,9	47,4
Koszty	31 603	18 507	-13 096	-41,4	100,0	100,0
z tego: – z różnic na operacjach wymiany	31 434	10 102	-21 333	-67,9	99,5	54,6
– z wyceny sald wyrażonych w walutach obcych aktywów i pasywów	169	8 405	8 236	4 886,1	0,5	45,4

Wielkość osiągniętego w 2001 r. wyniku z tytułu różnic kursowych była determinowana:

- przychodami z rozwiązania rezerwy na pokrycie ryzyka zmian kursu złotego do walut obcych w NBP, które ukształtowały się na poziomie niższym o 942.228 tys. zł, w porównaniu do ich realizacji w 2000 r. Przychody z tego tytułu wystąpiły w związku ze sprzedażą walut obcych Ministerstwu Finansów na obsługę zadłużenia zagranicznego państwa,
- przychodami z wyceny sald aktywów i pasywów wyrażonych w walutach obcych, które zmniejszyły się o 360.693 tys. zł w porównaniu do wykonania 2000 r. na skutek spadku kursu dolara amerykańskiego oraz wykupu rat kapitałowych i odsetek obligacji wyrażonych w USD (emisja 1991 r.) i częściowej spłaty należności od Banku Handlowego w Warszawie SA z tytułu lokaty walutowej.

11.3.4.1.5. Wynik z tytułu prowizji i opłat

Tabela 19

Wynik z tytułu prowizji i opłat

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2000	2001			2000	2001
	tys. złotych			%		
Wynik z tytułu prowizji i opłat	**-1 917**	**2 025**	**3 942**	**-**		
Przychody	16 252	18 172	1 920	11,8	100,0	100,0
z tego od: – banków krajowych	8 593	10 498	1 905	22,2	52,9	57,8
– banków zagranicznych	0	92	92	-	-	0,5
– sektora rządowego	4 078	5 313	1 235	30,3	25,1	29,2
– osób prywatnych	1 590	0	-1 590	-100,0	9,8	-
– innych jednostek	1 991	2 268	278	13,9	12,2	12,5
Koszty	18 169	16 147	-2 022	-11,1	100,0	100,0
z tego dla: – banków krajowych	16 136	14 162	-1 974	-12,2	88,8	87,7
– banków zagranicznych	2 024	1 985	-39	-1,9	11,1	12,3
– innych jednostek	9	0	-9	-100,0	0,1	-

Przychody z tytułu prowizji i opłat powstają w wyniku wykonywania przez NBP czynności bankowych w stosunku do sektora bankowego i części sektora rządowego (państwowe fundusze celowe). Koszty z tego tytułu związane są przede wszystkim z czynnościami bankowymi wykonywanymi przez banki komercyjne w ramach zastępczej obsługi jednostek budżetu państwa, w miejscowościach, w których NBP nie posiada własnych placówek.

11.3.4.1.6. Przychody z finansowego majątku trwałego

Przychody z finansowego majątku trwałego w 2001 r., na tle wielkości zrealizowanych w 2000 r., przedstawia tabela 20.

Tabela 20

Przychody z finansowego majątku trwałego

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2000	2001			2000	2001
	tys. złotych			%		
Przychody z finansowego majątku trwałego	**14 762**	**7 925**	**-6 837**	**-46,3**	**100,0**	**100,0**
z tego z tytułu: – sprzedaży akcji i udziałów	6 189	0	-6 189	-100,0	41,9	-
– otrzymanych dywidend	8 572	7 925	-647	-7,6	58,1	100,0
z tego od: – KUKE SA w Warszawie	99	241	142	144,4	0,7	3,0
– KIR SA w Warszawie	56	188	131	233,3	0,4	2,4
– BPT TELBANK SA w Warszawie	1 074	1 100	26	2,4	7,3	13,9
– BIS	7 343	6 396	-947	-12,9	49,7	80,7

11.3.4.2. Wynik z pozostałej działalności operacyjnej

Wynik z pozostałej działalności operacyjnej osiągnięty w 2001 r., na tle wielkości zrealizowanych w 2000 r., przedstawia tabela 21.

Koszty działania banku w 2001 r. spadły w wyrażeniu realnym, a nominalnie nieznacznie wzrosły (0,5%). Wynikało to głównie ze spadku kosztów zakupu znaków pieniężnych.

Koszty wynagrodzeń wraz z narzutami zostały wykonane na poziomie 405.775 tys. zł, wyższym o 12,9% w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym, z tego:

- 6,9% stanowiły koszty wynagrodzeń – przechodzące na 2001 r. – będące skutkami finansowymi decyzji o zmianie wynagrodzeń z dniem 1 lipca 2000 r.,
- pozostała część wzrostu była efektem decyzji Zarządu NBP, dotyczącej podwyższenia z dniem 1 stycznia 2001 r. wynagrodzeń dla pracowników NBP, z wyłączeniem kadry kierowniczej (członków Zarządu NBP, dyrektorów i wicedyrektorów departamentów Centrali NBP, jednostek organizacyjnych oraz GINB, a także doradców Prezesa), których wynagrodzenie w 2001 r. zostało zamrożone na poziomie z roku 2000.

Koszty administracyjne ukształtowały się na poziomie 393.341 tys. zł. Wielkość kosztów administracyjnych była rezultatem realizacji nowych zadań określonych w *Planie działalności NBP*, związanych – między innymi – z aktywnym uczestnictwem NBP w procesie wymiany na euro walut narodowych państw wchodzących w skład Unii Gospodarczej i Walutowej oraz rozszerzeniem zakresu polityki informacyjnej, promocji bankowej oraz działań edukacyjnych NBP na rzecz społeczeństwa.

W kategorii kosztów administracyjnych mieszczą się zarówno koszty o charakterze typowo administracyjnym, związane z bieżącym funkcjonowaniem banku (np. koszty energii, telekomunikacji, zaopatrzenia biurowego, bhp, podróży służbowych), jak również nakłady mające na celu: poprawę jakości usług świadczonych dla sektora finansów publicznych (nakłady związane ze szkoleniami, instalacją i serwisem systemu bankowości elektronicznej), dostosowanie działalności

Narodowego Banku Polskiego do standardów Europejskiego Banku Centralnego i Europejskiego Systemu Banków Centralnych (współfinansowanie programu PHARE 2000). Wzrost cen towarów i usług (w tym szczególnie cen usług kontrolowanych, takich jak energia elektryczna) wpływał na wzrost kosztów administracyjnych.

Tabela 21

Wynik z pozostałej działalności operacyjnej

Wyszczególnienie	Dane za rok		Zmiana		Struktura	
	2000	2001			2000	2001
	tys. złotych			%		
Wynik z pozostałej działalności operacyjnej	**-951 814**	**-1 002 063**	**-50 249**	**-5,3**		
I. Pozostałe przychody operacyjne	75 613	34 472	-41 141	-54,4	100,0	100,0
II. Pozostałe koszty operacyjne	2 796	3 004	209	7,5	100,0	100,0
III. Koszty amortyzacji	90 455	94 901	4 446	4,9	100,0	100,0
IV. Koszty działania NBP	934 177	938 630	4 453	0,5	100,0	100,0
1. Wynagrodzenia z narzutami	359 412	405 775	46 363	12,9	38,5	43,2
z tego: – koszty wynagrodzeń	301 650	339 741	38 091	12,6	32,3	36,2
– koszty narzutów na wynagrodzenia	57 762	66 034	8 272	14,3	6,2	7,0
2. Koszty administracyjne	355 417	393 341	37 925	10,7	38,0	41,9
z tego: – zużycie materiałów i energii	30 297	31 654	1 357	4,5	3,2	3,4
– świadczenia na rzecz pracowników[1]	15 300	36 453	21 153	138,3	1,6	3,9
– koszty podróży służbowych	8 276	9 020	744	9,0	0,9	1,0
– koszty usług obcych	113 672	134 395	20 723	18,2	12,2	14,3
– podatki i opłaty	4 176	5 226	1 050	25,1	0,4	0,6
– inne koszty działalności bankowej	174 401	167 191	-7 211	-4,1	18,7	17,8
– pozostałe koszty administracyjne	5 371	5 001	-369	-6,9	0,6	0,5
– odpisy na fundusze specjalne	3 923	4 401	478	12,2	0,4	0,5
3. Koszty zakupu krajowych znaków pieniężnych	219 348	139 514	-79 834	-36,4	23,5	14,9

[1] Począwszy od 2001 r. pozycja obejmuje koszty Pracowniczego Programu Emerytalnego w kwocie 23.303 tys. zł.

Koszty zakupu znaków pieniężnych ukształtowały się na poziomie 139.514 tys. zł, co oznacza, iż były niższe o 79.834 tys. zł od kosztów poniesionych w 2000 r. Na koszty zakupu znaków pieniężnych złożyły się:

- koszty zakupu przez NBP banknotów od Państwowej Wytwórni Papierów Wartościowych SA (75.222 tys. zł),
- koszty zakupu monet dostarczonych przez Mennicę Państwową (64.292 tys. zł).

11.3.4.3. Wynik operacji nadzwyczajnych

W 2001 r. NBP odnotował straty nadzwyczajne w wysokości 125 tys. zł, z tego 1 tys. zł w O/O Bydgoszcz – straty powstałe w wyniku zdarzeń losowych oraz 124 tys. zł – straty związane z poniesionymi kosztami organizacji konferencji „Kierunki polityki gospodarczej w krajach OECD: analiza doświadczeń". Konferencja nie odbyła się w 2001 r. na skutek ataków terrorystycznych dnia 11 września 2001 r.

11.3.4.4. Zysk NBP i jego podział

W 2001 r., wynik finansowy Narodowego Banku Polskiego zamknął się kwotą 2.696.106 tys. zł, niższą o 2.315.918 tys. zł od wielkości zrealizowanej w roku 2000. Po zatwierdzeniu *Rocznego sprawozdania finansowego NBP za 2001 rok* przez Radę Ministrów, wyżej wymieniona wielkość wyniku finansowego NBP zostanie podzielona na odpisy na fundusze NBP (rezerwowy i premiowy) oraz na wpłatę z zysku NBP do budżetu państwa. Przy kształtowaniu się zysku NBP na poziomie 2.696.106 tys. zł, odpisy na fundusze NBP wyniosą 113.922 tys. zł, natomiast wpłata z zysku – 2.582.184 tys. zł.

2001

Raport Roczny

NBP

Narodowy Bank Polski

12

BILANS PŁATNICZY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ZA 2001 ROK

12.1. Synteza

Analiza danych bilansu płatniczego w ujęciu płatniczym w 2001 r. prowadzi do kilku ogólnych stwierdzeń:

1. Obserwowany był stały proces przywracania równowagi zewnętrznej, czego ilustracją były korzystne zmiany relacji salda obrotów bieżących do PKB, tak w ujęciu kwartalnym, jak i w ujęciu rocznym. Wskaźnik kwartalny w IV kwartale osiągnął poziom -3,6%, podczas gdy w I kwartale wynosił on -5,5%. Jeżeli chodzi o jego poziom w ujęciu rocznym, to w 2001 r. wyniósł on -4,1%, podczas gdy w 2000 r. kształtował się na poziomie -6,3%.

2. Ujemne saldo obrotów bieżących zmniejszyło się w stosunku do poprzedniego roku o 2.786 mln USD. Złożyły się na to:

a) korzystna, z punktu widzenia ograniczenia deficytu obrotów bieżących, sytuacja w zakresie wymiany towarów z zagranicą; została utrzymana, pomimo spadkowego trendu, wysoka dynamika płatności z tytułu eksportu towarów w ujęciu dolarowym na poziomie 7,1%, przy niskiej dynamice importu równej 1,3%;

b) zmniejszenie ujemnego salda usług o 710 mln USD, tj. o 42,1%;

c) wysoki poziom nadwyżki niesklasyfikowanych obrotów bieżących w kwocie 4.395 mln USD.

3. Poprawa salda obrotów towarowych i usług jest związana zarówno z czynnikiem koniunkturalnym, jak i strukturalnym. Jeśli chodzi o czynnik koniunkturalny, to osłabienie popytu krajowego z jednej strony wpływało na ograniczenie importu, z drugiej zaś strony skłaniało przedsiębiorstwa do ekspansji eksportowej. Na ekspansję eksportową istotnie wpływał również znaczący wzrost eksportu towarów wysoko przetworzonych, takich jak części i akcesoria do samochodów (wzrost o 37,9%), odbiorniki telewizyjne (wzrost o 42,9%) i silniki spalinowe (wzrost o 18,0%). Świadczy to o zwiększeniu konkurencyjności polskich wyrobów na zagranicznych rynkach.

4. Utrzymywała się korzystna struktura napływu kapitału zagranicznego. Inwestycje o charakterze długookresowym (inwestycje bezpośrednie i kredyty długoterminowe) stanowiły 79,3% napływającego kapitału, co było czynnikiem stabilizującym finansowanie deficytu obrotów bieżących.

5. Utrzymywał się wysoki, stabilny poziom napływu i korzystna struktura zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Dominował (83,3%) kapitał własny, czyli zakup akcji lub udziałów w polskich przedsiębiorstwach bezpośredniego inwestowania. Można z tego wnosić, że inwestorzy bezpośredni traktują swoje zaangażowanie w gospodarkę polską jako proces trwały. Napływ inwestycji bezpośrednich umożliwił sfinansowanie aż 97,6% deficytu obrotów bieżących.

6. Analiza wskaźników bezpieczeństwa, takich jak: relacja deficytu obrotów bieżących do PKB, krotność miesięcznego importu finansowana aktywami rezerwowymi, poziom finansowania obrotów bieżących przez długoterminowe inwestycje bezpośrednie, a także indeksu makroekonomicznej podatności na kryzys, wskazuje na zmniejszenie się zagrożenia wystąpienia w gospodarce polskiej kryzysu walutowego.

12.2. Rachunek bieżący

12.2.1. Poprawa salda obrotów bieżących

W 2001 r. nastąpiła znaczna poprawa salda obrotów bieżących bilansu płatniczego. Deficyt na rachunku obrotów bieżących zmniejszył się o 2.786 mln USD, tj. o 28,0%, w porównaniu z 2000 r., osiągając poziom -7.166 mln USD.

Tabela 22

Składowe salda obrotów bieżących (w mln USD)

Wyszczególnienie	2000	2001	Kwartały 2001			
			I	II	III	IV
Saldo obrotów bieżących	**-9 952**	**-7 166**	**-2 230**	**-2 210**	**-973**	**-1 753**
Saldo obrotów towarowych	-13 168	-11 675	-3 147	-2 776	-2 735	-3 017
Saldo usług	-1 686	-976	-350	-197	-186	-243
Saldo dochodów	-759	-896	165	-635	-111	-315
Saldo transferów	1 681	1 986	372	424	693	497
Saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących	3 980	4 395	730	974	1 366	1 325

Korzystne zmiany salda rachunku obrotów bieżących były przede wszystkim wynikiem wzrostu o 7,1% eksportu towarów oraz o 13,8% eksportu usług, przy jednoczesnym obniżeniu o 4,4% płatności za import usług oraz niewielkim wzroście o 1,3% płatności za import towarów. Poprawie uległo saldo transferów bieżących. Dominujące znaczenie dla dodatniego salda transferów posiadają transfery prywatne, dokonywane głównie na rzecz krajowych osób fizycznych. Tradycyjnie wysoką, dodatnią wartość osiągnęło saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących, które w porównaniu z 2000 r. zwiększyło się o 10,4%.

Przedstawione wyżej pozytywne zjawiska w zakresie kształtowania salda obrotów bieżących wpłynęły na poziom wskaźnika relacji obrotów bieżących do produktu krajowego brutto (PKB), który uległ znaczącej poprawie (wykres 12).

Wykres 12

Saldo obrotów bieżących w relacji do PKB (kwartały netto)

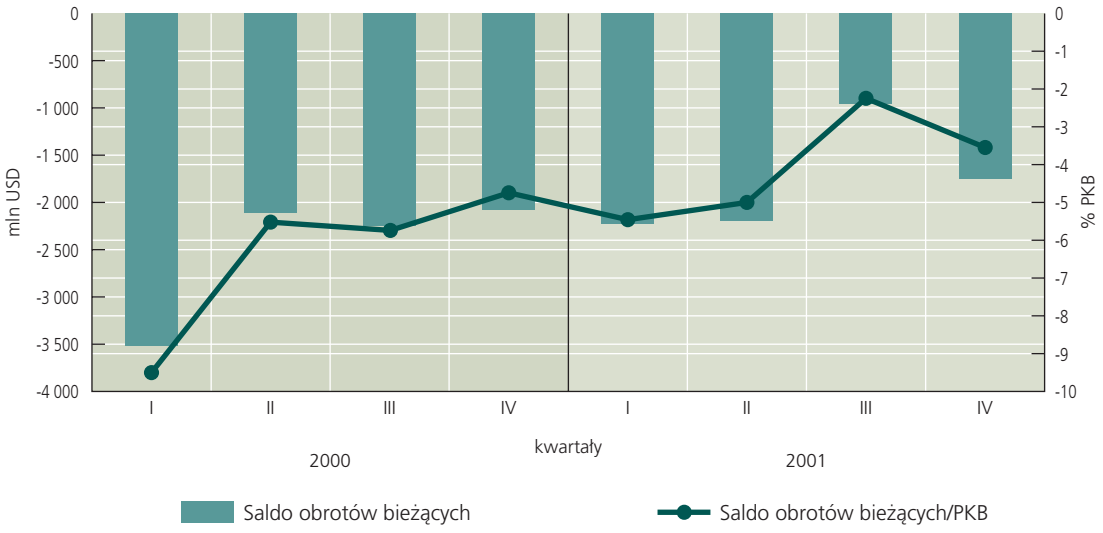

12.2.2. Wzrost eksportu towarów

W 2001 r. wpływy z eksportu wyniosły 30.275 mln USD, czyli 33.823 mln EUR. W ujęciu dolarowym były one większe niż w 2000 r. o 7,1%, a w euro o 9,9%.

Wykres 13

Eksport – dynamika

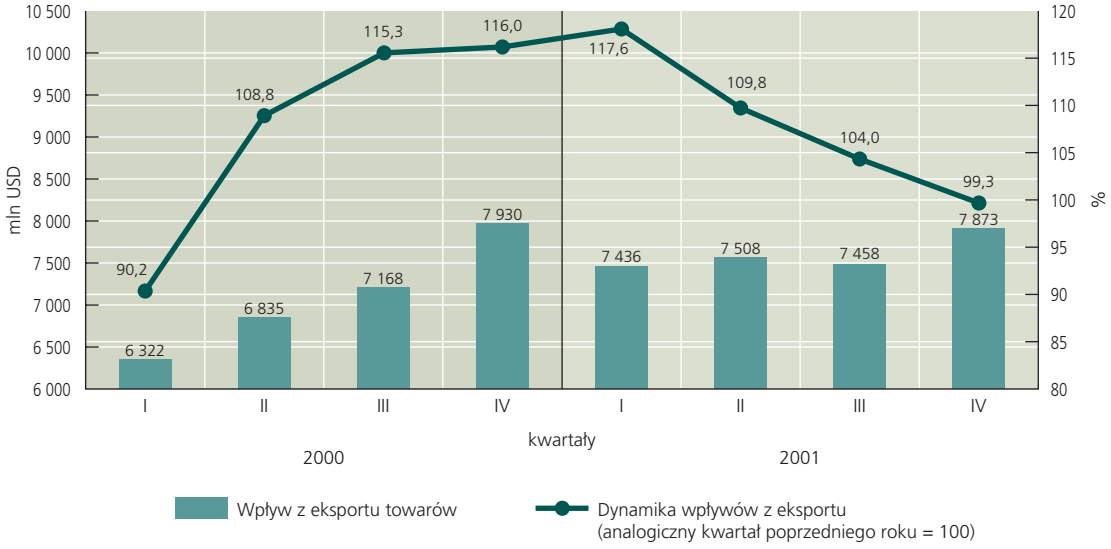

Analizując wpływy z tytułu eksportu w poszczególnych kwartałach 2000 i 2001 r. oraz wskaźniki dynamiki wzrostu eksportu (wykres 13) wyraźnie widać, że poziom eksportu w 2001 r. kształtował się na wyższym poziomie niż w 2000 r. Jedynie w IV kwartale 2001 r. eksport był nieznacznie niższy niż w analogicznym okresie 2000 r. Tempo wzrostu eksportu począwszy od II kwartału 2001 r., wykazuje tendencję malejącą. Spowodowane to było w części coraz wyższą bazą odniesienia, którą stanowiły wartości eksportu w 2000 r. Wpływ na obniżenie tempa wzrostu eksportu miał również malejący popyt zewnętrzny.

Malejące tempo wzrostu wpływów z tytułu eksportu potwierdza również analiza trendu za pomocą filtru Hodricka-Prescotta.

Wykres 14

Eksport – trend

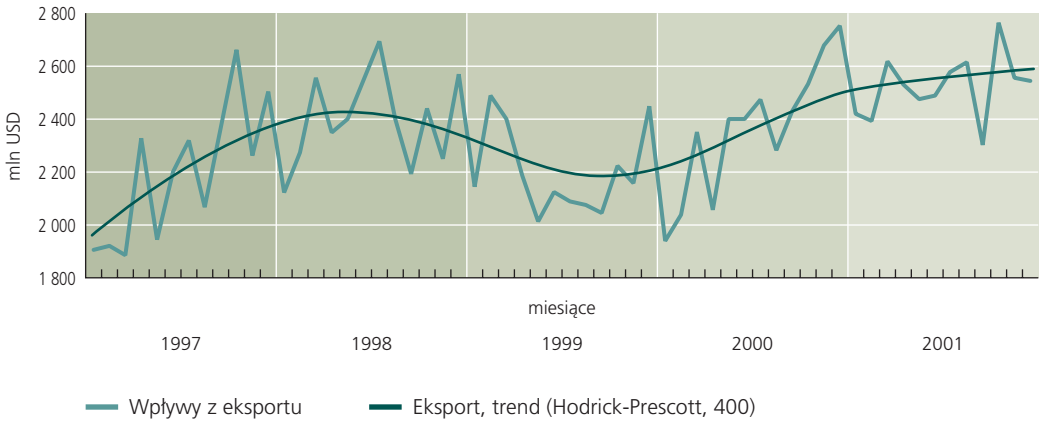

Wykorzystując dane statystyki handlu zagranicznego, sporządzonej na podstawie danych celnych[71], można stwierdzić, że przyrost wartości eksportu towarów w 2001 r. dotyczył przede wszystkim następujących grup towarów:

– statków łodzi oraz konstrukcji pływających (wzrost o 858 mln USD, tj. o 83,2%),

– części i akcesoriów samochodowych (wzrost o 284 mln USD, tj. o 37,9%),

– silników spalinowych oraz części do tych silników (wzrost o 267 mln USD, tj. o 21,2%),

– mebli (wzrost o 297 mln USD, tj. o 14,0%),

– odbiorników telewizyjnych (wzrost o 272 mln USD, tj. o 42,9%).

W zakresie struktury geograficznej wartość oraz dynamika eksportu w 2001 r. zależały głównie od kształtowania się dostaw eksportowych do niżej wymieniowych krajów, które miały największy udział w polskim eksporcie:

– Krajów Unii Europejskiej (69,2% eksportu). Wzrost eksportu do tych krajów wyniósł 2.923 mln USD, tj. 13,2%. Dominującym partnerem były Niemcy – 34,4% udziału w eksporcie oraz wzrost eksportu o 1.411 mln USD, tj. o 12,8%. Wysoki przyrost eksportu do z krajów Unii dotyczył również Wielkiej Brytanii (wzrost o 382 mln USD, tj. o 26,9%) oraz Francji (wzrost o 311 mln USD, tj. o 18,9%);

– Czech (4,0% eksportu) – wzrost eksportu o 239 mln USD, tj. o 20,0%;

– Ukrainy (2,8% eksportu) – wzrost eksportu o 210 mln USD, tj. o 26,5%;

– Rosji (2,9% eksportu) – wzrost eksportu o 207 mln USD, tj. o 24,3%;

– Stanów Zjednoczonych (2,4% eksportu) – spadek eksportu o 142 mln USD, tj. 14,3%.

12.2.3. Import towarów

Wypłaty za import w 2001 r. wyniosły 41.950 mln USD, zaś w euro 46.848 mln EUR. Wzrost płatności za import towarów kształtował się na poziomie 527 mln USD (wzrost o 1,3%) dla wartości wyrażonej w USD, czyli 1.878 mln EUR (wzrost o 4,2%) dla danych w euro.

Wykres 15

Import – dynamika

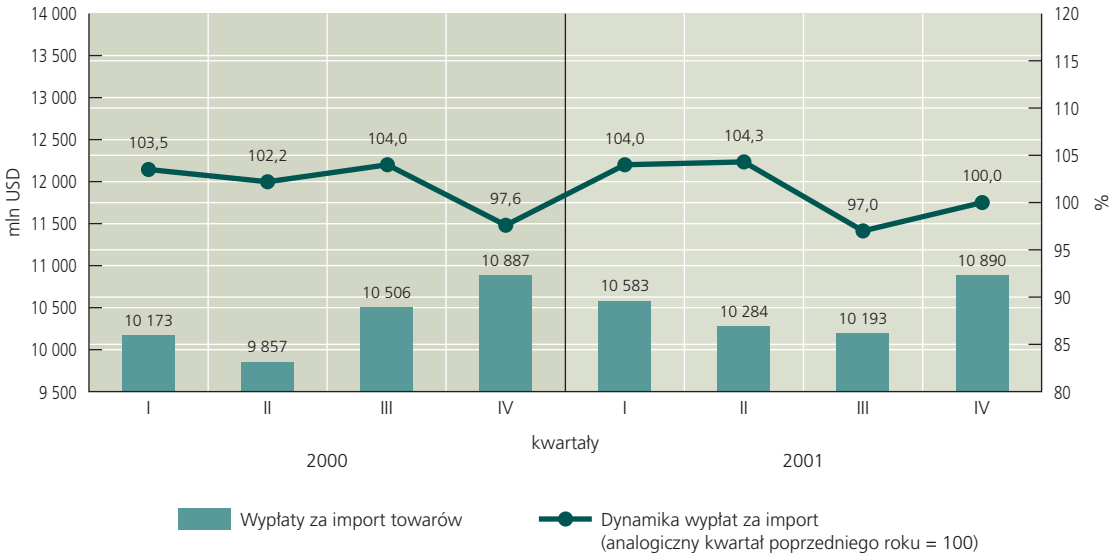

Rozkład kwartalnych płatności za import towarów w 2001 r. oraz ich dynamiki w stosunku do analogicznego okresu 2000 r. wskazuje na ustabilizowany poziom importu, osiągający wartości nieznacznie wyższe niż w roku 2000. Potwierdza to również analiza trendu za pomocą filtru Hodricka-Prescotta (wykres 16).

[71] Wg danych z dokumentów SAD za 2001 r.

Wykres 16

Import – trend

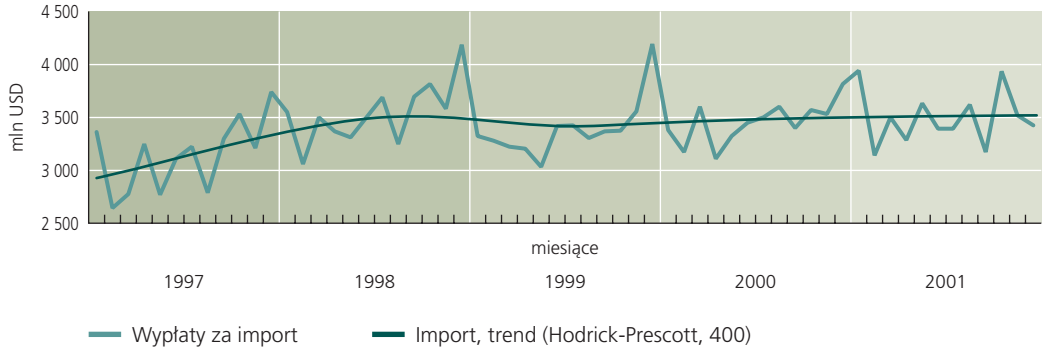

Wzrost wypłat importowych w IV kwartale 2001 r. miał charakter sezonowy. Analizując dane odsezonowane[72] widać (wykres 17), że import w IV kwartale 2001 r. był niższy od importu w III kwartale 2001 r. (o 3,5%), jak również w analogicznym kwartale 2000 r. (o 1,1%).

Wykres 17

Import – dane odsezonowane

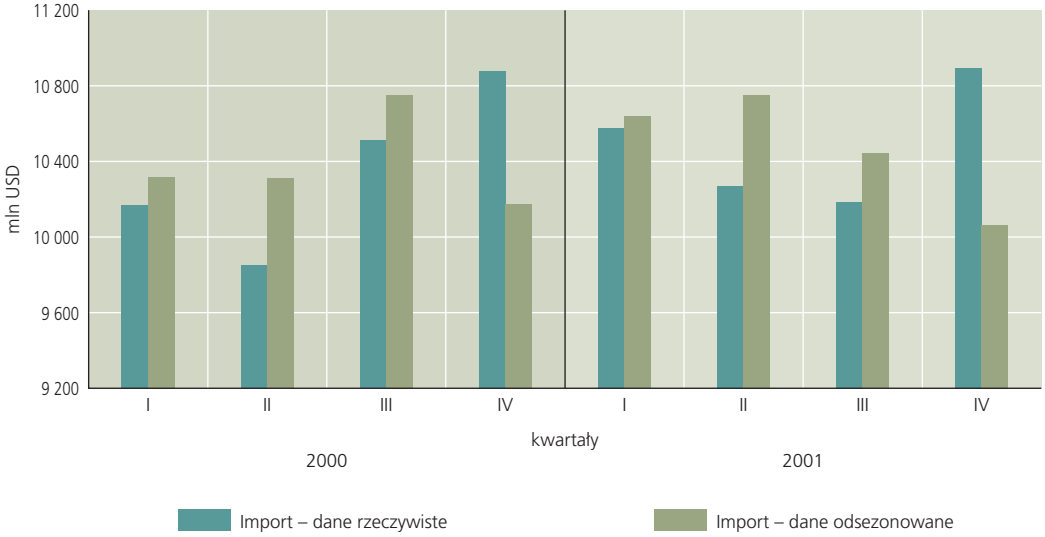

Na podstawie danych z dokumentów SAD, można stwierdzić, że zmiany poziomu importu były następstwem zarówno wzrostu, jak i spadku importu w wielu grupach towarowych.

Import towarów konsumpcyjnych wzrósł w większym stopniu (wzrost o 981 mln USD, tj. o 10,3%) niż import zaopatrzeniowy, (wzrost o 343 mln, tj. o 1,1%). Wzrost importu dóbr konsumpcyjnych dotyczył głównie samochodów osobowych (wzrost o 287 mln USD) oraz produktów farmaceutycznych (wzrost o 293 mln USD).

Najniższym przyrostem wartości charakteryzował się wzrost importu dóbr inwestycyjnych (wzrost o 31 mln USD, tj. 0,3%). Wzrost importu dóbr inwestycyjnych dotyczył przemysłowych środków transportu i wynosił 79 mln USD. Natomiast nieznacznie obniżył się o 0,6% (48 mln USD) import dóbr inwestycyjnych poza środkami transportu.

[72] Odsezonowanie zostało dokonane dla danych kwartalnych z okresu 1997-2001.

W zakresie struktury geograficznej wartość oraz dynamika importu w 2001 r. zależały głównie od kształtowania się dostaw importowych z:

– Krajów Unii Europejskiej (61,4% importu). Wzrost importu z tych krajów wyniósł 915 mln USD, tj. 3,1%. Dominującym partnerem były Niemcy – 24,0% importu oraz wzrost importu o 348 mln USD, tj. o 3,0%. Wysoki przyrost importu z krajów UE dotyczył również Francji (wzrost o 271 mln USD, tj. o 8,6%). Natomiast spadł import z Wielkiej Brytanii o 91 mln USD, tj. 4,2%;

– Rosji (8,8% importu) – spadek importu o 192 mln USD, tj. o 4,2%;

– Czech (3,5% importu) – silny wzrost importu o 176 mln USD, tj. 11,3%;

– Stanów Zjednoczonych (3,4% importu) – bardzo silny spadek importu o 460 mln USD, tj. 21,4%;

– Chin (3,2% importu) – wzrost importu o 242 mln USD, tj. 17,6%.

12.2.4. Struktura walutowa płatności towarowych

Większość płatności towarowych w obrotach z zagranicą (ponad 54%) realizowana była w 2001 r. w euro. Udział euro w strukturze płatności towarowych systematycznie zwiększa się. Natomiast zmniejszył się udział dolara amerykańskiego, chociaż nadal znacząca cześć obrotów rozliczana jest w tej walucie (33,7% eksportu oraz 31,8% importu). Charakterystyczny jest również systematyczny wzrost udziału złotego w rozliczeniach obrotów towarowych z zagranicą.

Tabela 23

Struktura walutowa płatności towarowych (w %)

Wyszczególnienie	Eksport			Import		
	2000	2001	zmiana udziału 2001-2000	2000	2001	zmiana udziału 2001-2000
Ogółem	**100,0**	**100,0**	**-**	**100,0**	**100,0**	**-**
w tym: EUR	49,4	54,7	5,3	48,2	54,2	6,0
USD	36,2	33,7	-2,5	34,8	31,8	-3,0
PLN	3,5	4,1	0,6	3,9	4,6	0,7

12.2.5. Niższy deficyt płatności w usługach

Saldo płatności usługowych w 2001 r. było, podobnie jak w poprzednich trzech latach, ujemne i wyniosło -976 mln USD. Jednak w porównaniu z 2000 r. nastąpiła znacząca poprawa salda o 710 mln USD. Był to wynik wzrostu wpływów z eksportu o 13,8%, przy jednoczesnym spadku o 4,4% wypłat z tytułu importu usług.

Wykres 18

Usługi

Tabela 24

Wynik netto płatności usługowych (w mln USD)

Wyszczególnienie	2000	2001	Zmiana 2001-2000
Usługi ogółem	**-1 686**	**-976**	**710**
1. Usługi transportowe	224	374	150
2. Podróże zagraniczne	-91	-17	74
3. Usługi pocztowe, kurierskie i telekomunikacyjne	-208	-60	148
4. Usługi budowlane	-247	-190	57
5. Ubezpieczenia i reasekuracja	-99	-77	22
6. Usługi finansowe	-101	-190	-89
7. Usługi informatyczne i informacyjne	-149	-169	-20
8. Patenty, prawa autorskie i opłaty	-443	-412	31
9. Pozostałe usługi handlowe	-360	-106	254
10. Usługi dla ludności, audiowizualne, kulturalne i rekreacyjne	-90	-38	52
11. Utrzymanie przedstawicielstw (rządowe)	-121	-91	30
12. Inne	-1	0	1

Analiza struktury rodzajowej płatności usługowych wskazuje, że poza usługami finansowymi oraz informatycznymi i informacyjnymi poprawie uległy salda wszystkich pozostałych rodzajów usług. Poprawa wyniku netto płatności usługowych w 2001 r. była przede wszystkim wynikiem:

- zmniejszenia deficytu w zakresie usług handlowych[73] o 254 mln USD oraz usług pocztowych, kurierskich i telekomunikacyjnych o 148 mln USD. W przypadku usług handlowych, które stanowią dominującą pozycję w strukturze płatności usługowych, nastąpił wzrost eksportu o 6,8%, przy obniżeniu importu o 11,6%. Wzrost salda usług pocztowych, kurierskich i telekomunikacyjnych został spowodowany silnym spadkiem wypłat z tytułu importu tych usług o 151 mln USD, tj. o 37,9%, przy niewielkim spadku ich eksportu o 3 mln USD, tj. 1,6%. Poprawa sald płatności tych usług w dużym stopniu została spowodowana rozwojem działalności krajowych firm z udziałem kapitału zagranicznego, świadczących takie usługi;
- wzrostu dodatniego wyniku w zakresie usług transportowych o 150 mln USD. Wzrost wpływów z tytułu eksportu usług transportowych o 19,6% oraz importu tych usług o 3,1% był wynikiem zwiększonych obrotów towarowych z zagranicą. W przypadku usług transportowych istotna część rozliczeń dokonywana jest w innej formie niż płatności bankowe. Stąd pełne rozliczenia z zagranicą z tytułu tych usług (podobnie jak podróży zagranicznych) zostaną zaprezentowane w bilansie płatniczym na bazie transakcji;
- spadku importu usług budowlanych o 12,3% przy jednoczesnym wzroście eksportu o 30,6% tego rodzaju usług, co wpłynęło na poprawę salda o 57 mln USD.

Rosnące trudności w znalezieniu zbytu na rynku krajowym spowodowały, iż polskie podmioty gospodarcze zaktywizowały działalność usługową na rynkach zagranicznych. Ponadto, krajowe firmy świadczące usługi oferowały również polskim podmiotom bardziej korzystne warunki realizacji usług, co spowodowało wzrost ich konkurencyjności w stosunku do firm zagranicznych, a w rezultacie spadek importu usług.

[73] Kategoria *Pozostałych usług handlowych* obejmuje płatności dotyczące pośrednictwa handlowego, leasingu operacyjnego, usług inżynieryjnych, usług doradztwa prawnego, rachunkowego itp.

12.2.6. Ujemne saldo dochodów

W 2001 r. odnotowano ujemne saldo dochodów, wynoszące -896 mln USD. Ujemne saldo zwiększyło się o 18,1% w porównaniu z saldem w 2000 r., które wynosiło -759 mln USD.

Tabela 25

Dochody

Wyszczególnienie	2000	2001	Zmiana 2001-2000	Dynamika 2001/2000
	mln USD			%
WPŁYWY	**2 248**	**2 652**	**404**	**118,0**
Wynagrodzenia pracowników	191	192	1	100,5
Dochody od inwestycji bezpośrednich	30	64	34	213,3
Dochody od inwestycji portfelowych	1 047	1 436	389	137,2
Dochody od pozostałych inwestycji	946	941	-5	99,5
Inne dochody	34	19	-15	55,9
WYPŁATY	**3 007**	**3 548**	**541**	**118,0**
Wynagrodzenia pracowników	164	200	36	122,0
Dochody od inwestycji bezpośrednich	527	862	335	163,6
Dochody od inwestycji portfelowych	925	1 054	129	113,9
Dochody od pozostałych inwestycji	1 365	1 404	39	102,9
Inne dochody	26	28	2	107,7
SALDO	**-759**	**-896**	**-137**	**-**
Wynagrodzenia pracowników	27	-8	-35	-
Dochody od inwestycji bezpośrednich	-497	-798	-301	-
Dochody od inwestycji portfelowych	122	382	260	-
Dochody od pozostałych inwestycji	-419	-463	-44	-
Inne dochody	8	-9	-17	-

Utrzymująca się ujemna wartość salda dochodów wynika z istniejącej i pogłębiającej się przewagi wielkości polskich pasywów zagranicznych (czyli inwestycji dokonanych przez nierezydentów w Polsce) nad wielkością aktywów zagranicznych (czyli polskich inwestycji dokonanych za granicą).

Łączne wpływy z tytułu dochodów polskich podmiotów od ich aktywów zagranicznych wyniosły 2.652 mln USD i były o 18% wyższe niż przed rokiem.

Największy udział we wpływach miały dochody od inwestycji portfelowych (54,2% wpływów). Druga, pod względem udziału we wpływach w 2001 r., kategoria dochodów to dochody od pozostałych inwestycji, przede wszystkim lokat w bankach za granicą (35,5% całości wpływów w 2001 r.). Duży udział w obu kategoriach wpływów miały dochody uzyskiwane przez NBP z rezerw walutowych.

Istotne powiększenie wpływów z tytułu dochodów od inwestycji portfelowych (wyższych o 37,2% niż przed rokiem) było w głównej mierze wynikiem dokonanej przez Skarb Państwa w I kwartale 2001 r. sprzedaży pakietu 30-letnich zerokuponowych obligacji rządu USA, stanowiących zabezpieczenie wykupionych wcześniej obligacji Brady'ego. Odsetki od obligacji rządu USA w kwocie 242 mln USD zostały zarejestrowane w kategorii dochodów od inwestycji portfelowych.

Wykres 19

Dochody

Wypłaty z tytułu dochodów od inwestycji dokonanych przez nierezydentów w Polsce wyniosły w 2001 r. 3.548 mln USD i były o 18,0% wyższe niż przed rokiem. Główną przyczyną wzrostu było zwiększenie przez zagranicznych inwestorów bezpośrednich transferu zysków do krajów macierzystych. Kwota transferowanych dochodów z inwestycji bezpośrednich wzrosła z 527 mln USD w 2000 r. do 862 mln USD w 2001 r., tj. o 63,6%. Znaczny udział w wypłatach z tytułu dochodów miały odsetki zapłacone przez Skarb Państwa wierzycielom zrzeszonym w Klubie Paryskim (w ramach dochodów od pozostałych inwestycji) oraz nierezydentom posiadającym obligacje wyemitowane przez Skarb Państwa zarówno na rynkach zagranicznych, jak i na rynku krajowym (w ramach dochodów od inwestycji portfelowych).

12.2.7. Transfery bieżące

Transfery bieżące są pozycją bilansu płatniczego, której dodatnie saldo od wielu lat wpływa na poprawę salda obrotów bieżących. W 2001 r. nadwyżka w zakresie transferów bieżących wyniosła 1.986 mln USD, co oznacza wzrost salda o 305 mln USD, tj. o 18,1%.

Wykres 20

Transfery

Wpływy z tytułu transferów bieżących wyniosły 2.644 mln USD, co oznacza wzrost w stosunku do 2000 r. o 485 mln USD, czyli o 22,5%. Wzrost wpływów koncentrował się w III kwartale i był głównie rezultatem wpływów z tytułu odszkodowań za pracę przymusową Polaków w okresie II wojny światowej. Wpływy z tego tytułu w III kwartale wyniosły 196 mln USD, a w całym 2001 r. 297 mln USD, czyli stanowiły 61,2% rocznego wzrostu wpływów ogółem w zakresie transferów bieżących.

Wypłaty transferów bieżących w 2001 r. wyniosły 658 mln USD, a więc wzrosły o 180 mln USD, czyli o 37,7%.

Tabela 26

Transfery bieżące – wpływy, wypłaty i dynamika

Wyszczególnienie	2000	2001	Zmiana 2001-2000	Dynamika 2001/2000
	mln USD			%
WPŁYWY	**2 159**	**2 644**	**485**	**122,5**
Transfery rządowe	316	401	85	126,9
Transfery prywatne	1 843	2 243	400	121,7
WYPŁATY	**478**	**658**	**180**	**137,7**
Transfery rządowe	57	125	68	219,3
Transfery prywatne	421	533	112	126,6
SALDA	**1 681**	**1 986**	**305**	**-**
Transfery rządowe	259	276	17	-
Transfery prywatne	1 422	1 710	288	-

W strukturze transferów bieżących zwraca uwagę dominujący udział transferów prywatnych, dokonanych na rzecz osób fizycznych oraz innych podmiotów sektora pozarządowego. Transfery prywatne, których saldo wynosiło 1.710 mln USD, stanowiły 84,8% wpływów oraz 81,0% wypłat zrealizowanych w zakresie transferów bieżących. Obejmowały one przekazy pieniężne dokonywane w obrocie z zagranicą z tytułu przekazów zarobków, rent i emerytur, spadków, podatków, składek i opłat członkowskich oraz darowizn. Większość tych transakcji realizowana była za pośrednictwem rachunków walutowych osób fizycznych.

Transfery rządowe stanowiące pozostałą część transferów bieżących, po stronie wpłat zawierały głównie dary i pomoc bezzwrotną przekazywaną z zagranicy na rzecz jednostek sektora rządowego, zaś po stronie wypłat głównie składki i opłaty członkowskie.

12.2.8. Wzrost salda niesklasyfikowanych obrotów bieżących

Saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących odzwierciedla napływ netto środków w formie pieniędzy zagranicznych (banknotów i monet) do kas walutowych polskich banków z tytułu transakcji dokonanych między rezydentami a nierezydentami, które nie zostały sklasyfikowane według standardowych pozycji bilansu płatniczego.

Wartość salda niesklasyfikowanych obrotów bieżących, prezentowana w obrotach bieżących bilansu płatniczego za 2001 r. wyniosła 4.395 mln USD[74], co oznacza wzrost nadwyżki o 415 mln USD, tj. o 10,4% w stosunku do poprzedniego roku.

[74] Kwota faktycznie zarejestrowanego przez system bankowy salda skupu walut obcych powiększona o saldo transakcji gotówkowych zrealizowanych na rachunkach walutowych krajowych osób fizycznych, była znacznie wyższa i wynosiła 5.334 mln USD. Potrzeba dokonania korekty wynikała z konieczności pomniejszenia ww. kwoty o wartość transakcji zrealizowanych w obrocie z osobami krajowymi, będących skutkiem wycofywania z obiegu w I kwartale 2002 r. walut narodowych krajów UGW oraz zastąpienia ich walutą euro. Na podstawie analizy średniomiesięcznych wartości skupu oraz wpłat gotówkowych na rachunki walutowe krajowych osób fizycznych w latach 1997-2000 oszacowano kwotę korekty salda niesklasyfikowanych obrotów bieżących dla potrzeb zestawienia bilansu płatniczego. Wartość korekty, dokonanej w IV kwartale 2001 r., wynosiła 937 mln USD.

Wykres 21

Saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących

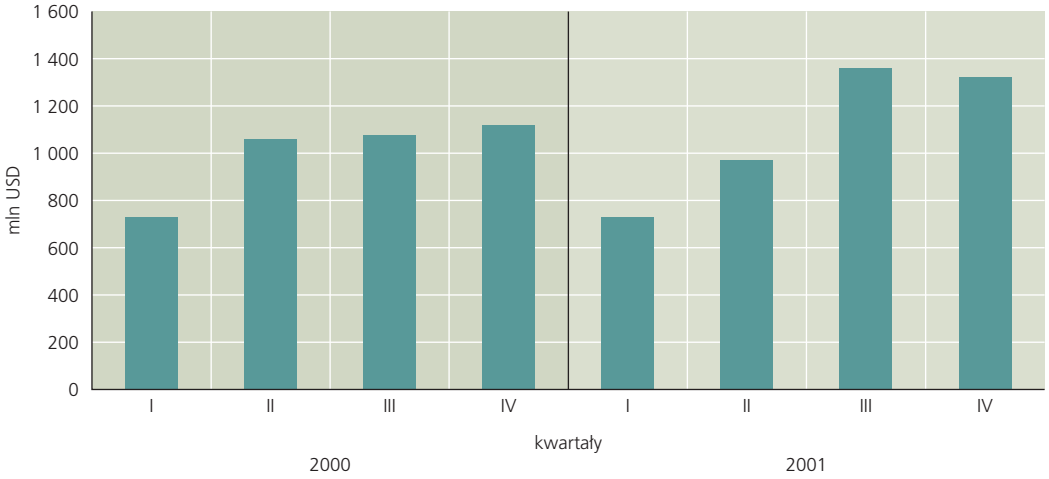

Porównanie rozkładu wartości salda niesklasyfikowanych obrotów bieżących w kwartałach 2000 i 2001 r. wskazuje na systematyczny wzrost salda tych obrotów w ciągu trzech kwartałów 2001 r. Również w IV kwartale, mimo niewielkiego spadku wartości w stosunku do poprzedniego kwartału, saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących było o 18,5% wyższe niż w IV kwartale 2000 r. Oznacza to, że w takim stopniu wzrosły obroty z zagranicą, których szczegółowe rozklasyfikowanie na standardowe pozycje bilansu płatniczego zostanie dokonane w rocznym bilansie płatniczym na bazie transakcji.

Na podstawie badań i analiz dla 2000 r., można szacować, że wartość salda niesklasyfikowanych obrotów bieżących była wynikiem trzech rodzajów transakcji w obrotach z zagranicą.

Około 60% stanowiły nadwyżki wpływów nad wydatkami z tytułu podróży zagranicznych.

Około 25% stanowiły nadwyżki osiągane w obrotach towarowych nierejestrowanych w dokumentach celnych SAD, a więc handlu przygranicznym.

Około 15% stanowiły wpływy z tytułu transferów, głównie wynagrodzeń za pracę za granicą. Udział tej pozycji będzie wzrastał ze względu na rosnące zainteresowanie pracą za granicą.

12.3. Rachunek finansowy

Saldo na rachunku finansowym w 2001 r. było dodatnie i wyniosło 2.981 mln USD, co oznacza ponad dwuipółkrotny spadek w stosunku do 2000 r.

Główną przyczyną spadku nadwyżki na rachunku finansowym było zmniejszenie napływu inwestycji nierezydentów dokonywanych w Polsce. Saldo tych inwestycji wyniosło 6.846 mln USD. W 2000 r. nierezydenci zainwestowali w Polsce 10.507 mln USD.

Mniejszy napływ środków inwestowanych przez nierezydentów w Polsce w 2001 r. wynikał z:

- obniżenia napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich, przede wszystkim obniżenia wpływów prywatyzacyjnych,
- obniżenia napływu zagranicznych inwestycji portfelowych,
- znacznego odpływu kapitału z tytułu otrzymanych kredytów, związanego z wcześniejszą spłatą przez polski rząd zobowiązań wobec rządu Brazylii, wynoszącą 2,4 mld USD.

Podobnie jak w 2000 r. ujemnie na saldo rachunku finansowego wpłynęły inwestycje dokonane przez rezydentów za granicą. Odpływ kapitału z tytułu tych inwestycji wyniósł 3.524 mln USD i był zbliżony do poziomu z 2000 r. (3.129 mln USD).

Saldo inwestycji w pochodne instrumenty finansowe, dokonanych w 2001 r., było ujemne i wyniosło 341 mln USD. W 2000 r. saldo to było dodatnie i wyniosło 269 mln USD.

Wykres 22 ilustruje strukturę rachunku finansowego w latach 2000 i 2001.

Wykres 22

Komponenty rachunku finansowego

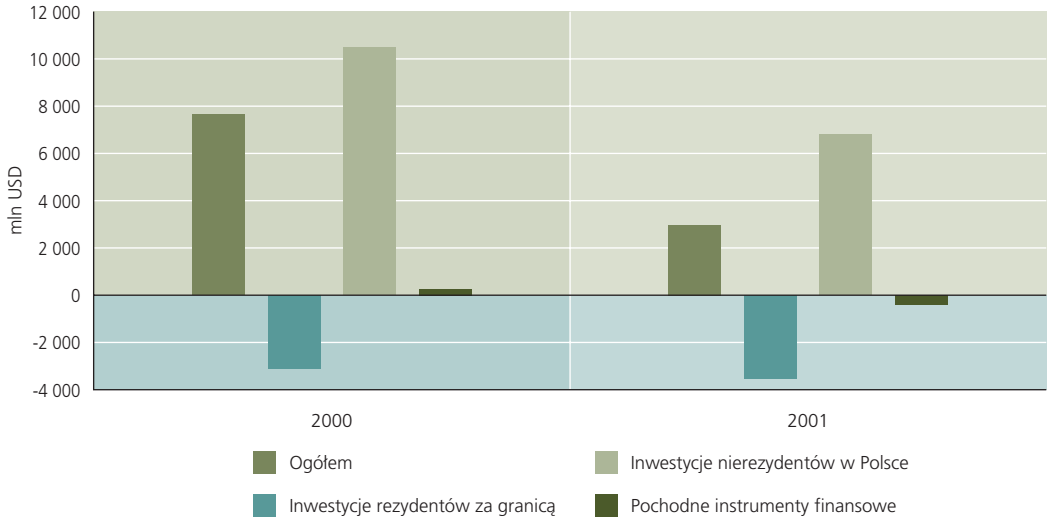

12.3.1. Inwestycje nierezydentów w Polsce

Inwestycje nierezydentów, dokonane w Polsce w 2001 r., wyniosły 6.846 mln USD. Napływ kapitału był o 34,8% niższy niż przed rokiem, gdy wyniósł 10.507 mln USD. Utrzymała się korzystna struktura napływającego kapitału. Inwestycje nierezydentów o charakterze długookresowym (inwestycje bezpośrednie i kredyty długoterminowe) wyniosły 5.428 mln USD i stanowiły 79,3% napływającego kapitału (w 2000 r. wskaźnik ten był wyjątkowo korzystny i wyniósł 90,8%). Pozostałą część napływającego kapitału stanowiły środki będące inwestycjami krótkookresowymi (inwestycje portfelowe, kredyty krótkoterminowe, rachunki bieżące i depozyty).

12.3.1.1. Stabilny napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich

Najwyższy, decydujący o wysokości salda, udział w napływie zagranicznych inwestycji do Polski miały inwestycje bezpośrednie. Napływ kapitału z tytułu zagranicznych inwestycji bezpośrednich, lokowanych w Polsce w 2001 r., wyniósł 6.995 mln USD. Była to kwota niższa o 1.298 mln USD, czyli o 15,7% niż w 2000 r.

Wykres 23

Saldo zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce

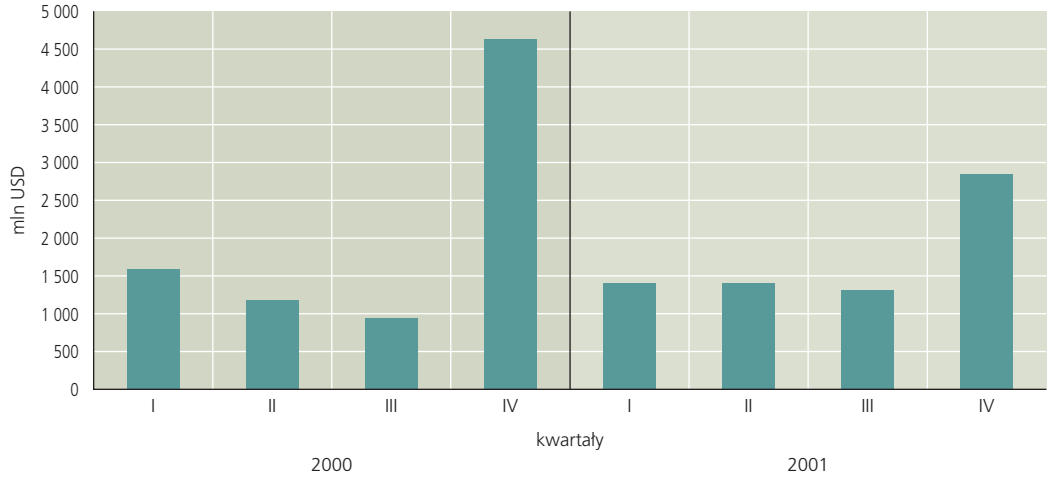

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w trzech pierwszych kwartałach 2001 r. kształtowały się na poziomie zbliżonym bądź wyższym niż w 2000 r. O spadku napływu tych inwestycji zadecydowały wyniki IV kwartałów lat 2000 i 2001. W końcu 2000 r. miała miejsce sprzedaż przez Skarb Państwa dużego pakietu akcji Telekomunikacji Polskiej SA na rzecz France Telecom. Ta jednostkowa transakcja zadecydowała o ukształtowaniu się znacznie wyższego salda zagranicznych inwestycji bezpośrednich w 2000 r.

Tabela 27

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie – salda obrotów i zmiany (w mln USD)

Wyszczególnienie	2000	2001	Zmiana 2001-2000	Dynamika 2001/2000 %
Kapitał własny i kredyty inwestorów	8 293	6 995	-1 298	84,3
– Kapitał własny	7 265	5 830	-1 435	80,2
– Kredyty inwestorów	1 028	1 165	137	113,3

W strukturze zagranicznych inwestycji bezpośrednich dominował zakup akcji lub udziałów przeznaczonych na powiększenie kapitałów własnych (83,3%) polskich przedsiębiorstw bezpośredniego inwestowania. Pozostałą część zagranicznych inwestycji bezpośrednich stanowiły kredyty od inwestorów zagranicznych. W 2000 r. struktura napływającego kapitału była nieznacznie korzystniejsza. Kapitał własny stanowił 87,6% bezpośrednich inwestycji dokonywanych przez nierezydentów w Polsce.

12.3.1.2. Zmniejszenie napływu kapitału portfelowego

Kapitał netto, zainwestowany w 2001 r. przez nierezydentów w polskie papiery wartościowe, wyniósł 1.066 mln USD. Stanowił on 15,6% całkowitego napływu kapitału z tytułu inwestycji nierezydentów w Polsce w 2001 r. Była to wielkość ponad dwukrotnie niższa niż w 2000 r., gdy wartość zagranicznych inwestycji portfelowych wyniosła 2.676 mln USD.

Wykres 24

Saldo zagranicznych inwestycji portfelowych w Polsce

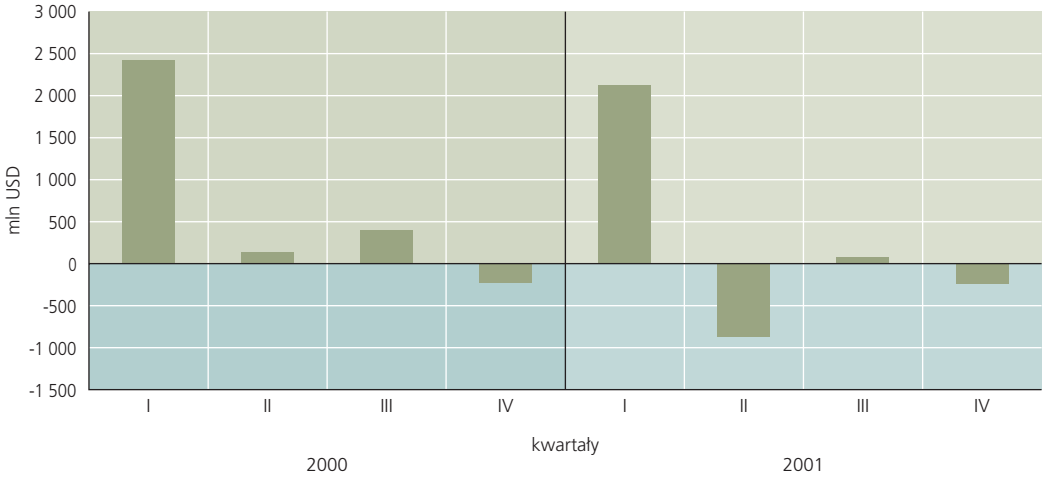

W strukturze zagranicznych inwestycji portfelowych dominowały inwestycje w dłużne papiery wartościowe. Napływ netto środków zainwestowanych w te papiery w 2001 r. wyniósł 1.372 mln USD. Prawie w całości były to inwestycje w papiery długoterminowe (1.363 mln USD).

Tabela 28

Zagraniczne inwestycje portfelowe – wpływy, wypłaty, salda obrotów, zmiany i dynamika

Wyszczególnienie	2000	2001	Zmiana 2001-2000	Dynamika 2001/2000
	mln USD			%
WPŁYWY	**35 771**	**62 313**	**26 542**	**174,2**
Udziałowe papiery wartościowe	8 494	4 264	-4 230	50,2
Dłużne papiery wartościowe	27 277	58 049	30 772	212,8
WYPŁATY	**33 095**	**61 247**	**28 152**	**185,1**
Udziałowe papiery wartościowe	7 628	4 570	-3 058	59,9
Dłużne papiery wartościowe	25 467	56 677	31 210	222,6
SALDO	**2 676**	**1 066**	**-1 610**	**-**
Udziałowe papiery wartościowe	866	-306	-1 172	-
Dłużne papiery wartościowe	1 810	1 372	-438	-

Największy napływ netto inwestycji nierezydentów w długoterminowe papiery dłużne, emitowane przez polskie podmioty, miał miejsce w I kwartale 2001 r. W II kwartale nastąpił odpływ kapitału z tytułu tych inwestycji. W następnych kwartałach zanotowano bardzo mały, w porównaniu z I kwartałem, napływ środków inwestowanych w polskie długoterminowe papiery dłużne.

Inwestorzy zagraniczni dokonywali głównie zakupu skarbowych papierów wartościowych. W I kwartale nierezydenci powiększyli znacznie swój portfel długoterminowych obligacji Skarbu Państwa nominowanych w złotych, znajdujących się w obrocie na rynku krajowym. Również w tym okresie Skarb Państwa przeprowadził na rynkach zagranicznych emisję euroobligacji nominowanych w euro, o wartości nominalnej 750 mln EUR.

Oprócz obligacji skarbowych nierezydenci objęli w I kwartale 2001 r. duże emisje obligacji korporacyjnych, przeprowadzone na rynkach zagranicznych przez Telekomunikację Polską SA (obligacje nominowane w euro o wartości nominalnej 500 mln EUR) i Elektrownię Turów (obligacje nominowane w euro o wartości nominalnej 270 mln EUR).

W II kwartale, ze względu na spowolnienie aprecjacji złotego (przede wszystkim wobec dolara, a w czerwcu również w stosunku do euro) oraz pojawienie się wśród analityków oczekiwań deprecjacyjnych, nastąpił odpływ inwestycji w polskie papiery dłużne nominowane w złotych, głównie obligacje Skarbu Państwa.

W III kwartale miał miejsce wykup euroobligacji Skarbu Państwa o wartości nominalnej 250 mln DEM. W IV kwartale Skarb Państwa wyemitował euroobligacje o wartości nominalnej 250 mln euro.

W kolejnych kwartałach 2001 r. można było obserwować podwyższoną aktywność zagranicznych inwestorów dokonujących inwestycji w dłużne papiery wartościowe, mierzoną obrotami brutto (patrz: tabela 28). Wzrost obrotów dotyczył przede wszystkim inwestycji w długoterminowe papiery dłużne Skarbu Państwa nominowane w złotych (rynek ten odznacza się dużą płynnością). Wzrost obrotów świadczy o częstszych niż w poprzednich latach wymianach papierów dłużnych, znajdujących się w portfelach inwestorów zagranicznych. W porównaniu z 2000 r. zarówno wpływy, jak i wypłaty z tytułu inwestycji w długoterminowe papiery dłużne, wyemitowane przez polskie podmioty, wzrosły ponad dwukrotnie (wpływy o 117,7%, wypłaty o 128,2%). Jednocześnie przeciętna wartość portfela polskich obligacji skarbowych nominowanych w złotych, wyemitowanych na rynku krajowym, będących w posiadaniu inwestorów zagranicznych utrzymywała się na poziomie o około 50% wyższym niż w 2000 r.

Wykres 25

Inwestycje w polskie papiery dłużne

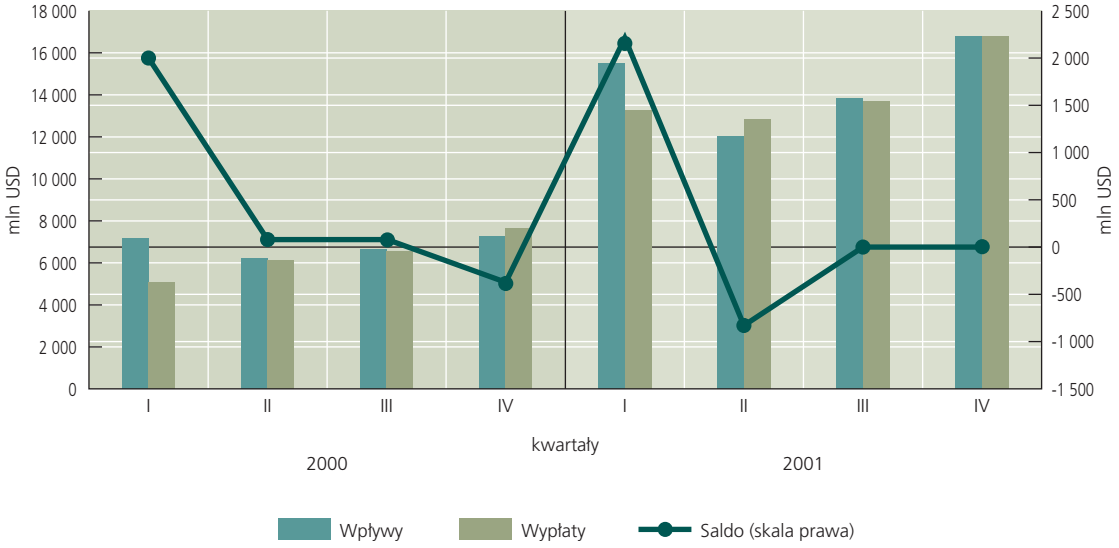

Inwestycje nierezydentów w polskie papiery udziałowe w omawianym okresie uległy zmniejszeniu. Saldo 2001 r. było ujemne i wyniosło -306 mln USD. W 2000 r. saldo tych inwestycji było dodatnie i wyniosło 866 mln USD. Zagraniczni inwestorzy wycofywali środki zainwestowane w polskie papiery udziałowe, przede wszystkim w IV kwartale 2001 r., pomimo wzrostu cen na WGPW. Saldo tych inwestycji w IV kwartale wyniosło -257 mln USD. Należy przypuszczać, iż takie zachowanie inwestorów zagranicznych było spowodowane odwrotem od rynków rozwijających się po ataku z 11 września 2001 r.

Warto zauważyć malejącą z kwartału na kwartał wartość obrotów (wpływów i wypłat), związanych z inwestycjami w polskie papiery udziałowe. Wpływy w 2001 r. były o 49,8% niższe niż w 2000 r., wypłaty spadły o 40,1% (patrz: tabela 28, wykres 26).

Wykres 26

Inwestycje w polskie papiery udziałowe

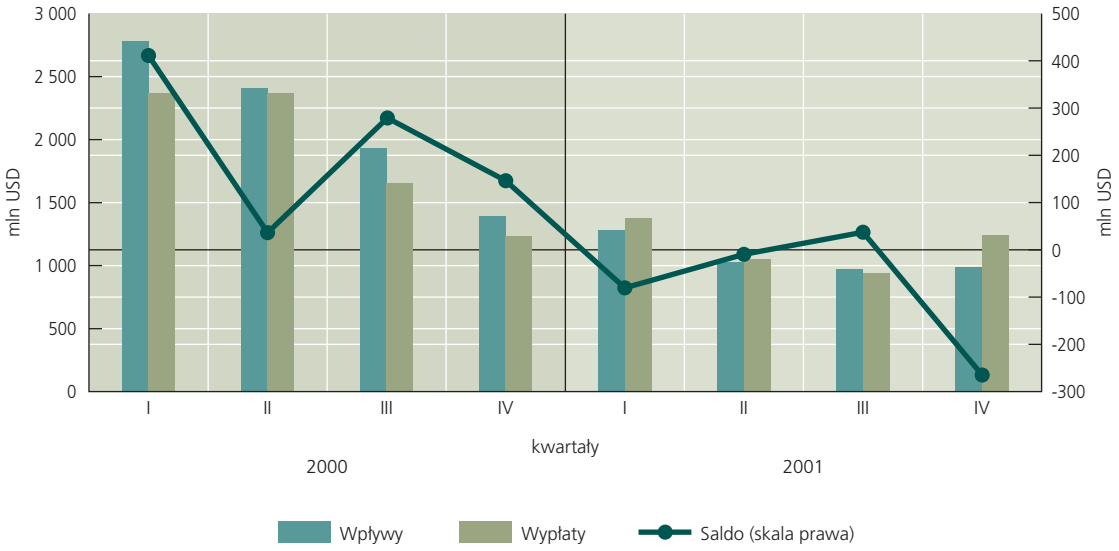

W dalszym ciągu postępuje marginalizacja spółek, których akcje nie wchodzą w skład indeksu WIG20. Obroty związane z transakcjami na akcjach kilkunastu spośród dwudziestu spółek tworzących ten indeks (na ogólną liczbę ponad 200 notowanych spółek) stanowią około 90% całkowitych obrotów WGPW[75]. Postępuje również proces wycofywania z obrotu giełdowego spółek posiadających zagranicznych inwestorów, którzy mają pakiet większościowy. Wspomniane wyżej zjawiska (charakterystyczne dla niemal wszystkich rynków giełdowych w Europie Środkowo--Wschodniej) sprawiają, że szanse na istotne inwestycje w polskie papiery udziałowe są coraz bardziej ograniczone. Malejąca płynność polskiego rynku akcji staje się istotnym czynnikiem podwyższającym ryzyko inwestowania w polskie papiery udziałowe. Zmniejszanie się płynności spowodowane jest, obok globalnych czynników koniunkturalnych, przemieszczaniem się krajowych inwestorów z rynku kasowego na rynek terminowy, przede wszystkim rynek kontraktów na WIG20. Na podstawie dostępnych danych nie można stwierdzić czy tendencja ta dotyczy również nierezydentów.

12.3.1.3. Ujemne saldo kredytów zagranicznych

W 2001 r. nastąpił odpływ netto kapitału zagranicznego z tytułu kredytów zagranicznych[76] w wysokości -1.658 mln USD. W 2000 r. zarejestrowano napływ netto w wysokości 1.393 mln USD.

Istotnie na odpływ kapitału wpłynęła transakcja polskiego rządu polegająca na spłacie przed terminem zadłużenia wobec rządu Brazylii w wysokości 2.457 mln USD. Po wyłączeniu tej transakcji w 2001 r. napływ kapitału netto wyniósłby 800 mln USD.

Wykres 27

Kredyty otrzymane wykorzystanie, spłaty i saldo

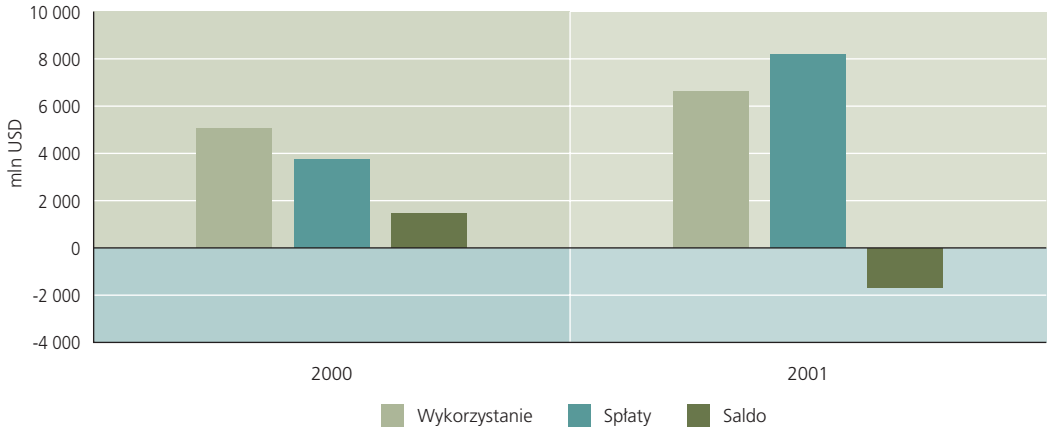

Analizując strukturę finansowania zagranicznego w postaci kredytów można zauważyć, że wystąpił napływ kapitału, spowodowany przede wszystkim zaciąganiem kredytów długoterminowych przez sektor pozarządowy i pozabankowy, czyli głównie przez przedsiębiorstwa. W 2001 r. napływ netto kredytów dla przedsiębiorstw wyniósł 1.424 mln USD. Napływ ten był jednak niższy od zarejestrowanego w 2000 r. o 16,5%. Wykorzystanie nowych kredytów wyniosło 4.276 mln USD i zwiększyło się o 749 mln USD, czyli 21,2%. Jednocześnie stale rosną spłaty kredytów wcześniej zaciągniętych przez przedsiębiorstwa. W 2001 r. wyniosły one 2.852 mln USD i były większe niż w ubiegłym roku o 1.030 mln USD, tj. o 56,5%.

Napływ kredytów zagranicznych dla przedsiębiorstw charakteryzuje się znaczną koncentracją. Obroty dokonywane są przez niewielką grupę firm przy wysokich wartościach pojedynczych transakcji.

[75] Według danych KDPW za grudzień 2001 r.

[76] Bez uwzględnienia kredytów od inwestorów bezpośrednich.

Tabela 29

Kredyty otrzymane – obroty, zmiany i dynamika

Wyszczególnienie	2000	2001	Zmiana 2001-2000	Dynamika 2001/2000
	mln USD			%
WYKORZYSTANIE	5 125	6 566	1 441	128,1
Narodowy Bank Polski	2	0	-2	0,0
Sektor rządowy	495	437	-58	88,3
Sektor bankowy	1 101	1 853	752	168,3
Długoterminowe	973	1 846	873	189,7
Krótkoterminowe	128	7	-121	5,5
Sektor pozarządowy i pozabankowy	3 527	4 276	749	121,2
Długoterminowe	3 104	3 630	526	116,9
Krótkoterminowe	423	646	223	152,7
SPŁATY	3 732	8 224	4 492	220,4
Narodowy Bank Polski	7	7	0	100,0
Sektor rządowy	790	3 483	2 693	440,9
Sektor bankowy	1 113	1 882	769	169,1
Długoterminowe	839	1 808	969	215,5
Krótkoterminowe	274	74	-200	27,0
Sektor pozarządowy i pozabankowy	1 822	2 852	1 030	156,5
Długoterminowe	1 688	2 182	494	129,3
Krótkoterminowe	134	670	536	500,0
SALDA	**1 393**	**-1 658**	**-3 051**	**-**
Narodowy Bank Polski	-5	-7	-2	-
Sektor rządowy	-295	-3 046	-2 751	-
Sektor bankowy	-12	-29	-17	-
Długoterminowe	134	38	-96	-
Krótkoterminowe	-146	-67	79	-
Sektor pozarządowy i pozabankowy	1 705	1 424	-281	-
Długoterminowe	1 416	1 448	32	-
Krótkoterminowe	289	-24	-313	-

Całość kredytów sektora rządowego oraz Narodowego Banku Polskiego stanowią kredyty długoterminowe.

Odpływ kapitału z tytułu kredytów zmniejszył stan zadłużenia sektora rządowego. Analizując dane dotyczące sektora rządowego, obserwujemy systematyczny spadek wykorzystania nowych kredytów. Jest to przede wszystkim skutek zmiany struktury zadłużenia zagranicznego rządu poprzez zwiększenie udziału papierów dłużnych. W ciągu 2001 r. zaciągnięto o 11,7% mniej kredytów niż w 2000 r. Jednocześnie wzrosły spłaty kredytów tego sektora o 340,9%, w następstwie wspomnianej wcześniej, przedterminowej spłaty zadłużenia wobec rządu Brazylii w wysokości 2.457 mln USD w listopadzie 2001 r. Po wyłączeniu tej transakcji wartość spłat dokonanych przez rząd w 2001 r. byłaby nadal wysoka i wyniosłaby 1.026 mln USD, tj. o 29,9% więcej niż w 2000 r. Wysoka obsługa zadłużenia zagranicznego wynika przede wszystkim ze spłat zobowiązań wobec wierzycieli zrzeszonych w Klubie Paryskim.

Wykres 28

Kredyty otrzymane sektora rządowego

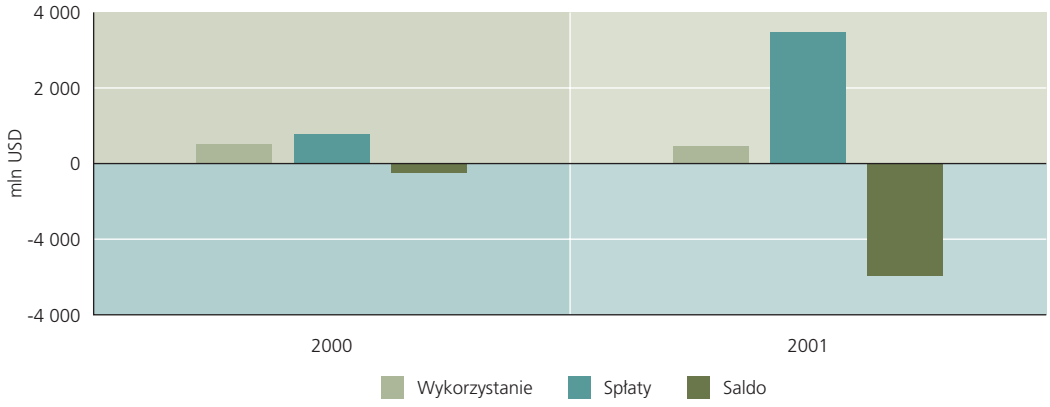

Zarejestrowano również znaczne zwiększenie zarówno wykorzystania, jak i spłat kredytów w sektorze bankowym (odpowiednio o 68,3% i 69,1%). Pomimo zwiększonych obrotów saldo kredytów sektora bankowego było niewielkie. Sektor ten nie pozyskuje nowych środków za granicą w ujęciu netto.

12.3.1.4. Wzrost zagranicznych depozytów w bankach polskich

W 2001 r. saldo pozycji rachunki bieżące i depozyty nierezydentów w bankach polskich było dodatnie i wyniosło 443 mln USD. Nierezydenci lokowali swoje środki głównie w formie depozytów w bankach komercyjnych. Znaczną część napływu zarejestrowano w I kwartale.

Odpływ kapitału w wysokości 1.852 mln USD zarejestrowany w 2000 r. był głównie efektem spłaty zobowiązań z tytułu pasywnych transakcji repo dokonanych przez NBP.

Wykres 29

Rachunki bieżące i depozyty

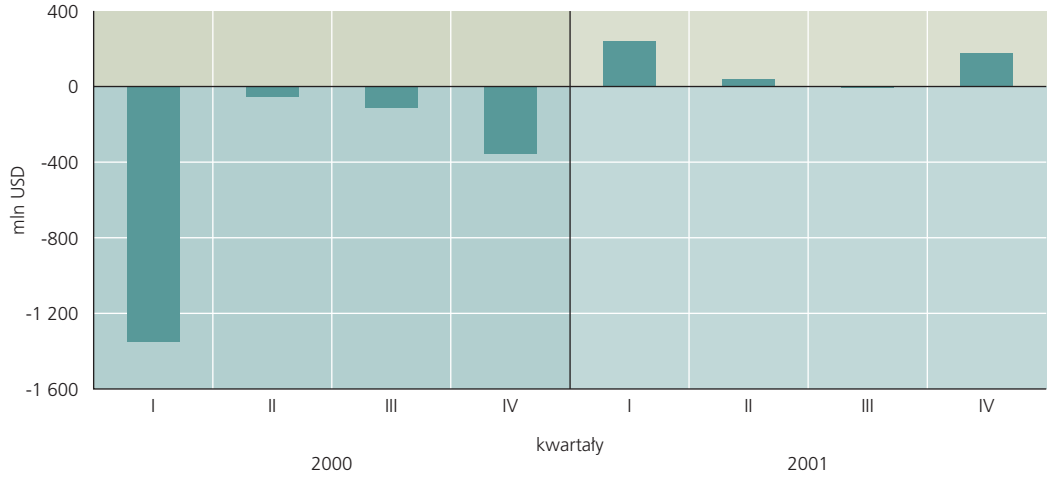

Rachunki bieżące i depozyty nierezydentów są wykorzystywane przez inwestorów jako przejściowa, krótkoterminowa forma lokowania kapitału w oczekiwaniu na inwestowanie w bardziej zyskowne instrumenty finansowe.

12.3.2. Inwestycje rezydentów za granicą

12.3.2.1. Wzrost inwestycji rezydentów za granicą

Polskie inwestycje za granicą wzrosły w 2001 r. o 3.524 mln USD. Na zwiększenie polskich aktywów zagranicznych wpłynął przede wszystkim wzrost lokat i depozytów w bankach zagranicznych, który wyniósł 3.496 mln USD. Pozycja ta, podobnie jak depozyty nierezydentów w polskich bankach, charakteryzuje się bardzo dużą zmiennością. Największy odpływ, wynoszący 2.621 mln USD, zarejestrowano w IV kwartale 2001 r. i był on związany z wymianą walut narodowych krajów Unii Gospodarczej i Walutowej na euro.

Tabela 30

Inwestycje rezydentów za granicą – salda obrotów i zmiany (w mln USD)

Wyszczególnienie	2000	2001	Zmiana 2001-2000
Inwestycje rezydentów dokonane za granicą	-3 129	-3 524	-395
Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą	-124	-67	57
Polskie inwestycje portfelowe za granicą (aktywa)	-85	43	128
Kredyty udzielone	152	-5	-157
Gotówka, rachunki bieżące i lokaty	-3 094	-3 496	-402
Pozostałe należności	22	1	-21

Wartość inwestycji bezpośrednich dokonanych przez polskich rezydentów za granicą w 2001 r. wyniosła 67 mln USD. Jest to kwota o 57 mln USD mniejsza niż w 2000 r. Polskie inwestycje za granicą z tytułu kredytów udzielonych nierezydentom w 2001 r. wyniosły 5 mln USD. Zanotowano jednocześnie wycofanie polskiego kapitału z zagranicy w wyniku zmniejszenia polskich inwestycji portfelowych o 43 mln USD. Napływ kapitału do Polski wynikał głównie ze sprzedaży przez rząd 30-letnich obligacji skarbowych USA, stanowiących zabezpieczenie obligacji typu Brady (tzw. *collateral*) wartości 197 mln USD w I kwartale 2001 r.

12.3.3. Pochodne instrumenty finansowe

Saldo obrotów, wynikających z rozliczeń transakcji zawartych między rezydentami a nierezydentami, związanych z pochodnymi instrumentami finansowymi, było w 2001 r. ujemne i wyniosło -341 mln USD. W 2000 r. saldo to było dodatnie i wynosiło 269 mln USD.

Tabela 31

Pochodne instrumenty finansowe – salda obrotów i zmiany (w mln USD)

Wyszczególnienie	2000	2001	Zmiana 2001-2000
Pochodne instrumenty finansowe: saldo	269	-341	-610

Większość zarejestrowanych płatności wynikała z realizacji *swapów* walutowych i walutowych kontraktów *forward*, zawieranych na rynku międzybankowym. Ujemne saldo, odnotowane w omawianym okresie, można interpretować jako stratę netto, poniesioną przez rezydentów w wyniku rozliczenia pochodnych instrumentów finansowych, których termin wygaśnięcia przypadał w ciągu 2001 r. Należy jednak pamiętać, iż dane o płatnościach zawierają również przepływy związane z zawarciem i rozliczaniem tych transakcji pochodnych, których termin realizacji przypada w przyszłych okresach.

12.4. Wynik bilansu płatniczego a poziom rezerw walutowych

Wynik bilansu płatniczego, mierzonego jako suma salda obrotów bieżących, salda obrotów kapitałowych i finansowych oraz salda błędów i opuszczeń, osiągnął ujemną wartość -423 mln USD.

Wykres 30

Stan oficjalnych aktywów rezerwowych

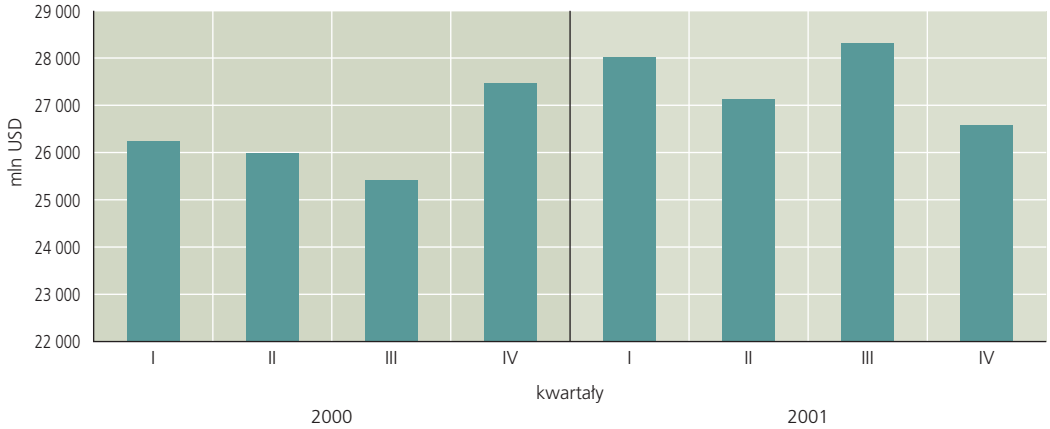

Konsekwencją ujemnego wyniku bilansu płatniczego, a także ujemnych różnic kursowych był spadek rezerw walutowych. Oficjalne aktywa rezerwowe spadły w ciągu 2001 r. o 900,5 mln USD i wynosiły na koniec roku 26.562 mln USD.

Z tytułu dokonanych transakcji oficjalne aktywa rezerwowe zmniejszyły się o 440 mln USD. Transakcje zmniejszające stan oficjalnych aktywów rezerwowych to przede wszystkim przekazanie w IV kwartale środków dla polskiego rządu na wcześniejszą spłatę zadłużenia wobec rządu Brazylii. Inne transakcje, zmniejszające oficjalne aktywa rezerwowe, które miały miejsce w ciągu 2001 r., to bieżąca obsługa zagranicznego zadłużenia budżetowego (Klub Paryski, Klub Londyński, wykup obligacji wyemitowanych na rynkach zagranicznych). Na zwiększenie aktywów rezerwowych wpłynęła sprzedaż przez rząd w styczniu 2001 r. papierów skarbowych rządu USA (tzw. *collateral*) w wysokości 439 mln USD. Środki z tej transakcji wpłynęły na specjalny rachunek rządu w NBP. Do zwiększenia aktywów rezerwowych przyczynił się także napływ środków z emisji obligacji rządowych o wartości 1.000 mln EUR, wpływy z prywatyzacji oraz dochody z oficjalnych aktywów rezerwowych, będących w posiadaniu NBP.

Tabela 32

Stan oficjalnych aktywów rezerwowych na koniec kwartału (w mln USD)

Wyszczególnienie	Kwartały 2000				Kwartały 2001			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
OFICJALNE AKTYWA REZERWOWE	26 240,4	25 986,1	25 415,7	27 465,7	27 998,3	27 113,0	28 300,1	26 565,2
Złoto monetarne	914,8	952,7	904,8	901,5	852,1	894,7	969,1	914,7
SDR	244,6	246,4	238,8	423,7	300,4	330,7	392,4	488,9
Inne aktywa zagraniczne w walutach wymienialnych	25 081,0	24 787,0	24 272,1	26 320,5	26 845,8	25 887,6	26 938,6	25 161,6

Na stan oficjalnych aktywów rezerwowych, oprócz transakcji zarejestrowanych w bilansie płatniczym, ujemnie wpłynęły również zmiany wyceny oraz różnice kursowe. Spowodowały one spadek stanu rezerw o 460,5 mln USD. Główną przyczyną zmian z tytułu różnic kursowych były zmiany wartości euro w stosunku do dolara amerykańskiego.

Wykres 31

Zmiany stanu oficjalnych aktywów rezerwowych

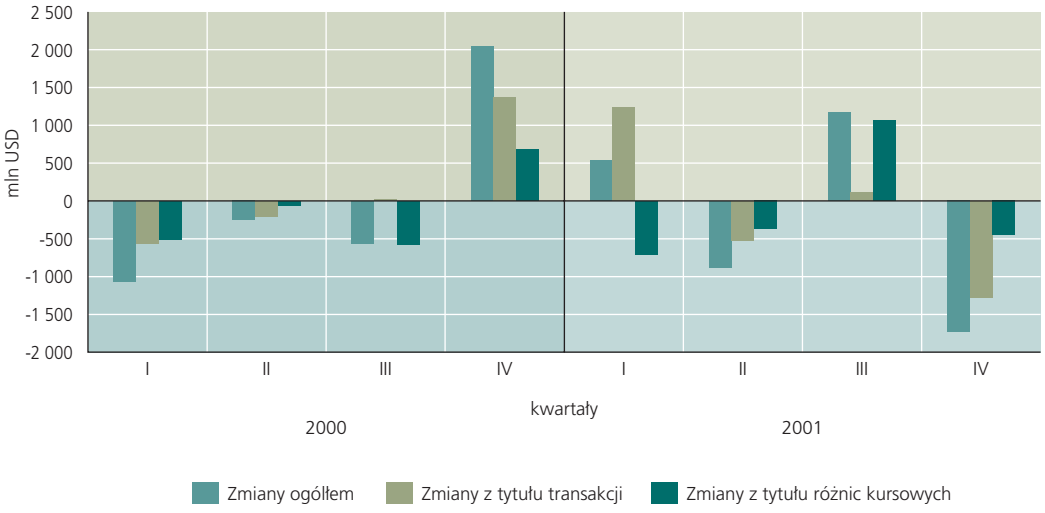

12.5. Wskaźniki związane z bilansem płatniczym

Tabela 33

Wybrane wskaźniki bilansu płatniczego

Wyszczególnienie	Typ wskaź-nika	2000	2001	Kwartały 2001			
				I	II	III	IV
1. Saldo obrotów bieżących / Produkt krajowy brutto	%	-6,3	-4,1	-5,5	-5,0	-2,3	-3,6
2. Saldo obrotów towarowych i usługowych / Produkt krajowy brutto	%	-9,4	-7,2	-8,6	-6,7	-6,8	-6,6
3. Stan oficjalnych aktywów rezerwowych / Import towarów i usług (średni, miesięczny)	miesiące	7,1	6,8	7,1	7,1	7,4	6,5
4. Saldo zagranicznych inwestycji bezpośrednich / Saldo obrotów bieżących	%	-83,3	-97,6	-63,4	-63,8	-136,3	-162,4
5. Stan oficjalnych aktywów rezerwowych / Podaż pieniądza krajowego	%	45,3	37,6	45,0	41,3	44,5	37,6
6. Stan oficjalnych aktywów rezerwowych / Podaż pieniądza ogółem (M2)	%	38,7	31,6	38,1	35,2	37,4	31,6
7. Krótkoterminowe zadłużene zagraniczne / Stan oficjalnych aktywów rezerwowych	%	34,8	37,7	34,3	36,9	35,3	37,7

Tabela 33 – cd.

Wyszczególnienie	Typ wskaź-nika	2000	2001	Kwartały 2001			
				I	II	III	IV
A Saldo obrotów bieżących	mln USD	-9 952	-7 166	-2 230	-2 210	-973	-1 753
B Saldo obrotów towarowych i usługowych	mln USD	-14 854	-12 651	-3 497	-2 973	-2 921	-3 260
C Eksport towarów i usług	mln USD	31 760	34 263	8 340	8 460	8 513	8 950
D Import towarów i usług	mln USD	46 614	46 914	11 837	11 433	11 434	12 210
E Saldo zagranicznych inwestycji bezpośrednich	mln USD	8 293	6 995	1 413	1 410	1 326	2 846
F Stan oficjalnych aktywów rezerwowych na koniec okresu	mln USD	27 466	26 565	27 998	27 113	28 300	26 565
G Produkt krajowy brutto	mln USD	157 606	176 457	40 508	44 258	42 670	49 079
H Podaż pieniądza krajowego	mln USD	60 682	70 681	62 175	65 616	63 629	70 681
I Podaż pieniądza ogółem (M2)	mln USD	71 053	83 975	73 416	77 132	75 687	83 975
J Krótkoterminowe zadłużenie zagraniczne	mln USD	9 548	10 006	9 612	9 993	9 992	10 006
K Kurs średni USD w okresie	PLN	4,3458	4,0936	4,0876	3,9894	4,2168	4,0805

Analiza wskaźników związanych z danymi bilansu płatniczego prowadzi do następujących wniosków:

- Poprawia się relacja salda obrotów bieżących do PKB. W IV kwartale 2001 r. wskaźnik ten wyniósł -3,6% i był zdecydowanie lepszy niż w I kwartale. Zmniejszenie się deficytu obrotów bieżących wynika ze znacznego wzrostu eksportu, przy niewielkich zmianach w imporcie, zmniejszenia się deficytu płatności usługowych oraz zwiększenia się nadwyżki transferów i niesklasyfikowanych obrotów bieżących. W ujęciu rocznym także obserwujemy korzystną poprawę tej relacji z -6,3% w 2000 r. do -4,1% w 2001 r.;
- Korzystnie kształtuje się wskaźnik finansowania deficytu obrotów bieżących przez inwestycje bezpośrednie. W 2001 r. 97,6% deficytu obrotów bieżących zostało sfinansowane napływem zagranicznych inwestycji bezpośrednich;
- Wskaźnik pokrycia importu towarów i usług aktywami rezerwowymi utrzymuje się na wysokim poziomie. Na koniec 2001 r. wskazywał on na możliwość finansowania importu z rezerw przez 6,8 miesiąca. Poziom rezerw należy uznać za bezpieczny. Jest on zdecydowanie większy dla Polski niż średnia dla rynków wschodzących, która wynosi 4,6 miesiąca;

Wykres 32

Wskaźnik: oficjalne aktywa rezerwowe / import towarów i usług (średni, miesięczny)

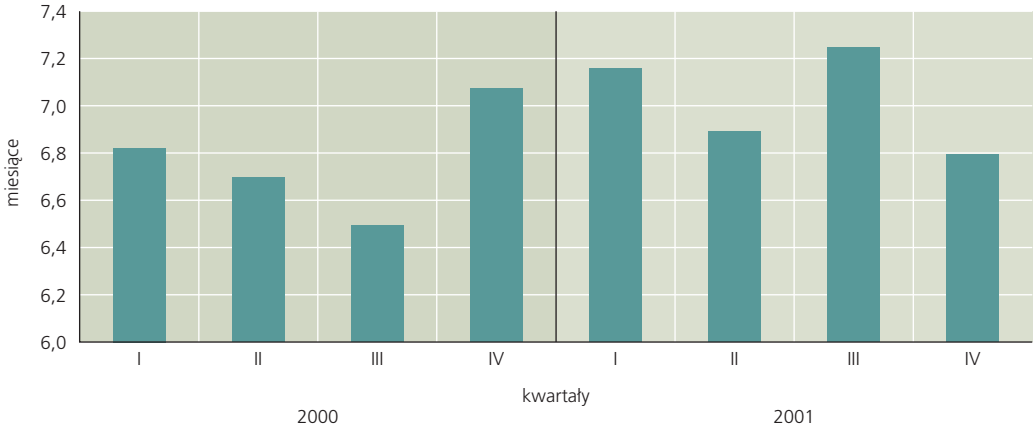

- Wskaźnik pokrycia podaży pieniądza ogółem (M2) przez oficjalne aktywa rezerwowe spadł o 7,1 punktu procentowego w porównaniu z końcem 2000 r. i wyniósł 31,6%. Wartość ta ukształtowała się w wyniku silnego przyrostu podaży pieniądza krajowego oraz spadku oficjalnych aktywów rezerwowych. W okresie od początku 1999 r. do końca pierwszego półrocza 2001 r. obserwujemy zmniejszanie się wartości tegowskaźnika. Na jego znaczne zmniejszenie w IV kwartale 2001 r. wpłynął spadek poziomu rezerw związany z przekazaniem środków dla polskiego rządu na wcześniejszą spłatę zadłużenia wobec rządu Brazylii;
- Relacja zadłużenia krótkoterminowego do rezerw na koniec 2001 r. wyniosła 37,7% i kształtuje się ona korzystniej niż średnia dla rynków wschodzących wynosząca 66%. Wzrost tego wskaźnika w ostatnim kwartale 2001 r. związany był z niewielkim wzrostem zadłużenia krótkoterminowego oraz ze spadkiem rezerw walutowych.

2001

Raport Roczny

NBP

Narodowy Bank Polski

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK 1

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w 2001 r.

W grudniu 2001 r. dwunastomiesięczne tempo wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI) wyniosło 3,6% kształtując się o 4,9 pkt. proc. niżej niż w końcu 2000 r. Najwyższy w ciągu 2001 r. poziom inflacja osiągnęła w styczniu (7,4%), a w kolejnych miesiącach – poza kwietniem i majem – systematycznie spadała. Średnio w 2001 r. ceny wzrosły o 5,5% wobec 10,1% w roku poprzednim.

Wzrost CPI o 3,6% w końcu 2001 r. był wynikiem wzrostu cen:

- kontrolowanych o 4,5%, który zwiększył CPI o 1,2 pkt. proc.
- usług po wyłączeniu z nich grup o cenach kontrolowanych o 6,3%, powodującym wzrost CPI o 1,1 pkt. proc.,
- artykułów nieżywnościowych po wyłączeniu z nich grup o cenach kontrolowanych o 3,0%, zwiększającym ogólny wzrost cen o 0,8 pkt. proc.,
- żywności i napojów bezalkoholowych o 1,6%, który zwiększył CPI o 0,5 pkt. proc.

Sytuację tę ilustrują wykresy 33 i 34.

Wykres 33

Dynamika CPI, cen żywności i napojów bezalkoholowych oraz cen paliw w 2001 r.

(analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

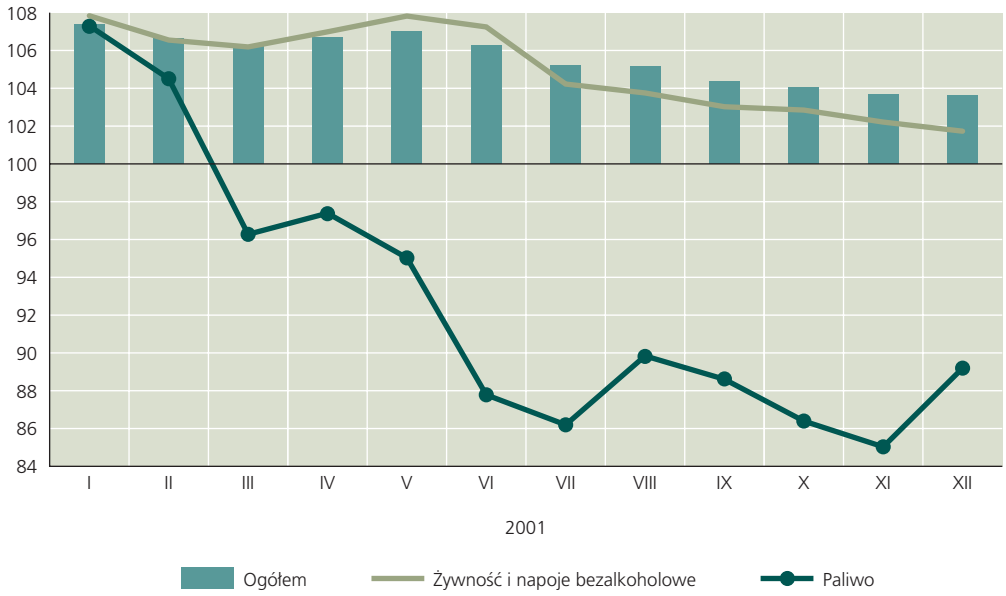

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Wykres 34

CPI i główne kategorie cen w latach 2000-2001

(analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

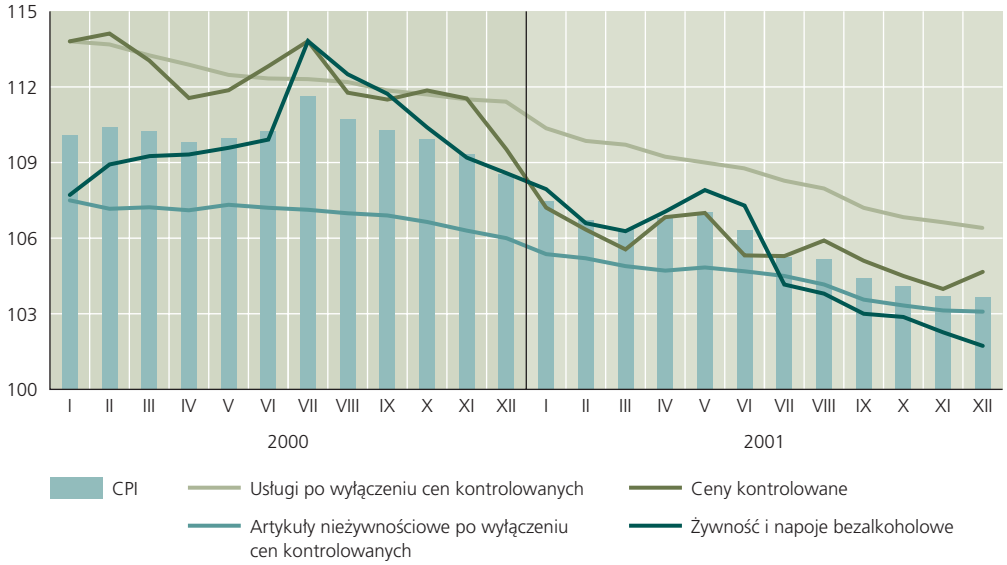

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Inflację mierzoną wskaźnikami wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych oraz wskaźniki podstawowych grup cen w latach 1999-2001 oraz strukturę wzrostu CPI przedstawiają tabele 34 i 35.

Tabela 34

Dynamika cen podstawowych grup towarów i usług konsumpcyjnych

(analogiczny okres poprzedniego roku = 100)

Wyszczególnienie	1999	2000	2001				
	XII	XII	III	VI	IX	XII	I-XII
Ceny towarów i usług konsumpcyjnych	**109,8**	**108,5**	**106,2**	**106,2**	**104,3**	**103,6**	**105,5**
Ceny kontrolowane	114,7	109,5	105,5	105,2	105,0	104,5	105,5
– w tym paliwo	*152,7*	*111,0*	*96,2*	*87,8*	*88,6*	*89,1*	*92,5*
Żywność i napoje bezalkoholowe	106,0	108,5	106,2	107,2	102,9	101,6	105,0
Artykuły nieżywnościowe (po wyłączeniu cen kontrolowanych)	107,1	105,9	104,8	104,6	103,5	103,0	104,2
Usługi (po wyłączeniu cen kontrolowanych)	114,0	111,3	109,6	108,7	107,1	106,3	108,3

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Tabela 35

Wpływ zmian cen podstawowych grup towarów i usług konsumpcyjnych na CPI w ujęciu dwunastomiesięcznym

Wyszczególnienie	1999	2000	2001				
	XII	XII	III	VI	IX	XII	I-XII
	udział w przyroście CPI (w pkt. proc.)						
CPI	9,8	8,5	6,2	6,2	4,3	3,6	5,5
Ceny kontrolowane	3,6	2,4	1,4	1,3	1,3	1,2	1,4
– w tym paliwo	*1,3*	*0,3*	*-0,1*	*-0,4*	*-0,4*	*-0,4*	*-0,3*
Żywność i napoje bezalkoholowe	1,9	2,6	1,9	2,2	0,9	0,5	1,5
Artykuły nieżywnościowe bez cen kontrolowanych	2,0	1,7	1,3	1,2	0,9	0,8	1,2
Usługi bez cen kontrolowanych	2,3	1,8	1,7	1,5	1,2	1,1	1,4
	struktura przyrostu CPI (w %)						
CPI	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ceny kontrolowane	36,9	28,0	22,6	21,4	29,8	33,0	26,0
– w tym paliwo	13,1	3,6	-2,1	-6,8	-9,2	-10,7	-4,8
Żywność i napoje bezalkoholowe	19,5	30,6	29,9	34,8	20,3	13,8	27,3
Artykuły nieżywnościowe bez cen kontrolowanych	20,4	19,7	21,0	20,0	21,7	22,7	20,8
Usługi bez cen kontrolowanych	23,2	21,7	26,5	23,8	28,2	30,5	25,9

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Udział poszczególnych kategorii cen w CPI w ujęciu 12-miesięcznym w latach 2000-2001 przedstawia wykres 35.

Wykres 35

Udział poszczególnych kategorii cen w CPI w latach 2000-2001

(analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

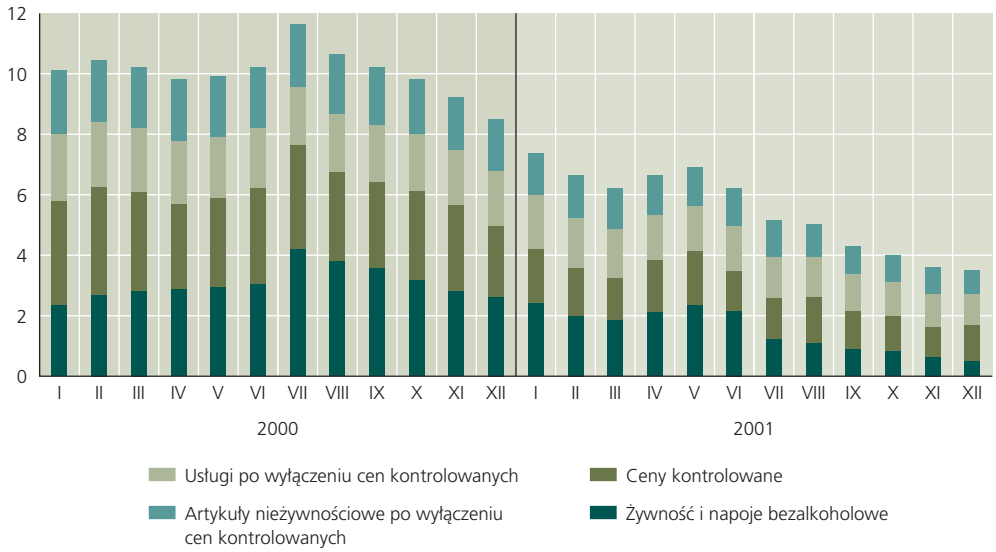

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Spadkowi inflacji w 2001 r. towarzyszyły istotne – w porównaniu z 2000 r. – zmiany w jej strukturze (patrz tabela 35 i wykres 35). Udział wzrostu cen żywności i napojów bezalkoholowych we wzroście CPI obniżył się o przeszło połowę (do 14% z blisko 31% przed rokiem). Zwiększył się natomiast znacząco – z około 22% do niemal 31% – udział w CPI cen usług po wyłączeniu z nich grup o cenach kontrolowanych. Zmiany udziałów dwóch pozostałych grup cen były mniejsze: udział cen kontrolowanych w CPI wzrósł z 28% do 33%, a cen artykułów nieżywnościowych po wyłączeniu z ich grup o cenach kontrolowanych zwiększył się z około 20% do około 23%. Ceny paliw, które w 2000 r. oddziaływały proinflacyjnie (choć miały wówczas najmniejszy udział we wzroście CPI), w 2001 r. przyczyniły się do spadku inflacji.

W 2001 r., podobnie jak przed rokiem, najsilniej wzrosły ***ceny usług oczyszczone z cen kontrolowanych***. Wyższy wzrost cen usług konsumpcyjnych niż CPI utrzymuje się ze zmiennym nasileniem od początku okresu transformacji. Zjawisko to, wynikające m.in. z tzw. efektu Balassy – Samuelsona, jest charakterystyczne dla krajów szybko rozwijających się. Spośród usług po wyłączeniu cen kontrolowanych w 2001 r. najsilniej wzrosły opłaty za: zaopatrywanie w wodę i inne usługi związane z zamieszkiwaniem, użytkowanie mieszkania, opiekę socjalną, których dynamika w skali rocznej kształtowała się w przedziale 8-14%. Należy przy tym zaznaczyć, że popyt na wiele rodzajów spośród silnie drożejących usług jest sztywny. Kształtowanie się cen usług w tej grupie nie jest wrażliwe na poziom restrykcyjności polityki pieniężnej i stanowi czynnik spowalniający proces dezinflacji.

Wzrost ***cen kontrolowanych***, gdzie mechanizmy rynkowe działają w ograniczonym zakresie podobnie jak w latach poprzednich, również w 2001 r. przewyższał ogólne tempo wzrostu cen konsumpcyjnych. Jednak w porównaniu do 2000 r. tempo wzrostu tej grupy cen wyraźnie osłabło. Był to przede wszystkim efekt spadku cen paliw. Średnioroczny spadek cen paliw wyniósł w 2001 r. 7,6%, podczas gdy w 2000 r. miał miejsce ich wzrost o 36,8%. Natomiast od grudnia 2000 r. do grudnia 2001 r. ceny paliw obniżyły się o 10,9%, wobec wzrostu o 11,0% w poprzednim roku. Zmiany cen paliw w 2001 r. były wypadkową: zmian cen światowych, podwyżek stawek podatku akcyzowego oraz polityki cenowej krajowych rafinerii i sprzedawców detalicznych. W końcu 2001 r. spadkowi światowych cen benzyny towarzyszył spadek kursu dolara, co było dodatkowym impulsem obniżającym krajowe ceny paliw.

Ceny żywności i napojów bezalkoholowych wykazywały w 2001 r. niewielki wzrost: (rok wcześniej wzrost ten był pięciokrotnie silniejszy), który kształtował się o 2,0 pkt. proc. poniżej wzrostu CPI. Było to konsekwencją generalnie znacznie niższego tempa wzrostu cen żywności niż przed rokiem. Spośród podstawowych grup żywności relatywnie najbardziej podrożały ryby oraz warzywa. Obniżyły się natomiast ceny drobiu, mięsa wołowego, cukru, olejów i tłuszczów.

Podstawowym czynnikiem kształtującym ceny na rynku rolnym w 2001 r. były znacznie większe niż przed rokiem zbiory zbóż (o 20,7%), co spowodowało w II połowie 2001 r. spadek ich cen, a także cen mieszanek paszowych. Ceny skupu pszenicy obniżyły się o 15%, a żyta o 14% (w ujęciu grudzień do grudnia) na co wpłynęła m.in. sytuacja podażowa, w tym duży import zbóż w I i II kwartale roku oraz większe niż przed rokiem dostawy w ramach skupu interwencyjnego. Na rynku produktów zwierzęcych odnotowano w omawianym okresie mniejszą podaż trzody chlewnej i bydła rzeźnego, a większą – drobiu rzeźnego i mleka krowiego.

Ceny artykułów nieżywnościowych po wyłączeniu cen kontrolowanych są grupą najbardziej wrażliwą na wahania popytu i najsilniej poddaną konkurencji międzynarodowej. Stąd też ceny te charakteryzują się relatywnie słabszym wzrostem w porównaniu z innymi grupami cen. Występujące w 2001 r. zmniejszenie dynamiki popytu krajowego oraz obniżenie dynamiki popytu zewnętrznego sprawiły, że systematyczna redukcja skali wzrostu tej grupy cen uległa nasileniu. W końcu 2001 r., w porównaniu z końcem 2000 r., ceny artykułów nieżywnościowych po wyłączeniu cen kontrolowanych wzrosły o 3,0%, kształtując się o 0,6 pkt. proc. poniżej CPI oraz niemal dwukrotnie niżej od wzrostu w analogicznym okresie 2000 r.

ZAŁĄCZNIK 2

PKB i popyt krajowy

W 2001 r. popyt krajowy ukształtował się poniżej poziomu z poprzedniego roku, ale nadal był większy od PKB. Spadek popytu wynikał ze znacznego ograniczenia akumulacji. Spożycie wzrosło, choć w tempie niższym niż w poprzednim roku. Spadek popytu krajowego wpłynął na ograniczenie aktywności gospodarczej. Tempo wzrostu PKB spadło do najniższego od 1992 r. poziomu. Uzyskanie wzrostu PKB mimo spadku popytu krajowego było możliwe dzięki dalszej poprawie eksportu netto. Dynamikę PKB, popytu krajowego oraz relacje między nimi w latach 1996-2001 przedstawia tabela 36.

Tabela 36

PKB i popyt krajowy w latach 1996-2001

Wyszczególnienie	1996	1997	1998	1999	2000	2001
poprzedni rok = 100, ceny stałe						
PKB	106,0	106,8	104,8	104,1	104,0	101,1
Popyt krajowy	109,7	109,2	106,4	104,8	102,8	98,0
Różnica dynamiki w pkt.	-3,7	-2,4	-1,6	-0,8	+1,2	+3,1
– Spożycie	107,2	106,1	104,2	104,4	102,4	101,8
– Akumulacja	119,5	120,8	113,8	106,1	103,9	86,2
Eksport	112,0	112,2	114,3	97,4	123,2	113,0 *
Import	128,0	121,4	118,5	101,0	115,6	102,0 *
procent PKB w cenach bieżących						
Popyt krajowy	101,6	104,3	105,2	106,4	106,9	103,5
– Spożycie	79,7	79,7	79,0	80,0	80,8	81,8
– Akumulacja	21,9	24,6	26,2	26,4	26,1	21,7
Eksport netto	-1,6	-4,3	-5,2	-6,4	-6,9	-3,5

* Szacunki NBP.

Źródło GUS.

Na spadek akumulacji składały się: ograniczenie nakładów na środki trwałe i znacznie mniejszy przyrost zapasów rzeczowych środków obrotowych. Spadek nakładów inwestycyjnych był kontynuacją obserwowanej już od 1999 r. tendencji spadku ich dynamiki w stosunku do bardzo wysokich wzrostów w latach 1995-1998. Osłabienie działalności inwestycyjnej w przemyśle wystąpiło już w 1999 r., a w handlu – w 2000 r. Spadek nakładów inwestycyjnych wiązał się z pogarszającymi się ocenami możliwości zbytu, przy relatywnie wysokim i wzrastającym poziomie niewykorzystanych zdolności produkcyjnych uzyskanych z nakładów poniesionych w latach poprzednich. Przy utrzymującym się wysokim koszcie kredytu, ograniczająco na działalność inwestycyjną wpływał niski poziom środków własnych przedsiębiorstw, wynikający z pogorszenia ich sytuacji finansowej w 1999 r.[77] Mimo poprawy sytuacji finansowej przedsiębiorstw przemysłowych w 2000 r. w 2001 r. tendencja ograniczania nakładów inwestycyjnych pogłębiła się. Notowany od II kwartału 2001 r. spadek nakładów inwestycyjnych w całej gospodarce wiązał się ze zmniejszeniem nakładów inwestycyjnych również w innych sekcjach gospodarki (m.in. w transporcie i budownictwie) oraz z dalszym pogłębieniem skali spadku nakładów inwestycyjnych w przemyśle.

[77] W 1999 r. przedsiębiorstwa objęte badaniami GUS zanotowały ujemny wynik finansowy netto w kwocie 1,6 mld zł, podczas gdy w 1998 r. wynik finansowy netto przedsiębiorstw był dodatni i wynosił 7,7 mld zł.

Ocenia się[78], że nastąpiło też znaczne zmniejszenie rosnących w poprzednich latach inwestycji podmiotów zagranicznych, co może wiązać się z coraz wyraźniejszym osłabieniem koniunktury w gospodarce światowej i spadkiem możliwości zbytu produkcji realizowanej w ramach wielkich międzynarodowych organizacji gospodarczych. Ograniczająco na poziom nakładów inwestycyjnych wpływało także wynikające z narastającego kryzysu finansów publicznych wyraźne zmniejszenie wydatków inwestycyjnych jednostek sektora rządowego i samorządowego.

Dane makroekonomiczne pokazują, że od 1999 r. majątek produkcyjny w gospodarce wzrasta w tempie wyższym od tempa wzrostu gospodarczego, mimo malejącej, a w 2001 r. ujemnej dynamice inwestycji. Kapitałochłonność dochodu narodowego[79] w latach 1997-2000 utrzymywała się na stabilnym poziomie 2,35 zł na 1 złoty dochodu narodowego. Przyrostowa kapitałochłonność[80] policzona w okresach 3-letnich rośnie nieprzerwanie od początku transformacji. Jej wzrost nie uległ zahamowaniu w 2001 r. Szybszy przyrost majątku niż PKB oraz redukcja zatrudnienia doprowadziły do tego, że techniczne uzbrojenie pracy w gospodarce[81] rośnie w bardzo wysokim, ponad 6% tempie a jego wzrost przyspieszył w 2001 r. Nadal utrzymuje się wysokie 4% w 2001 r. tempo wzrostu wydajności pracy. Wszystkie te wskaźniki świadczą o tym, że na spowolnienie inwestycji miała wpływ wcześniejsza ekspansja inwestycji, która doprowadziła do zbyt szybkiego w stosunku do popytu wzrostu potencjału produkcyjnego.

Tabela 37

Podstawowe dane makroekonomiczne w latach 1995-2001

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Tempo wzrostu PKB	7,0	6,0	6,8	4,8	4,1	4,0	1,1
Tempo wzrostu inwestycji	17,1	19,2	22,2	15,3	5,9	1,4	-12,0
Tempo wzrostu środków trwałych	2,1	4,8	3,5	3,9	3,9	4,2	2,1
ACOR	2,46	2,42	2,36	2,34	2,35	2,35	2,41
ICOR	-	-	-	2,12	2,60	3,03	4,01
Tempo wzrostu TUP	0,5	1,6	1,4	1,9	6,9	6,1	6,3
Tempo wzrostu wydajności pracy	4,8	3,4	3,6	2,9	6,7	5,8	4,0

Źródło GUS, szacunki NBP.

Mimo pogorszającej się sytuacji na rynku pracy i drugiego z kolei roku realnego spadku dochodów z pracy najemnej, nastąpiło tylko niewielkie zmniejszenie tempa wzrostu spożycia indywidualnego. Przyczynił się do tego wzrost siły nabywczej innych składników dochodów do dyspozycji brutto gospodarstw domowych, a zwłaszcza świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Silniejsze niż w przypadku spożycia indywidualnego było ograniczenie tempa wzrostu spożycia zbiorowego.

Spadek popytu inwestycyjnego przyczynił się do ograniczenia wzrostu importu. Jednocześnie nadal wysoki był, zwłaszcza w I półroczu, wzrost eksportu. W rezultacie zmniejszył się znacząco ujemny eksport netto. Szacuje się, że jego relacja do PKB była o połowę mniejsza od notowanej w 2000 r.

Efektem korzystniejszego salda obrotów handlu zagranicznego było wyraźne zmniejszenie nierównowagi zewnętrznej. Relacja deficytu obrotów bieżących na bazie płatności do PKB obniżyła się w 2001 r. do 4,1% z 6,3% w 2000 r. Zmniejszenie zapotrzebowania na oszczędności zagraniczne, czego wyrazem jest obniżenie deficytu obrotów bieżących, nastąpiło w wyniku spadku akumulacji i spadku oszczędności brutto w gospodarce narodowej.

[78] Ocena dokonana na podstawie danych bilansu płatniczego o bezpośrednich inwestycjach zagranicznych, różnych zakresowo od definicji nakładów inwestycyjnych. W 2000 r. bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce wynosiły 8,2 mld USD, w 2001 r. 6,9 mld USD.

[79] Kapitałochłonność dochodu narodowego (ACOR) – relacja wartości majątku trwałego do PKB.

[80] Przyrostowa kapitałochłonność (ICOR) – relacja przyrostu majątku do przyrostu PKB.

[81] Techniczne uzbrojenie pracy (TUP) – wartość majątku przypadająca na jednego pracującego.

W kolejnych kwartałach 2001 r. obserwowano obniżanie się dynamiki wzrostu PKB i popytu krajowego oraz zmiany ich struktury. Wobec bardzo wysokiego wzrostu eksportu i wzrostu nakładów na środki trwałe w I kwartale ub.r., tempo wzrostu PKB w tym kwartale było zbliżone do notowanego w IV kwartale 2000 r.; wzrosła również wartość dodana w przemyśle. W następnych kwartałach, wraz ze słabnącą dynamiką eksportu i pogłębiającym się spadkiem nakładów inwestycyjnych, obniżało się tempo wzrostu PKB, m.in. w wyniku spadku wartości dodanej przemysłu. W II półroczu w wyniku wyższego wzrostu dochodów gospodarstw domowych, szybsze było tempo wzrostu spożycia indywidualnego, co przyczyniło się do przyspieszenia tempa wzrostu wartości dodanej w usługach rynkowych. Dynamikę PKB i popytu krajowego przedstawia tabela 38.

Tabela 38

Dynamika PKB i popytu krajowego w latach 2000-2001 wg kwartałów

(analogiczny okres poprzedniego roku = 100)

Wyszczególnienie	Rok	Kwartały				
		I	II	III	IV	I-IV
Wartość dodana brutto	2000	105,7	104,8	102,9	102,2	103,7
	2001	102,1	100,8	100,6	100,1	100,9
Przemysł	2000	110,2	109,1	106,0	102,3	106,8
	2001	103,3	98,7	98,5	97,5	99,4
Budownictwo	2000	104,3	100,7	97,7	97,6	99,3
	2001	94,8	92,0	91,8	92,0	92,4
Usługi rynkowe	2000	105,4	104,8	103,1	104,0	104,2
	2001	103,5	103,7	104,1	104,2	103,8
Produkt krajowy brutto	2000	106,0	105,0	103,1	102,3	104,0
	2001	102,3	100,9	100,8	100,3	101,1
Popyt krajowy	2000	105,1	103,3	101,3	101,7	102,8
	2001	98,7	98,2	98,0	97,1	98,0
Spożycie ogółem	2000	104,1	102,7	101,2	101,6	102,4
	2001	101,2	101,3	101,8	102,8	101,8
Spożycie indywidualne	2000	104,8	103,0	101,1	101,6	102,6
	2001	101,5	101,6	102,1	103,2	102,1
Akumulacja	2000	110,4	105,7	101,6	101,7	103,9
	2001	86,9	87,5	85,8	86,5	86,2
Nakłady na środki trwałe brutto	2000	105,4	102,8	102,0	102,1	102,7
	2001	101,5	91,6	86,4	85,7	89,8

Źródło: dane GUS, szacunki NBP.

ZAŁĄCZNIK 3

Nierównowaga zewnętrzna

W 2001 r. kontynuowany był – rozpoczęty w 2000 r. – proces przywracania równowagi zewnętrznej w polskiej gospodarce. Deficyt obrotów bieżących bilansu płatniczego osiągnął 7,2 mld USD i był o prawie 30% niższy niż w 2000 r. Jego relacja do PKB obniżyła się do 4,1 % wobec 6,3% w 2000 r. (wykres 36).

Wykres 36

Relacja deficytu bilansu obrotów bieżących do PKB w latach 1996-2001

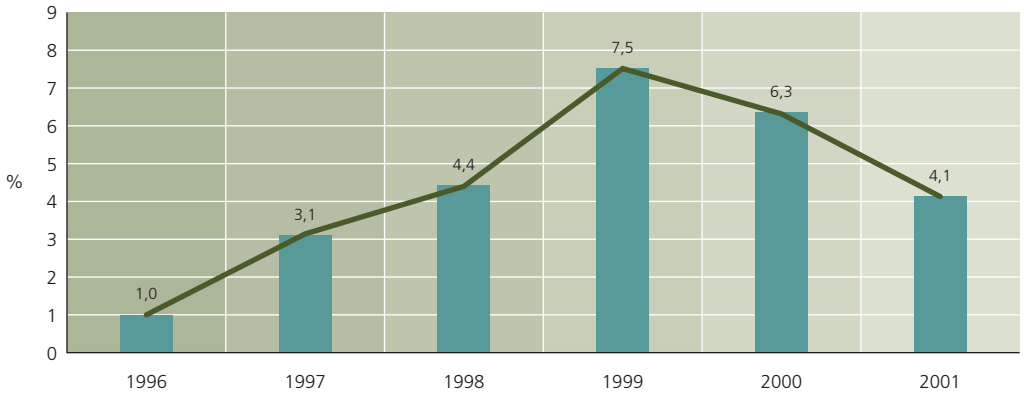

Źródło: dane NBP.

Do obniżenia deficytu w obrotach bieżących bilansu płatniczego w 2001 r. przyczyniły się obroty towarowe (w 54%), usługi (w 25%), niesklasyfikowane obroty bieżące (w 15%) oraz transfery (w 11%). W przeciwnym kierunku oddziaływał rosnący deficyt z tytułu dochodów (-5%) (tabela 39).

Tabela 39

Bilans płatniczy (mln USD)

Wyszczególnienie	2000	2001
Rachunek bieżący	-9 952	-7 166
Wpływy z eksportu towarów	*28 255*	*30 275*
Wypłaty za import towarów	*41 423*	*41 950*
Saldo obrotów towarowych	-13 168	-11 675
Saldo usług	-1 686	-976
Saldo dochodów	-759	-896
Saldo transferów bieżących	1 681	1 986
Saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących	3 980	4 395

Źródło: dane NBP.

Wyraźnie poprawiło się finansowanie nierównowagi w obrotach bieżących; pokrycie deficytu obrotów bieżących napływem kapitału w postaci inwestycji bezpośrednich wzrosło z 82,2% w 2000 r. do 96,7% w 2001 r. (wykres 37). Poprawił się także wskaźnik finansowania deficytu obrotów bieżących kapitałem własnym (tzw. wniesienie kapitału czyli zakup akcji lub udziałów w przedsiębiorstwach bezpośredniego inwestowania) z 72,9% do 81,1%.

Wykres 37

Finansowanie deficytu obrotów bieżących

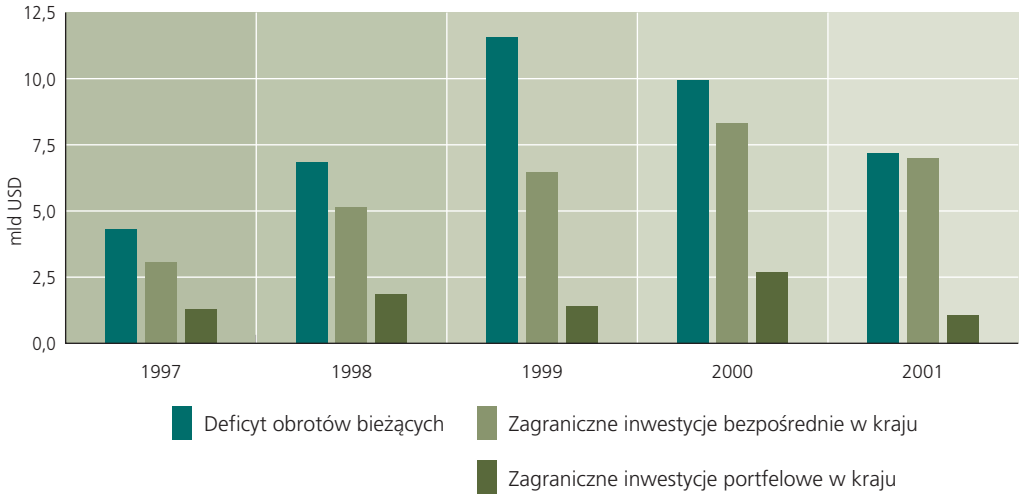

Źródło: dane NBP.

W 2001 r. nastąpiła zmiana struktury inwestycji portfelowych w stosunku do lat poprzednich. W warunkach silnego osłabienia aktywności ekonomicznej w najważniejszych regionach gospodarki światowej i spadku zainteresowania inwestycjami na rynkach papierów udziałowych obniżył się także udział tych inwestycji na rynku polskim. Inwestycje netto w skarbowe papiery wartościowe utrzymały się na poziomie 2000 r. i wyniosły około 1 mld USD (w porównaniu do 56 mln USD w 1999 r. i 6 mln USD w 1998 r.).

Zadłużenie zagraniczne – mimo wzrostu w stosunku do grudnia 2000 r. o blisko 0,6 mld USD – nie stanowiło zagrożenia dla stabilności finansowej kraju. Przyrost zadłużenia zarejestrowano przede wszystkim w sektorze pozarządowym i pozabankowym (o 3,6 mld USD). Udział zadłużenia krótkoterminowego w zadłużeniu zagranicznym ogółem utrzymywał się na poziomie około 14%.

Wartość wybranych wskaźników ostrzegawczych, sygnalizujących prawdopodobieństwo zaburzeń na rynkach finansowych w wyniku nierównowagi zewnętrznej i sposobu jej finansowania, poprawiła się w 2001 r., z wyjątkiem udziału zadłużenia krótkoterminowego i zadłużenia przedsiębiorstw w zadłużeniu zagranicznym ogółem oraz stopnia zabezpieczenia importu oficjalnymi aktywami rezerwowymi (tabela 40).

Pogorszenie relacji obsługi zadłużenia zagranicznego do wpływów z eksportu ma charakter przejściowy, spowodowane zostało bowiem zwiększeniem wielkości obsługi w związku z wcześniejszą spłatą zobowiązań wobec Brazylii w ramach Klubu Paryskiego.

Tabela 40

Wskaźniki ostrzegawcze

Wskaźniki ostrzegawcze	1998	1999	2000	2001
Saldo obrotów bieżących / PKB (w %)	-4,3	-7,6	-6,3	-4,1
Saldo płatności towarowych / PKB (w %)	-8,7	-9,4	-8,4	-6,6
Inwestycje bezpośrednie / saldo obrotów bieżących (w %)	74,8	55,9	82,2	96,7
Wniesienie kapitału / saldo obrotów bieżących (w %)	49,1	37,5	72,9	81,1
Saldo obrotów bieżących – inwestycje bezpośrednie / PKB (w %)	-1,2	-3,4	-0,4	-0,1
Inwestycje portfelowe / oficjalne aktywa rezerwowe (w %)	4,9	5,7	9,4	4,2
Oficjalne aktywa rezerwowe (lata) / saldo obrotów bieżących	4,0	2,2	2,8	3,7
Obsługa zadłużenia zagranicznego (kapitał + odsetki) / eksport (w %)	-	39,0	41,7	59,3
Zadłużenie zagraniczne krótkoterminowe / zadłużenie zagraniczne ogółem (w %)	14,2	17,1	13,7	14,3
Zadłużenie zagraniczne przedsiębiorstw / zadłużenie zagraniczne ogółem (w %)	32,1	38,1	43,2	48,0
Oficjalne aktywa rezerwowe – w miesiącach importu	7,5	7,5	8,0	7,6

Źródło: dane NBP.

ZAŁĄCZNIK 4

Podaż pieniądza

Podaż pieniądza ogółem (M2) na koniec grudnia 2001 r. osiągnęła poziom 334,7 mld zł, co w porównaniu ze stanem na koniec 2000 r. oznacza przyrost o 40,4 mld zł, tj. nominalnie o 13,7%, a w ujęciu realnym o 9,8%[82].

Roczna dynamika podaży pieniądza w ciągu 2001 r. była niższa w porównaniu z odpowiednimi wielkościami obserwowanymi w ubiegłych latach. Charakteryzowała się również stabilnością (wykres 38), wskaźniki obserwowane w poszczególnych miesiącach tylko nieznacznie odchylały się od średniej dla całego roku, wynoszącej 13,4%. Wyraźnie niższe tempo wzrostu M2 w czerwcu wynikało z wysokiej bazy odniesienia w czerwcu 2000 r. kiedy to miał miejsce skokowy przyrost depozytów i kredytów sektora niefinansowego, a tym samym podaży pieniądza, związany z ofertą akcji PKN ORLEN SA.

Wykres 38

Dynamika podaży pieniądza ogółem – nominalnie

(analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

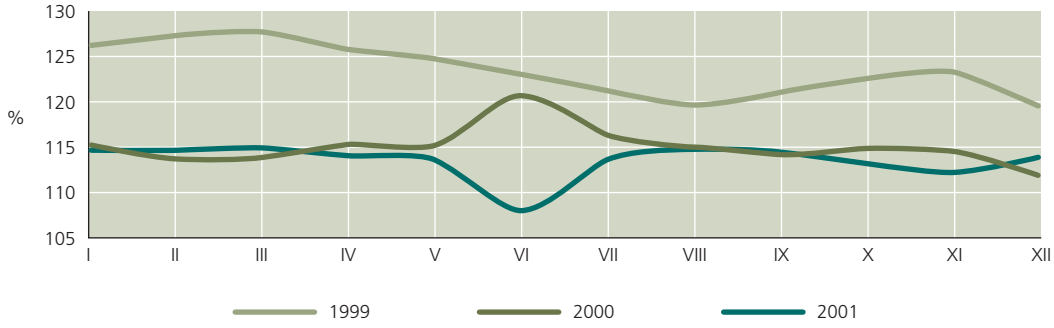

Źródło: dane NBP.

Spowolnienie wzrostu gospodarczego przy stosunkowo wysokiej dynamice podaży pieniądza sprawiło, że w 2001 r. relacja zasobu pieniądza (średniego stanu M2 w ciągu roku) do produktu krajowego brutto, ilustrująca stopień monetyzacji gospodarki, wyniosła 43,0% wobec 40,0% w 2000 r. Z kolei stopień monetyzacji mierzonej relacją średniego stanu pieniądza krajowego do PKB wyniósł 36,4% wobec 33,7% w 2000 r. Relacja pieniądza ogółem na koniec 2001 r. do PKB wyniosła 46,3% w porównaniu z 43,0% w końcu 2000 r.

Analizując przebieg procesów monetarnych w 2001 r. należy stwierdzić, że w IV kwartale wystąpiło niekorzystne zjawisko wyraźnego osłabienia tendencji wzrostu oszczędności złotowych osób prywatnych w systemie bankowym. Roczne tempo wzrostu depozytów złotowych osób prywatnych obniżyło się z 24,1% w grudniu 2000 r. do 11,7% na koniec 2001 r. (wykres 39). Malejąca skłonność do oszczędzania gospodarstw domowych w systemie bankowym była wynikiem z jednej strony niskiego tempa wzrostu dochodów ludności, a z drugiej – malejącego w ciągu roku oprocentowania depozytów bankowych. Ponadto zapowiedź wprowadzenia podatku od odsetek od lokat bankowych spowodowała, że w ostatnich dwóch miesiącach 2001 r. gospodarstwa domowe powstrzymały się od powierzania swych oszczędności bankom, kierując środki na zakup obligacji i jednostek funduszy inwestycyjnych oraz nieruchomości.

[82] Wielkość przyrostu podaży pieniądza w 2001 r. oznacza, że ukształtował się on na poziomie dolnej granicy przedziału prognozowego w *„Założeniach polityki pieniężnej na 2001 rok"* (40-46 mld zł).

Wykres 39

Dynamika depozytów i kredytów złotowych osób prywatnych w 2001 r. – nominalnie

(analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

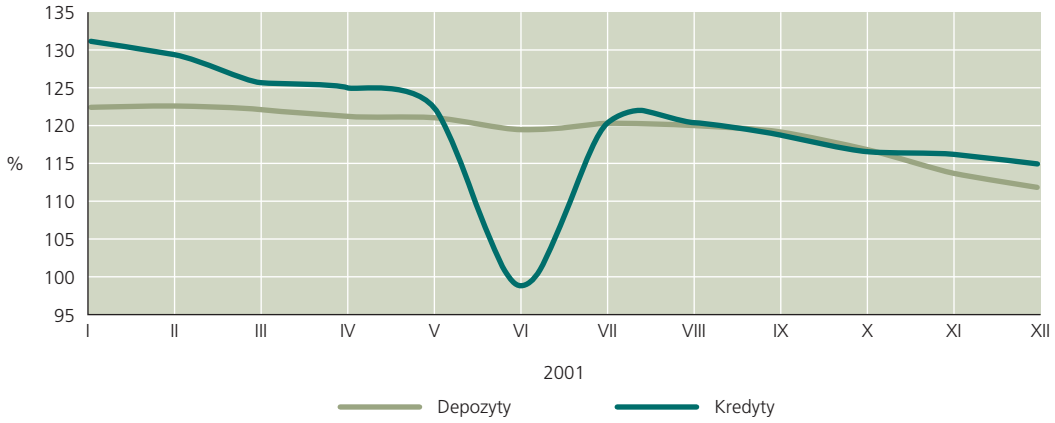

Źródło: dane NBP.

W 2001 r. odnotowano odwrócenie, mającej miejsce w 2000 r., tendencji spadku pieniądza gotówkowego w obiegu (wykres 40). Tendencja spadkowa utrzymywała się do połowy 2001 r., a od lipca roczne tempo wzrostu tej kategorii zaczęło stopniowo rosnąć i na koniec grudnia 2001 r. wyniosło 12%. Przyrost pieniądza gotówkowego w obiegu wyniósł w 2001 r. 4,1 mld zł. Tym samym odbudowany został spadek tej kategorii z 2000 r. wynoszący 4,0 mld zł.

Zmiana ta wywołana była m.in. zmniejszającą się w 2001 r. atrakcyjnością lokat bankowych oraz spadkiem inflacji, co zmniejszało alternatywne koszty utrzymywania zasobów pieniądza gotówkowego. Wzrost pieniądza gotówkowego w obiegu wynikał również z pogorszenia sytuacji finansowej przedsiębiorstw, czego przejawem były trudności w egzekwowaniu należności od klientów. W tej sytuacji firmy, zwłaszcza małe, zabezpieczały swoją płynność poprzez utrzymywanie wyższych zasobów gotówki. Wzrost dynamiki pieniądza gotówkowego może być także symptomem poszerzania się „szarej strefy" w gospodarce w warunkach słabnącego wzrostu gospodarczego. Dodatkowo w listopadzie i grudniu 2001 r. w związku z wprowadzeniem od 1 stycznia 2002 r. do obiegu wspólnej waluty euro miał miejsce wzmożony skup wycofanych z obiegu walut państw eurolandu. Skupiono równowartość 737 mln USD, z czego około 40% zostało wymienione na złote. Znaczna część tych środków mogła powiększyć gotówkę w obiegu.

Wykres 40

Dynamika podaży pieniądza gotówkowego – nominalnie

(analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

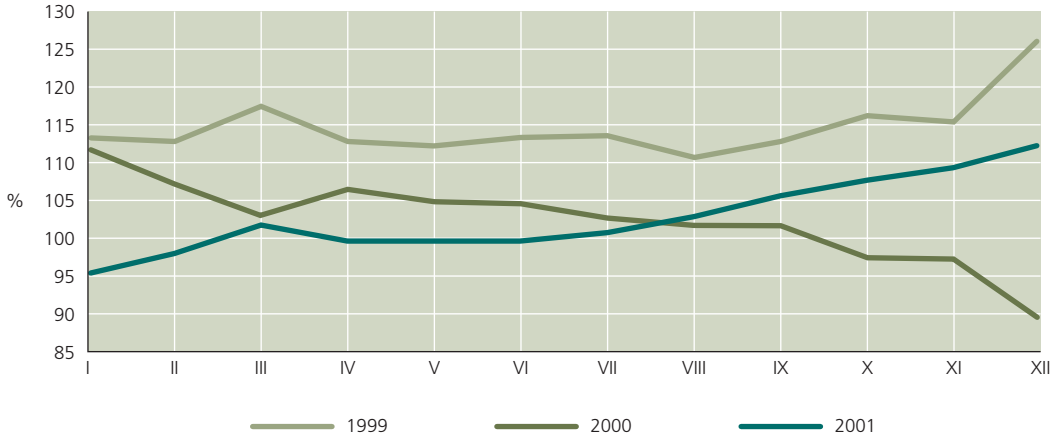

Źródło: dane NBP.

Bilans skonsolidowany systemu bankowego prezentuje tabela 41.

Tabela 41

Bilans skonsolidowany systemu bankowego za 2001 r.

BILANS SYSTEMU BANKOWEGO	2000 stan	Przyrost	2001 stan
AKTYWA			
1. Aktywa zagraniczne netto (w mln USD) przyrost nominalnie / realnie (w %)	31 878,9 6,0	1 902,7	33 781,5
Aktywa zagraniczne netto (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	132 080,5 2,0	2 582,7	134 663,2 -1,6
2. Aktywa krajowe netto (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	162 307,4 23,3	37 782,5	200 089,9 18,9
2.1. Zadłużenie netto sektora budżetowego (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	50 749,2 33,8	17 158,2	67 907,4 29,1
2.2. Należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	206 357,3 7,6	15 602,8	221 960,1 3,8
2.3. Saldo pozostałych pozycji netto (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	-94 799,1 -5,3	5 021,5	-89 777,6 -8,6
AKTYWA OGÓŁEM (w mln zł)	**294 387,9**	**40 365,2**	**334 753,1**
PASYWA			
3. Pieniądz krajowy (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	251 417,3 12,1	30 344,1	281 761,4 8,1
3.1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	34 112,7 12,0	4 099,9	38 212,6 8,1
3.2. Zobowiązania złotowe (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	217 304,6 12,1	26 244,2	243 548,8 8,1
4. Zobowiązania walutowe (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	42 970,6 23,3	10 021,1	52 991,7 19,0
Zobowiązania walutowe (w mln USD)	10 371,4	2 922,1	13 293,5
PIENIĄDZ OGÓŁEM (w mln zł) przyrost nominalnie / realnie (w %)	**294 387,9** 13,7	**40 365,2**	**334 753,1** 9,7
KURS WALUTOWY (w PLN / 1 USD)	4,1432	-0,1569	3,9863
CPI (w %)		**3,6**	

Źródło: dane NBP.

ZAŁĄCZNIK 5

Wykaz wykonawczych aktów prawnych wydanych w 2001 r. przez organy Narodowego Banku Polskiego i Komisję Nadzoru Bankowego (ogłoszonych)

5.1. Uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego

5.2. Uchwały Rady Polityki Pieniężnej

5.3. Zarządzenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego

5.4. Uchwały Komisji Nadzoru Bankowego

Załącznik 5.1

Uchwały Zarządu Narodowego Banku Polskiego

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	2/2001	12.01.2001	01.02.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia „Regulaminu realizacji poleceń wypłaty i operacji czekowych w obrocie zagranicznym oraz skupu i sprzedaży walut obcych dla posiadaczy rachunków bankowych w Narodowym Banku Polskim”.	Dz. Urz. NBP Nr 1, poz. 1
2.	3/2001	26.01.2001	29.01.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie zasad i trybu naliczania i utrzymywania rezerwy obowiązkowej.	Dz. Urz. NBP Nr 1, poz. 2
3.	14/2001	05.02.2001	28.02.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie regulaminu Zarządu Narodowego Banku Polskiego.	Monitor Polski Nr 7, poz. 116
4.	21/2001	16.02.2001	31.03.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego.	Dz. Urz. NBP Nr 2, poz. 4
5.	27/2001	02.03.2001	05.03.2001	w sprawie wysokości oprocentowania środków pieniężnych gromadzonych w Narodowym Banku Polskim na rachunkach bieżących.	Dz. Urz. NBP Nr 3, poz. 8
6.	31/2001	30.03.2001	02.04.2001	w sprawie wysokości oprocentowania środków pieniężnych gromadzonych w Narodowym Banku Polskim na rachunkach bieżących.	Dz. Urz. NBP Nr 5, poz. 11
7.	32/2001	30.03.2001	23.04.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie emitowania bonów pieniężnych Narodowego Banku Polskiego oraz obrotu tymi bonami.	Dz. Urz. NBP Nr 5, poz. 12
8.	40/2001	21.06.2001	02.07.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie ogłaszania kursów złotego w stosunku do walut obcych.	Dz. Urz. NBP Nr 8, poz. 17
9.	42/2001	29.06.2001	02.07.2001	w sprawie wysokości oprocentowania środków pieniężnych gromadzonych w Narodowym Banku Polskim na rachunkach bieżących.	Dz. Urz. NBP Nr 9, poz. 20
10.	46/2001	24.08.2001	27.08.2001	w sprawie wysokości oprocentowania środków pieniężnych gromadzonych w Narodowym Banku Polskim na rachunkach bieżących.	Dz. Urz. NBP Nr 13, poz. 28

Załącznik 5.1 – cd.

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
11.	47/2001	31.08.2001	01.09.2001	uchylająca uchwałę w sprawie wysokości oprocentowania środków pieniężnych gromadzonych w Narodowym Banku Polskim na rachunkach bieżących.	Dz. Urz. NBP Nr 14, poz. 29
12.	49/2001	07.09.2001	24.09.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków kredytem lombardowym przez Narodowy Bank Polski”.	Dz. Urz. NBP Nr 15, poz. 30
13.	50/2001	14.09.2001	01.12.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie trybu i szczegółowych zasad przekazywania przez banki do Narodowego Banku Polskiego danych niezbędnych do ustalania polityki pieniężnej i okresowych ocen sytuacji pieniężnej państwa oraz oceny sytuacji finansowej banków i ryzyka sektora bankowego.	Dz. Urz. NBP Nr 16, poz. 31
14.	51/2001	28.09.2001	18.10.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie regulaminu Zarządu Narodowego Banku Polskiego.	Monitor Polski Nr 35, poz. 568
15.	56/2001	16.11.2001	01.12.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie warunków otwierania i prowadzenia rachunków banków przez Narodowy Bank Polski.	Dz. Urz. NBP Nr 18, poz. 37
16.	57/2001	22.11.2001	01.12.2001	w sprawie wprowadzenia „Regulaminu refinansowania banków w ciągu dnia operacyjnego przez Narodowy Bank Polski”.	Dz. Urz. NBP Nr 19, poz. 38
17.	60/2001	14.12.2001	01.01.2002	zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia „Regulaminu realizacji poleceń wypłaty i operacji czekowych w obrocie zagranicznym oraz skupu i sprzedaży walut obcych dla posiadaczy rachunków bankowych w Narodowym Banku Polskim”.	Dz. Urz. NBP Nr 23, poz. 49
18.	64/2001	21.12.2001	01.01.2002	w sprawie zasad i trybu naliczania i utrzymywania przez banki rezerwy obowiązkowej	Dz. Urz. NBP Nr 23, poz. 50

Załącznik 5.2

Uchwały Rady Polityki Pieniężnej

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	1/2001	28.02.2001	01.03.2001	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych.	Dz. Urz. NBP Nr 3, poz. 6
2.	2/2001	28.02.2001	01.03.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku.	Dz. Urz. NBP Nr 3, poz. 7
3.	3/2001	28.03.2001	29.03.2001	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych.	Dz. Urz. NBP Nr 4, poz. 9
4.	4/2001	28.03.2001	29.03.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku.	Dz. Urz. NBP Nr 4, poz. 10
5.	5/2001	25.04.2001	25.04.2001	w sprawie przyjęcia sprawozdania finansowego Narodowego Banku Polskiego na dzień 31 grudnia 2000 r.	Dz. Urz. NBP Nr 6, poz. 14
6.	6/2001	30.05.2001	30.05.2001	w sprawie przyjęcia sprawozdania z wykonania założeń polityki pieniężnej w 2000 r. oraz oceny działalności Zarządu Narodowego Banku Polskiego w zakresie realizacji tych założeń.	Monitor Polski Nr 18, poz. 308
7.	7/2001	30.05.2001	30.05.2001	w sprawie zatwierdzenia sprawozdania z działalności Narodowego Banku Polskiego w 2000 r.	Dz. Urz. NBP Nr 7, poz. 15
8.	8/2001	27.06.2001	28.06.2001	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych.	Dz. Urz. NBP Nr 8, poz. 18
9.	9/2001	27.06.2001	28.06.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku.	Dz. Urz. NBP Nr 8, poz. 19
10.	10/2001	22.08.2001	23.08.2001	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych.	Dz. Urz. NBP Nr 12, poz. 26
11.	11/2001	22.08.2001	23.08.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku.	Dz. Urz. NBP Nr 12, poz. 27
12.	12/2001	25.09.2001	01.01.2002	w sprawie określenia górnej granicy zobowiązań wynikających z zaciągania przez Narodowy Bank Polski pożyczek i kredytów w zagranicznych instytucjach bankowych i finansowych.	Dz. Urz. NBP Nr 16, poz. 32

Załącznik 5.2 – cd.

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
13.	13/2001	26.09.2001	01.01.2002	w sprawie ustalenia założeń polityki pieniężnej na rok 2002.	Monitor Polski Nr 34, poz. 562
14.	14/2001	24.10.2001	24.10.2001	w sprawie zatwierdzenia korekty planu finansowego Narodowego Banku Polskiego na 2001 r.	Dz. Urz. NBP Nr 17, poz. 34
15.	15/2001	25.10.2001	26.10.2001	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych.	Dz. Urz. NBP Nr 17, poz. 35
16.	16/2001	25.10.2001	26.10.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku.	Dz. Urz. NBP Nr 17, poz. 36
17.	17/2001	28.11.2001	29.11.2001 z wyjątkiem §5, który wchodzi w życie 1.12.2001 r.	w sprawie stopy redyskontowej weksli, oprocentowania kredytów refinansowych oraz oprocentowania lokaty terminowej w Narodowym Banku Polskim.	Dz. Urz. NBP Nr 20, poz. 39
18.	18/2001	28.11.2001	29.11.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku.	Dz. Urz. NBP Nr 20, poz. 40
19.	19/2001	18.12.2001	18.12.2001	w sprawie zatwierdzenia planu finansowego Narodowego Banku Polskiego na rok 2002.	Dz. Urz. NBP Nr 23, poz. 47
20.	20/2001	19.12.2001	1.01.2002 i ma zastosowanie począwszy od rezerwy obowiązkowej podlegającej odprowadzeniu zgodnie z odrębnymi przepisami w dniu 28.02.2002 r.	w sprawie stopy rezerwy obowiązkowej banków.	Dz. Urz. NBP Nr 23, poz. 48

Załącznik 5.3

Zarządzenia Prezesa Narodowego Banku Polskiego

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	1/2001	25.01.2001	08.02.2001	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 20 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu.	Monitor Polski Nr 4, poz. 81
2.	3/2001	27.03.2001	11.04.2001	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 100 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu.	Monitor Polski Nr 11, poz. 181
3.	4/2001	24.04.2001	04.05.2001	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 20 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu.	Monitor Polski Nr 13, poz. 218
4.	5/2001	22.05.2001	31.05.2001	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 200 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu.	Monitor Polski Nr 17, poz. 292
5.	7/2001	13.06.2001	26.06.2001	w sprawie ustalenia wzoru, próby, masy i wielkości emisji monety nominalnej wartości 100 zł oraz terminu wprowadzenia jej do obiegu.	Monitor Polski Nr 20, poz. 324
6.	8/2001	27.06.2001	01.08.2001	w sprawie sposobów i trybu przeliczania, sortowania, pakowania i oznaczania opakowań banknotów i monet oraz wykonywania czynności związanych z zaopatrywaniem banków w te znaki.	Dz. Urz. NBP Nr 10, poz. 22
7.	10/2001	08.08.2001	24.08.2001	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 200 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu.	Monitor Polski Nr 27, poz. 444
8.	11/2001	14.09.2001	28.09.2001	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł, 10 zł i 100 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu.	Monitor Polski Nr 32, poz. 530
9.	12/2001	11.10.2001	23.10.2001	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 10 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu.	Monitor Polski Nr 37, poz. 608
10.	13/2001	07.11.2001	15.11.2001	w sprawie ustalenia wzorów, stopu, próby, masy i wielkości emisji monet nominalnej wartości 2 zł i 20 zł oraz terminu wprowadzenia ich do obiegu.	Monitor Polski Nr 40, poz. 661
11.	14/2001	07.12.2001	14.12.2001	w sprawie walut obcych określonych jako wymienialne.	Monitor Polski Nr 45, poz. 738
12.	15/2001	11.12.2001	21.12.2001	zmieniające zarządzenie w sprawie sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych.	Dz. Urz. NBP Nr 21, poz. 41
13.	18/2001	13.12.2001	1.01.2002	zmieniające zarządzenie w sprawie upoważnienia do podejmowania decyzji dotyczących zezwoleń dewizowych.	Dz. Urz. NBP Nr 22, poz. 42

Załącznik 5.4

Uchwały Komisji Nadzoru Bankowego

Lp.	Numer	Data uchwalenia	Data wejścia w życie	Tytuł (przedmiot regulacji)	Miejsce publikacji
1.	2/2001	04.04.2001	11.05.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie trybu wykonywania nadzoru bankowego.	Dz. Urz. NBP Nr 6, poz. 13
2.	3/2001	06.08.2001	28.08.2001	zmieniająca uchwałę w sprawie trybu wykonywania nadzoru bankowego.	Dz. Urz. NBP Nr 11, poz. 23
3.	4/2001	06.08.2001	28.08.2001	w sprawie postępowania Komisji Nadzoru Bankowego jako jednostki współpracującej z Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej.	Dz. Urz. NBP Nr 11, poz. 24
4.	5/2001	12.12.2001	01.01.2002 z wyjątkiem §2-§5, §7 ust. 2 i §13, które wchodzą w życie 31.01.2002 r.	w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, w tym z tytułu przekroczenia limitów koncentracji wierzytelności, sposobu i szczegółowych zasad obliczania współczynnika wypłacalności banku, z uwzględnieniem powiązań banków z innymi podmiotami zależnymi lub działającymi w tym samym holdingu oraz określenia dodatkowych pozycji bilansu banku ujmowanych łącznie z funduszami własnymi w rachunku adekwatności kapitałowej oraz zakresu i sposobu ich wyznaczania.	Dz. Urz. NBP Nr 22, poz. 43
5.	6/2001	12.12.2001	01.01.2002	w sprawie określenia szczegółowych zasad ustalania wysokości funduszy własnych banków należących do bankowej grupy kapitałowej dla potrzeb stosowania norm i granic określonych ustawą Prawo bankowe, wysokości, szczegółowego zakresu i warunków pomniejszania funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających banku, wysokości i warunków ich zaliczania, innych pomniejszeń funduszy własnych banku, wysokości i warunków pomniejszania o nie funduszy własnych oraz uwzględniania powiązań banków z innymi podmiotami zależnymi lub działającymi w tym samym holdingu przy określaniu sposobu obliczania funduszy własnych.	Dz. Urz. NBP Nr 22, poz. 44
6.	7/2001	12.12.2001	01.01.2002	w sprawie szczegółowych zasad i warunków uwzględniania wierzytelności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych przy ustalaniu przestrzegania limitów koncentracji wierzytelności, określenia innych wierzytelności i udzielonych zobowiązań pozabilansowych, wobec których nie stosuje się przepisów dotyczących limitów koncentracji wierzytelności oraz uwzględniania powiązań banków z innymi podmiotami zależnymi lub działającymi w tym samym holdingu w rachunku koncentracji wierzytelności.	Dz. Urz. NBP Nr 22, poz. 45
7.	8/2001	12.12.2001	07.01.2002	w sprawie wysokości i warunków zaliczania do funduszy własnych banków spółdzielczych określonej części dodatkowej kwoty odpowiedzialności członków.	Dz. Urz. NBP Nr 22, poz. 46

ZAŁĄCZNIK 6

Publikacje i strona internetowa Narodowego Banku Polskiego w 2001 r.

Tytuł i częstotliwość wydawania	Tematyka	Język
Raport Roczny 2000 rocznik	Dane dotyczące ogólnej charakterystyki wyników gospodarczych i finansowych, rozwoju sektora bankowego, działalności NBP, bilansu NBP i systemu bankowego, a także bilansu płatniczego Rzeczypospolitej Polskiej.	polski, angielski
Bank i Kredyt 2001 miesięcznik: nr 1-2/2001, 3/2001, 4/2001, 5/2001, 6/2001, 7/2001, 8/2001, 9/2001, 10/2001	Opracowania analityczne dot. sektora finansowego, zwłaszcza bankowego,a także artykuły o charakterze informacyjnym. Prezentacja najważniejszych zagadnień związanych z działalnością oraz strategicznymi zamierzeniami NBP jako banku centralnego. Wkładka edukacyjna – Bankowe ABC.	polski, streszczenia w języku angielskim
Informacja Wstępna miesięczna: nr 12/2000–11/2001	Skrócona publikacja zawierająca wstępne dane dotyczące wyników gospodarczych, systemu bankowego oraz bilansu Narodowego Banku Polskiego, a także bilansu płatniczego Rzeczypospolitej Polskiej.	polsko--angielska
Materiały i Studia 2001 nr 116-131	Seria wydawnicza, w której publikowane są opracowania będące efektem prac badawczych pracowników NBP, jak również uczelni oraz instytucji finansowych. Dotyczą one ważnych problemów związanych z bankowością i polityką pieniężną.	polski, wybrane numery dostępne w języku angielskim
Biuletyn Informacyjny 2001 miesięcznik: nr 1-2/2001, 4-5/2001, 7-8/2000 wydania kwartalne: nr 3/2001, 6/2001	Podstawowe dane dotyczące ogólnej charakterystyki wyników gospodarczych i finansowych oraz polityki pieniężnej banku centralnego. Wydania kwartalne zawierają dodatkowo część opisową prezentującą generalne trendy w zakresie sytuacji makroekonomicznej, kształtowanie się podaży pieniądza i czynników jego kreacji, bilans płatniczy oraz podstawowe instrumenty polityki pieniężnej.	polski, angielski
Założenia Polityki Pieniężnej na 2002 r. roczne	Prezentacja założeń polityki pieniężnej ustalanych corocznie przez Radę Polityki Pieniężnej. Zawiera charakterystykę zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań polityki pieniężnej, cele oraz instrumenty jej realizacji.	polski, angielski
Sprawozdanie z wykonania założeń polityki pieniężnej w 2000 r. roczne	Zawiera charakterystykę realizacji celu inflacyjnego, kształtowania się agregatów pieniężnych, instrumentów realizacji polityki pieniężnej, a także opis wykonania innych zadań postawionych przed polityką pieniężną.	polski
Sprawozdanie z Działalności NBP w 2000 r. roczne (maj 2001)	Zawiera informacje na temat realizacji poszczególnych funkcji banku centralnego w 2000 r., bilans i rachunek wyników NBP.	polski
Raport o Inflacji roczny za 2000 (marzec 2001), kwartalny (I, II, III kwartał 2001)	Charakterystyka tendencji inflacyjnych w danym okresie, monetarnych aspektów procesów inflacyjnych oraz pozamonetarnych, wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań inflacji.	polski, angielski
Wstępna informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury kwartalnik (I, II, III, IV kwartał 2001)	Analiza klimatu koniunktury w sektorze przedsiębiorstw opierająca się na następujących źródłach danych: wynikach szybkiego monitoringu NBP, rezultatach badań koniunktury prowadzonych w innych krajowych ośrodkach oraz dostępnych aktualnie badaniach GUS.	polski
Inwestycje bezpośrednie rocznik	Analiza napływu inwestycji bezpośrednich w badanym okresie.	polski
Bilans płatniczy na bazie transakcji oraz bilans aktywów i pasywów zagranicznych RP rocznik	Dane bilansu płatniczego na bazie transakcji oraz bilans aktywów i pasywów zagranicznych wraz z analizą i częścią metodologiczną.	polski
Ocena kondycji finansowej przedsiębiorstw w 2000 roku ze szczególnym uwzględnieniem polityki pieniężno-kredytowej w świetle badań ankietowych i danych GUS rocznik	Analiza sytuacji finansowej przedsiębiorstw w 2000 r. dokonana na podstawie sprawozdań od 17.430 podmiotów badanych przez GUS oraz wyników rocznej ankiety NBP przeprowadzonej w 354 przedsiębiorstwach.	polski

Załącznik 6 – cd.

Tytuł i częstotliwość wydawania	Tematyka	Język
Bilans płatniczy RP za 2000 r., za I kwartał 2001 r., za I półrocze 2001 r., za 3 kwartały 2001 r.	Dane bilansu płatniczego na bazie płatności zarejestrowane przez polski system bankowy w analizowanym okresie.	polski
Rynki finansowe 2001 miesięcznik: nr 1-12/2001	Comiesięczna analiza sytuacji na rynkach finansowych, bieżąca informacja o stopach procentowych, kursie walutowym, oczekiwaniach i reakcjach inwestorów.	polski
Sytuacja finansowa banków. Synteza kwartalna, półroczna, roczna	Ocena sytuacji finansowej banków opracowywana przez Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego na podstawie danych sprawozdawczych banków. W syntetyczny sposób przedstawia główne składniki aktywów, pasywów i pozycji pozabilansowych, ich strukturę jakościową i tworzone rezerwy celowe, a także kształtowanie się funduszy własnych banków (w tym ich strukturę własnościową) i współczynnika wypłacalności.	polski – za I kwartał, półroczna, za trzy kwartały i roczna angielski – półroczna i roczna
Strona internetowa NBP: **http://www.NBP.pl**	Prezentacja Banku, struktura organizacyjna i zasady funkcjonowania Banku, akty prawne, informacja statystyczna (m.in. o podstawowych stopach procentowych NBP oraz oprocentowaniu rządowych papierów wartościowych na rynku pierwotnym, o aukcji skonwertowanych obligacji skarbowych o stałym oprocentowaniu oraz o wynikach przetargu sprzedaży obligacji skarbowych o stałym oprocentowaniu z portfela NBP), banknoty i monety emitowane przez NBP, lista banków działających w Polsce, publikacje, aktualności dotyczące NBP. Podstrony internetowe: „Integracja Europejska", „Euro 2002", „Konferencje NBP" oraz „Oferty pracy w NBP".	polski, angielski

ZAŁĄCZNIK 7

Wyniki głosowania Członków Rady Polityki Pieniężnej nad uchwałami podjętymi w 2001 r.

Data podjęcia uchwały	Przedmiot uchwały	Decyzja RPP	Wyniki głosowania Członków Rady	
			za:	przeciw:
28.02.2001	wniosek o obniżenie wszystkich stóp procentowych o 1,5 pkt. proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	L. Balcerowicz M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski
28.02.2001	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych	obniżka podstawowych stóp procentowych o 1 pkt proc.	L. Balcerowicz B. Grabowski C. Józefiak J. Krzyżewski W. Łączkowski J. Pruski G. Wójtowicz	M. Dąbrowski D. Rosati W. Ziółkowska
28.02.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku	obniżka stopy referencyjnej o 1 pkt proc.	L. Balcerowicz B. Grabowski C. Józefiak J. Krzyżewski W. Łączkowski J. Pruski G. Wójtowicz	M. Dąbrowski D. Rosati W. Ziółkowska
28.03.2001	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych	obniżka podstawowych stóp procentowych o 1 pkt proc.	L. Balcerowicz J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski
28.03.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku	obniżka stopy referencyjnej o 1 pkt proc.	L. Balcerowicz J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski
30.05.2001	wniosek o obniżenie wszystkich stóp procentowych o 2 pkt. proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	L. Balcerowicz M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski
30.05.2001	wniosek o obniżenie wszystkich stóp procentowych o 1 pkt proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	L. Balcerowicz M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski
27.06.2001	wniosek o obniżenie wszystkich stóp procentowych o 2 pkt. proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	L. Balcerowicz M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski
27.06.2001	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych	obniżka podstawowych stóp procentowych o 1,5 pkt. proc.	L. Balcerowicz B. Grabowski C. Józefiak J. Krzyżewski W. Łączkowski J. Pruski	M. Dąbrowski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska

Załącznik 7 – cd.

Data podjęcia uchwały	Przedmiot uchwały	Decyzja RPP	Wyniki głosowania Członków Rady	
			za:	przeciw:
27.06.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku	obniżka stopy referencyjnej o 1,5 pkt. proc.	L. Balcerowicz B. Grabowski C. Józefiak J. Krzyżewski W. Łączkowski J. Pruski	M. Dąbrowski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska
22.08.2001	w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych	obniżka podstawowych stóp procentowych o 1 pkt proc.	L. Balcerowicz B. Grabowski C. Józefiak J. Krzyżewski W. Łączkowski J. Pruski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	M. Dąbrowski
22.08.2001	w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku	obniżka stopy referencyjnej o 1 pkt proc.	L. Balcerowicz B. Grabowski C. Józefiak J. Krzyżewski W. Łączkowski J. Pruski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	M. Dąbrowski
26.09.2001	w sprawie ustalenia założeń polityki pieniężnej na 2002 r.		L. Balcerowicz M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak J. Krzyżewski W. Łączkowski J. Pruski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	
25.10.2001	wniosek o obniżenie stóp procentowych o 2 pkt. proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	L. Balcerowicz M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski
25.10.2001	wniosek o obniżenie stóp procentowych o 1 pkt proc.	wniosek nie uzyskał większości głosów	B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski	L. Balcerowicz M. Dąbrowski J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska
25.10.2001	uchwała w sprawie stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych	obniżka wszystkich stóp procentowych o 1,5 pkt. proc.	L. Balcerowicz J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski
25.10.2001	uchwała w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku	obniżka stopy referencyjnej o 1,5 pkt. proc.	L. Balcerowicz J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski

Załącznik 7 – cd.

Data podjęcia uchwały	Przedmiot uchwały	Decyzja RPP	Wyniki głosowania Członków Rady	
			za:	przeciw:
28.11.2001	uchwała w sprawie stopy redyskontowej weksli, oprocentowania kredytów refinansowych oraz oprocentowania lokaty terminowej w Narodowym Banku Polskim	obniżka stopy redyskontowej weksli i oprocentowania kredytów refinansowych o 1,5 pkt. proc. i ustalenie oprocentowania lokaty terminowej w NBP w wysokości 7,5 %	L. Balcerowicz B. Grabowski C. Józefiak J. Krzyżewski W. Łączkowski J. Pruski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	M. Dąbrowski
28.11.2001	uchwała w sprawie zasad prowadzenia operacji otwartego rynku	obniżka stopy referencyjnej o 1,5 pkt. proc.	L. Balcerowicz J. Krzyżewski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak W. Łączkowski J. Pruski
19.12.2001	uchwała w sprawie stopy rezerwy obowiązkowej banków	obniżka stopy rezerwy obowiązkowej do 4,5 %	L. Balcerowicz M. Dąbrowski B. Grabowski C. Józefiak J. Krzyżewski W. Łączkowski J. Pruski D. Rosati G. Wójtowicz W. Ziółkowska	

ANEKS STATYSTYCZNY

TABELA I

Podstawowe dane statystyczne

Wyszczególnienie	Jednostka	2000	2001		
		XII	I	II	III
1. Produkcja sprzedana przemysłu					
a) w cenach bieżących	mln zł	40 458,2	36 606,7	35 592,6	40 834,6
b) w cenach stałych					
– ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	97,8	110,1	99,9	102,8
– poprzedni miesiąc = 100	%	98,6	91,1	97,3	114,6
2. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej					
a) w cenach bieżących	mln zł	5 758,1	2 354,0	2 539,6	3 016,5
b) w cenach stałych					
– ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	93,1	90,2	90,9	91,4
– poprzedni miesiąc = 100	%	140,3	40,7	107,4	118,2
3. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych					
a) ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	108,5	107,4	106,6	106,2
b) poprzedni miesiąc = 100	%	100,2	100,8	100,1	100,5
c) grudzień poprzedniego roku = 100	%	108,5	100,8	100,9	101,4
4. Wskaźniki cen produkcji sprzedanej przemysłu					
a) ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	105,6	104,7	104,1	103,8
b) poprzedni miesiąc = 100	%	99,1	99,7	99,9	100,2
5. Wskaźniki cen produkcji budowlano-montażowej					
a) ten sam miesiąc poprzedniego roku = 100	%	106,9	106,7	106,5	105,8
b) poprzedni miesiąc = 100	%	100,2	100,3	100,5	100,2
6. Pracujący w sektorze przedsiębiorstw ogółem	tys. osób	5 337	5 349	5 359	5 341
7. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ogółem	tys. osób	5 199	5 184	5 189	5 170
8. Liczba bezrobotnych	tys. osób	2 702,6	2 835,6	2 876,9	2 898,7
9. Stopa bezrobocia	%	15,1	15,7	15,9	16,1
10. Przeciętne wynagrodzenia miesięczne brutto w sektorze przedsiębiorstw	zł	2 350,12	2 069,29	2 074,91	2 149,13
11. Wyniki finansowe budżetu państwa					
a) dochody budżetu państwa	mln zł	135 663,9	11 590,9	20 962,0	31 623,1
b) wydatki budżetu państwa	mln zł	151 054,9	16 683,4	32 941,4	46 615,6
c) wynik budżetu państwa i saldo kredytów zagranicznych	mln zł	-20 410,8	-4 279,4	-9 503,7	-13 019,0
12. Wyniki finansowe przedsiębiorstw					
a) przychody ogółem	mln zł	952 520,3	.	.	221 130,7
– w tym przychody ze sprzedaży produktów	mln zł	571 044,5	.	.	135 618,7
b) koszty uzyskania przychodów ogółem	mln zł	934 392,2	.	.	218 496,8
– w tym koszt własny sprzedanych produktów	mln zł	584 134,6	.	.	139 156,2
c) wynik finansowy brutto (saldo)	mln zł	18 376,9	.	.	2 619,6
d) obciążenia wyniku finansowego brutto	mln zł	12 159,9	.	.	2 635,3
e) wynik finansowy netto (saldo)	mln zł	6 217,1	.	.	-15,8
f) wskaźnik poziomu kosztów z całokształtu działalności	%	98,1	.	.	98,8
g) wskaźnik rentowności obrotu netto	%	0,7	.	.	0,0
h) wskaźnik płynności II stopnia	%	74,3	.	.	76,6
i) majątek obrotowy ogółem	mln zł	292 251,6	.	.	283 789,8
j) należności i roszczenia z tytułu dostaw i usług	mln zł	123 986,1	.	.	117 504,3
k) zobowiązania krótkoterminowe z tytułu dostaw i usług	mln zł	123 702,5	.	.	109 061,3

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
37 800,2	38 829,2	37 428,3	37 171,9	39 539,8	39 873,3	42 786,1	40 362,3	38 682 0
103,6	99,0	95,2	101,1	100,7	96,2	101,4	99,2	95,2
92,2	102,9	97,2	98,8	105,9	100,6	107,7	94,5	94,5
2 938,7	3 404,8	3 877,1	3 694,9	3 806,9	4 216,8	4 561,8	3 764,6	5 268,2
89,2	88,1	89,9	89,6	86,0	89,0	90,0	90,2	89,4
97,1	115,3	113,7	95,0	102,7	110,7	107,8	82,3	139,6
106,6	106,9	106,2	105,2	105,1	104,3	104,0	103,6	103,6
100,8	101,1	99,9	99,7	99,7	100,3	100,4	100,1	100,2
102,2	103,3	103,2	102,8	102,5	102,8	103,2	103,3	103,6
103,4	102,3	100,9	100,6	100,1	100,7	99,5	99,0	99,6
100,2	100,0	99,6	100,3	100,8	100,5	99,4	99,4	99,7
105,0	104,4	103,9	103,6	103,4	103,2	102,8	102,3	102,3
100,3	100,3	100,1	100,1	100,2	100,1	100,1	99,9	100,1
5 326	5 309	5 296	5 274	5 248	5 233	5 221	5 188	5 094
5 156	5 135	5 121	5 097	5 074	5 060	5 044	5 020	4 952
2 878,0	2 841,1	2 849,2	2 871,5	2 892,6	2 920,4	2 944,3	3 022,4	3 115,1
16,0	15,9	15,9	16,0	16,2	16,3	16,4	16,8	17,4
2 175,55	2 163,44	2 148,44	2 198,50	2 192,41	2 217,55	2 252,16	2 302,46	2 474,11
42 510,4	52 643,1	67 729,7	78 963,7	90 330,9	102 775,5	115 520,0	127 819,4	140 526,9
60 792,3	73 027,2	86 535,2	98 279,3	111 262,5	124 640,5	140 259,4	155 470,0	172 885,2
-17 176,6	-19 270,4	-17 818,6	-18 791,4	-20 386,4	-23 441,1	-25 959,0	-38 849,1	-43 670,8
.	.	456 350,9	.	.	698 138,3	.	.	965 074,6
.	.	276 328,3	.	.	420 351,7	.	.	575 511,2
.	.	450 594,6	.	.	688 328,2	.	.	958 785,7
.	.	285 439,9	.	.	432 779,5	.	.	595 100,2
.	.	5 828,8	.	.	9 866,3	.	.	6 366,4
.	.	4 810,6	.	.	7 176,8	.	.	8 919,8
.	.	1 018,1	.	.	2 689,4	.	.	-2 553,3
.	.	98,7	.	.	98,6	.	.	99,3
.	.	0,2	.	.	0,4	.	.	-0,3
.	.	76,3	.	.	78,0	.	.	76,6
.	.	286 623,0	.	.	295 390,5	.	.	297 066,2
.	.	120 454,6	.	.	126 887,5	.	.	125 455,5
.	.	112 427,4	.	.	117 368,4	.	.	123 974,5

TABELA II

Rynek finansowy – podstawowe informacje

Wyszczególnienie	Jednostka	2000	2001		
		XII	I	II	III
1. Stopa oprocentowania kredytu lombardowego	%	23,0	23,0	23,0	21,0
2. Stopa redyskonta weksli	%	21,5	21,5	21,5	19,5
3. Stopa oprocentowania kredytu refinansowego	%	23,0/24,0	23,0/24,0	23,0/24,0	21,0/22,0
4. Stopa depozytowa	%		-	-	-
5. Minimalna stopa rentowności 28-dniowych operacji otwartego rynku	%	19,0	19,0	19,0	17,0
6. Stopy oprocentowania kredytów złotowych w głównych bankach komercyjnych					
a) od kredytów udzielanych na okres 1 roku	%	19,7 – 24,6	19,4 – 24,8	19,4 – 24,4	17,9 – 22,2
b) stopa dyskontowa weksli	%	19,7 – 24,5	18,9 – 23,9	18,4 – 23,3	16,9 – 22,0
7. Stopy oprocentowania depozytów złotowych w głównych bankach komercyjnych					
a) a vista	%	3,5 – 9,5	3,5 – 9,5	3,5 – 9,5	2,5 – 8,5
b) rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych	%	7 – 10,0	7 – 10,0	7 – 10,0	7 – 9,5
c) 1-miesięcznych	%	12,5 – 17,1	12,5 – 16,7	12,5 – 16,7	12,2 – 15,8
d) 3-miesięcznych	%	9 – 17,4	9 – 16,5	9 – 16,5	8 – 15,4
e) 6-miesięcznych	%	9 – 17,1	9 – 16,4	9 – 16,4	8 – 15,0
f) 12-miesięcznych	%	9 – 16,9	9 – 16,6	9 – 16,6	8 – 15,3
g) 24-miesięcznych	%	14 – 17,2	13,2 – 17,1	12,9 – 17,1	12,8 – 16
h) 36-miesięcznych	%	14 – 17	12 – 17,0	11,8 – 17	11,9 – 17
8. Stopy oprocentowania środków na rachunkach walutowych w bankach komercyjnych					
a) a vista	%	2,5 – 3,8	2,5 – 3,8	2 – 3,8	2 – 3,5
b) 3-miesięcznych	%	4 – 5,1	3,6 – 4,7	3,4 – 4,7	3 – 4,8
c) 6-miesięcznych	%	4,3 – 5,3	3,7 – 5,0	3,5 – 5,0	3,1 – 4,9
d) 12-miesięcznych	%	4,4 – 5,2	3,8 – 5,2	3,6 – 5,1	3,2 – 5
e) 24-miesięcznych	%	4,4 – 5,3	3,9 – 5,2	2,3 – 5,2	2,3 – 5,1
9. Lokaty dobrowolne na rynku międzybankowym					
a) stan na koniec miesiąca	mln zł	30 692,6	23 140,7	23 443,7	22 671,3
w tym udział lokat:					
– 0 - 1-miesięcznych	%	27,7	46,1	60,3	42,6
– 1 - 2-miesięcznych	%	39,5	15,3	4,7	16,8
– 2 - 3-miesięcznych	%	7,5	7,9	8,6	10,0
– 3 - 6-miesięcznych	%	12,5	9,7	6,4	8,7
– 6 - 12-miesięcznych	%	7,9	13,3	14,8	14,7
– 12 - 24-miesięcznych	%	2,8	5,0	3,1	3,1
b) średni ważony okres deponowania lokat (według stanu na koniec miesiąca)	miesiące	3,0	3,7	3,1	4,1
c) średnia ważona stopa procentowa lokat (według stanu na koniec miesiąca)	%	19,0	18,7	19,4	17,8
w tym lokat:					
– 0 - 1-miesięcznych	%	18,9	19,0	20,3	17,6
– 1 - 2-miesięcznych	%	19,6	19,0	18,6	18,0
– 2 - 3-miesięcznych	%	18,2	17,8	17,9	17,5
– 3 - 6-miesięcznych	%	18,7	18,3	17,2	17,2
– 6 - 12-miesięcznych	%	18,6	18,6	18,2	18,1
– 12 - 24-miesięcznych	%	17,6	18,0	18,7	18,6
10. Stopa rezerw obowiązkowych od:					
a) wkładów złotowych					
– płatnych na każde żądanie	%	5,0	5,0	5,0	5,0
– terminowych	%	5,0	5,0	5,0	5,0

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
21,0	21,0	19,5	19,5	18,5	18,5	17,0	15,5	15,5
19,5	19,5	18,0	18,0	17,0	17,0	15,5	14,0	14,0
21,0/22,0	21,0/22,0	19,5/20,5	19,5/20,5	18,5/19,5	18,5/19,5	17,0/18,0	15,5/16,5	15,5/16,5
-	-	-	-	-	-	-	-	7,5
17,0	17,0	15,5	15,5	14,5	14,5	13,0	11,5	11,5
17,5 – 22,0	17,5 – 22,0	16,7 – 22,0	15,8 – 22,0	15,8 – 22,0	15,0 – 22,0	14,0 – 22,0	13,0 – 22,0	12,5 – 22,0
16,3 – 22,0	16,5 – 22,0	15,7 – 22,0	15,3 – 22,0	14,7 – 22,0	13,9 – 22,0	12,9 – 22,0	12,0 – 22,0	11,3 – 22,0
2 – 8,0	2 – 7,0	2 – 7,0	0,5 – 5,5	0,1 – 5,5	0,1 – 4,5	0,1 – 4,5	0,1 – 3,5	0,1 – 3
5 – 8,5	5 – 8,5	5 – 8,5	5 – 7,5	3 – 7,5	2,9 – 6	2 – 4,5	2 – 4,3	2,0 – 3
11,3 – 15,2	11,3 – 15,4	10,6 – 15,3	9,8 – 14,1	9,6 – 13,7	9 – 13,0	8,1 – 13,3	8,1 – 12,8	6,6 – 10,4
6 – 14,6	6 – 15,1	6 – 14,8	5 – 14,0	5 – 13,3	4 – 12,7	3,5 – 12,6	3 – 12,4	2,5 – 10,4
6 – 14,6	6 – 14,5	6 – 14,5	5 – 13,8	5 – 13,1	4 – 12,5	3,5 – 12,1	3 – 11,7	2,5 – 10,5
6 – 14,4	6 – 14,5	6 – 14,5	5 – 14,0	5 – 13,6	4 – 12,5	3,5 – 12	3 – 11,1	2,5 – 10,6
12,2 – 14,5	12,2 – 14,5	11,6 – 14,5	11 – 14,5	10,6 – 14,5	9,7 – 14	7,9 – 13,4	7,7 – 12,3	6,4 – 11
11,5 – 16	11,7 – 16	11,7 – 15	11,7 – 15	10,7 – 14	10,7 – 13,5	8,1 – 13,5	8,1 – 12	5,8 – 10,6
1,6 – 3,5	1,6 – 3,5	0,5 – 3	0,5 – 2,5	0,5 – 2,5	0,2 – 2,5	0,05 – 1,5	0,05 – 1	0,05 – 0,9
2,7 – 4,7	2,4 – 4,1	2 – 4,1	2,1 – 3,5	1,8 – 3,5	1 – 3,2	0,7 – 2,4	0,6 – 1,7	0,6 – 1,3
2,8 – 4,8	2,5 – 4,1	2,1 – 3,8	2,1 – 3,3	1,8 – 3,3	1,3 – 3,3	0,7 – 2,4	0,7 – 1,6	0,6 – 1,4
2,9 – 4,9	2,6 – 4,5	0,9 – 4	2,1 – 3,4	1,9 – 3,4	1,3 – 3,4	0,7 – 2,3	0,7 – 1,7	0,6 – 2
1,8 – 5	1,4 – 4,6	0,9 – 4	0,9 – 3,5	0,9 – 3,4	0,8 – 3,4	0,3 – 2,3	0,1 – 1,8	0,1 – 1,8
23 712,8	23 049,8	24 299,7	20 340,5	21 473,6	21 567,5	21 708,6	19 751,5	22 134,1
58,3	50,2	64,2	38,1	54,0	59,1	42,9	46,6	49,4
6,0	14,9	6,2	28,3	12,9	7,8	23,1	11,9	17,4
9,4	6,8	4,7	5,5	7,9	9,0	9,1	12,0	11,6
9,4	9,9	8,1	8,9	8,1	8,7	8,8	10,6	7,6
11,8	12,2	11,1	9,6	7,8	6,6	7,2	6,4	5,9
3,1	4,0	3,6	4,3	4,1	3,7	3,9	3,3	3,0
2,9	3,0	2,7	4,4	3,8	3,9	3,8	4,0	3,7
17,3	17,2	16,7	15,8	15,3	15,8	14,9	13,3	12,3
17,3	17,3	16,7	15,4	15,1	16,3	15,5	12,6	11,6
16,8	17,1	16,7	15,9	15,1	14,5	14,5	13,9	12,0
16,9	15,9	15,3	14,9	14,9	14,6	13,9	13,8	13,1
16,8	16,7	16,3	15,7	15,3	14,7	14,0	13,8	13,7
17,7	17,4	17,1	16,4	16,0	15,6	14,4	13,6	13,0
18,5	18,3	18,3	18,0	17,5	17,0	16,5	15,1	14,5
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0

TABELA II – cd.

Rynek finansowy – podstawowe informacje

Wyszczególnienie	Jednostka	2000	2001		
		XII	I	II	III
b) wkładów w walutach obcych (równowartość w złotych)					
– płatnych na każde żądanie	%	5,0	5,0	5,0	5,0
– terminowych	%	5,0	5,0	5,0	5,0
11. Wielkość rezerwy obowiązkowej ogółem	mln zł	12 240,3	11 737,2	11 735,9	11 735,9
a) na rachunku bieżącym	mln zł	11 030,9	10 504,6	10 505,7	10 505,7
b) zadeklarowana kwota gotówki	mln zł	1 209,4	1 232,6	1 230,2	1 230,2
12. Przetargi na bony skarbowe					
a) liczba przetargów w ciągu miesiąca		4	4	4	4
b) wartość bonów zaoferowanych do sprzedaży (w cenach nominalnych)	mln zł	1 700,00	4 100,00	5 300,00	4 800,00
z tego bonów o terminie wykupu:					
– 2-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 3-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 6-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 8-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 13-tygodniowym	mln zł	300,00	300,00	400,00	400,00
– 26-tygodniowym	mln zł	100,00	1 000,00	900,00	1 300,00
– 39-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 52-tygodniowym	mln zł	1 300,00	2 800,00	4 000,00	3 100,00
c) popyt zgłoszony przez oferentów (w cenach nominalnych)	mln zł	6 281,08	8 997,93	14 144,78	10 441,68
z tego na bony o terminie wykupu:					
– 2-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 3-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 6-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 8-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 13-tygodniowym	mln zł	612,44	295,40	507,69	900,39
– 26-tygodniowym	mln zł	325,32	1 792,76	1 799,88	2 608,65
– 39-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 52-tygodniowym	mln zł	5 343,32	6 909,77	11 837,21	6 932,64
d) sprzedaż bonów (w cenach nominalnych)	mln zł	1 651,88	4 105,47	5 308,68	4 741,38
z tego bonów o terminie wykupu:					
– 2-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 3-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 6-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 8-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 13-tygodniowym	mln zł	262,64	247,37	333,75	409,47
– 26-tygodniowym	mln zł	89,24	996,53	900,00	1 217,04
– 39-tygodniowym	mln zł	-	-	-	-
– 52-tygodniowym	mln zł	1 300,00	2 861,57	4 074,93	3 114,87
e) średnia ważona stopa dyskonta przyjętych ofert	%	15,20	14,84	14,65	14,79
z tego dla bonów o terminie wykupu:					
– 2-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 3-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 6-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 8-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 13-tygodniowym	%	16,13	16,21	16,34	16,35
– 26-tygodniowym	%	15,81	15,76	15,70	15,64
– 39-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 52-tygodniowym	%	14,97	14,40	14,28	14,25

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
12 083,0	12 229,7	12 229,7	12 460,7	12 726,8	12 726,8	13 005,1	13 146,8	13 668,4
10 816,2	10 947,7	10 947,7	11 157,1	11 404,4	11 404,4	11 650,2	11 777,9	12 288,6
1 266,8	1 282,0	1 282,0	1 303,6	1 322,4	1 322,4	1 354,9	1 368,9	1 379,8
4	4	5	5	3	4	5	4	4
3 300,00	3 200,00	6 000,00	2 900,00	2 100,00	3 800,00	5 000,00	3 800,00	5 300,00
-	-	2 800,00	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	100,00	100,00	-	-
400,00	300,00	400,00	500,00	500,00	500,00	300,00	-	300,00
1 300,00	1 300,00	1 200,00	-	-	-	-	200,00	300,00
-	-	-	-	-	-	-	-	1 500,00
1 600,00	1 600,00	1 600,00	2 400,00	1 600,00	3 200,00	4 600,00	3 600,00	3 200,00
12 019,19	6 951,60	10 803,41	10 312,05	7 078,36	14 670,18	17 276,14	13 181,43	13 515,61
-	-	4 404,11	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	604,43	365,42	-	-
1 063,11	510,36	906,08	2 407,09	1 384,22	1 120,66	975,74	-	615,02
4 913,03	2 803,89	1 799,65	-	-	-	-	772,53	812,84
-	-	-	-	-	-	-	-	3 996,76
6 043,05	3 637,35	3 693,57	7 904,96	5 694,14	12 945,09	15 934,98	12 408,90	8 090,99
3 300,00	3 086,74	5 892,75	2 900,73	2 100,00	3 800,00	4 999,20	3 790,79	6 249,97
-	-	2 800,00	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	100,00	100,00	-	-
400,00	235,86	375,11	500,73	500,00	500,00	299,56	-	300,00
1 300,00	1 250,88	1 004,37	-	-	-	-	200,43	293,01
-	-	-	-	-	-	-	-	2 091,63
1 600,00	1 600,00	1 713,27	2 400,00	1 600,00	3 200,00	4 599,64	3 590,36	3 565,33
14,35	14,06	15,47	13,29	12,72	12,35	11,23	10,54	9,92
-	-	17,04	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	13,19	12,53	-	-
15,63	15,36	15,38	14,24	13,34	13,31	12,67	-	10,76
14,97	14,73	14,78	-	-	-	-	11,43	10,57
-	-	-	-	-	-	-	-	10,07
13,53	13,34	13,34	13,10	12,52	12,18	11,11	10,49	9,72

TABELA II – cd.

Rynek finansowy – podstawowe informacje

Wyszczególnienie	Jednostka	2000	2001		
		XII	I	II	III
f) średni ważony zysk z kupionych bonów	%	17,49	16,92	16,77	16,77
z tego z bonów o terminie wykupu:					
– 2-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 3-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 6-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 8-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 13-tygodniowym	%	16,81	16,90	17,04	17,05
– 26-tygodniowym	%	17,19	17,13	17,05	16,98
– 39-tygodniowym	%	-	-	-	-
– 52-tygodniowym	%	17,65	16,85	16,69	16,65
g) stan na koniec miesiąca bonów pochodzących z przetargów i będących w obiegu (według kosztów zakupu)	mln zł	19 749,89	19 459,42	21 262,33	22 874,37
13. Przetargi na bony pieniężne NBP					
a) liczba przetargów w ciągu miesiąca		8	7	9	6
b) wartość bonów zaoferowanych do sprzedaży (w cenach nominalnych)	mln zł	25 500,00	15 000,00	26 500,00	17 000,00
z tego bonów o terminie wykupu:					
– 1-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 7-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 14-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 28-dniowym	mln zł	25 500,00	15 000,00	26 500,00	17 000,00
– 91-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 182-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 273-dniowym	mln zł	-	-	-	-
c) popyt zgłoszony przez oferentów (w cenach nominalnych)	mln zł	24 562,91	19 275,61	25 722,14	16 360,48
z tego na bony o terminie wykupu:					
– 1-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 7-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 14-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 28-dniowym	mln zł	24 562,91	19 275,61	25 722,14	16 360,48
– 91-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 182-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 273-dniowym	mln zł	-	-	-	-
d) sprzedaż bonów (w cenach nominalnych)	mln zł	22 644,59	14 753,12	24 276,65	15 751,73
z tego bonów o terminie wykupu:					
– 1-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 7-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 14-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 28-dniowym	mln zł	22 644,59	14 753,12	24 276,65	15 751,73
– 91-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 182-dniowym	mln zł	-	-	-	-
– 273-dniowym	mln zł	-	-	-	-
e) średnia ważona stopa dyskonta przyjętych ofert	%	18,81	18,81	18,79	17,70
z tego dla bonów o terminie wykupu:					
– 1-dniowym	%	-	-	-	-
– 7-dniowym	%	-	-	-	-
– 14-dniowym	%	-	-	-	-
– 28-dniowym	%	18,81	18,81	18,79	17,70
– 91-dniowym	%	-	-	-	-
– 182-dniowym	%	-	-	-	-
– 273-dniowym	%	-	-	-	-

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
15,95	15,66	16,37	15,04	14,21	13,86	12,56	11,76	10,85
-	-	17,15	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	13,47	12,78	-	-
16,28	15,98	16,00	14,77	13,81	13,77	13,09	-	11,06
16,19	15,92	15,98	-	-	-	-	12,14	11,16
-	-	-	-	-	-	-	-	10,90
15,67	15,42	15,42	15,10	14,34	13,89	12,52	11,74	10,78
24 018,74	25 021,03	25 583,26	25 067,55	25 134,65	26 382,03	28 492,23	29 220,73	30 542,46
6	9	9	6	5	7	6	2	6
13 000,00	19 000,00	24 000,00	20 000,00	14 000,00	19 500,00	18 000,00	6 000,00	12 500,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3 500,00
13 000,00	19 000,00	24 000,00	20 000,00	14 000,00	19 500,00	18 000,00	6 000,00	9 000,00
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
17 170,29	20 940,82	30 233,29	18 508,69	38 840,47	42 620,65	29 214,79	13 468,93	14 791,21
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	7 655,91
17 170,29	20 940,82	30 233,29	18 508,69	38 840,47	42 620,65	29 214,79	13 468,93	7 135,30
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
12 576,40	18 014,36	22 272,69	17 554,35	13 441,49	17 970,08	14 842,00	6 000,00	10 270,90
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3 500,00
12 576,40	18 014,36	22 272,69	17 554,35	13 441,49	17 970,08	14 842,00	6 000,00	6 770,90
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
16,84	16,86	16,77	15,38	15,33	14,38	14,36	12,38	11,44
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	11,50
16,84	16,86	16,77	15,38	15,33	14,38	14,36	12,38	11,41
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-

TABELA II – cd.

Rynek finansowy – podstawowe informacje

Wyszczególnienie	Jednostka	2000	2001		
		XII	I	II	III
f) średni ważony zysk z kupionych bonów	%	19,09	19,09	19,07	17,95
z tego z bonów o terminie wykupu:					
– 1-dniowym	%	-	-	-	-
– 7-dniowym	%	-	-	-	-
– 14-dniowym	%	-	-	-	-
– 28-dniowym	%	19,09	19,09	19,07	17,95
– 91-dniowym	%	-	-	-	-
– 182-dniowym	%	-	-	-	-
– 273-dniowym	%	-	-	-	-
g) stan na koniec miesiąca bonów pochodzących z przetargów i będących w obiegu (według kosztów zakupu)	mln zł	19 819,18	11 824,42	23 921,90	15 534,86
14. Bezwarunkowa sprzedaż papierów wartościowych przez NBP (*outright sale*)					
a) liczba przetargów		4	4	4	5
b) wartość nominalna papierów wartościowych przeznaczonych przez NBP do sprzedaży	mln zł	1 200,00	1 200,00	1 800,00	1 800,00
c) wartość nominalna ofert zgłoszonych przez banki	mln zł	1 432,00	2 463,00	3 751,00	3 591,00
d) wartość nominalnana ofert przyjętych	mln zł	588,00	902,00	1 461,00	1 027,00
e) wartość aukcyjna ofert przyjętych	mln zł	480,45	788,65	1 350,12	828,73
15. Informacje o wynikach sesji na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie					
a) liczba spółek na koniec miesiąca		225	225	226	227
b) kapitalizacja na koniec miesiąca	mln zł	129 878,74	126 446,41	113 173,58	109 687,04
c) wskaźnik C/Z na koniec miesiąca		15,9	15,3	12,4	12,0
d) WIG na koniec miesiąca		17 847,55	17 602,91	15 471,50	14 698,91
e) WIG średni w miesiącu		17 274,90	17 319,45	16 495,52	14 763,16
f) WIRR na koniec miesiąca		2 748,62	2 579,65	2 441,21	2 353,17
g) WIRR średni w miesiącu		2 628,68	2 596,40	2 489,47	2 360,12
h) obroty w miesiącu	mln zł	8 848,2	7 771,3	6 139,7	5 803,1
i) wskaźnik obrotu	%	3,5	3,3	2,7	2,8

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
17,06	17,09	17,00	15,56	15,52	14,54	14,53	12,50	11,52
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	11,55
17,06	17,09	17,00	15,56	15,52	14,54	14,53	12,50	11,51
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-
12 411,68	15 804,32	20 085,49	17 344,42	13 281,18	17 769,11	14 676,18	5 942,22	6 710,83
4	4	3	4	5	4	5	4	3
1 200,00	1 200,00	900,00	1 200,00	1 500,00	1 200,00	1 500,00	1 200,00	900,00
2 591,00	2 367,00	1 039,00	1 323,00	1 809,00	1 763,00	1 882,00	833,00	543,00
585,00	227,00	192,00	235,00	300,00	300,00	674,00	273,00	194,00
528,48	196,08	174,57	202,78	276,65	293,80	685,97	288,42	198,80
228	231	230	230	231	231	231	230	230
112 792,23	113 114,08	103 202,99	95 884,98	91 535,10	87 051,20	100 497,03	103 477,32	100 497,03
12,8	14,7	15,8	15,2	13,9	13,1	15,4	62,4	65,9
15 268,95	15 630,30	13 945,42	13 126,73	12 802,09	11 890,62	13 736,23	14 036,08	13 922,16
15 067,63	15 259,64	14 509,63	13 302,96	12 629,46	12 335,55	12 767,71	14 132,60	13 928,53
2 328,85	2 269,59	2 163,15	1 932,77	18 833,43	1 761,31	1 833,70	1 778,00	1 763,73
2 332,48	2 266,78	2 179,72	2 016,34	1 874,78	1 747,97	1 789,69	1 829,58	1 756,91
5 120,7	4 936,1	4 201,8	4 475,9	5 260,8	3 349,9	6 482,6	5 029,8	3 959,8
2,4	2,3	2,1	2,4	1,9	2,0	3,7	2,6	2,1

TABELA III

Kursy PLN do USD i EUR w 2001 r. (w zł)

Miesiąc	Kurs średni NBP na koniec miesiąca			Przeciętny kurs średni w miesiącu	
	PLN/1 USD	PLN/1 EUR	relacja USD/EUR	PLN/1 USD	PLN/1 EUR
Grudzień 2000	4,1432	3,8544	0,9303	4,3126	3,8804
Styczeń 2001	4,0879	3,8015	0,9299	4,1108	3,8648
Luty	4,0749	3,7535	0,9211	4,0925	3,7689
Marzec	4,1000	3,6170	0,8822	4,0599	3,6952
Kwiecień	3,9761	3,5364	0,8894	4,0175	3,5904
Maj	4,0083	3,3969	0,8475	3,9806	3,4853
Czerwiec	3,9871	3,3783	0,8473	3,9705	3,3894
Lipiec	4,2384	3,7110	0,8756	4,1859	3,5998
Sierpień	4,2336	3,8843	0,9175	4,2459	3,8218
Wrzesień	4,2367	3,8810	0,9160	4,2185	3,8450
Październik	4,0987	3,7069	0,9044	4,1332	3,7425
Listopad	4,0874	3,6223	0,8862	4,0943	3,6389
Grudzień	3,9863	3,5219	0,8835	4,0144	3,5829

TABELA IV

Średnie ważone oprocentowanie depozytów złotowych w bankach komercyjnych (w % w stosunku rocznym)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
Depozyty osób prywatnych				
Termin pierwotny:				
– rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy (ROR)	7,7	7,7	7,6	7,4
– 1 miesiąc	14,0	14,0	14,0	13,3
– 3 miesiące	14,1	14,1	14,1	13,1
– 6 miesiący	14,4	14,4	14,4	13,4
– 1 rok	15,0	15,0	15,0	13,7
– 2 lata	15,6	15,6	15,6	14,8
– 3 lata	15,7	15,7	15,7	14,5
Średnia wszystkich terminów (z wyłączeniem ROR)	14,4	14,4	14,4	13,4
Depozyty podmiotów gospodarczych				
Termin pierwotny:				
– depozyty bieżące	5,5	5,6	5,5	4,8
– 1 miesiąc	14,1	13,9	13,8	12,8
– 3 miesiące	14,4	14,3	14,3	13,6
– 6 miesiący	14,5	14,6	14,6	13,9
– 1 rok	15,1	14,9	14,8	14,2
– 2 lata	15,4	14,6	14,3	15,0
– 3 lata	15,1	15,1	15,0	15,0
Średnia wszystkich terminów (z wyłączeniem depozytów bieżących)	14,2	14,1	13,9	13,0
Ogółem	**14,3**	**14,3**	**14,3**	**13,3**

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
6,3	6,6	6,2	5,3	4,2	4,2	4,0	3,3	2,4
12,5	12,4	12,0	11,2	10,5	10,3	9,4	8,9	7,7
12,1	12,0	11,8	10,9	10,5	10,1	9,5	8,7	7,4
12,5	12,4	12,2	11,1	10,4	10,1	9,6	8,8	7,5
12,8	12,8	12,6	11,4	10,6	10,4	10,0	9,3	8,0
13,7	13,6	12,7	12,0	11,3	11,1	9,9	10,4	9,0
13,7	13,8	13,6	13,0	12,5	12,4	11,8	10,5	9,1
12,4	12,4	12,1	11,2	10,6	10,3	9,7	9,2	7,9
4,8	5,2	4,3	3,0	2,7	2,4	2,2	1,8	1,6
12,8	12,8	11,8	11,7	11,1	10,9	10,2	9,7	8,4
13,0	13,0	12,7	11,8	11,4	11,1	10,2	9,5	8,4
13,0	12,9	12,6	11,7	11,2	10,7	10,0	9,6	8,4
13,4	13,3	13,1	12,1	11,4	10,8	9,9	9,0	7,6
13,8	13,8	13,5	11,7	11,8	11,1	10,7	9,8	8,7
13,9	13,9	13,9	13,4	13,3	12,8	11,9	10,8	9,5
12,9	12,9	12,0	11,7	11,2	10,9	10,2	9,6	8,3
12,5	12,5	12,1	11,3	10,7	10,4	9,8	9,3	8,0

TABELA V

Średnie ważone oprocentowanie kredytów złotowych w bankach komercyjnych (w % w stosunku rocznym)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
Kredyty dla osób prywatnych	22,9	22,9	22,9	22,2
Kredyty dla podmiotów gospodarczych				
Termin zapadalności:				
– 1 rok	20,9	20,7	20,6	19,6
– 2 lata	21,1	20,9	20,8	19,7
– 3 lata	21,1	20,9	20,8	19,5
– 5 lat	21,4	21,2	21,1	19,6
– powyżej 5 lat	21,4	21,3	21,1	19,7
Średnia wszystkich terminów	21,2	21,0	20,9	19,6
Ogółem	**21,5**	**21,4**	**21,3**	**20,1**

TABELA VI

Banki komercyjne – aktywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
Aktywa zagraniczne	46 914,6	45 952,2	45 845,0	50 357,6
Należności od banków	58 312,4	58 632,6	48 901,0	53 894,5
– gotówka w kasach banków	4 451,4	3 843,3	3 744,2	3 698,2
– należności od NBP	10 209,3	17 876,2	9 293,1	15 026,5
– należności od innych banków	43 651,6	36 913,1	35 863,7	35 169,7
Należności od niebankowych instytucji finansowych	8 874,9	8 832,0	8 730,7	8 695,8
Należności od sektora budżetowego	6 869,3	6 306,5	5 869,8	5 064,8
– od budżetu państwa	1 718,4	970,6	926,7	663,4
– od budżetów terenowych	4 550,6	4 519,9	4 477,6	4 389,1
– od funduszy celowych	600,3	816,0	465,4	12,3
Należności od sektora niefinansowego	194 007,0	196 089,0	197 737,2	198 721,0
– od podmiotów gospodarczych	145 841,5	147 805,8	149 584,6	150 363,7
– od osób prywatnych	48 165,5	48 283,2	48 152,6	48 357,3
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych				
z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	420,5	94,4	736,9	310,7
Papiery wartościowe	92 575,5	86 637,2	100 316,8	94 772,5
– emitowane przez banki	33 933,1	29 739,0	41 923,1	33 342,9
– emitowane przez niebankowe instytucje finansowe	1 247,0	1 254,4	1 347,5	1 471,8
– emitowane przez sektor budżetowy	53 063,6	51 511,0	53 250,1	55 466,7
w tym: emitowane przez Skarb Państwa	52 265,6	50 737,4	52 497,3	54 697,2
– emitowane przez sektor niefinansowy	3 623,0	3 856,6	3 518,8	3 710,9
– prawa poboru i jednostki uczestnictwa w funduszach				
powierniczych i inwestycyjnych	708,8	276,2	277,3	780,1
Pozostałe aktywa	42 969,0	50 729,7	50 607,2	50 571,1
Aktywa ogółem	**450 943,3**	**453 273,6**	**458 744,6**	**462 388,0**

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
22,0	**22,1**	**22,2**	**22,0**	**22,2**	**22,3**	**22,4**	**21,9**	**20,8**
19,3	19,1	18,7	17,9	17,9	17,6	16,9	16,3	15,4
19,5	19,4	19,2	18,6	18,6	18,3	17,4	16,6	15,8
19,2	19,2	18,9	18,4	18,4	18,0	16,8	16,3	15,6
19,4	19,4	19,0	18,5	18,4	18,1	17,1	16,6	15,6
19,8	19,5	19,2	18,7	18,8	18,5	17,8	17,2	16,3
19,5	19,3	19,0	18,3	18,3	18,0	17,2	16,7	15,7
20,0	**19,9**	**19,6**	**19,1**	**19,1**	**18,9**	**18,3**	**17,7**	**16,8**

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
52 838,6	**50 523,4**	**49 471,2**	**54 391,0**	**54 628,9**	**53 572,1**	**55 624,1**	**58 000,6**	**61 018,3**
54 522,9	**53 707,7**	**55 564,8**	**54 063,0**	**57 466,0**	**52 893,0**	**53 175,5**	**58 392,9**	**63 117,5**
4 212,8	3 846,9	3 796,1	3 844,2	3 834,3	3 659,8	3 944,7	4 406,2	4 917,7
14 990,7	13 876,2	13 780,2	13 880,9	16 816,9	12 040,3	12 169,0	17 325,0	20 567,6
35 319,4	35 984,6	37 988,5	36 338,0	36 814,9	37 192,8	37 061,8	36 661,7	37 632,1
8 554,9	**8 660,1**	**8 567,3**	**9 024,8**	**9 080,5**	**9 338,3**	**9 106,3**	**8 989,3**	**8 839,1**
5 092,3	**5 541,7**	**5 714,3**	**7 242,5**	**8 570,2**	**9 510,2**	**11 120,7**	**10 656,2**	**11 233,5**
711,4	831,4	1 157,5	1 401,5	1 893,0	2 022,7	2 560,1	2 745,8	2 480,8
4 363,2	4 392,7	4 539,8	5 030,4	5 375,8	5 527,7	5 679,2	5 920,5	7 036,4
17,7	317,6	17,0	810,6	1 301,3	1 959,9	2 881,4	1 989,9	1 716,4
199 467,5	**199 462,5**	**201 385,5**	**206 327,6**	**209 541,2**	**212 503,3**	**212 098,6**	**212 571,3**	**208 987,5**
150 571,1	149 935,8	151 246,2	154 359,6	156 269,0	158 405,9	157 811,2	157 803,5	153 730,1
48 896,4	49 526,7	50 139,3	51 968,0	53 272,2	54 097,5	54 287,4	54 767,7	55 257,4
538,0	**545,7**	**525,9**	**86,5**	**667,4**	**416,6**	**160,8**	**106,7**	**115,4**
92 458,5	**98 406,9**	**101 987,9**	**99 249,6**	**96 052,1**	**105 507,7**	**102 263,1**	**94 609,4**	**93 739,4**
30 379,6	33 812,0	38 143,6	35 268,2	31 482,1	36 040,6	32 337,5	24 059,4	24 950,8
1 306,3	1 286,5	1 364,4	1 347,9	1 490,2	1 690,9	1 784,5	1 943,9	1 963,2
56 249,4	58 881,1	57 798,0	58 219,0	58 592,0	63 279,3	63 791,0	64 483,8	62 903,8
55 521,9	58 171,7	56 930,4	57 277,8	57 644,2	62 250,9	62 568,2	63 191,1	61 472,0
3 723,5	3 576,2	3 793,6	3 558,2	3 616,8	3 623,5	3 512,1	3 741,5	3 504,1
799,7	851,1	888,3	856,4	871,1	873,3	838,0	380,8	417,6
53 479,8	**54 003,3**	**53 188,5**	**56 340,2**	**54 889,0**	**56 582,5**	**56 332,8**	**60 159,7**	**58 826,9**
466 952,4	**470 851,3**	**476 405,3**	**486 725,4**	**490 895,2**	**500 323,7**	**499 882,0**	**503 486,1**	**505 877,8**

TABELA VI – cd.

Banki komercyjne – pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
Pasywa zagraniczne	27 036,2	26 850,5	27 427,9	26 871,8
Zobowiązania wobec banków	50 366,0	43 139,1	43 065,8	42 236,6
– wobec NBP	6 800,4	6 318,9	7 183,4	7 174,8
– wobec innych banków	43 565,6	36 820,2	35 882,5	35 061,8
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	8 351,6	8 891,3	8 914,9	7 739,4
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	16 152,5	16 793,1	18 508,8	18 855,6
– wobec budżetu państwa	6 471,5	6 576,8	6 709,4	7 090,0
– wobec budżetów terenowych	7 472,9	8 183,8	9 593,8	9 347,7
– wobec funduszy celowych	2 208,0	2 032,5	2 205,6	2 417,9
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	208 711,0	208 274,6	210 765,6	213 366,8
– wobec podmiotów gospodarczych	54 666,4	50 033,0	48 558,4	48 803,8
– bieżące	21 049,2	18 187,8	17 075,7	16 432,7
– terminowe	33 617,1	31 845,2	31 482,7	32 371,1
– wobec osób prywatnych	154 044,6	158 241,6	162 207,2	164 563,1
– bieżące	26 578,3	26 749,6	27 498,4	27 819,0
– terminowe	127 466,3	131 492,0	134 708,8	136 744,1
Zobowiązania walutowe wobec sektora niefinansowego	41 286,3	41 561,2	41 403,8	44 255,2
– wobec podmiotów gospodarczych	8 569,9	8 475,9	8 334,6	10 725,7
– bieżące	3 438,2	3 655,4	3 599,8	3 833,8
– terminowe	5 131,7	4 820,5	4 734,8	6 891,9
– wobec osób prywatnych	32 716,3	33 085,3	33 069,2	33 529,5
– bieżące	7 773,9	7 727,7	7 549,3	7 533,2
– terminowe	24 942,4	25 357,6	25 519,9	25 996,3
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych				
z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	323,0	70,5	734,5	397,1
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1 494,9	1 806,1	1 717,1	1 841,8
Fundusze własne podstawowe	30 141,7	29 842,5	30 237,2	31 947,5
Fundusze własne uzupełniające	3 456,1	3 569,6	3 563,2	3 578,0
Pozostałe pasywa	63 624,2	72 475,1	72 405,6	71 298,2
Pasywa ogółem	**450 943,3**	**453 273,6**	**458 744,6**	**462 388,0**

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
28 405,9	**27 930,4**	**28 604,9**	**31 679,5**	**32 486,6**	**31 911,2**	**31 449,2**	**30 922,3**	**30 201,4**
41 276,1	**41 947,8**	**45 249,5**	**42 144,2**	**42 499,5**	**46 337,3**	**43 508,9**	**42 165,2**	**43 046,3**
6 144,8	6 146,6	7 553,1	6 006,7	6 002,3	8 949,2	6 932,4	5 872,0	5 763,0
35 131,2	35 801,2	37 696,4	36 137,5	36 497,2	37 388,1	36 576,5	36 293,3	37 283,3
7 913,0	**8 822,1**	**8 313,6**	**8 256,1**	**8 098,3**	**8 094,7**	**8 797,3**	**12 510,1**	**10 540,4**
18 412,4	**18 986,5**	**18 692,7**	**17 977,7**	**17 924,0**	**20 478,1**	**19 088,4**	**19 391,1**	**16 966,9**
7 102,2	7 145,0	7 135,5	7 108,5	7 139,4	9 335,1	7 773,3	8 000,6	7 454,1
9 058,2	9 600,2	8 995,6	8 538,6	8 436,1	8 758,8	8 887,7	9 114,0	7 313,8
2 252,0	2 241,3	2 561,5	2 330,6	2 348,5	2 384,2	2 427,4	2 276,5	2 199,0
214 789,2	**217 328,3**	**218 002,1**	**221 636,3**	**224 201,9**	**224 340,8**	**226 458,6**	**225 683,4**	**232 437,8**
48 981,7	50 319,1	48 931,2	50 828,3	52 398,1	51 696,4	53 509,1	54 111,6	60 415,8
16 206,9	17 498,1	17 035,6	18 178,0	17 390,3	18 145,4	18 140,5	18 170,8	23 615,1
32 774,8	32 821,0	31 895,6	32 650,3	35 007,8	33 551,0	35 368,6	35 940,8	36 800,8
165 807,5	167 009,2	169 070,9	170 808,0	171 803,8	172 644,4	172 949,5	171 571,8	172 022,0
28 305,1	28 085,5	28 555,8	29 256,5	28 989,9	29 600,2	28 719,8	26 088,2	27 387,6
137 502,4	138 923,7	140 515,1	141 551,4	142 813,9	143 044,2	144 229,7	145 483,7	144 634,4
42 888,4	**42 894,7**	**43 969,4**	**46 803,9**	**47 987,4**	**48 767,1**	**49 750,2**	**48 057,1**	**50 249,6**
10 001,8	9 652,9	10 353,9	10 550,9	10 746,3	11 173,8	13 148,2	12 171,3	13 059,1
3 553,3	3 803,4	3 705,9	3 922,3	3 997,4	3 994,8	3 980,9	4 364,8	5 004,2
6 448,5	5 849,5	6 648,1	6 628,6	6 748,9	7 179,0	9 167,3	7 806,5	8 054,8
32 886,5	33 241,9	33 615,4	36 253,0	37 241,1	37 593,3	36 602,0	35 885,8	37 190,5
7 371,8	7 306,6	7 371,2	7 878,2	7 940,0	8 131,8	7 911,7	7 505,6	8 687,4
25 514,7	25 935,3	26 244,2	28 374,8	29 301,1	29 461,5	28 690,3	28 380,2	28 503,0
481,3	**470,5**	**442,9**	**1,0**	**594,2**	**317,8**	**71,0**	**20,4**	**20,3**
1 691,8	**1 594,9**	**1 496,4**	**1 497,1**	**1 611,9**	**1 730,0**	**1 923,0**	**2 158,5**	**1 969,2**
33 370,9	**33 889,4**	**35 232,6**	**35 246,4**	**35 270,7**	**35 485,7**	**36 089,1**	**36 147,9**	**37 003,0**
3 686,6	**3 735,5**	**3 651,4**	**3 652,4**	**3 636,6**	**3 625,0**	**3 599,2**	**3 646,5**	**3 916,9**
74 037,0	**73 251,1**	**72 749,8**	**77 830,9**	**76 584,1**	**79 236,2**	**79 147,1**	**82 783,7**	**79 526,0**
466 952,4	**470 851,3**	**476 405,3**	**486 725,4**	**490 895,2**	**500 323,7**	**499 882,0**	**503 486,1**	**505 877,8**

TABELA VII

Narodowy Bank Polski – aktywa i pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
Aktywa zagraniczne	120 711,7	121 833,1	123 968,0	121 517,0
Należności od banków	6 869,7	6 389,1	7 250,9	7 239,2
– lokaty	296,1	292,1	291,2	293,0
– kredyty udzielone z zagranicznych linii kredytowych	68,9	59,1	56,9	51,6
– kredyty refinansowe	6 503,1	6 036,3	6 901,2	6 893,1
– redyskontowe	65,8	65,1	59,3	68,3
– lombardowe	466,0	0,0	870,9	937,6
– celowe	0,0	0,0	0,0	0,0
– na inwestycje centralne	4 689,8	4 689,8	4 689,8	4 606,1
– inne	1 281,5	1 281,4	1 281,3	1 281,1
– operacje otwartego rynku (kredyt aukcyjny)	0,0	0,0	0,0	0,0
– kredyty niespłacone w terminie	1,6	1,6	1,6	1,6
Należności od niebankowych instytucji finansowych	0,0	0,0	0,0	0,0
Należności od budżetu państwa	0,0	0,0	0,0	0,0
Należności od sektora niefinansowego	68,1	67,0	21,8	21,6
– od podmiotów gospodarczych	45,2	44,8	0,0	0,0
– od osób prywatnych	22,9	22,2	21,8	21,6
Papiery wartościowe	16 994,8	16 084,8	14 689,8	13 952,7
– emitowane przez banki	250,2	241,5	241,5	241,5
– emitowane przez Skarb Państwa	16 744,7	15 843,3	14 448,3	13 711,1
Pozostałe aktywa	1 817,1	2 023,2	2 114,3	1 918,8
Aktywa ogółem	**146 461,5**	**146 397,2**	**148 044,8**	**144 649,3**
Pasywa zagraniczne	8 509,6	9 460,1	8 562,6	7 926,3
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	38 564,1	35 807,5	36 252,5	37 242,7
Zobowiązania wobec banków	10 209,7	17 876,2	9 293,1	15 026,3
– rachunki bieżące	10 209,7	13 520,6	5 074,1	10 765,6
– rezerwy obowiązkowe	0,0	355,6	219,0	260,6
– operacje otwartego rynku (lokaty aukcyjne)	0,0	0,0	0,0	0,0
– pozostałe zobowiązania	0,0	4 000,0	4 000,0	4 000,0
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	41,9	7,1	7,3	4,1
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	9 776,0	10 226,1	9 585,3	10 001,9
– wobec budżetu państwa	8 785,2	9 699,7	8 666,3	8 852,2
– wobec funduszy celowych budżetu państwa	990,8	526,3	919,0	1 149,7
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	2,3	2,4	2,5	2,5
– wobec podmiotów gospodarczych	0,1	0,1	0,1	0,1
– bieżące	0,1	0,1	0,1	0,1
– terminowe	0,0	0,0	0,0	0,0
– wobec osób prywatnych	2,2	2,3	2,4	2,4
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	33 738,1	29 545,0	41 841,8	33 397,4
Fundusz statutowy i rezerwowy	1 594,2	1 594,2	1 594,2	1 594,2
Pozostałe pasywa	44 025,7	41 878,5	40 905,7	39 454,1
Pasywa ogółem	**146 461,5**	**146 397,2**	**148 044,8**	**144 649,3**

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
117 015,3	114 544,2	114 141,7	123 897,3	124 573,6	125 370,4	123 898,0	112 943,7	111 575,7
6 208,3	6 205,8	7 615,0	6 067,2	6 062,7	9 011,3	6 992,9	5 932,4	5 823,8
243,5	245,5	244,2	259,6	259,3	259,5	209,2	208,6	203,5
48,9	47,3	47,0	45,3	47,1	47,1	43,5	42,6	37,0
5 914,4	5 911,4	7 322,2	5 760,8	5 754,7	8 703,1	6 738,6	5 679,6	5 581,7
51,5	48,6	39,6	6,0	0,0	0,0	17,0	33,0	48,0
0,0	0,0	1 503,5	0,0	0,0	3 032,1	1 075,0	0,0	0,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4 581,8	4 581,8	4 498,2	4 473,9	4 473,9	4 390,2	4 365,9	4 365,9	4 253,0
1 281,0	1 281,0	1 280,9	1 280,9	1 280,9	1 280,8	1 280,8	1 280,7	1 280,7
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
0,0	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
0,0	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**0,0**
21,7	**21,3**	**21,8**	**22,1**	**122,7**	**124,4**	**125,5**	**22,4**	**22,8**
0,0	0,0	0,0	0,0	101,0	102,2	103,4	0,0	0,0
21,7	21,3	21,8	22,1	21,7	22,1	22,1	22,4	22,8
12 725,5	**12 652,1**	**12 513,3**	**12 203,4**	**11 901,4**	**11 680,4**	**10 718,3**	**19 182,7**	**18 634,9**
241,6	238,1	238,2	238,2	238,2	238,2	238,3	214,1	209,0
12 483,9	12 414,0	12 275,2	11 965,2	11 663,2	11 442,2	10 480,0	18 968,6	18 425,8
2 446,8	**2 409,3**	**2 238,7**	**2 138,9**	**1 756,3**	**1 587,9**	**1 780,0**	**2 036,0**	**2 047,0**
138 417,7	**135 832,7**	**136 530,5**	**144 328,8**	**144 416,7**	**147 774,4**	**143 514,6**	**140 117,3**	**138 104,2**
8 517,5	**6 768,5**	**6 852,3**	**8 346,3**	**6 251,2**	**6 936,6**	**7 596,4**	**7 771,9**	**7 729,5**
38 699,2	**37 643,8**	**38 757,6**	**39 145,6**	**39 343,7**	**40 235,7**	**40 586,9**	**41 043,5**	**43 130,3**
14 989,6	**13 875,4**	**13 780,3**	**13 882,2**	**16 806,8**	**12 039,9**	**12 169,1**	**17 325,0**	**20 567,7**
10 586,6	9 633,7	9 515,7	9 694,2	12 494,4	7 910,0	7 965,1	13 032,8	16 395,0
403,1	241,8	264,7	188,0	312,4	130,0	204,0	292,2	172,7
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4 000,0	4 000,0	4 000,0	4 000,0	4 000,0	4 000,0	4 000,0	4 000,0	4 000,0
806,9	**10,1**	**4,2**	**2,1**	**8,3**	**6,2**	**8,8**	**6,5**	**4,2**
7 148,2	**6 814,6**	**7 669,0**	**8 433,6**	**9 141,1**	**10 195,3**	**13 656,4**	**14 222,5**	**7 688,8**
6 685,5	6 352,5	7 145,1	8 059,3	8 731,3	9 791,0	13 253,4	13 693,9	7 022,9
462,7	462,1	523,8	374,3	409,9	404,3	403,0	528,6	666,0
2,3	**2,2**	**2,4**	**2,3**	**2,1**	**2,3**	**2,3**	**2,3**	**2,3**
0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2,2	2,1	2,3	2,1	2,0	2,1	2,1	2,1	2,2
30 232,2	**33 720,9**	**38 139,0**	**35 455,7**	**31 342,9**	**35 871,5**	**32 169,3**	**23 356,8**	**24 167,1**
1 594,2	**1 594,2**	**1 694,4**	**1 694,4**	**1 694,4**	**1 694,4**	**1 694,4**	**1 694,4**	**1 694,4**
36 427,6	**35 403,0**	**29 631,3**	**37 366,6**	**39 826,1**	**40 792,5**	**35 631,0**	**34 694,4**	**33 119,8**
138 417,7	**135 832,7**	**136 530,5**	**144 328,8**	**144 416,7**	**147 774,4**	**143 514,6**	**140 117,3**	**138 104,2**

TABELA VIII

System bankowy: banki komercyjne i NBP – aktywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
Aktywa zagraniczne	167 626,3	167 785,3	169 813,0	171 874,6
Należności od banków	65 182,1	65 021,6	56 151,9	61 133,7
– gotówka w kasach banków	4 451,4	3 843,3	3 744,2	3 698,2
– należności banków od NBP	10 209,3	17 876,2	9 293,1	15 026,5
– należności banków od innych banków	43 651,6	36 913,1	35 863,7	35 169,7
– należności NBP od banków	6 869,7	6 389,1	7 250,9	7 239,2
Należności od niebankowych instytucji finansowych	8 874,9	8 832,0	8 730,7	8 695,8
– należności banków	8 874,9	8 832,0	8 730,7	8 695,8
– należności NBP	0,0	0,0	0,0	0,0
Należności od sektora budżetowego	6 869,3	6 306,5	5 869,8	5 064,8
– od budżetu państwa	1 718,4	970,6	926,7	663,4
– od budżetów terenowych	4 550,6	4 519,9	4 477,6	4 389,1
– od funduszy celowych	600,3	816,0	465,4	12,3
Należności od sektora niefinansowego	194 075,1	196 156,0	197 759,1	198 742,5
– od podmiotów gospodarczych	145 886,7	147 850,7	149 584,6	150 363,7
– od osób prywatnych	48 188,4	48 305,4	48 174,5	48 378,8
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych				
z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	420,5	94,4	736,9	310,7
Papiery wartościowe	109 570,3	102 722,0	115 006,6	108 725,1
– emitowane przez banki	34 183,2	29 980,5	42 164,6	33 584,5
– emitowane przez niebankowe instytucje finansowe	1 247,0	1 254,4	1 347,5	1 471,8
– emitowane przez sektor budżetowy	69 808,3	67 354,3	67 698,4	69 177,9
w tym: emitowane przez Skarb Państwa	69 010,3	66 580,7	66 945,6	68 408,4
– emitowane przez sektor niefinansowy	3 623,0	3 856,6	3 518,8	3 710,9
– prawa poboru i jednostki uczestnictwa w funduszach powierniczych i inwestycyjnych	708,8	276,2	277,3	780,1
Pozostałe aktywa	44 786,2	52 752,9	52 721,4	52 490,0
Aktywa ogółem	**597 404,8**	**599 670,7**	**606 789,4**	**607 037,3**

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
169 853,8	**165 067,6**	**163 612,9**	**178 288,3**	**179 202,5**	**178 942,6**	**179 522,1**	**170 944,3**	**172 594,1**
60 731,2	**59 913,5**	**63 179,8**	**60 130,3**	**63 528,7**	**61 904,2**	**60 168,4**	**64 325,3**	**68 941,2**
4 212,8	3 846,9	3 796,1	3 844,2	3 834,3	3 659,8	3 944,7	4 406,2	4 917,7
14 990,7	13 876,2	13 780,2	13 880,9	16 816,9	12 040,3	12 169,0	17 325,0	20 567,6
35 319,4	35 984,6	37 988,5	36 338,0	36 814,9	37 192,8	37 061,8	36 661,7	37 632,1
6 208,3	6 205,8	7 615,0	6 067,2	6 062,7	9 011,3	6 992,9	5 932,4	5 823,8
8 554,9	**8 660,1**	**8 567,3**	**9 024,8**	**9 080,5**	**9 338,3**	**9 106,3**	**8 989,3**	**8 839,1**
8 554,9	8 660,1	8 567,3	9 024,8	9 080,5	9 338,3	9 106,3	8 989,3	8 839,1
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5 092,3	**5 541,7**	**5 714,3**	**7 242,5**	**8 570,2**	**9 510,2**	**11 120,7**	**10 656,2**	**11 233,5**
711,4	831,4	1 157,5	1 401,5	1 893,0	2 022,7	2 560,1	2 745,8	2 480,8
4 363,2	4 392,7	4 539,8	5 030,4	5 375,8	5 527,7	5 679,2	5 920,5	7 036,4
17,7	317,6	17,0	810,6	1 301,3	1 959,9	2 881,4	1 989,9	1 716,4
199 489,3	**199 483,8**	**201 407,3**	**206 349,7**	**209 663,9**	**212 627,7**	**212 224,1**	**212 593,7**	**209 010,3**
150 571,1	149 935,8	151 246,2	154 359,6	156 370,0	158 508,1	157 914,7	157 803,5	153 730,1
48 918,2	49 548,1	50 161,1	51 990,1	53 293,9	54 119,6	54 309,5	54 790,1	55 280,2
538,0	**545,7**	**525,9**	**86,5**	**667,4**	**416,6**	**160,8**	**106,7**	**115,4**
105 184,0	**111 059,0**	**114 501,2**	**111 453,0**	**107 953,4**	**117 188,1**	**112 981,4**	**113 792,1**	**112 374,3**
30 621,2	34 050,1	38 381,7	35 506,4	31 720,3	36 278,8	32 575,8	24 273,4	25 159,8
1 306,3	1 286,5	1 364,4	1 347,9	1 490,2	1 690,9	1 784,5	1 943,9	1 963,2
68 733,3	71 295,1	70 073,2	70 184,1	70 255,1	74 721,5	74 271,0	83 452,4	81 329,6
68 005,9	70 585,8	69 205,5	69 242,9	69 307,4	73 693,1	73 048,2	82 159,7	79 897,8
3 723,5	3 576,2	3 793,6	3 558,2	3 616,8	3 623,5	3 512,1	3 741,5	3 504,1
799,7	851,1	888,3	856,4	871,1	873,3	838,0	380,8	417,6
55 926,6	**56 412,5**	**55 427,3**	**58 479,1**	**56 645,2**	**58 170,4**	**58 112,8**	**62 195,7**	**60 874,0**
605 370,1	**606 684,0**	**612 935,9**	**631 054,2**	**635 311,9**	**648 098,1**	**643 396,6**	**643 603,3**	**643 981,9**

TABELA VIII – cd.

System bankowy: banki komercyjne i NBP – pasywa (w mln zł)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
Pasywa zagraniczne	35 545,8	36 310,6	35 990,5	34 798,0
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	38 564,1	35 807,5	36 252,5	37 242,7
Zobowiązania wobec banków	60 575,6	61 015,3	52 359,0	57 262,8
– zobowiązania banków wobec NBP	6 800,4	6 318,9	7 183,4	7 174,8
– zobowiązania banków wobec innych banków	43 565,6	36 820,2	35 882,5	35 061,8
– zobowiązania NBP wobec banków	10 209,7	17 876,2	9 293,1	15 026,3
Zobowiązania wobec niebankowych instytucji finansowych	8 393,5	8 898,4	8 922,2	7 743,5
– zobowiązania banków	8 351,6	8 891,3	8 914,9	7 739,4
– zobowiązania NBP	41,9	7,1	7,3	4,1
Zobowiązania wobec sektora budżetowego	25 928,4	27 019,1	28 094,1	28 857,5
– wobec budżetu państwa	15 256,7	16 276,5	15 375,7	15 942,2
– wobec budżetów terenowych	7 472,9	8 183,8	9 593,8	9 347,7
– wobec funduszy celowych	3 198,8	2 558,8	3 124,6	3 567,6
Zobowiązania złotowe wobec sektora niefinansowego	208 713,3	208 277,0	210 768,1	213 369,3
– wobec podmiotów gospodarczych	54 666,4	50 033,1	48 558,5	48 803,9
– bieżące	21 049,3	18 187,9	17 075,8	16 432,8
– terminowe	33 617,1	31 845,2	31 482,7	32 371,1
– wobec osób prywatnych	154 046,9	158 243,9	162 209,6	164 565,5
– bieżące	26 578,3	26 749,6	27 498,4	27 819,0
– terminowe	127 468,6	131 494,3	134 711,2	136 746,5
Zobowiązania walutowe wobec sektora niefinansowego	41 286,3	41 561,2	41 403,8	44 255,2
– wobec podmiotów gospodarczych	8 569,9	8 475,9	8 334,6	10 725,7
– bieżące	3 438,2	3 655,4	3 599,8	3 833,8
– terminowe	5 131,7	4 820,5	4 734,8	6 891,9
– wobec osób prywatnych	32 716,3	33 085,3	33 069,2	33 529,5
– bieżące	7 773,9	7 727,7	7 549,3	7 533,2
– terminowe	24 942,4	25 357,6	25 519,9	25 996,3
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych				
z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	323,0	70,5	734,5	397,1
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	35 232,9	31 351,2	43 558,9	35 239,2
Fundusze własne podstawowe	31 735,8	31 436,7	31 831,4	33 541,7
Fundusze własne uzupełniające	3 456,1	3 569,6	3 563,2	3 578,0
Pozostałe pasywa	107 649,9	114 353,6	113 311,3	110 752,4
Pasywa ogółem	**597 404,8**	**599 670,7**	**606 789,4**	**607 037,3**

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
36 923,4	**34 698,9**	**35 457,2**	**40 025,8**	**38 737,9**	**38 847,8**	**39 045,6**	**38 694,2**	**37 930,8**
38 699,2	**37 643,8**	**38 757,6**	**39 145,6**	**39 343,7**	**40 235,7**	**40 586,9**	**41 043,5**	**43 130,3**
56 265,7	**55 823,2**	**59 029,8**	**56 026,4**	**59 306,3**	**58 377,3**	**55 678,0**	**59 490,2**	**63 614,0**
6 144,8	6 146,6	7 553,1	6 006,7	6 002,3	8 949,2	6 932,4	5 872,0	5 763,0
35 131,2	35 801,2	37 696,4	36 137,5	36 497,2	37 388,1	36 576,5	36 293,3	37 283,3
14 989,6	13 875,4	13 780,3	13 882,2	16 806,8	12 039,9	12 169,1	17 325,0	20 567,7
8 719,9	**8 832,2**	**8 317,8**	**8 258,2**	**8 106,6**	**8 100,9**	**8 806,1**	**12 516,6**	**10 544,6**
7 913,0	8 822,1	8 313,6	8 256,1	8 098,3	8 094,7	8 797,3	12 510,1	10 540,4
806,9	10,1	4,2	2,1	8,3	6,2	8,8	6,5	4,2
25 560,6	**25 801,0**	**26 361,6**	**26 411,4**	**27 065,2**	**30 673,4**	**32 744,8**	**33 613,5**	**24 655,8**
13 787,7	13 497,5	14 280,6	15 167,9	15 870,7	19 126,1	21 026,7	21 694,5	14 476,9
9 058,2	9 600,2	8 995,6	8 538,6	8 436,1	8 758,8	8 887,7	9 114,0	7 313,8
2 714,7	2 703,3	3 085,4	2 705,0	2 758,4	2 788,5	2 830,4	2 805,0	2 865,0
214 791,5	**217 330,5**	**218 004,5**	**221 638,5**	**224 204,0**	**224 343,1**	**226 460,9**	**225 685,7**	**232 440,1**
48 981,8	50 319,2	48 931,3	50 828,4	52 398,2	51 696,5	53 509,3	54 111,7	60 415,9
16 207,0	17 498,2	17 035,7	18 178,1	17 390,4	18 145,5	18 140,6	18 170,9	23 615,1
32 774,8	32 821,0	31 895,6	32 650,3	35 007,8	33 551,0	35 368,6	35 940,8	36 800,8
165 809,7	167 011,3	169 073,2	170 810,1	171 805,8	172 646,6	172 951,6	171 574,0	172 024,2
28 305,1	28 085,5	28 555,8	29 256,5	28 989,9	29 600,2	28 719,8	26 088,2	27 387,6
137 504,6	138 925,8	140 517,4	141 553,6	142 815,9	143 046,4	144 231,8	145 485,8	144 636,6
42 888,4	**42 894,7**	**43 969,4**	**46 803,9**	**47 987,4**	**48 767,1**	**49 750,2**	**48 057,1**	**50 249,6**
10 001,8	9 652,9	10 353,9	10 550,9	10 746,3	11 173,8	13 148,2	12 171,3	13 059,1
3 553,3	3 803,4	3 705,9	3 922,3	3 997,4	3 994,8	3 980,9	4 364,8	5 004,2
6 448,5	5 849,5	6 648,1	6 628,6	6 748,9	7 179,0	9 167,3	7 806,5	8 054,8
32 886,5	33 241,9	33 615,4	36 253,0	37 241,1	37 593,3	36 602,0	35 885,8	37 190,5
7 371,8	7 306,6	7 371,2	7 878,2	7 940,0	8 131,8	7 911,7	7 505,6	8 687,4
25 514,7	25 935,3	26 244,2	28 374,8	29 301,1	29 461,5	28 690,3	28 380,2	28 503,0
481,3	**470,5**	**442,9**	**1,0**	**594,2**	**317,8**	**71,0**	**20,4**	**20,3**
31 924,0	**35 315,8**	**39 635,4**	**36 952,8**	**32 954,7**	**37 601,4**	**34 092,4**	**25 515,3**	**26 136,3**
34 965,1	**35 483,6**	**36 927,1**	**36 940,8**	**36 965,1**	**37 180,1**	**37 783,5**	**37 842,3**	**38 697,4**
3 686,6	**3 735,5**	**3 651,4**	**3 652,4**	**3 636,6**	**3 625,0**	**3 599,2**	**3 646,5**	**3 916,9**
110 464,6	**108 654,1**	**102 381,1**	**115 197,4**	**116 410,2**	**120 028,7**	**114 778,1**	**117 478,1**	**112 645,9**
605 370,1	**606 684,0**	**612 935,9**	**631 054,2**	**635 311,9**	**648 098,1**	**643 396,6**	**643 603,3**	**643 981,9**

TABELA IX

Miary pieniądza (w mln zł)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	38 564,1	35 807,5	36 252,5	37 242,7
2. Rachunki bieżące banków	10 209,7	13 520,6	5 074,1	10 765,6
3. Rezerwy obowiązkowe	0,0	355,6	219,0	260,6
M0 (1 + 2 + 3)	**48 773,8**	**49 683,8**	**41 545,6**	**48 268,9**
4. Pieniądz gotówkowy w obiegu (bez kas banków)	34 112,7	31 964,2	32 508,3	33 544,5
5. Depozyty na żądanie	59 645,4	57 447,3	56 952,8	56 283,9
– złotowe	44 587,0	42 248,3	42 041,0	41 198,7
– osób prywatnych	22 756,0	23 046,7	23 851,9	24 165,6
– podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	21 049,3	18 187,9	17 075,8	16 432,8
– niebankowych instytucji finansowych	781,7	1 013,7	1 113,3	600,4
– walutowe	11 236,1	11 496,1	11 265,3	11 431,9
– osób prywatnych	7 773,9	7 727,7	7 549,3	7 533,2
– podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	3 438,2	3 655,4	3 599,8	3 833,8
– niebankowych instytucji finansowych	23,9	112,9	116,3	64,8
– książeczki oszczędnościowe a vista	3 822,2	3 702,9	3 646,5	3 653,4
M1 (4 + 5)	**93 758,1**	**89 411,5**	**89 461,1**	**89 828,4**
6. Depozyty terminowe i zablokowane	200 627,3	203 163,3	206 055,4	211 053,4
– złotowe	168 564,9	170 989,4	173 875,8	176 143,8
– osób prywatnych	127 140,7	131 192,0	134 433,5	136 491,5
– podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	34 466,6	32 723,1	32 382,4	33 317,4
– niebankowych instytucji finansowych	6 957,6	7 074,3	7 059,9	6 335,0
– walutowe	31 731,2	31 868,7	31 899,0	34 652,0
– osób prywatnych	24 939,1	25 354,7	25 517,2	25 993,7
– podmiotów gospodarczych sektora niefinansowego	6 161,8	5 816,5	5 749,2	7 915,0
– niebankowych instytucji finansowych	630,3	697,5	632,7	743,3
– bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne)	331,2	305,2	280,5	257,6
– złotowe	327,9	302,3	277,7	255,0
– walutowe	3,3	3,0	2,8	2,5
7. Operacje z przyrzeczeniem odkupu	2,6	2,4	20,8	123,4
z podmiotami gospodarczymi sektora niefinansowego	2,6	2,4	20,8	123,4
z niebankowymi instytuacjami finansowymi	0,0	0,0	0,0	0,0
M2 (M1 + 6 + 7)	**294 387,9**	**292 577,2**	**295 537,3**	**301 005,2**

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
38 699,2	37 643,8	38 757,6	39 145,6	39 343,7	40 235,7	40 586,9	41 043,5	43 130,3
10 586,6	9 633,7	9 515,7	9 694,2	12 494,4	7 910,0	7 965,1	13 032,8	16 395,0
403,1	241,8	264,7	188,0	312,4	130,0	204,0	292,2	172,7
49 688,8	**47 519,3**	**48 537,9**	**49 027,8**	**52 150,5**	**48 275,6**	**48 756,0**	**54 368,5**	**59 698,0**
34 486,4	33 796,9	34 961,4	35 301,4	35 509,5	36 575,9	36 642,2	36 637,3	38 212,6
56 260,5	57 683,2	57 337,3	60 163,2	59 192,6	60 690,7	59 561,1	57 347,6	65 818,1
41 582,2	42 923,4	42 645,6	44 677,4	43 612,7	44 964,0	44 119,9	42 115,2	48 596,3
24 662,1	24 498,1	24 984,6	25 673,2	25 428,5	26 054,0	25 232,5	22 826,0	23 923,6
16 207,0	17 498,2	17 035,7	18 178,1	17 390,4	18 145,5	18 140,6	18 170,9	23 615,1
713,1	927,0	625,3	826,1	793,8	764,5	746,9	1 118,3	1 057,6
11 035,3	11 172,5	11 120,5	11 902,4	12 018,5	12 180,5	11 953,8	11 970,2	13 757,8
7 371,8	7 306,6	7 371,2	7 878,2	7 940,0	8 131,8	7 911,7	7 505,6	8 687,4
3 553,3	3 803,4	3 705,9	3 922,3	3 997,4	3 994,8	3 980,9	4 364,8	5 004,2
110,1	62,6	43,5	101,9	81,0	53,9	61,2	99,8	66,1
3 643,0	3 587,4	3 571,2	3 583,4	3 561,5	3 546,1	3 487,4	3 262,2	3 464,0
90 746,9	**91 480,1**	**92 298,8**	**95 464,6**	**94 702,1**	**97 266,5**	**96 203,2**	**93 984,9**	**104 030,7**
212 210,4	213 530,5	215 228,8	219 110,4	223 817,0	223 395,6	228 534,8	232 276,8	230 721,5
178 324,9	179 725,2	180 219,3	181 920,4	185 412,6	184 325,0	188 283,1	193 239,4	191 339,2
137 244,2	138 660,3	140 301,6	141 358,2	142 642,3	142 880,4	144 084,7	145 334,6	144 488,1
33 785,6	33 890,3	33 067,2	33 982,2	36 431,1	35 119,2	37 161,5	37 570,4	38 502,1
7 295,1	7 174,6	6 850,5	6 580,0	6 339,2	6 325,3	7 036,9	10 334,4	8 348,9
33 623,0	33 537,7	34 791,7	36 992,7	38 229,0	38 903,1	40 103,3	38 885,2	39 232,2
25 512,5	25 933,2	26 242,2	28 372,9	29 299,3	29 459,9	28 688,9	28 379,2	28 501,3
7 508,9	6 936,4	7 750,9	7 869,6	8 037,2	8 486,1	10 453,2	9 541,8	9 658,9
601,5	668,1	798,5	750,2	892,5	957,1	961,2	964,2	1 072,0
262,5	267,5	217,8	197,2	175,4	167,6	148,5	152,2	150,2
260,3	265,5	215,8	195,3	173,6	166,0	147,1	151,2	148,5
2,2	2,1	2,0	1,9	1,8	1,6	1,4	1,0	1,7
5,3	**6,9**	**4,5**	**1,0**	**1,0**	**1,0**	**1,0**	**0,9**	**0,9**
5,3	6,9	4,5	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
302 962,6	**305 017,4**	**307 532,0**	**314 576,0**	**318 520,2**	**320 663,1**	**324 739,1**	**326 262,6**	**334 753,1**

TABELA X

Bilans skonsolidowany systemu bankowego (w mln zł)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
PODAŻ PIENIĄDZA OGÓŁEM (M2)	**294 387,9**	**292 577,2**	**295 537,3**	**301 005,2**
A. Podaż pieniądza krajowego	251 417,3	249 209,5	252 370,1	254 918,8
1. Pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków)	34 112,7	31 964,2	32 508,3	33 544,5
pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	38 564,1	35 807,5	36 252,5	37 242,7
gotówka w kasach banków	4 451,4	3 843,3	3 744,2	3 698,2
2. Zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	217 304,6	217 245,3	219 861,8	221 374,3
zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych	154 046,9	158 243,9	162 209,6	164 565,5
– bieżące	26 578,3	26 749,6	27 498,4	27 819,0
– terminowe	127 468,6	131 494,3	134 711,2	136 746,5
zobowiązania złotowe wobec podmiotów gospodarczych	63 257,8	59 001,4	57 652,2	56 808,9
– bieżące	21 831,0	19 201,6	18 189,1	17 033,1
– terminowe	41 426,7	39 799,8	39 463,1	39 775,8
B. Zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	42 970,6	43 367,7	43 167,1	46 086,4
1. Zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych	32 716,3	33 085,3	33 069,2	33 529,5
2. Zobowiązania walutowe wobec podmiotów gospodarczych	10 254,3	10 282,4	10 097,9	12 556,9
AKTYWA ZAGRANICZNE NETTO	**132 080,5**	**131 474,7**	**133 822,5**	**137 076,6**
w tym w mln USD	31 878,9	32 161,9	32 840,7	33 433,3
AKTYWA KRAJOWE NETTO	**162 307,4**	**161 102,5**	**161 714,7**	**163 928,6**
C. Należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych	206 357,3	208 437,7	209 731,8	210 964,1
1. Należności od osób prywatnych	48 188,4	48 305,4	48 174,5	48 378,8
2. Należności od podmiotów gospodarczych	158 168,9	160 132,4	161 557,3	162 585,3
D. Zadłużenie netto sektora budżetowego	50 749,2	46 641,6	45 474,1	45 385,1
1. Należności od budżetu państwa	1 718,4	970,6	926,7	663,4
2. Należności od funduszy celowych	600,3	816,0	465,4	12,3
3. Należności od budżetów terenowych	4 550,6	4 519,9	4 477,6	4 389,1
4. Papiery wartościowe emitowane przez Skarb Państwa	69 010,3	66 580,7	66 945,6	68 408,4
w tym:				
– bony skarbowe	11 345,8	10 332,1	11 830,0	12 559,6
– obligacje złotowe jednoroczne	7,0	0,9	0,9	2,9
– obligacje złotowe pozostałe	49 154,9	48 002,3	46 249,2	46 819,0
– obligacje Skarbu Państwa nominowane w USD	8 502,6	8 245,4	8 865,5	9 026,9
5. Papiery wartościowe emitowane przez budżety terenowe	798,0	773,6	752,8	769,5
6. Zobowiązania wobec budżetu państwa	15 256,7	16 276,5	15 375,7	15 942,2
7. Zobowiązania wobec funduszy celowych	3 198,8	2 558,8	3 124,6	3 567,6
8. Zobowiązania wobec budżetów terenowych	7 472,9	8 183,8	9 593,8	9 347,7
E. Saldo pozostałych pozycji (netto)	-94 799,1	-93 976,8	-93 491,1	-92 420,6

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
302 962,6	**305 017,4**	**307 532,0**	**314 576,0**	**318 520,2**	**320 663,1**	**324 739,1**	**326 262,6**	**334 753,1**
258 302,1	**260 305,2**	**261 617,8**	**265 679,0**	**268 270,8**	**269 578,0**	**272 680,6**	**275 406,2**	**281 761,4**
34 486,4	33 796,9	34 961,4	35 301,4	35 509,5	36 575,9	36 642,2	36 637,3	38 212,6
38 699,2	37 643,8	38 757,6	39 145,6	39 343,7	40 235,7	40 586,9	41 043,5	43 130,3
4 212,8	3 846,9	3 796,1	3 844,2	3 834,3	3 659,8	3 944,7	4 406,2	4 917,7
223 815,7	226 508,3	226 656,4	230 377,6	232 761,4	233 002,1	236 038,5	238 768,9	243 548,8
165 809,7	167 011,3	169 073,2	170 810,1	171 805,8	172 646,6	172 951,6	171 574,0	172 024,2
28 305,1	28 085,5	28 555,8	29 256,5	28 989,9	29 600,2	28 719,8	26 088,2	27 387,6
137 504,6	138 925,8	140 517,4	141 553,6	142 815,9	143 046,4	144 231,8	145 485,8	144 636,6
58 006,1	59 497,0	57 583,2	59 567,4	60 955,6	60 355,5	63 086,9	67 194,9	71 524,6
16 920,1	18 425,2	17 661,0	19 004,2	18 184,2	18 910,0	18 887,5	19 289,2	24 672,7
41 086,0	41 071,8	39 922,2	40 563,2	42 771,4	41 445,5	44 199,4	47 905,7	46 851,9
44 660,5	**44 712,3**	**45 914,2**	**48 897,0**	**50 249,3**	**51 085,2**	**52 058,4**	**50 856,4**	**52 991,7**
32 886,5	33 241,9	33 615,4	36 253,0	37 241,1	37 593,3	36 602,0	35 885,8	37 190,5
11 773,9	11 470,4	12 298,8	12 644,0	13 008,2	13 491,9	15 456,5	14 970,6	15 801,2
132 930,4	**130 368,7**	**128 155,7**	**138 262,6**	**140 464,7**	**140 094,8**	**140 476,5**	**132 250,2**	**134 663,2**
33 432,4	32 524,7	32 142,6	32 621,4	33 178,5	33 067,0	34 273,4	32 355,6	33 781,5
170 032,2	**174 648,7**	**179 376,3**	**176 313,4**	**178 055,5**	**180 568,4**	**184 262,6**	**194 012,4**	**200 089,9**
211 477,5	**211 422,1**	**213 548,3**	**218 741,4**	**222 437,4**	**225 902,2**	**225 269,1**	**225 926,5**	**221 960,1**
48 918,2	49 548,1	50 161,1	51 990,1	53 293,9	54 119,6	54 309,5	54 790,1	55 280,2
162 559,3	161 874,0	163 387,3	166 751,4	169 143,5	171 782,6	170 959,6	171 136,4	166 679,9
48 265,1	**51 035,8**	**49 425,9**	**51 015,2**	**51 760,1**	**53 558,3**	**52 647,0**	**60 495,2**	**67 907,4**
711,4	831,4	1 157,5	1 401,5	1 893,0	2 022,7	2 560,1	2 745,8	2 480,8
17,7	317,6	17,0	810,6	1 301,3	1 959,9	2 881,4	1 989,9	1 716,4
4 363,2	4 392,7	4 539,8	5 030,4	5 375,8	5 527,7	5 679,2	5 920,5	7 036,4
68 005,9	70 585,8	69 205,5	69 242,9	69 307,4	73 693,1	73 048,2	82 159,7	79 897,8
12 514,5	12 592,8	12 446,2	11 830,0	11 927,5	13 377,9	14 422,9	15 838,4	18 627,0
2,9	15,5	1,4	1,4	1,0	1,2	3,0	7,2	1 858,5
47 562,6	49 821,1	48 426,9	48 499,6	48 589,2	51 218,7	50 927,5	50 353,4	43 634,8
7 925,8	8 156,3	8 331,1	8 912,0	8 789,7	9 095,3	7 695,0	15 960,7	15 777,5
727,5	709,4	867,7	941,2	947,8	1 028,4	1 222,8	1 292,8	1 431,8
13 787,7	13 497,5	14 280,6	15 167,9	15 870,7	19 126,1	21 026,7	21 694,5	14 476,9
2 714,7	2 703,3	3 085,4	2 705,0	2 758,4	2 788,5	2 830,4	2 805,0	2 865,0
9 058,2	9 600,2	8 995,6	8 538,6	8 436,1	8 758,8	8 887,7	9 114,0	7 313,8
-89 710,4	**-87 809,2**	**-83 597,9**	**-93 443,2**	**-96 142,1**	**-98 892,2**	**-93 653,5**	**-92 409,2**	**-89 777,7**

TABELA XI

Pieniądz rezerwowy i czynniki jego kreacji (w mln zł)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
AKTYWA ZAGRANICZNE NETTO	112 202,1	112 373,0	115 405,4	113 590,7
AKTYWA KRAJOWE NETTO	-63 428,4	-62 689,2	-73 859,8	-65 321,8
Należności od sektora finansowego	6 869,7	6 389,1	7 250,9	7 239,2
Zadłużenie netto sektora budżetowego	6 968,7	5 617,3	4 863,0	3 709,2
Należności od sektora niefinansowego	68,1	67,0	21,8	21,6
Saldo pozostałych pozycji (netto)	-77 334,9	-74 762,5	-85 995,6	-76 291,9
PIENIĄDZ REZERWOWY BANKU CENTRALNEGO	48 773,8	49 683,8	41 545,6	48 268,9
Pieniądz gotówkowy w obiegu (z kasami banków)	38 564,1	35 807,5	36 252,5	37 242,7
Rachunki bieżące	10 209,7	13 520,6	5 074,1	10 765,6
Rachunki rezerw obowiązkowych	0,0	355,6	219,0	260,6
Mnożnik pieniężny	6,04	5,89	7,11	6,24

TABELA XII

Bilans płatniczy RP na bazie płatności (w mln USD)

Wyszczególnienie	I kwartał		II kwartał	
	2000	2001	2000	2001
A. RACHUNEK BIEŻĄCY	**-3 513**	**-2 230**	**-2 103**	**-2 210**
Towary: saldo	-3 851	-3 147	-3 022	-2 776
Towary: wpływy z eksportu	6 322	7 436	6 835	7 508
Towary: wypłaty za import	10 173	10 583	9 857	10 284
Usługi: saldo	-548	-350	-445	-197
Usługi: wpływy	771	904	864	952
Usługi: wypłaty	1 319	1 254	1 309	1 149
Dochody: saldo	-203	165	-116	-635
Dochody: wpływy	509	864	569	618
Dochody: wypłaty	712	699	685	1 253
w tym: zapłacone	709	697	684	1 251
Transfery bieżące: saldo	361	372	423	424
Transfery bieżące: wpływy	474	534	534	567
Transfery bieżące: wypłaty	113	162	111	143
Niesklasyfikowane obroty bieżące: saldo	728	730	1 057	974
B. RACHUNEK KAPITAŁOWY I FINANSOWY	**2 006**	**2 492**	**1 171**	**1 029**
RACHUNEK KAPITAŁOWY	**-27**	**-3**	**8**	**-5**
RACHUNEK FINANSOWY	**2 033**	**2 495**	**1 163**	**1 034**
Inwestycje bezpośrednie: saldo	1 554	1 347	1 121	1 450
Polskie inwestycje bezpośrenie za granicą	-19	-66	-42	40
Zagraniczne inwestycje bezpośrenie w kraju	1 573	1 413	1 163	1 410
Inwestycje portfelowe: saldo	2 421	2 358	21	-950
Polskie inwestycje portfelowe za granicą (aktywa)	5	237	-102	-83
Udziałowe	-5	0	-3	-51
Dłużne	10	237	-99	-32

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
108 497,8	**107 775,8**	**107 289,4**	**115 551,0**	**118 322,4**	**118 433,8**	**116 301,6**	**105 171,8**	**103 846,3**
-58 808,9	**-60 256,5**	**-58 751,5**	**-66 523,2**	**-66 171,8**	**-70 158,2**	**-67 545,6**	**-50 803,3**	**-44 148,3**
6 208,3	6 205,8	7 615,0	6 067,2	6 062,7	9 011,3	6 992,9	5 932,4	5 823,8
5 335,7	5 599,4	4 606,2	3 531,5	2 522,0	1 246,9	-3 176,4	4 746,2	10 737,0
21,7	21,3	21,8	22,1	122,7	124,4	125,5	22,4	22,8
-70 374,8	-72 083,1	-70 994,5	-76 144,0	-74 879,3	-80 540,8	-71 487,6	-61 504,3	-60 731,8
49 688,8	**47 519,3**	**48 537,9**	**49 027,8**	**52 150,5**	**48 275,6**	**48 756,0**	**54 368,5**	**59 698,0**
38 699,2	37 643,8	38 757,6	39 145,6	39 343,7	40 235,7	40 586,9	41 043,5	43 130,3
10 586,6	9 633,7	9 515,7	9 694,2	12 494,4	7 910,0	7 965,1	13 032,8	16 395,0
403,1	241,8	264,7	188,0	312,4	130,0	204,0	292,2	172,7
6,10	**6,42**	**6,34**	**6,42**	**6,11**	**6,64**	**6,66**	**6,00**	**5,61**

III kwartał		IV kwartał		4 kwartały	
2000	2001	2000	2001	2000	2001
-2 254	**-973**	**-2 082**	**-1 753**	**-9 952**	**-7 166**
-3 338	**-2 735**	**-2 957**	**-3 017**	**-13 168**	**-11 675**
7 168	7 458	7 930	7 873	28 255	30 275
10 506	10 193	10 887	10 890	41 423	41 950
-336	**-186**	**-357**	**-243**	**-1 686**	**-976**
934	1 055	936	1 077	3 505	3 988
1 270	1 241	1 293	1 320	5 191	4 964
-71	**-111**	**-369**	**-315**	**-759**	**-896**
524	579	646	591	2 248	2 652
595	690	1 015	906	3 007	3 548
593	688	1 013	903	2 999	3 539
414	**693**	**483**	**497**	**1 681**	**1 986**
531	849	620	694	2 159	2 644
117	156	137	197	478	658
1 077	1 366	1 118	1 325	3 980	4 395
1 428	**1 101**	**3 055**	**-1 642**	**7 660**	**2 980**
-11	**-3**	**43**	**10**	**13**	**-1**
1 439	**1 104**	**3 012**	**-1 652**	**7 647**	**2 981**
903	**1 309**	**4 591**	**2 822**	**8 169**	**6 928**
-37	-17	-26	-24	-124	-67
940	1 326	4 617	2 846	8 293	6 995
412	**-29**	**-263**	**-270**	**2 591**	**1 109**
41	-87	-29	-24	-85	43
-9	0	-4	-16	-21	-67
50	-87	-25	-8	-64	110

TABELA XII – cd.

Bilans płatniczy RP na bazie płatności (w mln USD)

Wyszczególnienie	I kwartał		II kwartał	
	2000	2001	2000	2001
Zagraniczne inwestycje portfelowe w kraju (pasywa)	2 416	2 121	123	-867
Udziałowe	405	-79	35	-11
Dłużne	2 011	2 200	88	-856
Pozostałe inwestycje: saldo	**-1 958**	**-1 067**	**-143**	**148**
Polskie należności za granicą (aktywa)	-589	-893	-134	-56
Kredyty udzielone powyżej 1 roku	48	-52	16	-9
Wykorzystanie	32	92	50	61
Spłata	80	40	66	52
Kredyty udzielone do 1 roku włącznie	1	6	6	1
Wykorzystanie	27	18	55	23
Spłata	28	24	61	24
Inne należności	-638	-847	-156	-48
Gotówka, rachunki bieżące i lokaty	-655	-847	-153	-47
Pozostałe należności	17	0	-3	-1
Polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa)	-1 369	-174	-9	204
Kredyty otrzymane powyżej 1 roku	25	-326	55	258
Wykorzystanie	707	782	679	1 388
Spłata	682	1 108	624	1 130
w tym: zapłacone	681	1 108	624	1 129
Kredyty otrzymane do 1 roku włącznie	-44	-80	3	-86
Wykorzystanie	202	61	71	154
Spłata	246	141	68	240
Inne zobowiązania	-1 350	232	-67	32
Rachunki bieżące i depozyty	-1 350	232	-67	32
Pozostałe zobowiązania	0	0	0	0
Pochodne instrumenty finansowe: saldo	**16**	**-143**	**164**	**386**
C. SALDO BŁĘDÓW I OPUSZCZEŃ	**944**	**988**	**736**	**671**
RAZEM POZYCJE OD A DO C	**-563**	**1 250**	**-196**	**-510**
D. POZYCJE FINANSUJĄCE	**563**	**-1 250**	**196**	**510**
Oficjalne aktywa rezerwowe	566	-1 242	199	513
Kredyty z MFW	0	0	0	0
Exceptional financing	-3	-8	-3	-3

TABELA XIII

Stan oficjalnych aktywów rezerwowych (w mln USD)

Wyszczególnienie	2000	2001		
	XII	I	II	III
OFICJALNE AKTYWA REZERWOWE[1]	27 465,7	28 107,8	28 715,8	27 998,3
Złoto monetarne	901,5	874,4	881,8	852,1
SDR	423,7	242,7	243,0	300,4
Inne aktywa zagraniczne w walutach wymienialnych	26 320,5	26 990,7	27 591,0	26 845,8

[1] Stan na koniec miesiaca.

III kwartał		IV kwartał		4 kwartały	
2000	2001	2000	2001	2000	2001
371	58	-234	-246	2 676	1 066
280	41	146	-257	866	-306
91	17	-380	11	1 810	1 372
492	**345**	**-1 773**	**-4 141**	**-3 382**	**-4 715**
509	52	-2 706	-2 603	-2 920	-3 500
39	26	23	14	126	-21
58	30	29	50	169	233
97	56	52	64	295	212
-4	6	23	3	26	16
43	21	44	45	169	107
39	27	67	48	195	123
474	20	-2 752	-2 620	-3 072	-3 495
469	19	-2 755	-2 621	-3 094	-3 496
5	1	3	1	22	1
-17	293	933	-1 538	-462	-1 215
70	221	1 100	-1 720	1 250	-1 567
731	1 430	2 457	2 313	4 574	5 913
661	1 209	1 357	4 033	3 324	7 480
660	1 209	1 331	4 018	3 296	7 464
25	75	159	0	143	-91
73	207	205	231	551	653
48	132	46	231	408	744
-112	-3	-326	182	-1 855	443
-109	-3	-326	182	-1 852	443
-3	0	0	0	-3	0
-368	**-521**	**457**	**-63**	**269**	**-341**
875	**-6**	**413**	**2 110**	**2 968**	**3 763**
49	**122**	**1 386**	**-1 285**	**676**	**-423**
-49	**-122**	**-1 386**	**1 285**	**-676**	**423**
-12	-119	-1 374	1 288	-621	440
0	0	0	0	0	0
-37	-3	-12	-3	-55	-17

2001								
IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
27 739,3	27 045,4	27 112,9	27 844,3	28 032,4	28 300,1	28 899,7	26 126,7	26 565,2
870,0	884,3	894,7	879,0	902,6	969,1	921,8	911,1	914,7
298,5	331,1	330,7	382,2	395,3	392,4	389,9	388,4	488,9
26 570,8	25 830,0	25 887,6	26 583,1	26 734,5	26 938,6	27 588,0	24 827,2	25 161,6

TABELA XIV

Zadłużenie zagraniczne Polski (w mln USD)*

Zestawienie sporządzone na podstawie danych dostępnych na dzień 19 marca 2002 r.

Pozycja zadłużenia zagranicznego	Stan na koniec					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001
NARODOWY BANK POLSKI	**265**	**791**	**925**	**1 844**	**436**	**428**
Pozostałe inwestycje zagraniczne	265	791	925	1 844	436	428
Pozostałe kredyty i pożyczki otrzymane	78	58	32	23	15	8
Rachunki bieżące i depozyty[1]	187	733	893	1 821	421	420
SEKTOR RZĄDOWY I SAMORZĄDOWY[2]	**36 271**	**34 402**	**34 098**	**32 121**	**32 980**	**29 362**
Dłużne papiery wartościowe						
w posiadaniu zagranicznych						
inwestorów portfelowych[3,4]	7 562	7 818	7 037	6 922	9 231	10 373
Długoterminowe papiery dłużne	6 884	7 343	6 672	6 777	9 073	10 139
Instrumenty rynku pieniężnego	678	475	365	145	158	234
Pozostałe inwestycje zagraniczne	28 709	26 584	27 061	25 199	23 749	18 989
Pozostałe kredyty i pożyczki otrzymane	28 681	26 557	27 059	25 197	23 747	18 987
Pozostałe pasywa zagraniczne	28	27	2	2	2	2
SEKTOR BANKOWY	**2 518**	**3 683**	**5 131**	**6 548**	**6 122**	**6 699**
Kredyty inwestorów bezpośrednich	87	141	160	134	200	231
Dłużne papiery wartościowe						
w posiadaniu zagranicznych						
inwestorów portfelowych	200	488	236	10	110	166
Długoterminowe papiery dłużne	200	306	215	10	110	166
Instrumenty rynku pieniężnego	0	182	21	0	0	0
Pozostałe inwestycje zagraniczne	2 231	3 054	4 735	6 404	5 812	6 302
Pozostałe kredyty i pożyczki otrzymane	488	1 104	2 084	3 681	3 595	3 679
Rachunki bieżące i depozyty						
w bankach polskich[5]	1 685	1 950	2 651	2 723	2 217	2 623
Pozostałe pasywa zagraniczne	58	0	0	0	0	0
SEKTOR POZARZĄDOWY I POZABANKOWY	**8 487**	**10 771**	**18 981**	**24 884**	**30 072**	**33 671**
Kredyty inwestorów bezpośrednich	2 681	4 326	6 218	7 080	8 852	9 355
Dłużne papiery wartościowe						
w posiadaniu zagranicznych						
inwestorów portfelowych	107	347	1 416	2 705	3 487	4 230
Długoterminowe papiery dłużne	31	325	1 328	2 682	3 386	4 217
Instrumenty rynku pieniężnego	76	22	88	23	101	13
Pozostałe inwestycje zagraniczne	5 699	6 098	11 347	15 099	17 733	20 086
Otrzymane kredyty handlowe[5,6]	2 197	1 862	3 560	5 225	5 612	5 774
Pozostałe kredyty i pożyczki otrzymane	3 502	4 236	7 787	9 758	11 899	14 124
Pozostałe pasywa zagraniczne			0	116	222	188
ZADŁUŻENIE OGÓŁEM	**47 541**	**49 647**	**59 135**	**65 397**	**69 610**	**70 160**
w tym:						
Długoterminowe	42 545	44 514	50 720	54 182	60 062	60 154
Krótkoterminowe[5]	4 996	5 133	8 415	11 215	9 548	10 006

* Zestawione wg zasad zgodnych z wymaganiami organizacji międzynarodowych (MFW, OECD, BIS, Bank Światowy), opisanych w „Uwagach metodycznych".

[1] W maju 2000 r. kategorię „Rezerwy oficjalne brutto" zastąpiono kategorią „Oficjalne aktywa rezerwowe". Różnica między kategoriami wynika z innego ujmowania transakcji repo. „Rezerwy oficjalne brutto" zawierały w swojej definicji wartość netto transakcji repo (różnica między aktywnymi i pasywnymi transakcjami repo). Kategoria „Oficjalne aktywa rezerwowe" uwzględnia tylko aktywne operacje repo. W wyniku tej zmiany stan pasywnych transakcji repo NBP został wykazany w pozycji „Rachunki bieżące i depozyty". Dla celów porównawczych zadłużenie zagraniczne zestawiono zgodnie z opisaną zmianą począwszy od 1996 r.

[2] Od 1999 r. dane uzupełniono o stan zadłużenia zagranicznego samorządów terytorialnych.

[3] Od 1999 r. stan papierów wartościowych wyemitowanych na rynku krajowym (obligacje Skarbu Państwa i bony skarbowe) – wg informacji Ministerstwa Finansów „Zadłużenie Skarbu Państwa".

[4] Stan papierów wartościowych wyemitowanych na rynkach zagranicznych (Brady Bonds i Euroobligacje) został skorygowany o stan tych papierów będących w posiadaniu polskich banków.

[5] Z powodu braku możliwości dokonania podziału kredytów handlowych oraz rachunków bieżących i depozytów nierezydentów w bankach polskich na z terminem do 1 roku włącznie i powyżej 1 roku, wymienione pozycje w całości zostały włączone do zadłużenia krótkoterminowego

[6] W marcu 1999 r. zmieniły się przepisy prawne nakładające na rezydenta obowiązki sprawozdawcze dla potrzeb bilansu płatniczego oraz bilansu należności i zabowiązań zagranicznych Państwa. Zwiększyły one zakres podmiotów gospodarczych objętych spawozdawczością, a także wprowadziły sankcje karno-skarbowe w przypadku nie wywiązywania się z obowiązków statystycznych. W tych warunkach NBP otrzymał dane o zadłużeniu z tytułu kredytów handlowych od przedsiębiorstw, które wcześniej nie składały sprawozdań. W wyniku tego zmianie uległa prezentowana wartość kredytów handlowych w latach 1998-1999. Ze względu na brak możliwości zweryfikowania danych za lata 1996-1997, dane w ujęciu porównywalnym prezentowane są za lata 1998-1999.

UWAGI METODYCZNE

TABELA I

Podstawowe dane statystyczne

Informacje zawarte w tabeli I podane są za „Biuletynem Statystycznym" Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Definicje odnoszące się do kategorii zamieszczonych w tej tabeli, zawarte są w publikacjach GUS.

1. Dane w pkt. 1, 2, 6, 7, 10 i 12 obejmują podmioty gospodarki narodowej, bez względu na charakter własności, tj. zaliczane do sektora publicznego (podmioty gospodarki narodowej stanowiące własność państwową, jednostek samorządu terytorialnego oraz własność mieszaną z przewagą kapitału sektora publicznego) i prywatnego.
2. Sektor przedsiębiorstw obejmuje podmioty prowadzące działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa, łącznie z działalnością usługową; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i kopalnictwa; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego, hotelarstwa i gastronomii; transportu, gospodarki magazynowej i łączności; obsługi nieruchomości, wynajmu maszyn i urządzeń bez obsługi operatorskiej, wypożyczania artykułów użytku osobistego i domowego; informatyki; pozostałych usług związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej; odprowadzania ścieków, wywozu śmieci, usług sanitarnych i pokrewnych; rekreacji, kultury i sportu oraz innych usług.
3. Pojęcie „przemysł" dotyczy sekcji według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD): „górnictwo i kopalnictwo", „przetwórstwo przemysłowe" oraz „wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę".
4. Dane o produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1), sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2), liczbie pracujących, przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych wynagrodzeniach miesięcznych w sektorze przedsiębiorstw (pkt 6, 7 i 10) dotyczą:

   – podmiotów gospodarczych, zatrudniających więcej niż 9 pracowników.
5. Dane o wartości produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1) oraz sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) prezentowane są w ujęciu netto, tj. bez należnego podatku od towarów i usług VAT oraz podatku akcyzowego, łącznie natomiast z wartością dotacji przedmiotowych do wyrobów i usług – w tzw. cenach bazowych.
6. Dane o sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) dotyczą robót zrealizowanych na terenie kraju przez podmioty gospodarcze budowlane, tj. zaliczone zgodnie z PKD do sekcji „budownictwo".
7. Informacje o produkcji sprzedanej przemysłu (pkt 1) i sprzedaży produkcji budowlano-montażowej (pkt 2) pokazane są w postaci danych niewyrównanych sezonowo, tj. w rzeczywistym czasie pracy.
8. Dane o pracujących w sektorze przedsiębiorstw (pkt 6) podane są według stanu na koniec miesiąca.
9. Dane o liczbie bezrobotnych (pkt 8) obejmują osoby, które były zarejestrowane w urzędach pracy na koniec miesiąca.
10. Stopa bezrobocia (pkt 9) oznacza udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo.
11. Dochody z prywatyzacji nie stanowią bieżących dochodów budżetu państwa, a są źródłem finansowania deficytu budżetowego (pkt 11a).
12. Wyniki finansowe przedsiębiorstw (pkt 12) w głównej mierze dotyczą podmiotów gospodarczych, prowadzących księgi rachunkowe i zobowiązanych do sporządzania co kwartał sprawozdania o przychodach, kosztach i wyniku finansowym, przy czym dane we wszystkich rodzajach działalności dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

TABELA II

Rynek finansowy - podstawowe informacje

Źródłem informacji w tabeli II jest Narodowy Bank Polski (z wyjątkiem danych w pkt. 15, udostępnianych przez Giełdę Papierów Wartościowych SA w Warszawie).

1. Stopy oprocentowania, zamieszczone w tabeli II, podane są w stosunku rocznym w wysokości, która obowiązywała w ostatnim dniu miesiąca, jedynie w pkt. 12e i 13e podane jest średnie oprocentowanie w ciągu miesiąca.
2. Zamieszczenie w jednej rubryce dwóch wielkości stóp oprocentowania (pkt 3) oznacza, że pierwsza podana stopa oprocentowania odnosi się do kredytu refinansowego na finansowanie inwestycji centralnych, objętych poręczeniem Skarbu Państwa. Jest ona równa stopie oprocentowania kredytu lombardowego. Druga stopa, wyższa o jeden punkt procentowy, odnosi się do pozostałych kredytów refinansowych.
3. Z dniem 1 grudnia 2001 r. NBP wprowadził stopę depozytową banku centralnego (pkt 4). Stopa depozytowa wyznacza cenę, jaką bank centralny oferuje bankom komercyjnym za złożenie przez nie krótkookresowego depozytu.
4. Stopy oprocentowania kredytów i depozytów złotowych oraz środków na rachunkach walutowych w głównych bankach komercyjnych (pkt. 6, 7 i 8) dotyczą stóp oprocentowania obowiązujących w następujących bankach:
   – Powszechna Kasa Oszczędności – Bank Polski SA,
   – Bank Handlowy w Warszawie SA,
   – ING Bank Śląski SA,
   – Bank Przemysłowo-Handlowy SA,
   – Powszechny Bank Kredytowy SA,
   – Bank Zachodni WBK SA,
   – BRE Bank SA,
   – BIG Bank Gdański SA,
   – Bank Polska Kasa Opieki SA,
   – Kredyt Bank SA,
   – Bank Gospodarki Żywnościowej SA.
5. Stopy oprocentowania kredytów i depozytów (pkt. 6, 7 i 8) podawane są w przedziałach ograniczonych minimalną i maksymalną wielkością stóp. Uwaga: niektóre z banków podają tylko minimalne stopy oprocentowania kredytów i depozytów.
6. Stopy oprocentowania kredytów (pkt 6) dotyczą kredytów udzielanych podmiotom gospodarczym.
7. Stopy oprocentowania depozytów (pkt 7) dotyczą depozytów osób prywatnych.
8. Stopy oprocentowania środków na rachunkach walutowych w bankach komercyjnych (pkt 8) dotyczą rachunków w dolarach amerykańskich.
9. Informacje o lokatach dobrowolnych na rynku międzybankowym (pkt 9) dotyczą lokat złotowych w bankach będących rezydentami. Przedziały poszczególnych okresów są prawostronnie domknięte. Średni okres deponowania lokat oraz średnia stopa procentowa są ważone udziałem wielkości lokat dla poszczególnych okresów zapadalności w ogólnej wielkości lokat międzybankowych. Dane pochodzą z banków wymienionych w poz. 4 Uwag metodycznych, a ponadto z:
   – Raiffeisen Centrobank SA,
   – Banku Ochrony Środowiska SA,
   – Sociéte Générale – Succursale de Varsovie,
   – Deutsche Bank Polska SA,

i obejmują:

– lokaty deponowane między tymi bankami,

– lokaty deponowane przez te banki w pozostałych bankach,

– lokaty deponowane przez pozostałe banki w tych bankach.

10. Rezerwa obowiązkowa ogółem (pkt 11) dotyczy wielkości deklarowanych przez banki i obowiązujących w ostatnim dniu miesiąca.
11. Informacje o przetargach na bony skarbowe (pkt 12, z wyjątkiem 12g) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca. Średnie stopy dyskonta przyjętych ofert (pkt 12e) oraz średnie zyski z kupionych bonów (pkt 12f) są ważone udziałem sprzedaży bonów o poszczególnych terminach wykupu w ogólnej wartości zakupionych bonów. Stan bonów w obiegu na koniec miesiąca (pkt 12g) obliczony został z uwzględnieniem terminu wykupu, liczonego od następnego dnia po przetargu, w wyniku którego nastąpiła sprzedaż. Powyższy stan nie obejmuje bonów będących w obiegu, niepochodzących z przetargów.
12. Informacje o przetargach na bony pieniężne NBP (pkt 13, z wyjątkiem 13g) obejmują dane z przetargów przeprowadzonych w ciągu miesiąca. Średnie stopy dyskonta przyjętych ofert (pkt 13e) oraz średnie zyski z kupionych bonów (pkt 13f) są ważone udziałem sprzedaży bonów o poszczególnych terminach wykupu w ogólnej wartości zakupionych bonów.
13. Warszawski Indeks Giełdowy – WIG (pkt 15d i 15e) oraz Warszawski Indeks Rynku Równoległego – WIRR (pkt 15f i 15g) liczone są według tzw. formuły kapitałowej, odzwierciedlającej procentowe zmiany wartości rynkowej spółek giełdowych. Na każdej sesji giełdy liczona jest wartość rynkowa wszystkich spółek rynku podstawowego dla WIG oraz równoległego dla WIRR (giełdowa kapitalizacja) i porównywana z wartością z poprzednich sesji. Przyjęto założenie, że wartości bazowe indeksu WIG na pierwszej sesji giełdy w dniu 16.04.1991 r. oraz indeksu WIRR z końca 1994 r. wynosiły 1.000 pkt.
14. Wskaźniki obejmują spółki ze wszystkich rynków notowań.
15. Wskaźnik C/Z (pkt 15c) oznacza relację ceny rynkowej do zysku netto i jest obliczany jako iloraz łącznej wartości rynkowej spółek na koniec miesiąca do ich łącznych zysków i strat w ciągu ostatnich 4 kwartałów, za które dostępne są dane finansowe.
16. Wskaźnik obrotu (pkt 15i) oznacza stosunek wartości sprzedanych akcji do średniej wartości notowanych akcji w danym miesiącu.
17. Wartość obrotów w miesiącu (pkt 15h) oraz wskaźnik obrotu (pkt 15i) obejmuje notowania ciągłe oraz system jednolitego kursu dnia.

TABELA III

Kursy PLN do USD i EUR

Źródłem informacji są dane Narodowego Banku Polskiego.

1. Kurs średni NBP (fixing) jest to urzędowy kurs oficjalny, który służy do celów statystycznych i księgowych.
2. Przeciętny kurs średni złotego do dolara amerykańskiego i euro oraz relacji USD/EUR obliczony został jako średnia arytmetyczna z kursów średnich NBP z poszczególnych dni miesiąca.

TABELA IV

Średnie ważone oprocentowanie depozytów złotowych w bankach komercyjnych

Ważone stopy procentowe liczone są na podstawie danych z 12 banków. W bankach tych na koniec 2000 r. skumulowanych było w przybliżeniu 81% zobowiązań złotowych wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych oraz 74% należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych, w odniesieniu do całego systemu bankowego w Polsce. Uwzględnione banki to:

– Powszechna Kasa Oszczędności – Bank Polski SA,
– Bank Handlowy w Warszawie SA,
– ING Bank Śląski SA,
– Bank Przemysłowo-Handlowy SA,
– Powszechny Bank Kredytowy SA,
– Bank Zachodni WBK SA,
– BRE Bank SA,
– BIG Bank Gdański SA,
– Bank Polska Kasa Opieki SA,
– Kredyt Bank SA,
– Bank Gospodarki Żywnościowej SA,
– Raiffeisen Centrobank SA.

Dane dotyczące wysokości stóp procentowych w poszczególnych bankach uzyskiwane są ze standardowej sprawozdawczości przekazywanej przez banki do NBP. Jako wysokość stóp procentowych dla danej kategorii depozytów i kredytów przyjęto:

– minimalne oprocentowanie zmienne,
– w przypadku braku oprocentowania zmiennego – minimalne oprocentowanie stałe.

Stopy procentowe są liczone jako średnia ważona. Wagami są wielkości udziałów poszczególnych banków w danej kategorii, wyliczonych w stosunku do wymienionej grupy banków.

TABELA V

Średnie ważone oprocentowanie kredytów złotowych w bankach komercyjnych

Patrz Uwagi metodyczne do tabeli IV.

Uwagi ogólne do tabel VI, VII, VIII

1. Dane dotyczą stanów na koniec poszczególnych miesięcy i pochodzą z informacji bilansowych otrzymywanych z banków w systemie „Bankowa Informacja Sprawozdawcza (BIS)", wprowadzonym od stycznia 1997 r.
2. Aktywa w tabelach VI, VII i VIII prezentowane są w ujęciu brutto, tzn. bez pomniejszenia należności o utworzone rezerwy, umorzenia i rezerwy na deprecjację.
3. **Niebankowe instytucje finansowe** to: instytucje ubezpieczeniowe (z wyłączeniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, zaliczanych do sektora budżetowego), fundusze inwestycyjne oraz pozostałe jednostki finansowe, tj. giełdy papierów wartościowych, niebankowe domy maklerskie, kantory, placówki pocztowe, jednostki tworzące infrastrukturę rynku finansowego (np. Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych – KDPW, izby i centra rozliczeniowe) oraz firmy leasingowe, a także fundusze i fundacje świadczące usługi finansowe.
4. **Sektor budżetowy** oznacza budżet państwa, budżety terenowe oraz fundusze celowe budżetu państwa i budżetów terenowych.
5. **Sektor niefinansowy** obejmuje podmioty gospodarcze i osoby prywatne wymienione w pozycjach 6 i 7.
6. Pojęcie **podmioty gospodarcze sektora niefinansowego** obejmuje przedsiębiorstwa i spółki państwowe, przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie, przedsiębiorców indywidualnych, rolników indywidualnych oraz pozostałe jednostki niefinansowe, tj. fundusze i fundacje niezaliczane do instytucji finansowych, agencje, związki zawodowe, stowarzyszenia, partie polityczne, kościoły i związki wyznaniowe itp.
7. Pojęcie **osoby prywatne** oznacza osoby fizyczne z wyjątkiem osób zakwalifikowanych do grupy przedsiębiorców indywidualnych lub rolników indywidualnych.

8. **Aktywa/pasywa zagraniczne** obejmują należności/zobowiązania od nierezydentów, w dewizach (w walutach wymienialnych i niewymienialnych) oraz w złotych, z wyjątkiem kapitałów banków oraz funduszy uzupełniających, wpłaconych przez podmioty zagraniczne. Zgodnie z wytycznymi skierowanymi do banków kapitały te oraz fundusze uzupełniające powinny być traktowane na równi z kapitałem wpłaconym przez rezydentów.

   Aktywa/pasywa zagraniczne w niniejszej publikacji odpowiadają zakresowo dotychczas publikowanym w raportach kategoriom „należności/zobowiązania zagraniczne".

   Wszystkie inne niż aktywa/pasywa zagraniczne kategorie, zamieszczone w tabelach, są odzwierciedleniem operacji z rezydentami.
9. **Należności** obejmują kredyty i pożyczki złotowe oraz dewizowe, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, operacje nadzwyczajne, inne należności oraz odsetki zapadłe.
10. **Należności/zobowiązania z tytułu zakupionych/sprzedanych papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu** są pożyczką udzieloną, lokatą złożoną/pożyczką otrzymaną, lokatą przyjętą pod zastaw papierów wartościowych. Powyższe kategorie nie obejmują transakcji przeprowadzanych między bankami komercyjnymi a bankiem centralnym. Transakcje te są elementem kategorii należności/zobowiązania od/wobec NBP.
11. **Zobowiązania** są to depozyty bieżące (w tym książeczki oszczędnościowe a vista osób prywatnych), depozyty terminowe i zablokowane, bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne), będące w posiadaniu osób prywatnych, rachunki inwestycyjne w bankowych biurach maklerskich, kredyty i pożyczki otrzymane od funduszy i fundacji niefinansowych i niebankowych instytucji finansowych, operacje o charakterze nadzwyczajnym i środki na finansowanie programów rozwojowych.

TABELA VI

Banki komercyjne – aktywa i pasywa

1. **Należności od sektora niefinansowego** obejmują wyłącznie należności od podmiotów wymienionych w poz. 6 i 7 uwag ogólnych do tabel VI, VII i VIII.
2. Na **papiery wartościowe emitowane przez sektor budżetowy** składają się:

   – bony skarbowe,

   – obligacje w złotych i dewizach.

   Prezentowane w niniejszym Raporcie informacje o wielkości portfela budżetowych papierów wartościowych odzwierciedlają cenę nabycia powiększoną o naliczone odsetki i dyskonto.
3. **Pozostałe aktywa** ujmują między innymi: majątek trwały, odsetki niezapadłe, konta rozliczeniowe, koszty i przychody rozliczane w czasie, rozrachunki z dłużnikami różnymi.
4. **Pozostałe pasywa** obejmują między innymi: odsetki naliczone, konta rozliczeniowe, rozrachunki z wierzycielami różnymi, koszty i przychody rozliczane w czasie, przychody zastrzeżone, wynik w trakcie zatwierdzania oraz wynik (zysk/strata) bieżącego roku, rezerwy celowe, umorzenia, rezerwy na deprecjację.

TABELA VII

Narodowy Bank Polski – aktywa i pasywa

1. Zestawienie zawarte w tabeli VII prezentuje pozycje aktywów i pasywów bilansu Narodowego Banku Polskiego w sposób umożliwiający agregację danych i stworzenie zagregowanej informacji o systemie bankowym.
2. Zasady agregacji zastosowane w tabeli VII zgodne są z przyjętymi dla banków komercyjnych. W szczególności oznacza to, że przyjęto ten sam przekrój podmiotowy i przedmiotowy z uwzględnieniem operacji wynikających ze specyfiki działalności banku centralnego (np. kredyt refinansowy, rezerwy obowiązkowe).

3. W skład **pozostałych aktywów** wchodzą różnorodne, niewyszczególnione w zestawieniu aktywa NBP, których podstawowymi składnikami są: koszty przyszłych okresów, podział wyniku finansowego (w tym wpłaty do budżetu), pozostałe należności i zapasy, udziały, nieruchomości i ruchomości.
4. W skład **pozostałych pasywów** wchodzą różnorodne, niewyszczególnione w zestawieniu zobowiązania NBP, których podstawowymi składnikami są: pozostałe fundusze, dochody przyszłych okresów, rozrachunki międzyoddziałowe i międzybankowe, rezerwy celowe, rezerwa rewaluacyjna, rozliczenie wyceny sald pozycji w walutach obcych, wynik finansowy.

TABELA VIII

System bankowy: banki komercyjne i NBP – aktywa i pasywa

Tabela zawiera zagregowane informacje, dotyczące banków komercyjnych (patrz tabela VI) i NBP (patrz tabela VII).

TABELA IX

Miary pieniądza

Podstawową miarą **podaży pieniądza** stosowaną przez NBP jest **M2**.

W ramach M2 wyróżnia się dodatkowo miarę pieniądza najbardziej płynnego, bezpośrednio wykorzystywanego w transakcjach – **M1**, obejmującą pieniądz gotówkowy w obiegu oraz depozyty na żądanie (złotowe i walutowe) osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.

TABELA X

Bilans skonsolidowany systemu bankowego

1. Zestawienie obejmuje informacje o aktywach i pasywach banków komercyjnych i NBP w układzie dostosowanym do potrzeb analiz pieniężnych.
2. Na **podaż pieniądza ogółem (M2)** składa się podaż pieniądza krajowego oraz zobowiązania walutowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.
3. Na **podaż pieniądza krajowego** składa się pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków) i zobowiązania złotowe wobec osób prywatnych i podmiotów gospodarczych.
4. **Pieniądz gotówkowy w obiegu (poza kasami banków)** oznacza gotówkę w złotych (banknoty i monety), będącą w obiegu poza kasami banków. Rachunkowo jest to różnica między stanem pieniądza gotówkowego w obiegu, znajdującego się poza NBP, i stanem gotówki w kasach banków.
5. Do **zobowiązań wobec osób prywatnych** zaliczane są depozyty bieżące (w tym książeczki oszczędnościowe a vista), rachunki inwestycyjne w bankowych biurach maklerskich, depozyty terminowe i zablokowane oraz bony oszczędnościowe i certyfikaty depozytowe (niezbywalne).
6. **Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych** obejmują zarówno zobowiązania wobec jednostek sektora niefinansowego, jak i niebankowych instytucji finansowych. Do tych kategorii zaliczane są rachunki bieżące, depozyty terminowe i zablokowane, rachunki w bankowych biurach maklerskich, kredyty i pożyczki otrzymane od funduszy i fundacji niebankowych i niebankowych instytucji finansowych oraz zobowiązania z tytułu sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu.
7. **Aktywa zagraniczne netto** obliczane są jako różnica między wszystkimi należnościami od nierezydentów i wszystkimi zobowiązaniami w stosunku do nierezydentów (zobacz definicja w uwagach ogólnych do tabel VI, VII i VIII poz. 8).
8. **Aktywa krajowe netto** oznaczają należności od osób prywatnych i podmiotów gospodarczych, powiększone o zadłużenie netto sektora budżetowego oraz saldo pozostałych pozycji

(netto). Rachunkowo jest to różnica między podażą pieniądza ogółem i wielkością aktywów zagranicznych netto.

9. **Należności od osób prywatnych** obejmują kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia oraz odsetki zapadłe od należności normalnych i zagrożonych.
10. **Należności od podmiotów gospodarczych** obejmują zarówno zobowiązania wobec jednostek sektora niefinansowego, jak i niebankowych instytucji finansowych.

    Do tych kategorii zaliczane są: kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, zrealizowane gwarancje i poręczenia, odsetki zapadłe od należności normalnych i zagrożonych, dłużne papiery wartościowe, należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu oraz inne należności (np. z tytułu dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych, środki w Funduszu Gwarancyjnym giełdy).
11. **Zadłużenie netto sektora budżetowego** w systemie bankowym – to ogół należności od budżetu państwa, budżetów terenowych oraz funduszy celowych budżetu państwa i budżetów terenowych, także z tytułu papierów wartościowych wyemitowanych przez budżet państwa i budżety terenowe, a będących w posiadaniu banków komercyjnych i banku centralnego, pomniejszony o ogół zobowiązań banków wobec wyżej wymienionych.
12. Na **saldo pozostałych pozycji (netto)** składają się następujące główne pozycje: dochody banków, fundusze banków oraz rozrachunki międzybankowe i międzyoddziałowe, konta rozliczeniowe, zobowiązania z tytułu emisji własnych papierów wartościowych, należności i zobowiązania banków wobec siebie, rezerwy celowe.

TABELA XII

Bilans płatniczy RP na bazie płatności

1. **Bilans płatniczy na bazie płatności** jest statystycznym zestawieniem płatności rozliczonych przez polski system bankowy, które w sposób usystematyzowany prezentuje, w odniesieniu do określonego okresu, transakcje zrealizowane przez Polskę z resztą świata (tzn. między rezydentami i nierezydentami). Zestawienie transakcji sporządzane jest w układzie analitycznym, według standardowych komponentów bilansu płatniczego, zgodnie z zaleceniami Międzynarodowego Funduszu Walutowego i innych organizacji międzynarodowych. Bilans płatniczy na bazie płatności prezentowany jest z uwzględnieniem rachunku bieżącego, rachunku kapitałowego i finansowego, salda błędów i opuszczeń oraz pozycji finansujących, w tym oficjalnych aktywów rezerwowych.
2. **Źródłem danych służących do zestawiania polskiego bilansu płatniczego na bazie płatności** są sprawozdania polskich banków, posiadających upoważnienia do dokonywania czynności obrotu dewizowego i związanych z nimi rozliczeń. Dane dotyczą transakcji przeprowadzonych w walutach obcych i w złotych na rachunkach polskich banków w bankach za granicą oraz na rachunkach nierezydentów w polskich bankach, jak również transakcji przeprowadzanych w walutach obcych poprzez kasy polskich banków. Ponadto w bilansie płatniczym na bazie płatności uwzględnione są:

   – kredyty transakcyjne (tj. wykorzystanie i spłaty kredytów w formie dostaw towarów i usług) sektora bankowego oraz sektora rządowego, rejestrowane przez banki pełniące funkcje agenta płatniczego rządu;

   – umorzenia, konwersja, restrukturyzacja oraz kapitalizacja zobowiązań zagranicznych z tytułu obsługi zobowiązań kredytowych (kapitał i odsetki) sektora bankowego oraz sektora rządowego, rejestrowane przez banki pełniące funkcje agenta płatniczego rządu;

   – rejestrowane przez Bank Handlowy w Warszawie S.A, transakcje rezydentów w zakresie obrotów bieżących, wynikające z umów, polegających na wymianie świadczeń niepieniężnych, zawartych z nierezydentami z krajów, których waluta narodowa nie została zaliczona do walut wymienialnych (§ 3 ust. 2 pkt 2 lit. b i pkt 3 lit. a) Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 8 stycznia 1999 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy – Prawo dewizowe (Dz.U. Nr 1 poz. 2).

Dane do bilansu płatniczego na bazie płatności są zbierane w walutach oryginalnych, tj. w walutach, w których została przeprowadzona transakcja, następnie są one przeliczane na USD dziennymi relacjami walut do USD.

3. **Rachunek bieżący** obejmuje transakcje dotyczące płatności za towary, usługi, dochody, przekazy transferów bieżących oraz saldo niesklasyfikowanych obrotów bieżących.

- **Towary** obejmują wartość płatności z tytułu eksportu i importu, w tym również wartość netto procesu uszlachetniania towarów, koszty remontów kapitalnych środków transportu, wartość towarów zaopatrzeniowych, nabywanych przez przewoźników w portach, oraz eksport i import złota niemonetarnego, tzn. złota, które nie jest elementem składowym oficjalnych aktywów rezerwowych.
- **Usługi** obejmują płatności z tytułu: usług transportowych, podróży zagranicznych, usług pocztowych, kurierskich i telekomunikacyjnych, ubezpieczeń i reasekuracji, usług finansowych, budowlanych, informatycznych i informacyjnych, praw autorskich, patentów i opłat licencyjnych, pozostałych usług handlowych, usług dla ludności, kulturalnych i rekreacyjnych, a także utrzymania przedstawicielstw.
- **Dochody** zawierają wpływy rezydentów oraz wypłaty dla nierezydentów z tytułu: wynagrodzeń pracowników, dochodów od inwestycji bezpośrednich, portfelowych oraz dochodów od pozostałych inwestycji. Do dochodów od pozostałych inwestycji należą odsetki od kredytów udzielonych i otrzymanych oraz odsetki od środków na rachunkach bankowych.
- **Transfery bieżące** składają się z transferów sektora rządowego z tytułu darów i pomocy bezzwrotnej, podatków i opłat na rzecz polskiego sektora rządowego oraz z transferów pozostałych sektorów, do których zaliczono pieniężne przekazy pracownicze, spadki, renty i emerytury, podatki i opłaty na rzecz obcych rządów oraz wpływy i wypłaty z rachunków walutowych rezydentów (osób fizycznych), które zostały zrealizowane poprzez rachunki polskich banków za granicą.
- **Niesklasyfikowane obroty bieżące** zawierają kwotę netto transakcji skupu i sprzedaży walut obcych, dokonanych w kasach bankowych, które nie zostały opatrzone klasyfikacją statystyczną bilansu płatniczego. Pozycja ta uwzględnia również saldo gotówkowych wpłat i podjęć z rachunków walutowych rezydentów (osób fizycznych), zrealizowanych poprzez kasy walutowe polskich banków.

4. **Rachunek kapitałowy i finansowy.**

Rachunek kapitałowy obejmuje transfery kapitałowe, do których zalicza się dary i środki z tytułu pomocy bezzwrotnej, dokonane z wyraźnym przeznaczeniem na finansowanie środków trwałych, jak również umorzenie długu oraz nabywanie/zbywanie aktywów niefinansowych i nieprodukowanych. Nabywanie/zbywanie wyżej wymienionych aktywów oznacza zakup przez rezydentów/sprzedaż nierezydentom praw własności patentów, praw autorskich, znaków handlowych itp., a także sprzedaż gruntu ambasadom znajdującym się na terenie Polski lub zakup gruntu przez polskie ambasady za granicą.

Rachunek finansowy zawiera transakcje finansowe obejmujące inwestycje bezpośrednie, portfelowe, pozostałe inwestycje oraz pochodne instrumenty.

- **Inwestycje bezpośrednie** odzwierciedlają nakłady inwestorów bezpośrednich poniesione w celu ustanowienia trwałych i bezpośrednich więzi ekonomicznych, poprzez nabycie co najmniej 10% udziałów w kapitale podstawowym przedsiębiorstwa bezpośredniego inwestowania. Oprócz nabywania akcji lub udziałów, inwestycje bezpośrednie obejmują także inne przepływy kapitałowe między inwestorami bezpośrednimi i przedsiębiorstwami bezpośredniego inwestowania, takie jak np. kredyty i pożyczki.

  W pozycji inwestycje bezpośrednie wyróżnia się polskie inwestycje bezpośrednie za granicą oraz zagraniczne inwestycje bezpośrednie w kraju.
- **Inwestycje portfelowe** obejmują płatności z tytułu zakupu i sprzedaży udziałowych (nie stanowiących inwestycji bezpośrednich) oraz dłużnych papierów wartościowych. Dłużne papiery wartościowe zawierają długoterminowe papiery wartościowe (np. obligacje, skrypty dłużne) oraz krótkoterminowe papiery wartościowe (instrumenty rynku pieniężnego, takie jak bony skarbowe, papiery komercyjne).

W pozycji inwestycje portfelowe wyróżnia się polskie inwestycje portfelowe za granicą oraz zagraniczne inwestycje portfelowe w kraju.

- **Pozostałe inwestycje** obejmują transakcje finansowe, które nie są ujęte w inwestycjach bezpośrednich, inwestycjach portfelowych lub oficjalnych aktywach rezerwowych, natomiast których obroty mają wpływ na wielkość polskich należności za granicą (aktywa) oraz polskich zobowiązań wobec zagranicy (pasywa).

  – **Polskie należności za granicą (aktywa)** zawierają transakcje dotyczące wykorzystania i spłat kredytów udzielonych oraz innych należności. Kredyty udzielone nierezydentom obejmują długo- i krótkoterminowe kredyty finansowe oraz – w przypadku sektora rządowego i bankowego – również kredyty transakcyjne, wykorzystywane i spłacane w formie dostaw towarów i usług. Kategoria inne należności obejmuje rachunki bieżące i lokaty oraz pozostałe należności. Rachunki bieżące i lokaty obejmują salda obrotów dokonanych na zagranicznych rachunkach bankowych i w kasach banków oraz salda lokat dokonywanych w bankach za granicą (w tym również wartość aktywnych transakcji repo, dokonywanych przez polskie banki komercyjne).

  – **Polskie zobowiązania wobec zagranicy (pasywa)** zawierają transakcje dotyczące wykorzystania i spłat kredytów otrzymanych oraz pozostałe zobowiązania. Kredyty otrzymane od nierezydentów obejmują długo- i krótkoterminowe kredyty finansowe oraz – w przypadku sektora rządowego i bankowego – również kredyty transakcyjne, wykorzystywane i spłacane w formie dostaw towarów i usług. Kredyty otrzymane przez sektor rządowy i bankowy obejmują również transakcje dotyczące umorzenia, restrukturyzacji, konwersji i kapitalizacji zobowiązań zagranicznych. Kategoria inne zobowiązania obejmuje rachunki bieżące i depozyty oraz pozostałe zobowiązania. Rachunki bieżące i depozyty obejmują: salda obrotów na rachunkach nierezydentów oraz salda depozytów dokonywanych w polskich bankach przez nierezydentów (w tym również wartość pasywnych transakcji repo, dokonywanych przez polskie banki komercyjne i NBP).

- **Pochodne instrumenty finansowe (derywaty)** obejmują transakcje wszelkiego rodzaju instrumentami finansowymi, których cena jest uzależniona od ceny innych instrumentów finansowych, towarów lub wartości wskaźników ekonomicznych albo indeksów rynkowych. Do derywatów są zaliczane transakcje takimi instrumentami, jak: opcje, kontrakty futures, forward, swaps, pochodne instrumenty zabezpieczające przed ryzykiem kredytowym, derywaty wbudowane w inne instrumenty finansowe (tylko wtedy, gdy mogą być obracane oddzielnie od instrumentów, w które są wbudowane).

5. **Saldo błędów i opuszczeń** odzwierciedla wszystkie transakcje, które nie zostały zarejestrowane w bilansie płatniczym (opuszczenia) lub zostały niewłaściwie zarejestrowane (błędy).
6. **Pozycje finansujące** obejmują transakcje w zakresie oficjalnych aktywów rezerwowych, kredytów otrzymanych z Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW) oraz transakcje finansowania wyjątkowego (exceptional financing).

- **Oficjalne aktywa rezerwowe** zawierają saldo zrealizowanych płatniczo transakcji dokonywanych przez NBP w zakresie oficjalnych aktywów rezerwowych (w tym: saldo obrotów na rachunkach bieżących i lokat w bankach za granicą, saldo aktywnych transakcji repo, saldo transakcji przeprowadzonych w walutach obcych w kasach NBP, saldo obrotów zagranicznymi papierami wartościowymi, transakcje dotyczące transzy rezerwowej w MFW oraz zakupu i sprzedaży złota monetarnego).
- **Exceptional financing** obejmuje transakcje sektora rządowego, dotyczące finansowania obrotów bilansu płatniczego w formie restrukturyzacji zobowiązań (kwota odroczonych spłat zobowiązań, wynikających z umów zawartych z wierzycielami zagranicznymi) oraz zmiany zaległości z tytułu należności i zobowiązań kredytowych (kapitał i odsetki).

TABELA XIII

Oficjalne aktywa rezerwowe

Aktywami rezerwowymi – zgodnie z zaleceniami Międzynarodowego Funduszu Walutowego – są łatwo rozporządzalne, płynne aktywa zagraniczne, będące w posiadaniu i w pełni

kontrolowane przez władzę monetarną (Narodowy Bank Polski). Aktywa te mogą być wykorzystane do bezpośredniego finansowania nierównowagi bilansu płatniczego lub do prowadzenia innych działań władzy monetarnej w celu zachowania równowagi bilansu płatniczego.

W warunkach gospodarki polskiej oficjalne aktywa rezerwowe obejmują:

– złoto monetarne;
– specjalne prawa ciągnienia (SDR);
– pozycję rezerwową w Międzynarodowym Funduszu Walutowym;
– foreign exchange w walutach wymienialnych, w tym:
  – rachunki bieżące i terminowe w bankach zagranicznych;
  – papiery wartościowe emisji zagranicznych podmiotów;
  – pieniądze zagraniczne posiadane przez NBP w kasach walutowych;
– inne należności, które zawierają stan należności z tytułu aktywnych transakcji repo (zakup papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu).

Źródłem danych o stanach oficjalnych aktywów rezerwowych są dane księgowe Narodowego Banku Polskiego.

TABELA XIV

Zadłużenie zagraniczne Polski

Narodowy Bank Polski zestawia informację dotyczącą zadłużenia zagranicznego zgodnie z definicją: „Zadłużenie zagraniczne brutto, na koniec danego okresu, jest sumą podjętych i nieuregulowanych, wynikających z zawartych umów, zobowiązań rezydentów danego kraju wobec nierezydentów, do spłacenia kapitału wraz z odsetkami lub bez, albo do spłacenia odsetek wraz z kapitałem lub bez". Definicja ta została określona mianem definicji bazowej (*core definition*)[1].

Definicja ta dotyczy zadłużenia brutto, czyli zawiera określone zobowiązania zagraniczne Polski (niepomniejszone o należności zagraniczne). Sformułowanie „zobowiązania wynikające z zawartych umów" oznacza formalne zobowiązania do dokonania określonych płatności (raty kapitałowe i/lub odsetki). Wyklucza to udziały w kapitale akcyjnym (*equity participation*). Wyrażenie „kapitał wraz z odsetkami lub bez" włącza do pojęcia zadłużenia zagranicznego także zobowiązania nieoprocentowane, ponieważ pociągają one za sobą „wynikające z zawartych umów" zobowiązanie do spłaty. Sformułowanie „odsetki wraz z kapitałem lub bez" oznacza włączenie do pojęcia zadłużenia zagranicznego także zobowiązania o nieokreślonym terminie płatności, np.: obligacje bez terminu wykupu. Wyrażenia „podjętych i nieuregulowanych" wyklucza potencjalne zobowiązania, np.: część kredytu, która nie została jeszcze wykorzystana.

Podział na zadłużenie wewnętrzne i zewnętrzne (zagraniczne) dokonywany został w oparciu o kryterium rezydenta, czyli bez względu na rodzaj waluty.

Spośród instrumentów finansowych do pojęcia zadłużenia zagranicznego zaliczono następujące kategorie:

– kredyty inwestorów bezpośrednich;
– rachunki bieżące i depozyty nierezydentów w bankach polskich;
– dłużne papiery wartościowe w posiadaniu zagranicznych inwestorów portfelowych;
– kredyty handlowe;
– pozostałe kredyty i pożyczki (w tym leasing finansowy);
– pozostałe zobowiązania zagraniczne (zaległe raty kapitałowe i odsetkowe).

[1] *External Debt: Definition, Statistical Coverage and Methodology,* BIS, IMF, OECD, World Bank, Paris, 1988.

SKRÓTY

AAN	Arkusz Analityczno-Nadzorczy
AG	Aktion Geselschaft
BFG	Bankowy Fundusz Gwarancyjny
BIC	Bank Identification Code
BIS	Bank for International Settlements
BISE SA	Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych SA
BŚ	Bank Światowy
CAEL	adekwatność kapitału (C), jakość aktywów (A), wyniki finansowe (E) i płynność (L)
DSPW	Dealerzy Skarbowych Papierów Wartościowych
EBC	Europejski Bank Centralny
EBJA	Egzamin Bankowy z Języka Angielskiego
EBOiR	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
ECBS	Europejski Komitet ds. Standardów Bankowych
EDIFACT	Electronic Data Interchange for Administration Commerce and Transport
EDRC	Komitet Przeglądów Gospodarczych i Rozwoju
EFB	English for Business
ERM II	Exchange Rate Mechanism II
	Europejski Mechanizm Kursowy
ESA95	European System of Accounts 1995
FED	Federal Reserve
FRA	Forward Rate Agreement
FSAP	Financial Sector Assessment Program
FSI	Financial Stability Institute
GIIF	Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GINB	Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IAD	Indeks Aktywności Dealerskiej
IBAN	International Bank Account Number
IMF	International Monetary Fund
IPI	Międzynarodowa Instrukcja Płatnicza
IRS	Interest Rate Swap
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-accession
	Przedakcesyjny Instrument Polityki Strukturalnej
KDPW SA	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA
KIR SA	Krajowa Izba Rozliczeniowa SA
KNB	Komisja Nadzoru Bankowego
MBI	Międzynarodowy Bank Inwestycyjny
MBWG	Międzynarodowy Bank Współpracy Gospodarczej

MF	Ministerstwo Finansów
MFW	Międzynarodowy Fundusz Walutowy
MP SA	Mennica Państwowa SA
NBP	Narodowy Bank Polski
NPPC	Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa w UE
NRB	Numer Rachunku Bankowego
NUK	Nowa Umowa Kapitałowa
NWZA	Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
PAN	Polska Akademia Nauk
pb	punkt bazowy
PKN	Polski Komitet Normalizacyjny
PPG	Przedczłonkowski Program Gospodarczy
PPI	wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu
PWPW SA	Państwowa Wytwórnia Papierów Wartościowych SA
RPP	Rada Polityki Pieniężnej
RTGS	Real-Time Gross Settlement
RWEF	Raport Wskaźników Ekonomiczno-Finansowych
SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development Specjalny Program Akcesyjny dla Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich
SARNA	System Arkusza Nadzorczego
SDDS	Special Data Dissemination Standard
SDK	Streszczenia dla Kierownictwa
SEFIC	egzamin przed Komisją London Chamber of Commerce and Trade
SGH	Szkoła Główna Handlowa
SKARBNET	System Obsługi Bonów Skarbowych
SORBNET	System Obsługi Rachunków Banków w Centrali NBP
SPW	Skarbowe Papiery Wartościowe
TARGET	Transeuropean Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system
UE	Unia Europejska
UGW	Unia Gospodarcza i Walutowa
UKIE	Urząd Komitetu Integracji Europejskiej
UOP	Urząd Ochrony Państwa
USAID	Amerykańska Agencja ds. Rozwoju Międzynarodowego
XML	eXtensible Markup Language
ZBP	Związek Banków Polskich
ZIRD	Zespół Inwestycyjny Rezerw Dewizowych w Centrali NBP
ZUS	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Opracowano na podstawie materiałów NBP.

Wydał:
Narodowy Bank Polski
Departament Komunikacji Społecznej
00-919 Warszawa, ul. Świętokrzyska 11/21
tel. (22) 653 27 97, fax (22) 653 13 21

http://www.nbp.pl

Projekt graficzny, skład i korekty
Oliwka s.c.

Zdjęcie Prezesa NBP
Piotr Grzybowski

Zdjęcie na okładce
Flash Press Media

Druk
Drukarnia NBP

ISSN 1427-0277

© Copyright by Narodowy Bank Polski, 2002